

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

Analýza udržitelnosti cestovního ruchu vybrané destinace
cestovního ruchu

Udržitelnost cestovního ruchu v Lednicko-valtickém areálu

Bakalářská práce

Autor: Vladimíra Havlenová
Studijní obor: Management cestovního ruchu

Vedoucí práce: prof. RNDr. Josef Zelenka, CSc.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

Vladimíra Havlenová

V Hradci Králové dne 25. dubna 2016

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce prof. RNDr. Josefu Zelenkovi, CSc. za metodické vedení práce, trpělivost a cenné rady. Dále pak děkuji všem aktérům CR, místním obyvatelům a návštěvníkům za jejich ochotu při vyplňování dotazníků. Zvláštní poděkování patří Ing. Přemyslu Krejčířkovi, Ph.D., autorizovanému zahradnímu a krajinnému architektu a odbornému asistentu Mendelovy univerzity, RNDr. Liboru Kabátovi, starostovi obce Lednice, Ing. Pavlu Trojanovi, starostovi města Valtice, Ivaně Holáskové, kastelánce zámku Lednice, Ing. Richardu Svobodovi, MBA, kastelánu zámku Valtice, Mgr. Michalu Tlustákovi, bývalému kastelánu zámku Valtice, Mgr. Darině Danielové, manažerce MAS LVA, Ing. Janu Vybíralovi, řediteli Biosférické rezervace Dolní Morava a Světlaně Hanákové, vedoucí TIC Valtice za jejich čas, ochotu, rady a cenné poznatky během vedených rozhovorů.

Anotace

Bakalářská práce „Analýza udržitelnosti cestovního ruchu ve vybrané destinaci cestovního ruchu“ se věnuje tématu cestovního ruchu v Lednicko-valtickém areálu (dále LVA). V teoretické části byla využita literární rešerše týkající se významu cestovního ruchu, jeho udržitelnosti a dopadů na kulturní krajinu. Byly vysvětleny pojmy udržitelný cestovní ruch, únosná kapacita a byly představeny indikátory cestovního ruchu. Praktická část má charakter případové studie a zabývá se konkrétními problémy a dopady cestovního ruchu ve vybrané destinaci, která byla vyhlášena památkou UNESCO. Byla zde využita výzkumná metoda pomocí dotazníkového šetření spokojenosti rezidentů s rozvojem cestovního ruchu a polořízených rozhovorů s aktéry cestovního ruchu. Spokojenost návštěvníků pak byla zjišťována a zkoumána pomocí připravených dotazníků a rozhovorů vedených přímo v terénu LVA. V závěru byla doporučena opatření pro zajištění udržitelnosti rozvoje cestovního ruchu v této oblasti.

Klíčová slova: cestovní ruch, dopady cestovního ruchu, udržitelný cestovní ruch, památka UNESCO, indikátory udržitelnosti cestovního ruchu

Annotation

Title: Analysis of the sustainability of tourism industry in the selected tourism destination"

Bachelor's thesis "Analysis of the sustainability of tourism industry in the selected tourism destination" is focused on the topic of tourism industry in Lednice-Valtice area (see as LVA).

In the theoretical part literature review regarding the importance of tourism, its sustainability and impacts on the cultural landscape was used. Terms such as sustainable tourism and viable capacity were explained and indicators of tourism were presented.

The practical part is a case study and deals with the particular problems and impacts of tourism in the selected destination, which has been proclaimed a UNESCO World Heritage Site. There have been applied a research method using questionnaire surveys of satisfaction of residents with the development of tourism. Moreover, partially – controlled interviews with those concerned in the tourism industry have been used. Visitor satisfaction was then surveyed and analysed using questionnaires and interviews carried out directly in the field of LVA.

In conclusion, precautions to ensure the sustainability of tourism industry in this area have been recommended.

Key words: tourism industry, impacts of tourism, sustainability of tourism industry, UNESCO World Heritage Site, indicators of tourism sustainability

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Cíl práce.....	2
3	Metodika zpracování.....	3
4	Teoretická část	6
4.1	Udržitelný cestovní ruch	6
4.2	Dopady cestovního ruchu	10
4.2.1	Vlivy cestovního ruchu na přírodní prostředí.....	11
4.2.2	Vlivy cestovního ruchu na socio-kulturní prostředí	13
4.2.3	Vlivy cestovního ruchu na kulturní krajinu.....	15
4.3	Vybrané přístupy realizace udržitelného cestovního ruchu	20
4.3.1	Plánovitý strategický rozvoj CR s respektováním poznatků modelu životního cyklu destinace.....	20
4.3.2	Únosná kapacita	21
4.3.3	Monitoring.....	24
4.3.4	Indikátory udržitelnosti cestovního ruchu pro kulturní destinace	26
4.4	Management cestovního ruchu v destinacích kulturního CR.....	29
4.5	Případové studie CR v destinacích kulturního CR.....	31
5	Praktická část.....	33
5.1	Vymezení oblasti LVA.....	33
5.1.1	Územní vymezení regionu.....	33
5.2	Význam památky UNESCO a jejích atraktivit	36
5.2.1	Příroda a krajina	36
5.2.2	Kulturní krajina a její atraktivity	40
5.2.3	Obec Lednice a její atraktivity	42
5.2.4	Město Valtice a jeho atraktivity.....	44

5.2.5	Obec Hlohovec po vyhlášení památkou UNESCO a jeho atraktivita	47
5.3	Cestovní ruch v LVA	49
5.4	Destinační management v LVA	52
5.4.1	Centrála cestovního ruchu Jižní Morava	53
5.4.2	Management plán památky UNESCO	54
5.4.3	Site – Manager památky UNESCO	54
5.4.4	Dobrovolný svazek obcí LVA	55
5.4.5	Turistická informační centra (TIC)	55
5.4.6	MAS – Místní akční skupina LVA	56
5.5	Vlastní výzkum	57
5.6	Vlivy a dopady CR na oblast LVA	60
5.6.1	Zjištěné dopady CR na přírodní prostředí	62
5.6.2	Zjištěné dopady CR na socio-kulturní prostředí	68
5.6.3	Zjištěné nedostatky v infrastruktuře	77
5.6.4	Nežádoucí dopady živočichů na kulturní krajinu LVA	83
5.7	Dotazníkové šetření	84
5.7.1	Dotazníkové šetření spokojenosti rezidentů s vývojem CR	84
5.7.2	Dotazníkové šetření spokojenosti návštěvníků LVA	93
5.7.3	Řízené a polořízené rozhovory s aktéry cestovního ruchu	98
5.8	SWOT analýza silných a slabých stránek LVA	113
5.9	Indikátory UCR pro LVA	118
6	Shrnutí výsledků	122
7	Závěry a doporučení	128
8	Seznam použité literatury a zdrojů	133
9	Přílohy	142

1 Úvod

Cestovní ruch se stal fenoménem 20. století a neodmyslitelnou součástí životního stylu a potřeb stále většího počtu lidí na celém světě. Cestování je přístupnější především v souvislosti s rostoucí životní úrovní, novými informačními technologiemi, moderními dopravními prostředky a globálními distribučními systémy. Cestovní ruch patří mezi nejvýznamnější hospodářská odvětví na celém světě. Tam, kde dochází k jeho rozvoji, na sebe váže mnoho dalších činností a je schopen zaměstnat drobné podnikatele všeho druhu. Dle Ryglóvé (2009) cestovní ruch oživuje také kulturní, historické, technické a přírodní atraktivity, a tím poskytuje značné možnosti pro rozvoj hospodářství. S růstem jeho významu je však spojen i vznik a růst dopadů. Ty se pak projevují v environmentální, sociálně-kulturní a ekonomické rovině. Snaha zabránit těmto dopadům, nebo je určitým způsobem regulovat, je úkolem udržitelného cestovního ruchu, v rámci kterého vznikají různé koncepty, které jsou užitečným a potřebným nástrojem destinačního managementu.

Tato práce se věnuje problematice udržitelného cestovního ruchu a únosné kapacity území Lednicko-valtického areálu, jehož návštěvnost a atraktivita, po zapsání na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, stále stoupá. Zaměřuje se zejména na environmentální udržitelnost, dopady na kulturní krajinu a socio-kulturní oblast. Jsou v ní zkoumány a porovnávány postoje a pocity místních obyvatel s pocity návštěvníků se záměrem analyzovat, zda jsou v rovnováze, nebo zda již bylo dosaženo únosné kapacity a jak se mění vztah rezidentů k cestovnímu ruchu.

Toto téma si autorka zvolila, protože pochází z jižní Moravy, několikrát tuto oblast navštívila, považuje ji za jednu z nejkrásnějších oblastí naší republiky a má k ní blízký vztah. Zajímá se také o folklor, lidové tradice na Moravě a o památky UNESCO a problematiku s nimi spojenou. Památky UNESCO v ČR a jejich přínos v cestovním ruchu byly také tématy jejích seminárních prací.

2 Cíl práce

Cílem předkládané bakalářské práce je analýza udržitelnosti rozvoje cestovního ruchu v Lednicko-valtickém areálu (dále LVA) na základě zjištění hlavních problémů a dopadů cestovního ruchu (dále CR) na kulturní krajinu, zapsanou na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. V teoretické části na základě rešerší dostupné odborné literatury, článků a studií charakterizovat problematiku dopadů cestovního ruchu a jeho udržitelného rozvoje, představit vybrané přístupy realizace udržitelného cestovního ruchu, životního cyklu destinace, únosné kapacity a monitoringu a vysvětlit úlohu managementu cestovního ruchu v destinacích kulturního cestovního ruchu a význam indikátorů. Práce bude zaměřena především na environmentální udržitelnost této jedinečné a uměle vytvořené kulturní krajiny a dále na vztahy rezidentů a návštěvníků. V praktické části je cílem zmapovat dopady cestovního ruchu na kulturní krajinu a její rezidenty. Provést průzkum spokojenosti místních obyvatel s rozvojem cestovního ruchu, zjistit pocity a postoje návštěvníků a významných aktérů cestovního ruchu (používané zkratky jsou vysvětleny v Příloze č. 1). Tyto pak navzájem porovnat. Zjištěné informace zanalyzovat, vyhodnotit a navrhnout možná řešení a doporučení pro udržitelnost cestovního ruchu v této oblasti do budoucna.

V bakalářské práci budou hledány odpovědi na následující výzkumné otázky:

1. Zvýšila se návštěvnost LVA zapsáním na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO?
2. Je vnímán rozvoj cestovního ruchu rezidenty pozitivně, či negativně?
3. Jaký vliv má cestovní ruch na život místních obyvatel, je pro ně přínosem nebo je obtěžuje? Jaký je iritační index?
4. Jsou dopady cestovního ruchu na místní obyvatele, přírodu a památky ještě únosné a nepřekročily ještě únosnou kapacitu?
5. Jaký je celkový dojem návštěvníků z pobytu v LVA, vracejí se sem rádi?
6. Je cestovní ruch v LVA, vedený stávajícím způsobem, udržitelný?

3 Metodika zpracování

Pro teoretickou část práce byla zvolena metoda literární rešerše odborné literatury, internetových zdrojů, odborných článků a databází. Byly vysvětleny hlavní pojmy týkající se problematiky udržitelnosti cestovního ruchu, představeny možné dopady a vlivy cestovního ruchu na kulturní krajinu a indikátory pro monitorování jeho udržitelného rozvoje. V praktické části byla představena a zanalyzována oblast Lednicko-valtického areálu a její atraktivita a vysvětleno její významné postavení v cestovním ruchu v souvislosti se zapsáním památky na seznam světového kulturního dědictví UNESCO. Byly popsány hlavní turistické atraktivita zakomponované do kulturní krajiny a nabídka primárních a sekundárních zdrojů CR této oblasti. Ve výzkumné části práce, která byla provedena přímo v LVA, byly charakterizovány hlavní problémy a dopady cestovního ruchu na tuto kulturní krajinu a místní obyvatelstvo s cílem zjistit, zda je cestovní ruch, vedený takovou formou, v uvedené oblasti udržitelný. Bylo zjišťováno také celkové vnímání genia loci návštěvníků tohoto místa. Byly přitom použity kombinace těchto metod výzkumu:

- Pozorování a dokumentace dopadů cestovního ruchu na vytypovaných nástupních místech, zmapování vizuálního znečištění.
- Zmapování hlavních problémů oblasti LVA metodou vedených rozhovorů s hlavními aktéry cestovního ruchu a rezidenty.
- Kvalitativní výzkum vnímání cestovního ruchu místním obyvatelstvem pomocí dotazníku „*Spokojenost rezidentů s vývojem cestovního ruchu*“ převzatého od agentury CzechTourism (2015).
- Kvalitativní dotazníkové šetření, vedené pomocí vlastního dotazníku, formou přímého dotazování a neformálních rozhovorů s návštěvníky v terénu na turisticky atraktivních místech, na téma jak vnímají cestovní ruch v uvedené oblasti.
- Syntéza získaných poznatků a návrh doporučení.

Vzhledem k velké rozsáhlosti dané problematiky i území jde o případovou studii, ve které byly zpracovány pouze hlavní problémy a dopady. Řada částí tak byla zpracována námětově.

V terénu byla provedena fotodokumentace dopadů CR na přírodu a krajinu (např. eroze půdy na cyklotrasách a vytváření paralelních cest, sešlapů) a na jednotlivé památky zasazené do kulturní krajiny - salety. Fotodokumentace probíhala v hlavní turistické sezóně v měsíci červenci, srpnu a září 2015. Fotografována byla hlavní nástupní místa v Lednici, ve Valticích, Hlohovci a okolí. Byly tak zmapovány koncentrace návštěvníků u hlavních památek a jednotlivých saletů, nedodržování zákazů, turistické znečištění, komercializace a jiné negativní dopady. Tyto jsou podrobněji popsány v Kapitole 5.6 Vlivy a dopady CR.

Výzkum vnímání a spokojenosti s vývojem cestovního ruchu místním obyvatelstvem byl prováděn v místech největší koncentrace návštěvníků a to v obci Lednice a městě Valtice náhodně během místních slavností, krojovaných hodů a ve vinných sklepích, buď přímo dotazováním rezidentů během těchto akcí, nebo byly dotazníky ponechány pracovníkům TIC, pošt, obchodů s potravinami, penzionů a ubytovacích zařízení. Dále byli dotazováni průvodci na zámku, pracovníci na městském úřadě, v Lázeňské kolonádě a Lázních Perla, provozovatelé soukromých parkovišť, obsluhy veřejných služeb a personálu s občerstvením a další. Celkem bylo získáno 102 dotazníků. Cílem bylo zjistit, zda je vývoj CR vnímán rezidenty pozitivně nebo negativně a zda si přejí, aby se cestovní ruch zvýšil, zůstal stejný nebo se snížil. Dalším cílem bylo zjistit, zda a jakým způsobem rezidenty rozvoj CR obtěžuje a naopak, co dobrého jim přináší. Způsob provedení výzkumu je podrobněji komentován v praktické části viz kapitola 5.5 Vlastní výzkum.

Následně byl proveden kvalitativní výzkum, který měl pouze doplňkový charakter a probíhal formou ústního dotazování návštěvníků přímo v terénu na cyklotrasách nebo u jednotlivých památek, pomocí připraveného dotazníku, který měl 20 otevřených a uzavřených otázek. Respondenti byli vybíráni náhodně, nenucenou formou bez zjišťování věku a pohlaví, šlo většinou o rodiny s dětmi, cyklisty, skupiny cyklistů, mladé páry, seniory s vnoučaty. Cílem bylo zjistit, jak vnímají oblast LVA, jak se jim tu líbí, zda jsou tu poprvé, jak dlouho se zdrží, co se

jim nejvíce líbilo, co jim zde chybělo nebo je obtěžovalo. Na konci dotazníku byly použity doplňující otázky týkající se další nabídky CR v Lednici a ve Valticích. Ve Valticích šlo o Bylinkovou zahradu, zda o ní návštěvníci vědí a zda ji navštívili. V Lednici byla potom zkoumána otázka vnímání vhodnosti ukázek lovu dravců – prezentace sokolnictví, jako nehmotné památky UNESCO. Dále bylo také zjišťováno, zda jsou návštěvníci informováni o možnosti objednat si službu Průvodce parkem a zda ji využili nebo ne. Těmito dotazníky a rozhovory byly získány cenné informace o pohledu návštěvníků na CR v dané oblasti.

V poslední části výzkumu byly vedeny řízené a polořízené rozhovory s hlavními aktéry CR v LVA, a to s kastelánkou zámku Lednice Ivanou Holáskovou, kastelánem zámku Valtice Ing. Richardem Svobodou, MBA, s krajinářským architektem a pedagogem Mendelovy univerzity, Ing. Přemyslem Krejčíříkem, Ph.D. Dále se uskutečnil rozhovor s RNDr. Liborem Kabátem, starostou obce Lednice, Ing. Pavlem Trojanem, starostou města Valtice. Elektronickou korespondencí byl dotázán také bývalý kastelán zámku Valtice Mgr. Michal Tlusták. Byl také proveden rozhovor s vedoucím stravování Lázeňského domu Perla v Lednici, Janem Drobiličem. Telefonické rozhovory se pak uskutečnily s manažerkou MAS LVA Mgr. Darinou Danielovou a ředitelem Biosférické rezervace Dolní Morava Ing. Janem Vybíralem. Dále podrobněji popsáno v Kapitole č. 5.7.3 Řízené a polořízené rozhovory s aktéry cestovního ruchu.

Pro porovnání návštěvnosti hlavních atraktivit v LVA byly od kastelánů získány statistiky návštěvnosti zámků Lednice a Valtice. Bohužel se nepodařilo získat statistiky z období před rokem 1996, tedy před zapsáním LVA na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, aby bylo možno porovnat, zda a jak se tato návštěvnost LVA vlivem zápisu zvýšila.

V závěru byla provedena syntéza všech získaných poznatků. Byly porovnány informace získané v rámci terénních výzkumů a šetření, rozhovorů s významnými aktéry CR v LVA, názorů rezidentů a vnímání návštěvníků, s cílem získat celkovou analýzu o působení všech vlivů a dopadů CR v LVA a navrhnout možná zlepšení a opatření, jakým způsobem zvládnout tak velkou koncentraci návštěvníků v sezóně takovým způsobem, aby CR v LVA zůstal udržitelným.

4 Teoretická část

Cestovní ruch je významným společensko-ekonomickým fenoménem jak z pohledu jednotlivce, tak i společnosti. Dle Heskové (2011:7) představuje cestovní ruch každý rok největší pohyb lidské populace za rekreací, poznáváním a naplněním vlastních snů. Je součástí spotřeby a způsobu života obyvatel zejména ekonomicky vyspělých zemí. Právem patří vedle obchodu s ropou a automobilových průmyslem ke třem největším exportním odvětvím ve světovém měřítku.

Cestovní ruch se v dnešní době stává neodmyslitelnou součástí životního stylu a potřeb nás všech, ale také významným a nepostradatelným jevem české ekonomiky. Cestovní ruch je podle Rygllové (2009:7) mnohostranným odvětvím národního hospodářství, které přináší společnosti značnou přidanou hodnotu. Vytváří příležitosti bez velkých investic, které díky multiplikačnímu efektu umožňují vznik dalších pracovních příležitostí. Oživuje také kulturní, historické, technické či přírodní atraktivity a nehmotné kulturní dědictví.

Česká republika je, jak dále uvádí Rygllová (2009:8), zemí s vhodnými přírodními, kulturními a historickými předpoklady pro rozvoj CR a jsou zde vytvářeny i nezbytné společensko-ekonomické podmínky. Navíc díky propracovanému systému značení husté sítě propojených turistických stezek, cyklotras a cest je Česká republika ideálním místem pro aktivní turistiku.

4.1 Udržitelný cestovní ruch

Cestovní ruch v posledních letech výrazně kvantitativně roste. Také v nejbližších letech lze očekávat jeho nárůst, který je doprovázen hlubokými ekonomickými a politickými změnami a změnami životního stylu. Jak uvádí Zelenka, Těšitel et al. (2013:61) „*cestovní ruch svými toky návštěvníků, rozvojem své infrastruktury a jejím provozováním nevyhnutelně mění přírodu i krajinu i sociální a kulturní prostředí.*“ Dopady působení cestovního ruchu mohou být různé intenzity, mohou mít různý časový průběh a jejich působnost může být vratná i nevratná.

První znaky udržitelného chování je možno dle Závodné (2015) nalézt již ve starověkém Římě a Řecku nebo u egyptských civilizací.

Cestovní ruch podle Páskové (2012) tak doslova prostupuje celou Zemi. Těžko lze na naší planetě nalézt místo nebo obor lidské činnosti, který by nebyl ovlivněn cestovním ruchem nebo do něj nějakým způsobem nebyl zapojen.

Udržitelný turismus jak uvádí Palatková (2014:169) „představuje filosofii a koncepční přístup k rozvoji turismu.“ Je založen na myšlence, že všechny přírodní, kulturní a jiné zdroje na Zemi jsou limitované, tedy vyčerpatelné a je třeba s nimi optimálně nakládat. Dle autorky to znamená neplýtvat s nimi a užívat je pouze takovým způsobem, aby je bylo možné obnovit a udržet. Takové chování spojené s optimálním využíváním zdrojů, jak tato autorka dále uvádí, přispívá k zachování biologické diverzity a minimalizuje ekologické, kulturní a sociální vlivy. Tím pádem přispívá k zachování životního prostředí a komunit.

Udržitelný cestovní ruch může být vnímán z různých pohledů. Jak uvádí Zelenka a Pásková (2012:590-591) ve svém Výkladovém slovníku je „*udržitelný cestovní ruch (...) takový cestovní ruch, který díky koncepčnímu rozvoji a plánování dlouhodobě nenarušuje přírodní, kulturní ani sociální prostředí, neboť jeho cílem je ochrana a zachování životního prostředí, životního stylu a dosavadního způsobu obživy místních obyvatel.*“

Ekonomicko-environmentální vymezení dle UNWTO, jak uvádí autoři Zelenka a Pásková (2012:591), pak charakterizuje udržitelný cestovní ruch, jako schopnost destinace udržet si potenciál konkurence v soutěži s novými, historicky méně využívanými destinacemi a přitáhnout si první, ale i opakované návštěvy a podržet si svoji kulturní jedinečnost v současné rovnováze se životním prostředím.

Palatková (2014:169) pak tvrdí, že pojem udržitelný turismus bývá někdy zaměňován s pojmy, které vyjadřují určitou míru šetrnosti a šetrného chování především k fyzickému prostředí. Dle autorky jde většinou o pojmy označované v užším slova smyslu jako produktově orientovaný turismus, například „*zelený turismus, měkký turismus, alternativní turismus, šetrný turismus, zodpovědný turismus a ekoturismus.*“ Ekoturismus pak tato autorka dále vysvětluje (2014:169) jako „*zodpovědné cestování do přírodních oblastí, které zachovává životní prostředí a udržuje blahobyt obyvatelstva.*“

Jako základ udržitelnosti cestovního ruchu uvádí Zelenka, Pásková, Husáková (2015:19) rovnováhu a **synergii rozvoje tří různě vymezených pilířů rozvoje společnosti** – ekonomického, socio-kulturního a environmentálního. Někteří autoři pak také uvádějí další čtvrtý pilíř, jako pilíř kulturní neboli regionální. Podle Šimkové (2013) cit. in Závodná (2015) pak existuje více dimenzí, jako např. politická, institucionální nebo technologická dimenze. Udržitelnost cestovního ruchu se pak dle autorů hodnotí různými přístupy, např. indikátory udržitelného rozvoje cestovního ruchu.

Udržitelný cestovní ruch (turismus), jak uvádí autoři Palatková (2011:147), Nováček (2011) je založen na **udržitelnosti těchto tří pilířů:**

1. **Udržitelnost fyzického (environmentálního) prostředí** – kde rozvoj turismu je kompatibilní s ekologickými procesy, biodiverzitou a biologickými zdroji.
2. **Udržitelnost socio-kulturního prostředí** – kdy rozvoj turismu je v souladu s kulturou a hodnotami místních obyvatel a posiluje jejich identitu komunity a tím zvyšuje kontrolu lidí nad vlastními životy.
3. **Udržitelnost ekonomického prostředí** – kde rozvoj turismu je ekonomicky efektivní a zdroje jsou řízeny takovým způsobem, aby mohly být ekonomicky využívány i dalšími generacemi.

V oblasti udržitelného turismu hraje významnou roli **Světová organizace turismu UNWTO** (United Nations World Travel Organisation), jejímž základním nástrojem při prosazování udržitelného turismu je podle Palatkové (2011:153) účast UNWTO na přípravě dokumentů, týkajících se udržitelnosti turismu a jejich přijímání. Jedná se o deklarace, ve kterých hraje zásadní roli Globální kodex etiky turismu (*Global Code of Ethics for Tourism*). UNWTO tak podle autorky zastupuje zájmy mezinárodního turismu při jednáních např. mezi UNESCO a v rámci Komise pro udržitelný rozvoj OSN a na velkých fórech či summitech, jak tomu bylo např. v roce 2002 v Johannesburgu nebo v září 2015 v New Yorku. Jak dále tato autorka uvádí (2011:153), hlavními aktivitami UNWTO při prosazování udržitelnosti jsou:

- „plánování udržitelnosti;

- *shromažďování příkladů nejlepší praxe;*
- *stanovování indikátorů turismu;*
- *podpora certifikačních systémů na bázi udržitelnosti.“*

Podle UNWTO (2001) in Palatková (2011:170) znamená udržitelný rozvoj turismu (cestovního ruchu) současné uspokojení potřeb návštěvníků i rezidentů při současném zachování a rozšiřování příležitostí rozvoje do budoucna.

Udržitelný turismus je tedy, dle WTO (1997) in Palatková (2011:148), charakterizován třemi základními rysy:

- **Kvalitou** – zážitku účastníků turismu, zlepšením kvality života místních obyvatel, současně se zachováním kvality fyzického prostředí destinace.
- **Kontinuitou** – přírodních a kulturních zdrojů, na kterých je turismus závislý.
- **Vyvážeností** – mezi jednotlivými pilíři udržitelnosti a mezi potřebami turismu a potřebami místních obyvatel a návštěvníků destinace.

Jedním z nejvýznamnějších celosvětových dokumentů v oblasti životního prostředí a jeho udržitelnosti je dle Houšky (2014) Agenda 21. Tento souhrnný program nutných kroků pro udržitelnost životního prostředí přijalo 182 vlád na konferenci Spojených národů o životním prostředí a rozvoji na Summitu Země 14. června 1992. Stanovuje detailní program zabezpečení udržitelného rozvoje této planety do 21. století, jehož součástí je i Agenda 21 pro průmysl cestovního ruchu.

Cílem prosazování principů udržitelnosti je podle Palatkové (2011:148) *„zlepšení kvality života místního obyvatelstva, ochrana kvality životního prostředí, zajištění kulturní integrity a sociální koheze komunit a v neposlední řadě i zajištění kvality zážitku pro návštěvníka.“*

Dle Závodné (2015) formami a druhy udržitelného cestovního ruchu jsou např. zelený cestovní ruch, který zahrnuje ekoturistiku a venkovský cestovní ruch, geoturismus, agroturismus, ekoagroturismus, domorodý cestovní ruch, Greenways.

Protipólem udržitelného cestovního ruchu je pak dle Závodné (2015) masový cestovní ruch, jehož znakem je změna zdrojů přírodního a kulturního kapitálu a přirozeného chování obyvatelstva v destinaci CR.

4.2 Dopady cestovního ruchu

Cestovní ruch bývá často nepřesně označován jako „čisté“ odvětví s relativně malými dopady na území, které, jak uvádí Zelenka et al. (2013:51), toto území využívá pro svoje aktivity a má dopady i na místní komunitu.

Od 70. let 20. století jsou však postupně zaznamenávány výrazné dopady cestovního ruchu. Dle Páskové (2003,2008) byla zpočátku pozornost výzkumu věnována zejména environmentálním dopadům. V 90. letech bylo zjištěno, že dopady na přírodu a krajinu, ale i socio-kulturní a ekonomické dopady je třeba sledovat ve vzájemných souvislostech.

Za nejvýznamnější primární zdroje cestovního ruchu, které jsou také nejvíce ovlivňovány jeho dopady, lze označit především přírodní a kulturní „dědictví“ lidstva, které je také podle Páskové (2014:38) označováno primární atraktivitou cestovního ruchu a je základní motivací pro poznávací cestovní ruch. Hlavními důvody turistické přitažlivosti je autenticita, jedinečnost a originalita, která z něj utváří neobnovitelný zdroj rozvoje cestovního ruchu.

Vztah mezi cestovním ruchem a přírodním a kulturním dědictvím je velmi důležitý. Dle Houšky (2014) může mít cestovní ruch klíčový význam pro zvýšení povědomí o těchto oblastech a také pro jejich uchování a podporu. Kvalita přírodního a kulturního dědictví zvyšuje hospodářskou prosperitu, kvalitu života místních obyvatel, ale i zážitků návštěvníka. Dopady cestovního ruchu na přírodní a kulturní dědictví tak mohou dle Houšky (2014:68) nepříznivě ovlivnit:

- *„Kvalitu a rozmanitost přírodních krajinných scénérií.*
- *Kulturní vzhled krajin vytvořených člověkem (...).*
- *Osobitá místa historického a kulturního dědictví.*
- *Biodiversitu – floru a faunu, jak suchozemskou, tak mořskou.*
- *Živou kulturu a místní osobitosti – umění, řemesla, kuchyni, jazyk.“*

„Pokud má dědictví plnit svoji hlavní funkci, tedy být odkazem hodnot a zkušeností předchozích generací současné populaci“, musí být podle Páskové (2014:39) zpřístupněno a funkčně využíváno, aby mohlo oslovit co nejširší veřejnost. Musí být však nejen konzumováno, ale i chráněno pro další generace.

4.2.1 Vlivy cestovního ruchu na přírodní prostředí

Jednou ze základních podmínek a předpokladů rozvoje cestovního ruchu na určitém území je zdravé a čisté životní prostředí. Jen tak může, jak uvádí Trnková (1993:72), cestovní ruch plnit svoji základní funkci, která spočívá v obnově fyzických a duševních sil člověka. Cestovní ruch tedy přímo souvisí se životním prostředím a využívá jak přírodní prostředí, tak i prostředí uměle vytvořené. Dle autorky motivují turisty k návštěvě nejen atraktivita přírodní, vytvořené vývojem krajiny, ale i atraktivita umělého prostředí, v nichž se vyskytují historické objekty nebo stavby zasazené do kulturní krajiny. Cestovní ruch a životní prostředí se navzájem ovlivňují a kvalita jednoho může mít kladný nebo negativní vliv na druhého.

Negativní vlivy cestovního ruchu se projevují především tam, kde je cestovní ruch špatně řízen, plánován a rozvíjen. Podle Trnkové (1993:77) záleží také na typu cestovního ruchu v daném území. Největší dopad na životní prostředí má především cestovní ruch v masovém měřítku tam, kde již byla překročena únosná kapacita území. Vliv cestovního ruchu se pak projevuje následujícím znečištěním:

- **ovzduší** - zplodinami z automobilové dopravy, prašností a hlukem u letecké dopravy;
- **vody** – znečištění vody provozem zařízení cestovního ruchu nebo návštěvníky koupající se v zakázaných územích;
- **flóry a fauny** – devastací způsobenou rekreačním provozem nebo činností turistů v krajině a nedodržováním zákazů vstupu či jízdy;
- **památkových objektů** – poškozování odíráním, dotykem, grafity ;
- **odpady** – s rostoucím počtem turistů zvýšení množství odpadů a problémů s jeho likvidací; při malém počtu toalet, znečišťování okolí památek.

Objevuje se také stále rostoucí zájem o památky UNESCO. Tato původně ochranná známka světového dědictví funguje podle Páskové a Zelenky (2007) jako mezinárodní značka kvality cestovního ruchu. Označení určité krajinné oblasti takovou značkou znamená na jedné straně prestiž a atraktivnost, ale na druhé představuje také reálnou hrozbu spontánního nárůstu masového turismu a tím pádem i jeho důsledků. Následkem pak bývá, jak dále uvádí autorka, vyšší úroveň konzumace prostoru člověkem. Zabránit takovým následkům je úkolem kvalitního destinačního managementu.

Od těch dob, kdy se předchůdce člověka vzpřímil a postavil, rozhlédl se po krajině, začal toto životní prostředí postupně měnit, zvelebovat nebo ničit. O to více nás podle Páskové (2012:78) přitahuje takové prostředí, které ještě zůstalo relativně nedotčeno civilizací a globalizací. Prostředí, ve kterém ještě nedošlo k unifikaci časoprostoru a ztrátě autenticity, je podle autorky, pro návštěvníky natolik přitažlivé, že představuje vážné nebezpečí ohrožení zejména jeho původnosti a autentičnosti.

Pozitivní faktory neboli faktory přitahování (pull faktory) přitahují návštěvníky do destinací cestovního ruchu. Jsou to především přírodní výtvoř, jak uvádí Ryan (1991:31) nebo Hahn a Kagelmann (1993:87) in Pásková (2012:78), rostlinné a živočišné druhy, ale i přírodní nedotčená krajina, komponovaná krajina historických parků a zahrad a různé technické i sakrální památky v této krajině.

Naopak **negativní faktory** neboli faktory vytlačování (push faktory), jak autoři dále uvádějí, motivují k opuštění dané lokality nebo zdrojové oblasti cestovního ruchu. Jde většinou o znečištěné životní prostředí, poškozenou krajinu nebo rozmanitost živočišných a rostlinných druhů. Nedostatek zeleně a podnětů s přírodními prvky v destinaci návštěvníka spíše odrazuje.

Dle Páskové (2012) mezi environmentální vlivy cestovního ruchu patří např. **efekt turistické pasti, emise přímé a nepřímé, znečišťování povrchových i podzemních vod, zvýšená hladina hluchosti**. Dalšími vlivy jsou **pak eroze cest, ale i duchovních a kulturních hodnot, sešlapy, zavlečení nebo šíření alochtonních druhů, nápisy, vrypy a grafity na památkách** a další. Podrobně jsou tyto vlivy popsány v Příloze č 2.

4.2.2 Vlivy cestovního ruchu na socio-kulturní prostředí

Vlivy cestovního ruchu na socio-kulturní prostředí se neprojevují v takové míře jako vlivy na přírodní prostředí. Jsou také hůře identifikovatelné a měřitelné a dle Páskové (2014) jsou také méně medializované, zkoumané a hůře monitorovatelné.

Vlivy se vyznačují různorodými změnami v různých rovinách, např. v oblasti psychologické, sociálně-kulturní, ekonomické, urbanistické a projevují se jako změny materiální a imateriální. Příkladem nehmotného vlivu cestovního ruchu je dle Páskové (2014) částečné nebo úplné vymizení „genia loci.“

Jak tato autorka dále uvádí, souhrn nežádoucích vlivů CR a návštěvníků na hostitelskou komunitu a její přírodní a sociální prostředí je také označován pojmem „**turistické znečištění**“. Jeho součástí je:

- kongesce veřejných prostor a komunikací;
- stres rezidentů vyvolaný nadměrným množstvím návštěvníků;
- fyzické znečištění životního prostředí;
- akulturace.

Jak uvádí Pásková (2014:65) „...*důležitý je fakt, že vlivy cestovního ruchu na přírodní prostředí jsou s vlivy na socio-kulturní prostředí vzájemně provázané – navzájem se ovlivňují co do formy i intenzity*“.

Demonstrační efekt je jedním z nejčastějších sociálních efektů v destinaci. Podle Páskové (2014) se projevuje napodobováním vzorců chování návštěvníků místními obyvateli a na konzumaci služeb cestovního ruchu a využívání atraktivit. Jde o formu akulturace, ve které se projevuje tzv. efekt módnosti (jak uvádí i Ryan 1991:69). Ten ovlivňuje dle autorky proces rozhodování člověka především propagací produktu, který je žádoucí a moderní. Vznikají tak módní destinace, ve kterých se zvyšuje prostorová koncentrace návštěvníků a ta výrazně ovlivňuje průběh (trajektorii) životního cyklu destinace.

Dalším sociálním efektem je **dualizace společnosti**. Pásková (2014) jej popisuje jako proces, při němž se ve společnosti odlišují dvě socio-ekonomické třídy, chudí a bohatí. K tomu nejčastěji dochází v intenzivně navštěvovaných destinacích, kde menší vrstva podnikatelů výrazně profituje ze zvyšující se

intenzity cestovního ruchu, zatímco většina místních obyvatel naopak trpí zvýšenými životními náklady v destinaci v důsledku turistické inflace.

Často tak podle Páskové (2014) dochází k **marginalizaci obyvatel**. Jedná se o proces přirozeného vytlačování místních obyvatel z významných historických sídel a jejich částí na periferii. Většinou jde o místní obyvatele, kteří se neangažují v cestovním ruchu a uspokojování jejich potřeb je odsunováno až za potřeby návštěvníků.

Proces vývoje vztahu místních obyvatel k cestovnímu ruchu je podle Zelenky a Páskové (2012:579) označován pojmem **turistická iritace**. Jde o míru nevraživosti místních obyvatel k vývoji cestovního ruchu na území určité destinace a negativní vývoj jejich vztahu k návštěvníkům. Ukazatelem tohoto vztahu je tzv. Doxeyho (1975) „**iritační index**“, který vyjadřuje postoj místních obyvatel k rozvoji cestovního ruchu od počáteční **euforie, přes apatii a znechucení až k antagonismu**. Tento iritační index vystihuje stupeň vnímání vlivu cestovního ruchu na kvalitu života rezidentů a je tedy významným indikátorem stanovení míry socio-kulturní únosné kapacity.

„Vždy by však měly být objektivně posuzovány kladné i záporné vlivy cestovního ruchu a jejich percepce (vnímání) destinačními aktéry. Tento proces vývoje vztahu rezidentů k cestovnímu ruchu bývá často zásadním faktorem úspěšnosti destinace, avšak jeho systematické sledování a ovlivňování bývá destinačními manažery podceňováno“, jak uvádí Pásková (2012:98).

Etnické efekty patří také do socio-kulturních vlivů. **Etnocida** je podle Páskové (2014:67) vyhlazování prvků typických pro místní etnikum většinou následkem globalizace. **Xenofobii** pak vysvětluje, jako strach z obavy z cizinců, jiných ras, uprchlíků a neznámých míst. Cestovní ruch podle autorky na jedné straně přispívá k jejich překonání, ale na druhé straně je zvyšuje, zejména při různé životní úrovni návštěvníků a komunity v hostitelské destinaci.

Významným projevem kulturních efektů CR je **akulturace**. Je to proces změn kultury a společnosti následkem dlouhodobého nebo opakovaného styku kulturně odlišných společenských skupin. Pásková (2014) tvrdí, že může mít kladné i záporné dopady na životní styl místních obyvatel a přispívat ke snižování kulturní identity a tím i atraktivity dané destinace. Velkou roli zde hraje i velikost

tzv. **environmentální bubliny**, tedy míry působení cizích faktorů a potřeb, které si návštěvník přináší ze svého prostředí do destinace.

Komerčně motivované předvádění tradic a obyčejů, tzv. **inscenizaci**, vysvětluje Pásková (2014) jako umělé předvádění těchto tradic dle vžitých představ návštěvníků o kultuře daného etnika. Jde však pouze o předváděnou realitu, která vede ke vzniku dvou světů jednoho inscenizovaného (hraného) pro návštěvníky a reálného pro místní komunitu. Jednou z forem inscenizace je podle autorky i **folklorizace** (také Hahn a Kagelmann, 1993), tedy nepřiměřené zdůrazňování a umělé ožívování prvků lidové kultury, jako jsou tance v lidových krojích nebo lidové slavnosti, lidové zvyky a obyčeje vytržené z reálného života komunity. S tím souvisí **komercializace** zdrojů cestovního ruchu a **komodifikace** místních řemesel a výroby kýčovitých suvenýrů.

Jak uvádí Pásková (2014) dopad cestovního ruchu na kulturní identitu může mít žádoucí i nežádoucí účinek. Může ji posílit nebo znovu obnovit, posílit pocity hrdosti a úcty ke kolektivnímu dědictví a patriotismu a stimulovat místní obyvatele k návratu k tradicím a jejich udržování. V opačném případě ji může oslabit, nebo úplně potlačit.

Podle Trnkové (1993) má rozvoj cestovního ruchu negativní vliv i na morálku. Způsobuje nárůst kriminality, prostituce a šíření hazardních forem zábavy. Negativní dopady rozvoje cestovního ruchu na úroveň morálky symbolizuje anglický výraz „**4S - sun, sand, sea, sex**“, který se týká většinou specifické formy přímořského turismu. Dle autorky je třeba učinit opatření, která morálku a bezpečí v dané oblasti zachovají a nezhorší.

4.2.3 Vlivy cestovního ruchu na kulturní krajinu

Během svého kulturního vývoje člověk různým způsobem využíval a přetvářel půdu kolem sebe. Jak uvádí web Vítejte na zemi (CENIA, 2013), spolu s půdou tak člověk přetvářel i krajinu, a proto se často ve vztahu k půdě a zemědělství mluví o kulturní krajině.

Tento typ krajiny vznikl kombinací činnosti přírody a člověka. Jak dále tento web (CENIA, 2013) uvádí: „*jednoduše se dá říci, že vzniká všude tam, kde žije člověk. Je výsledkem zásahu člověka do krajiny s cílem přeměnit ji ke svému prospěchu.*“

Kulturní krajina je tedy typická pro oblasti s vyspělou ekonomikou a hustým, dlouhodobým osídlením. Dle webu je taková krajina obrazem krajiny typicky evropské. Typy krajiny, jako například deštný prales, vysokohorské nebo pouštní oblasti jsou pak jejím opakem.

Jak dále web uvádí (CENIA, 2013), rozlišujeme tyto typy kulturní krajiny:

- **Lesohospodářská krajina** – s převahou lesa, který člověk ve svůj prospěch využívá a ošetřuje.
- **Zemědělská krajina** – kterou tvoří pole, louky, pastviny, sady, vinice. Lidé se snaží tuto krajinu zúrodnovat orbou, hnojením zavodňováním a chránit před působením srážkové vody a větru.
- **Těžební krajina** – s půdou narušenou těžbou nerostných surovin, kterou lidé dále rekultivují.
- **Sídelní krajina** – značně přeměněná člověkem v městskou krajinu, bývá tvořena domy, průmyslovými závody nebo sklady.

V článku v časopise Geografické rozhledy pak Pásková uvádí (2007:6), že *„krajina představuje geosystém, který je dynamickým živým jevištěm různých procesů, jejichž forma, intenzita, rytmičnost, cykličnost a účel se mění a vyvíjí v kontextu historických epoch a geografických oblastí“*.

Některé scenérie, jak tato autorka dále uvádí, které byly člověkem ovlivněné a přetvořené v kulturní krajinu, různé typy přírodních krajin a zvláště pak vzácné „divoké a panenské“ krajiny, odpradáвна přitahují návštěvníky. Při turistickém rozvoji pak stále více dochází k tomu, že část krajiny i místní identity je stále více obětována a postupně tak vtahována do cestovního ruchu.

Dle Moldana a Hroudy (2002) je každá kulturní krajina prolínáním tří základních typů. Také česká krajina je tvořena třemi typy prostorů: urbanizovaným, venkovským a přírodním. Mezi nimi nejsou žádné vymezené hranice a mnohdy se tak vzájemně prolínají. Jak dále Moldan a Hrouda (2002:23) uvádí: *„Lidé v krajině hospodaří, cestují, rekreují se, obdivují ji. Od věků ji tak přetvářejí a její podoba je otiskem lidské civilizace i lidské kultury.“*

Rozmanitost a relativní zachovalost krajiny České republiky je v cestovním ruchu hlavní výhodou. Jak uvádí Pásková (2014) krajina představuje nejen významný primární zdroj cestovního ruchu, ale i zásadní kapitál pro podnikání v této oblasti. Pokud je krajina vlastní atraktivitou, jak je tomu např. u LVA, dochází postupně ke konzumaci krajiny cestovním ruchem. Často jde o inscenizaci nebo komercializaci, i když její základní hodnoty jsou v určité míře zachovány a jsou předmětem podnikání. V cestovním ruchu tak, dle autorky, mnohem častěji krajina plní funkci kulisy a prostoru pro ubytování návštěvníků, stravovací, dopravní, zábavní a interpretační infrastrukturu. To vše pak spěje ke vzájemnému působení a kumulaci poškozování hodnot a funkcí krajiny. Podle autorky tak často dochází k tzv. fragmentaci krajiny a poškození krajinného rázu, které pak vede ke snižování její biologické rozmanitosti. Ztráta estetické hodnoty krajiny, ekologické stability, poškozování hospodářské, terapeutické a hygienické funkce může vést až ke ztrátě „genia loci“.

Kulturní krajina LVA je také počítána mezi kulturní památky. Jak uvádí Zelenka et al. (2013:31), *„základním problémem této krajiny je obtížnost nalezení vyváženého a synergického způsobu řešení jak ochrany kulturních hodnot krajiny, tak hodnot přírodních.“* Jde tedy o synergii spolupráce památkové péče a ochrany přírody.

Dle výzkumu percepce a vnímání krajiny návštěvníky, patří komponovaná krajina LVA mezi nejlépe hodnocené scénérie, jak uvádí Zelenka et al. (2008:63). Jde o vysoce kultivovanou krajinu s dominancí staveb a parkové úpravy a scénérií s vysokou symetrií a upraveností. Jak autoři dále uvádějí, výzkum prokázal, že nejčastějšími důvody tohoto pozitivního hodnocení je jedinečnost a nevšednost krajiny, identifikace s krajinou, ale kupodivu, vzhledem ke komponovanosti krajiny, i její přirozenost, původnost a zdravotnost. Toho bylo docíleno výbornou kompoziční schopností krajinných architektů, jak autoři dále uvádějí, kteří vytvořili tyto „pseudodivoké“ a romantické krajiny a jsou dokladem toho, že zásahy člověka směřovaly k dosažení určitých estetických hodnot krajiny. Scénérie komponované krajiny pak vyvolávají u návštěvníků nejčastěji pocity obdivu, svobody, zvědavosti a inspirace.

Dle výzkumu percepce a vnímání krajiny, patří mezi nejhorší scénérie hodnocené krajiny LVA, jak dále tuto autoři uvádí (2008), krajina s necitlivými stavbami a zásahy člověka. Dále sem také patří mokřady a mokřadní společenstva vyvolávající v člověku negativní pocity. Důvodem takového hodnocení bývá uváděna málo členitá a málo zajímavá krajina, zanedbaná krajina nebo nevhodně tvarovaný prostor či špinavá voda, anebo dokonce i „jen zelená krajina.“

Jak uvádí Stibral ve své knize (2005:49) „*těmi, kdo objevil pro ostatní krásu přírody, nebyli učenci, ale výtvarníci – krajináři.*“ Oni také poukazovali na různé roviny přírody, které si zaslouží obdivu – jako moře, nebe duny, arkadské scénérie, ale také kulturní krajinu. Dle autora hledala Evropa, která se nacházela v 17. století ve svém nejbrutálnějším období, útěchu v klidné, útulné a idealizované krajině. Krajina se tak stávala estetickým objektem. Jak autor dále uvádí, zásadním proudem, který v 19. století hluboce ovlivnil postoj k přírodě a krajině, byl romantismus. Nejlépe je jeho vliv vidět v činnostech, které jsou spjaty s krajinou anebo se nějakým způsobem vztahují ke krajině.

Jedním z nich je podle Stibrala (2005:110) **pěší turistika**. V dřívějších dobách se na různá význačná místa cestovalo většinou ve formě náboženských poutí. Ale navštěvování krajiny za účelem zhlédnutí přírodních krás se stalo novým trendem, který romantismus rozšířil do nejširších vrstev měšťanstva. A právě měšťanstvo, jak autor dále uvádí (2005:110), „*doslova vtrhlo do přírody, především do hor*“. Již tehdy podle něj vznikl dodnes problematický **fenomén vlivu člověka na přírodu a krajinu**. Turisté, kteří chtěli spatřit krásy přírody a krajiny, si zvětšovali pohodlí budováním cest, bud, hostinců a rozhleden, aby po nějaké době zjistili, že z původní přírody toho moc nezbyvá. Tak se podle autora postupně stala turistika masovou záležitostí. Krajina byla protkávána sítí turistických značek, které dovedly turisty k zajímavostem přírody a uměleckého estetična.

Jak autor dále uvádí, tento fenomén byl rozšířen pouze v zemích, do kterých zasáhla německá romantika, která byla silně orientována na přírodu, tedy do německých a rakouských zemí, Čech a Polska (v anglosaských zemích jen částečně). Dle autora např. Italové neznají turistické značky ani spaní pod širákem.

Dalším fenoménem, který je spojen s romantickým postojem k přírodě, je dle Stibrala (2005:113), „*první uvědomělá a cílevědomá ochrana přírody a vůbec*

ekologické myšlení“. Jak dále autor uvádí právě romantici, milující přírodu si začali uvědomovat potřebu ochrany zvláště významných úseků a krajinných útvarů přírody, která je ještě volná, divoká, málo zasažená člověkem nebo jinak krásná.

Jak uvádí Pásková a Zelenka v časopise Geografické rozhledy (2007:6), lze vlivy cestovního ruchu a jejich dopady na krajinu a místní komunitu v čase popisovat na konceptu „životního cyklu destinace“, který je ovlivňován změnami intenzity vlivů na krajinu a také změnami počtu a typu návštěvníků, iritačním indexem místních obyvatel a nenávratnou ztrátou autenticity místa a kulturní krajiny.

Cestovní ruch však podle Moldana a Hroudy (2002:24) může mít i pozitivní dopad v oblasti péče o krajinu. Finanční prostředky, které plynou z cestovního ruchu je možno vynakládat na péči o krajinu a udržitelný rozvoj v oblastech, které jsou cestovním ruchem nejvíce využívány a konzumovány. Jak se autoři dále zmiňují, přispívá cestovní ruch k uvědomění veřejnosti o přírodních a kulturních hodnotách turisticky významných míst a krajiny. Vede také k přijetí odpovědnosti za ochranu těchto hodnot a míst a další vývoj území. Na druhou stranu dle autorů může cestovní ruch způsobit prostorovou, kvalitativní i sociální degradaci krajiny nebo ji může urychlit. V takových případech je nezbytné uplatnit různá regulační opatření, např. v přírodních rezervacích, národních parcích, ale i v kulturních krajinách a památkách zapsaných na Seznam UNESCO.

Pásková (2007) dále uvádí dva extrémní vlivy cestovního ruchu v krajině. Na jedné straně jde o úsilí tuto krajinu **zakonzervovat** neboli **skanzenizovat**. Na druhé straně pak jde o proces **univerzalizace** krajiny vlivem nadnárodních řetězců. Jedná se např. o **mcdonaldizaci**, **disneylandizaci** apod. Dopady na krajinu jsou pak koncentrovány do tzv. destinačních jader přírodně a kulturně hodnotných destinací, jak je tomu například v obci Lednice a Lednickém parku.

4.3 Vybrané přístupy realizace udržitelného cestovního ruchu

4.3.1 Plánovitý strategický rozvoj CR s respektováním poznatků modelu životního cyklu destinace

Jak uvádí Zelenka a Pásková (2012:654): „*Odvozování životního cyklu destinace na základě dat z minulých období představuje významný nástroj pro destinační management*“, a tím také pro realizaci udržitelného cestovního ruchu v destinaci. Pomocí vhodně zvolených indikátorů lze tímto způsobem sledovat kvantitativní nebo kvalitativní změny v destinaci vlivem rozvoje cestovního ruchu a měřit míru jejich udržitelnosti.

Koncept životního cyklu destinace tak podle těchto autorů nabízí pro strategický rozvoj a plánování cestovního ruchu v destinaci čtyři základní funkce:

- **deskriptivní** – která popisuje a následně objasňuje dosavadní vývoj CR v destinaci;
- **explanační** – která realisticky předpovídá budoucí období ve vztahu k žádoucímu vývoji a udržitelnému rozvoji CR;
- **prediktivní** – která navrhuje strategii udržitelného rozvoje destinace;
- **preskriptivní** – která stanovuje a předepisuje konkrétní předpisy vedoucí k dosažení žádoucího průběhu životního cyklu.

Nejznámějším a nejpoužívanějším modelem je dle autorů **Butlerův životní cyklus destinace** (Butler 1980 in Zelenka, Pásková 2012). Tento cyklus zachycuje vývoj destinace v šesti fázích od jejího **objevení, vtažení, rozvoje, přes konsolidaci, stagnaci až k poststagnaci** (jednotlivé fáze jsou podrobně popsány v Příloze č. 3). Jak uvádí Zelenka a Pásková (2012) byl tento model několikrát ověřován a je obecně přijímán a používán v různých destinacích. Dále je také dle autorů často diskutován v souvislosti s udržitelností rozvoje CR (Zelenka a Pásková, 2012:654) a „*byla také ověřena možnost určovat fáze vývoje ŽCD dotazováním rezidentů.*“

Tento model životního cyklu destinace je, jak uvádí Pásková (2014), užitečným konceptem studia, výzkumu a managementu destinace a cestovního ruchu ve vztahu k udržitelnosti cestovního ruchu v destinaci a jeho plánovitému strategickému rozvoji.

Jak dále tato autorka uvádí (2014:87) „z hlediska udržitelnosti cestovního ruchu je pak důležité propojit model životního cyklu destinace s časoprostorovým vývojem potenciálu území a jeho kapacity pro rozvoj cestovního ruchu, s plánováním a politickou cestovního ruchu i s možnostmi destinačního a návštěvnického managementu.“ Sledováním, pochopením a předvídáním životního cyklu destinace se tak významně zvyšuje schopnost destinačního managementu kvalifikovaně ovlivňovat vývoj destinace, předvídat určité situace a negativní vlivy.

To znamená, že pomocí ŽCD si lze představit průběh vývoje dané destinace a tím i lépe pochopit děje a předpoklady, jak budou v této destinaci probíhat nebo následovat. Tyto děje jsou však pro každou destinaci specifické a závislé na délce času a intenzitě rozvoje destinace.

4.3.2 Únosná kapacita

Jako každé odvětví je i rozvoj cestovního ruchu závislý na rozvoji a přijatelné zatížitelnosti geografického prostředí a současně na podmínkách vzájemné spolupráce a koordinace s ostatními funkcemi území.

UNWTO (in Závodná, 2015) představuje ukazatel únosné kapacity jako maximální počet lidí, kteří mohou navštívit turistickou atraktivitu ve stejnou dobu, aniž by došlo k destrukci fyzického, ekonomického, socio-kulturního prostředí, a tím se nepřípustně snížila spokojenost návštěvníků dané destinace. Únosnou kapacitu v cestovním ruchu pak také zmiňuje Maier et al. (2012) cit. in Závodná (2015:87) jako maximální úroveň dlouhodobě chápané turistické zátěže, se kterou se tato oblast vyrovná bez trvalých následků. Dle něj je tato hodnota „přímo úměrná hodnotám vypovídajícím o autoregulační schopnosti (pružnosti) daného systému.“

Jak uvádí Zelenka a Pásková (2012:594) ve své definici je „únosná kapacita maximální zatížení daného území antropogenními vlivy bez snížení kvality životního prostředí ekosystémů.“

V cestovním ruchu je pak únosná kapacita podle autorů dále specifikována jako maximální míra zatížení daného území aktivitami, které souvisejí s cestovním ruchem, ale při kterých ještě nedochází k:

- nevratnému snížení kvality životního prostředí a ekosystémů;
- ke snížení zážitku a spokojenosti návštěvníka;
- negativním a nežádoucím dopadům na místní komunitu;
- negativním vlivům na socio-ekonomickou strukturu a její aktivity;
- negativním vlivům na místní kulturu dané oblasti.

Jak autoři dále uvádí (2012:594), *„jedná se o jakýsi skladebný ukazatel, který měří zranitelnost lokality a identifikuje změny v její schopnosti unést reprezentativní soubor na ní provozovaných turistických aktivit, a který se skládá z ukazatelů kvantity, kvality a citlivosti přírodních i lidmi vytvořených zdrojů dané lokality.“*

Cílem tohoto indikátoru je dle Zelenky a Páskové (2012) odhadnout mezní hodnoty počtu návštěvníků, kteří ještě mohou provozovat formy cestovního ruchu, které jsou pro tuto oblast typické, bez nezvratných následků.

Dle Závodné (2015) je tak únosná kapacita využívána jako ukazatel maximální možné zátěže nejen přírodních ekosystémů, ale i člověkem ovlivňované kulturní krajiny, v lidských sídlech a při plánování různých aktivit člověka, jako například v cestovním ruchu. Dle této autorky (2015: 85) by *„zjištěná hodnota únosné kapacity měla být směrodatná při zřizování parkovacích ploch na přístupových komunikacích v místech nástupu do řešených oblastí.“* Jako příklad uvádí vstupy do národních parků, chráněných krajinných oblastí nebo historických jader měst.

Únosná kapacita je podle Zelenky (2012:115) zaváděna na odborné bázi, ale i intuitivně. Lidé se zájmem o přírodu a krajinu intuitivně vnímají, že vzácná a cenná přírodní území mají určité limity působení a pokud by tyto byly překročeny, mohlo by dojít k nevratným změnám zvláště vzácných ekosystémů v chráněných územích a k narušení jejich vývoje. Intuitivní je tedy podle autora i běžný a nepřesný názor, že únosnou kapacitu lze vyjádřit přesně definovanou hodnotou, která se v čase nemění a lze ji jednoduše vypočítat.

Únosnou kapacitu (dále UK) lze, jak autor dále uvádí, vymezit několika způsoby. Všechna vymezení pak vycházejí z vratnosti nebo nevratnosti stejně tak ze žádoucnosti nebo nežádoucnosti výsledného stavu. Je však problém určit, která změna je ještě vratná a který stav je ještě akceptovatelný a žádoucí, přírodní a původní (jak uvádí např. Manning, 2002 cit. in Zelenka 2012).

Dle Meadowsové et al. (1992) cit. in Závodná (2015:86) může dojít při překročení UK k tzv. překmitu. K tomu dochází v okamžiku nárůstu populace na určitém území nad úroveň UK. Následkem toho dojde k poklesu úrovně, který může dle této autorky vést až k možnému kolapsu území bez možnosti původní obnovy. Tímto může být zdroj zcela zničen nebo poklesne jeho kvalita. Množství turistů pak zcela a navždy změní krajinu. Dle autorky je však těžké odhadnout, v které chvíli k tomu došlo.

Koncept únosné kapacity je na rozdíl od modelu LAC (limitů akceptovatelné změny) složitější. Jak uvádí Zelenka (02/2012:116) zaměřuje se totiž na únosnost a akceptovatelnost těchto vlivů ve vztahu k následným dopadům na přírodní a sociální systém. Jak uvádí více autorů (např. Pásková, 2003; Zelenka, Pásková, 2012 a další) má únosná kapacita více dimenzí. V rámci cestovního ruchu se pak vztahují k přírodním a socio-kulturním vlastnostem daného území a jeho obyvatel, k infrastruktuře i k návštěvníkům a jsou nazývány různými autory i odlišně jako např. percepčně nebo psychologicky ÚK, fyzicky ÚK, socio-kulturně ÚK, ekonomicky nebo organizačně ÚK.

Jak uvádí Pásková (2014:170) k metodám a nástrojům **modelu LAC** je možné zařadit i posouzení dopadů projektů na životní prostředí (EIA), dále pro posouzení dopadů strategií na životní prostředí (SEA), dotazníkové šetření obyvatel, návštěvníků a klíčových aktérů a také sem patří indikátory udržitelného rozvoje.

Dalším alternativním konceptem hodnocení lidských aktivit CR je podle této autorky tzv. **ekologická stopa** (Třebický 2002 cit. in Pásková 2014). Ekologická stopa představuje plochu území, která je nutná pro zajištění spotřeby jednoho uživatele a absorbování jeho odpadů. Velikost této spotřeby, jak se dále autorka zmiňuje, se však mění. Závisí na životním stylu dané komunity, způsobu jejího rozvoje a způsobech výroby, zda jde o místní či masovou výrobu.

Při zjišťování UK území způsobené rozvojem cestovního ruchu je proto dle Páskové (2014:171) vhodná kombinace dvou přístupů - **tvrdšího**, založeného na expertním určování exaktních limitů rozvoje cestovního ruchu, s **měkčím**, který je založen na společensky i odborně přijatelných změnách, které nabízí model LAC.

Únosnou kapacitu proto **není možno brát pouze jako objektivní vlastnost území**, protože má mnoho dimenzí a způsobů popisu. Například jak uvádí Zelenka (2012:128) únosnost je třeba vnímat „*jako proměnnou v čase a jako dynamickou veličinu*“. Únosná kapacita se totiž mění také v různých obdobích roku a při různém počasí. Jak autor dále zmiňuje, je třeba ji vnímat jako přibližnou hodnotu, která je stále pravidelně určována, zpřesňována a interpretována. S tím je spojena činnost výzkumu cestovního ruchu a soustavný monitoring.

Dopady cestovního ruchu, jak dále autor uvádí, se často objevují s **časovým zpožděním** a jsou překrývány dopady dalších lidských aktivit či vlivy kolísání přírodních podmínek. Z tohoto důvodu je proto velmi obtížné určit vztah mezi působícím dopadem cestovního ruchu a změnami přírody a krajiny a procesů v komplexních ekosystémech. Různé ekosystémy jsou totiž různě citlivé.

Odolnost systémů dle Zelenky (2012) je možno pozitivně či negativně ovlivňovat cíleným působením managementu. Jde především o přípravu na působení vlivů, plánování infrastruktury, optimalizaci toků a míst soustředění návštěvníků, např. stezek, tras a cyklotras. S tím souvisí především činnosti návštěvnického managementu a zonace pro cestovní ruch.

4.3.3 Monitoring

Jak uvádí Palatková (2014:172): „*Výzkumné a monitorovací činnosti jsou základem jakéhokoliv procesu prosazování principů udržitelného turismu.*“ Jde o provádění činností, které prokazatelně zlepšují porozumění vztahů mezi turismem a jeho vlivem na ŽP. Dále jde o techniky hodnocení dopadů a strategií sledování efektivity a také o monitorování indikátorů udržitelného turismu v destinaci.

Monitorování neboli monitoring je „*pravidelné sledování a vyhodnocování vybraných veličin a ukazatelů v prostoru a čase, mimo jiné sledování stavu složek životního prostředí, sledování zdravotního stavu lidské populace, migrace lidské populace atd.,*“ dle Výkladového slovníku Zelenky a Páskové (2012: 353).

Aby bylo toto monitorování efektivní, využívá k vyhodnocování různé indikátory. Jedná se např. o následující indikátory: „...*environmentální indikátory, indikátory udržitelného rozvoje a indikátory udržitelného rozvoje cestovního ruchu,*“ jak uvádí Zelenka a Pásková (2012: 353).

V cestovním ruchu je dle autorů využíváno automatické monitorování zaměřené buď na **kvantitativní monitorování** toků a míst soustředění návštěvníků nebo na **kvalitativní monitorování**. Při **kvantitativním monitorování** jsou dle autorů využívány především různé čítače:

- foto-elektronické čítače;
- magnetické čítače;
- mechanické čítače;
- tlakové snímače;
- turnikety;
- kamerové systémy.

Kvalitativní monitorování návštěvníků je pak dle autorů prováděno prostřednictvím dotazníkových šetření, pozorování a řízených rozhovorů.

Jak uvádí Zelenka et al. (2013) monitoring návštěvnosti, dopadů cestovního ruchu, stavu ekosystémů, flóry a fauny v krajinně cenném území je nutno provádět efektivně a plánovitě. Musí být proto přímo vázán na záměry a rozhodování managementu přírodně a krajinně cenného území. Hlavním záměrem je získání zpětné vazby na změny vyvolané činností managementu území, které pak povedou k vymezení cílů. V přírodně a krajinně cenném území bývá dle autorů Zelenka et al. (2013:232) většinou prováděno následující monitorování:

- **„dopadů cestovního ruchu:**
na přírodní prostředí a krajinu, na socio-kulturní prostředí místní komunity, na ekonomické prostředí místní komunity a na návštěvníky,
- **návštěvníků:**
toky návštěvníků, aktivity návštěvníků, chování návštěvníků a konflikty mezi návštěvníky, charakteristiky, případně segmentace návštěvníků,
- **kvality služeb,**

- *stavu ekosystémů, flóry a fauny (....).“*

V rámci monitoringu návštěvnosti mohou být dle Zelenky et al. (2013) využity také změny, které návštěvnost daného území vyvolala a změny na specificky upravených místech. Jedná se např. o písková lože, poškození cest, vegetace, stopy, ale i odpadky. Množství a typ **odpadků** v koších a podél cest je dle autorů však dána také individuálním chováním návštěvníků, zemí jejich původu, kulturou ale i hustotou a rozmístěním košů na odpadky.

Častým indikátorem nadměrného využívání území je **poškození cest**. Jak autoři dále uvádí, u cest záleží na způsobu konstrukce cesty, jejím sklonu, povrchu a způsobu, jak je odvodňována. Stezka, která již byla jednou poškozena, je náchylná k přirozené vodní, větrné nebo mrazové erozi. **Stopy a písková lože** se pak mohou dle jejich názoru používat pouze při velmi malé návštěvnosti a v méně dostupných oblastech národních parků, především k detekci porušování zákazů vstupů do uzavřených zón a na uzavřené cesty.

4.3.4 Indikátory udržitelnosti cestovního ruchu pro kulturní destinace

Otázkou indikátorů a udržitelného rozvoje se jako jeden z prvních zabýval expert na životní prostředí Bedřich Moldan z Univerzity Karlovy. Jak autor uvádí ve svých skriptech (Moldan, 1996:8) *„Konference v Riu nás utvrdila v tom, že trvale udržitelný rozvoj je dobrá a nutná věc. Ale mluvíme o rozvoji, o pohybu vpřed. Jak poznáme, že se vývoj v naší zemi ubírá správným směrem? Potřebovali bychom nějaký spolehlivý metr, podle kterého bychom mohli posoudit, zda jsme na správné cestě?“* To ho také inspirovalo k tomu, že v únoru 1994 navrhl výkonnému výboru SCOPE (Scientific Committee on Problems of the Environment), aby byl zahájen projekt s názvem *„Indikátory trvale udržitelného rozvoje.“* Cílem tohoto projektu bylo zhodnotit a stimulovat další výzkum a vývoj indikátorů. Od r. 2000 tak dle autora probíhá systematický výzkum zaměřený na hodnocení antropogenní zátěže prostředí.

Jak dále Moldan (1996) uvádí, v současnosti se vývojem indikátorů již zabývají vědci a instituce celého světa. Trvale udržitelný rozvoj však není pro všechny země a jejich obyvatele to samé a dosavadní hospodářský a civilizační

vývoj nemá udržitelný charakter v žádné zemi. Důležité je ale uvědomit si a ukázat, v čem je neudržitelný. Hnacími silami nerovnováhy vývoje je podle autora růst populace, hospodářský růst související s růstem poptávky po energiích a materiálech, objem světového obchodu a dopravy a zejména exploatace přírodních zdrojů a s tím související znečištění prostředí.

Dle autora je však transformace k trvale udržitelnému rozvoji po všech stránkách velmi náročný proces globálního charakteru. Nelze se proto divit, že na zahájení konference v Riu přirovnala norská ministerská předsedkyně Brundtlová (in Moldan 1996) tuto transformaci k tak významným společenským změnám, jako byla například zemědělská nebo průmyslová revoluce.

Moldan (1996) také objasňuje, že indikátory nemají smysl samy o sobě, ale vždy o něčem vypovídají, především v širších souvislostech. Mohou být detailní nebo se zabývat jednotlivostmi, mohou být souhrnné nebo agregované. Jejich důležitou vlastností je určitá úroveň agregace. Významné jsou také jejich formální rámce. Jak dále autor vysvětluje (1996:20): *„Pro indikátory z oblasti životního prostředí je nejznámější rámeček zavedený organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoje (dále OECD), který má schéma „vliv-stav-odezva“ (pressure-state-response).“* Aby byly indikátory spolehlivé, musí splňovat spoustu kritérií, mezi něž patří dle autora (Moldan, 1996:21) např. *„významnost, reprezentativnost, jedinečnost, měřitelnost a možnost získání dat, náklady na užitek, minimalizace negativních účinků na prostředí, správnost, spolehlivost, srovnatelnost, průhlednost, pochopitelnost, výpovědní schopnost, načasování, využitelnost.“*

Vždy však je třeba dodržovat Zásadu č. 1 Deklarace z Ria de Janeiro o životním prostředí a rozvoji (in Moldan 1996:11), která říká, že: *„Lidské bytosti stojí v ohnisku zájmu o trvale udržitelný rozvoj. Mají právo na zdravý a produktivní život v souladu s přírodou.“*

Jak uvádí Zelenka a Pásková (2012:228) je *„indikátor udržitelného rozvoje vhodně zvolená entita (veličina/hodnota, interval hodnot) měřená nebo získaná výpočtem, která má zřejmý vztah k vyhodnocení globálního vývoje státu, ekosystému, regionu, komunity ve vztahu k naplňování koncepce udržitelného rozvoje“.*

Tyto indikátory nám umožňují, jak tito autoři dále uvádějí, monitorovat vliv lidských aktivit v různých oblastech našeho života. V rámci států OECD (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj) jsou předmětem sledování především **indikátory kvality životního prostředí**. Jedná se hlavně o emise do atmosféry a dalších složek životního prostředí, dále o produkci a míru recyklace různých odpadů, o kvalitu vody apod.

Dle Palatkové (2014:172) „*indikátory udržitelného turismu jsou ukazatele, které hodnotí vývoj v socio-kulturním, fyzickém i ekonomickém prostředí destinace.*“ Uplatnění indikátorů se liší v závislosti na jednotlivých destinacích. Problémem výběru a sledování vhodných indikátorů pro konkrétní destinaci nebo oblast jsou dle této autorky pak samotné požadavky na tento indikátor. Jde např. o možnost sledování v delším časovém horizontu, srovnatelnost a vypovídající schopnost.

V oblasti cestovního ruchu tak byly vypracovány UNWTO (1998) a jsou používány **indikátory udržitelného rozvoje cestovního ruchu**. Tyto indikátory mají dvě formy – klíčové a specifické. **Klíčové indikátory**, jak autoři dále uvádějí, jsou využitelné univerzálně ve všech typech destinací ČR. **Specifické indikátory** jsou pak určeny pouze pro vybrané typy destinací cestovního ruchu.

Specifickými jsou také indikátory pro kulturní krajinu. Jak uvádí Pásková (2014:190) v chráněných územích, kam patří i kulturní krajina LVA, se sleduje například biodiverzita, změna skladby druhů a rychlost jejich reprodukce, intenzita cestovního ruchu, lidská populace v území a jeho okolí, střety lidí, živočichů a vzájemné vztahy mezi nimi, ale také eroze způsobené návštěvníky, kongesce veřejných prostor a komunikací, spokojenost zákazníků, úroveň estetické kvality, ale také sociální dopady a kvalita života místních obyvatel. Podrobně jsou tyto indikátory popsány a vysvětleny v Příloze č. 4.

Jak uvádí Bedřich Moldan ve svém článku Environmentální udržitelnost (2012a): „*Odpovědnost lidí za osud planety země je zřejmou skutečností naší epochy. Už se nemůžeme utěšovat, že přírodní síly a regenerační schopnost přírody je nesrovnatelně větší než možnosti lidské, byť znásobené vědou a technikou.*“ Lidstvo se nachází v epoše industriální fáze, která vystřídala dřívější období zemědělské civilizace. Lidé by se měli poučit z úpadku mnoha dávných civilizací, k jejichž zničení pravděpodobně významně přispěla právě jejich environmentální

neudržitelnost. Jak dále autor uvádí, dnešní environmentální důsledky lidských aktivit již mají globální charakter. Pokud se však rychle změní současné trendy, nemusí ještě dojít k fatálním důsledkům. Dle Moldana (2012a): „*Je to jedna z velkých výzev přítomnosti.*“

4.4 Management cestovního ruchu v destinacích kulturního CR

Jak uvádí Zelenka et al. (2013) „*destinační management je soubor technik, nástrojů a opatření, používaných při koordinovaném plánování, organizaci, komunikaci, rozhodovacím procesu a regulaci CR v daném území (destinaci).*“ Společnost destinačního managementu (DMO) sdružuje různé aktéry CR a řídí zapojení těchto aktérů do CR, koordinuje jejich činnosti a rozvoj vztahů mezi nimi.

Cílem této činnosti je rozvoj destinace a udržitelnost cestovního ruchu v dané lokalitě. Výsledkem rozvoje a dobré činnosti DM jsou pak dle autorů:

- udržitelné produkty, které jsou konkurenceschopné;
- společně sdílené hodnoty ve vztahu k přírodním a kulturním hodnotám;
- rozvoj partnerství soukromého a veřejného sektoru;
- provádění sběru dat pro monitorování apod.

Hlavním úkolem DM v destinacích kulturního cestovního ruchu je, dle Zelenky et al. (2013), využívat řízení toků návštěvníků ve vztahu k únosné kapacitě a také zachovávat hodnoty území za současného respektování kvality prožitku návštěvníka.

Mezi destinace kulturního cestovního ruchu v naší republice patří především destinace, v kterých se vyskytují památky zapsané na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. ČR je světovým unikátem, co se týče počtu těchto památek ve vztahu k poměrně malé rozloze území. Jak uvádí Zelenka et al. (2013) bylo k 30. 11. 2011 zapsáno na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO 13 památek z ČR. Mezi tyto kulturní památky patří mimo jiné i kulturní krajina LVA. Právě zde hraje velkou roli destinační management, jehož úkolem je nalézt a řídit vyváženou synergii ochrany kulturních hodnot krajiny a přírodních hodnot. Důležitou součástí managementu cestovního ruchu nejen kulturních destinací jsou dle Zelenky et al. (2013):

- **návštěvnícký management** – jde o soubor plánovacích a preventivních technik a nástrojů, které vedou k usměrňování toků návštěvníků a ovlivňování způsobu jejich chování;
- **participativní management** – jde o formu managementu, který je založen na cílené podpoře zapojení různých aktérů CR do procesů, plánování, přípravy a realizace projektů, vizí záměrů a cílů;
- **přístupový management** – jde o fyzické operativní řízení toku návštěvníků v destinacích s omezenými možnostmi vstupu, v chráněných územích nebo v územích s nadměrně vytíženou kapacitou, prostřednictvím moderních technologií.

Jak uvádí Pásková (2014) mohou být kvalitním managementem tlumeny nežádoucí vlivy nerovnoměrně rozloženého CR v čase a prostoru a sezónnost. Tyto vlivy lze redukovat systematickou časoprostorovou koordinací rozvoje CR. Jak dále tato autorka uvádí, úkolem destinačního managementu je tedy co nejdříve zjistit současnou disponibilní a prostorovou kapacitu destinace a zmapovat časoprostorové rezervy a míru nerovnoměrnosti využívané kapacity. Jde především o podíly CR v jednotlivých částech a časových úsecích v destinaci. Dle autorky je ale také nutné vymezit prostor a časové intervaly, ve kterých není vhodné CR rozvíjet a doporučit destinačnímu managementu následující opatření:

- aplikaci životního cyklu destinace;
- aplikaci teorie „jádro-periferie“;
- aplikaci teorie sociální směny;
- aplikaci konceptu únosné kapacity.

V destinacích, ve kterých se vyskytují památky UNESCO, je pak nejdůležitějším úkolem destinačního managementu jmenovat funkci **Site – managera** památky UNESCO a vytvořit **Management plán rozvoje památky UNESCO**.

4.5 Případové studie CR v destinacích kulturního CR

Jedním z příkladů negativních vlivů CR v destinacích kulturního cestovního ruchu je **případová studie Český Krumlov**. Dle Páskové (2014:260) „*patří Český Krumlov k nejexponovanějším turistickým destinacím v rámci celé naší republiky. Jeho přirozená ucelenost daná krajinným rámcem výrazně omezuje únosnou kapacitu města a činí je tak daleko zranitelnějším ve srovnání s většinou turistických měst*“. Díky své poloze u hranic s Německem a Rakouskem, dopravní polohou, kulturní a přírodní přitažlivostí bioregionu a především zápisem Českého Krumlova v roce 1992 na Seznam UNESCO, bylo toto město dle autorky předurčeno k vysoké návštěvnosti a z toho plynoucím dopadům cestovního ruchu.

Český Krumlov je dle Páskové (2014) jednou z nejvýznamnějších památkových rezervací v Čechách. Jedním z hlavních důvodů zařazení na Seznam UNESCO je původnost komplexu středověkého města a jeho souznění s působivou scenérií krajiny, do které je zasazen. Rozvoj CR přinesl městu nejen prestiž a věhlas památky UNESCO, ale také, jak autorka dále uvádí (2014:264), „*zvýšenou zranitelnost socio-kulturní struktury místní komunity a jejího životního prostředí*.“

Jak dále uvádí Pásková (2014), projevuje se zde postupně nadměrná komercializace historického centra, turistická inflace, postupná ztráta autenticity. Objevuje se zde i odumírání a zeslabení citových vazeb k místním kulturním nebo přírodním hodnotám. Iritace místních obyvatel již pomalu vede od nevšímavosti až k nenávratnému fyzickému poškozování autenticity památek a krajinných prvků. Dle Páskové (2014) je však ještě možné tato ohrožení udržet pod kontrolou. Aby se zabránilo tak výrazným dopadům na životní prostředí, vyplývajících především z územní omezenosti města krajinnou dispozicí, je dle autorky nutné vypracování kontrolních mechanismů a vytvoření a dodržování územního plánu města.

CR v Českém Krumlově tak dle Páskové (2014) zásadně ovlivňuje nejen stav památek, ale také život celé komunity. Jde především o ovlivňování hodnotové orientace, životního stylu a přístupu komunity k přírodním a kulturním hodnotám. V rámci konceptu ŽCD se město nachází na počátku stagnace, tedy nejkritičtější fázi, ve které se rozhoduje o tom, která z poslední fáze se stane realitou. Poslední fáze má tři možnosti realizace: úpadek, stabilizaci a omlazení. Dle autorky tak

postupně dochází k naplnění UK destinace. Město má však ještě územní rezervy, které jsou návštěvníky opomíjeny. Podchycení a pochopení ŽCD je dle Páskové důležitým úkolem pro místní management při hledání řešení rozvoje turismu. Dle autorky (2014:279): „*Lokální zkušenosti a výsledky modelových destinací, jakou je například Český Krumlov, by měly být postoupeny vyšší úrovni státní správy za účelem vytvoření metodického a námětového podkladu pro destinační managementy a strategické plánování turistického rozvoje v ostatních lokalitách České republiky.*“

Dalším příkladem negativního vlivu CR na krajinu, návštěvnost památky UNESCO v zahraničí a způsob jejího využití je **Machu Picchu**. Jde o památku UNESCO ve střední Peru, která se stala ikonou cestovního ruchu. Tato hlavní atraktivita Peru, je silně poznamenána dopady masového CR. Dle Páskové (2014) je to především vysokou návštěvností, turistifikací a vysokou frekvencí výletních autobusů. Tyto autobusy vozí návštěvníky až k vlastnímu areálu, i když je možné vystoupit nenáročnou trasou pěšky. Stavbou hotelu a restaurace McDonald, náparem davu turistů se tak zcela ztrácí genius loci tohoto vzácného místa. Hrozí také ztráta dobrého jména památky UNESCO.

Naproti tomu dobrým příkladem organizování CR je oblast stolové hory **Roraima v Jihovýchodní Venezuele v oblasti Gran Sabany**. CR je zde, dle Páskové (2014:235), zcela v rukou indiánů kmene Taurepánů, žijících v 15 km vzdálené vesnici Paratepui, která je začátkem cesty na stolovou horu. Tím, že je životní filosofie těchto indiánů založena na tradiční úctě k přírodě a jejím božstvům, jsou tyto hory, pro indiány posvátné a opředené mýty a legendami, nabízeny návštěvníkům a jako součást místní kultury. Počet návštěvníků je omezen na 50 denně. Jak tato autorka dále popisuje, návštěvníci si musejí pronajmout místního průvodce a zaregistrovat se u Správy národního parku. Věci a veškeré vybavení si nese každý sám s pomocí místních nosičů, kteří se tak zapojují do CR. Záměrně není budována žádná infrastruktura. Spí se venku ve vlastních stanech pod skalními masivy. Jde o příklad dlouhodobě udržitelného CR.

Existuje však mnohem více případů kulturních destinací s podobnou problematikou udržitelného rozvoje CR na celém světě, jako další lze například uvést Itálii a Benátky, Francii a zámek a zahrady ve Versailles, zámek a zahrady Schönbrunn v Rakousku a další.

5 Praktická část

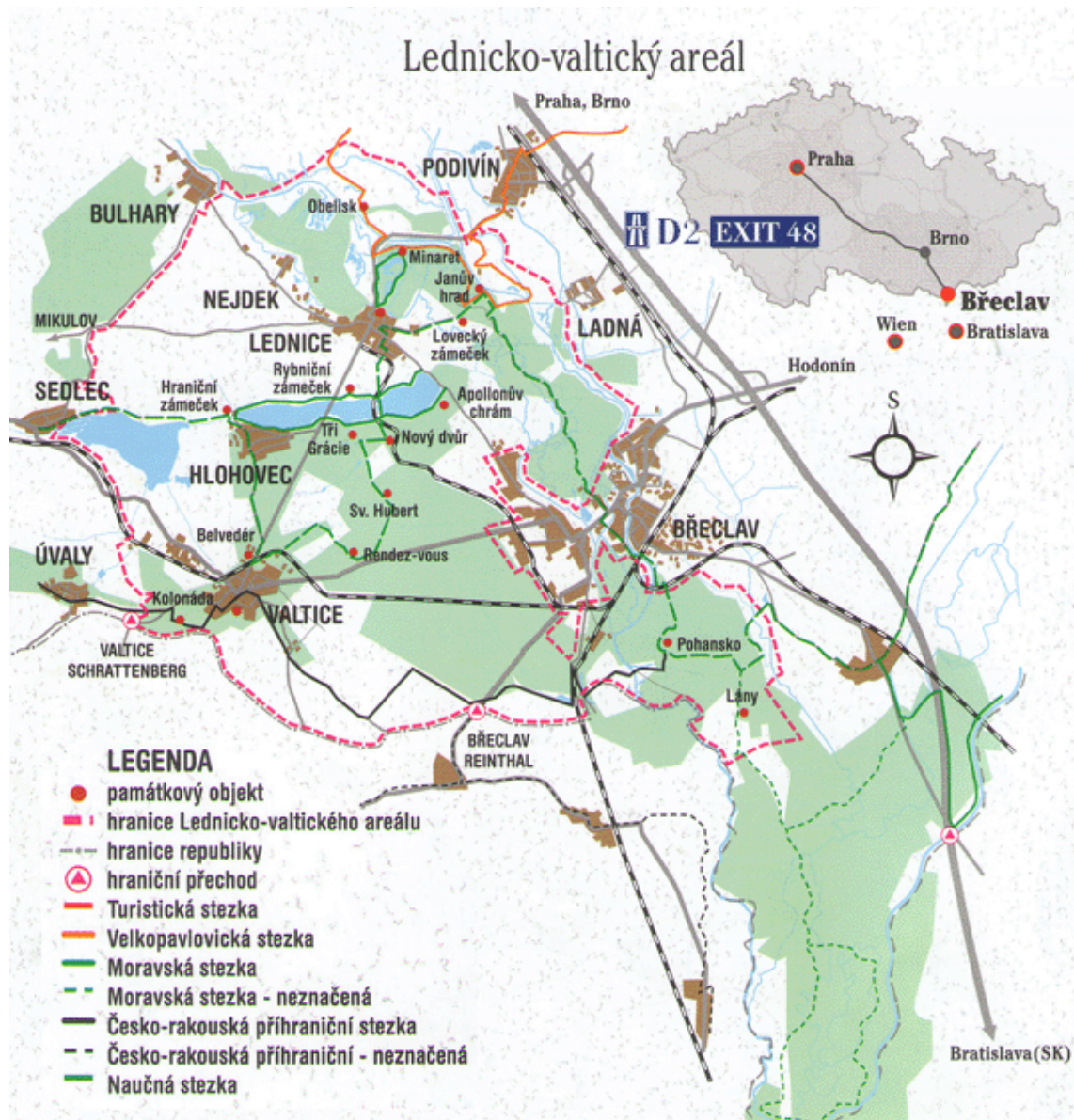
5.1 Vymezení oblasti LVA

V samém srdci Evropy leží Česká republika, skládající se z Čech a Moravy. Je to krásná a zajímavá země s dnes již dvanácti místy zapsanými na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Jedním z nich je Lednicko-valtický areál, fenomenální dílo knížecího rodu Liechtensteinů, které se nachází na samém jihu Moravy. Jak uvádí Buk (2010:2), jde o území o rozloze cca 300 km², které hraničí na jihu s Rakouskem, na západě s chráněnou krajinnou oblastí Pálava a na severu tvoří volnou hranici areálu řeka Dyje. Tato řeka omývá břehy nejrozsáhlejšího komplexu lužních lesů ve střední Evropě s rozlohou přes 3 500 ha. Území Lednicko-valtického areálu se svými historickými objekty, zahradní architekturou a soustavou rybníků, je považováno za nejrozsáhlejší, člověkem uměle vytvořené území Evropy, a právem je tak nazýváno „Zahradou Evropy“.

Název této památky byl odvozen od názvů zámků a obcí Lednice a Valtice. Je to dle Dvořáčka (2008) svým způsobem výjimečný a ojedinělý případ v naší republice, kdy se předmětem ochrany a zápisu do Seznamu světového dědictví UNESCO stala kulturní krajina.

5.1.1 Územní vymezení regionu

Jedna z nejvýznamnějších památek v České republice, Lednicko-valtický areál, byl v roce 1992 vyhlášen krajinnou památkovou zónou. Na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO pak byl areál zapsán dne 7. prosince 1996 na 20. zasedání Mezivládního výboru pro světové kulturní a přírodní dědictví v mexické Meridě. Toto území o rozloze 161 km² se z části kryje se třemi historickými panstvími slavného rodu Liechtensteinů - Lednickým, Valtickým, Břeclavským. Jak uvádí Zatloukal et al. (2012:6): „*Liechtensteinové tento kraj za sedm století své správy poznamenali tak výrazně, jako málokdo jiný cokoliv jiného kdekoliv jinde.*“ V době největšího rozkvětu, za vlády knížete Jana II., zahrnovala tato oblast 600 obcí ve třech státech a 40 správních okresech, k tomu náleželo i patronátní právo ke 237 kostelům, které se nacházely ve 174 farnostech.

Obrázek 1 Mapa LVA. Zdroj: Lednicko-valtický areál (2015).

Mikroregion LVA je svazek obcí, které jsou koncentrovány kolem Lednicko-valtického areálu. Území mikroregionu (MAS LVA, 2011) se nachází v jižní a jihovýchodní části okresu Břeclav a patří k příhraničním okresům. Leží na klíčovém území pradávne středoevropské významné křižovatky, jejíž poloha byla dána geomorfologickým utvářením střední Evropy. Je tvořeno katastry čtyř měst: Břeclav, Podivín, Valdice, Velké Bílovice a šesti obcemi: Bulhary, Ladná, Lednice, Hlohovec, Pítluky, Rakvice. Město Břeclav, které je součástí této turistické oblasti, je vzdáleno cca 55 km od Brna, 72 km od Bratislavy a 98 km od Vídně.

Památkovou zónu Lednicko-valtického areálu tvoří, dle „Vyhlášky Ministerstva kultury České republiky ze dne 10. září 1992 č.484/1992 Sb., o prohlášení Lednicko-valtického areálu na jižní Moravě za památkovou zónu“ (Sbírka zákonů, 1992), katastry města Valtice, Lednice a Hlohovec. Jedná se o nejvíce turisticky exponovanou oblast. Právě takto vymezená oblast bude předmětem zkoumání této bakalářské práce (viz Obr. č. 1).

V rámci lokalizace patří LVA z hlediska regionálního členění cestovního

Obrázek 2 Turistická oblast 34: Pálava a LVA. Zdroj: ATUR ČR (2015).

ruchu České republiky do území NUTS 2 – Jihovýchod, Turistického regionu č. 12 – Jižní Morava a je Turistickou oblastí č. 34 Lednicko-valtický areál (ATUR ČR, 2015). V roce 2003 se LVA stal také součástí Biosférické rezervace Dolní Morava. Předcházející mapka (viz Obr. č. 2) vymezuje danou oblast a jsou na ní vyobrazena hlavní turistická místa a zajímavosti územního celku Lednicko-valtického areálu.

LVA je snadno dostupný všemi dopravními prostředky. Autem, autobusem po dálnici D2 Praha – Brno - Bratislava, železnicí do Břeclavi, odtud do Lednice, Valtic. Letecky je pak dostupný z mezinárodních letišť v Brně, Bratislavě a ve Vídni. Areál je dále protkán sítí pěších cest, cyklostezek a naučných a vinařských stezek.

5.2 Význam památky UNESCO a jejích atraktivit

Jak uvádí web Dolní Morava (2015): *„Členské země UNESCO přijaly v roce 1972 dokument s názvem Úmluva o světovém dědictví, který doplňuje úpravu péče o přírodní a kulturní památky jednotlivých zemí. Smluvní státy se zavazují zajistit na svém území označení, ochranu, zachování a předání nejvýznamnějších světových památek kulturního a přírodního dědictví budoucím generacím. Základním principem výběru památek je jejich jedinečnost, celistvost a koncepce zajišťující jejich uchování do budoucnosti.“*

Jak uvádí Holeček (2011:95): *„Do Seznamu UNESCO byl Lednicko-valtický areál zařazen v roce 1996 v kategorii kulturních památek na základě splnění kritérií I, II a IV a to pod číslem 763 na ploše 14 320 ha.“*

Lednicko-valtický areál dle Holečka (2011:95) splňuje tedy následující kritéria:

„I. Jde o mistrovské dílo tvůrčího génia.

II. Vykazuje významnou vzájemnou výměnu lidských hodnot během určitého časového období nebo v určité kulturní oblasti světa, a to v oblasti rozvoje architektury oblasti světa, a to v oblasti rozvoje architektury či techniky, monumentálního umění, urbanismu nebo krajinářství.

IV. Vynikající příklad určitého typu budovy nebo architektonického či technologického souboru nebo krajiny, která ilustruje určité významné období historie lidstva.“

Lednicko-valtický areál reprezentoval Českou republiku na světové výstavě Expo v Šanghaji v roce 2010 v kategorii města a místa (Loukota, 2009).

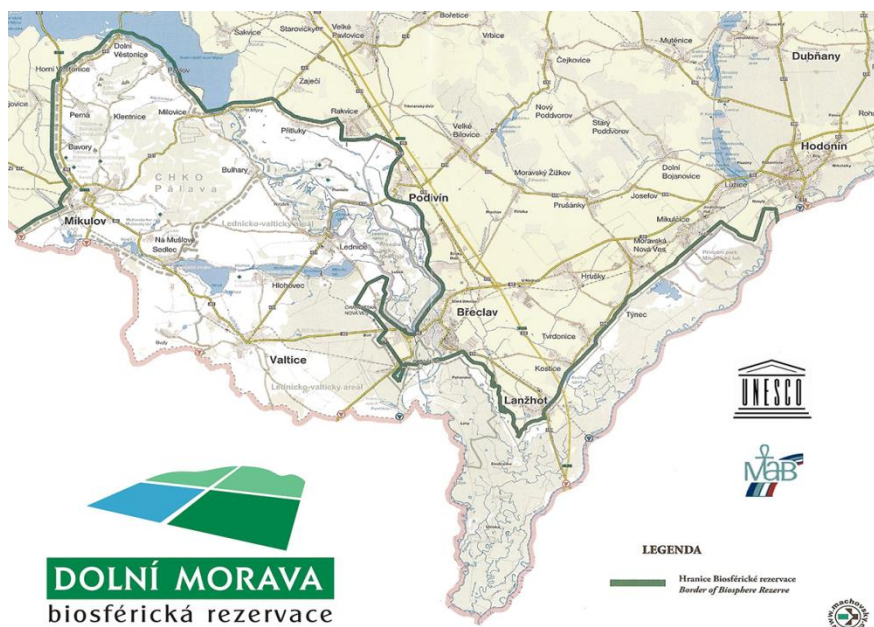
Následující kapitoly byly zpracovány z informací získaných z Katalogu turistických zajímavostí, Turistická oblast Pálava a Lednicko-valtický areál, vydaného ZO ČSOP ADONIS (2011a) a Turistického průvodce (ADONIS, 2011b).

5.2.1 Příroda a krajina

Na nevelkém území, které je právem nazýváno „Zahradou Evropy“, se nacházejí hned dva klenoty mezinárodního významu, které jsou pod ochranou UNESCO. Jak uvádí ADONIS (2011a:17) jde o místo světového přírodního a kulturního dědictví

Lednicko-valtický areál a Biosférickou rezervaci Dolní Morava (viz Obr. č. 3). Jedinečný charakter zdejší krajiny spočívá především v rozmanitosti přírodních krás, které jsou tvořeny vodními díly, pálavskými kopci a Lednicko-valtickým areálem. Právě zde se architektonické bohatství stalo součástí komponované krajiny, která byla vybudována šlechtickým rodem Liechtensteinů. Jak dále ADONIS (2011a) uvádí, proužky vinic a zdobená průčelí vinných sklepů vytváří typický krajinný ráz této oblasti a je jimi protkán celý zdejší kraj. Na tak malém území jde o velmi vzácné soustředění dvou přírodních a kulturních unikátních památek, které jinde nenajdete.

Mezi nejvýznamnější lokality, které utvářejí ráz zdejší krajiny, patří právem **chráněná krajinná oblast Pálava**. Jak uvádí ADONIS (2011b) jde o výjimečné území, které leží na rozhraní karpatské a panonské oblasti, tvořené komplexem Pavlovských vrchů a údolní nivou řeky Dyje. V roce 1986 bylo toto území zapsáno na seznam biosférických rezervací UNESCO. **Biosférická rezervace Pálava** pak byla v roce 2004 rozšířena o Lednicko-valtický areál a luhy v oblasti soutoku řek Moravy a Dyje a dala tak vzniknout nové **Biosférické rezervaci Dolní Morava**.

Obrázek 3 Mapa Biosférické rezervace Dolní Morava.
Zdroj: Dolní Morava (2009a).

Obrázek 4 Památky a Biosférické oblasti UNESCO. Zdroj: ATUR ČR (2015a)

Biosférické rezervace jsou oblasti s významnými ekosystémy a jsou uznány v programu **UNESCO Člověk a biosféra** (viz Obr. č. 4). Jak dále uvádí ADONIS (2011b), liší se od tradičních rezervací tím, že nejsou zaměřeny pouze na ochranu přírody. Tyto rezervace respektují a podporují ty lidské činnosti v krajině, které vedou k jejímu pozitivnímu a trvale udržitelnému využití a rozvoji.

Přírodní rozmanitost na území biosférické rezervace se stala předmětem ochrany několika mezinárodních úmluv. Nejdůležitější je v současnosti soustava chráněných území **NATURA 2000**. Tato úmluva, jak uvádí ADONIS, 2011b), zajišťuje ochranu celoevropsky nejvzácnějších druhů a přírodních stanovišť. Celkem zde byly vyhlášeny tři ptačí oblasti a 17 evropsky významných lokalit.

Součástí lednicko-valtického areálu je i národní přírodní rezervace **Lednické rybníky**. Lednické rybníky, jak uvádí Macháček (2009), patří k našim nejvýznamnějším ornitologickým lokalitám, které byly vyhlášeny v roce 1953 státní přírodní rezervací k ochraně významného hnízdiště vodních ptáků. Dle „Zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny“ jsou nyní zařazeny do kategorie národní přírodní rezervace.

Rybníky byly založeny v 15. století v močálovité krajině podél historické zemské hranice Moravy a Dolního Rakouska. Hranice tak od 19. století až do roku 1920 procházela od západu na východ středem všech rybníků. Jak autor dále uvádí,

celá **rybníční soustava**, na rozloze 552,5 ha, je tvořena pěti rybníky. Největším rybníkem je rybník Nesyt, který patří svojí rozlohou 302 ha největším rybníkem na Moravě a osmým největším v ČR. Další rybníky se nazývají Hlohovecký, Prostřední, Mlýnský. Zámecký rybník pak leží přímo v anglickém parku zámku v Lednici, Park s rybníkem nabízí nádherné průhledy od zámku k Minaretu, který patří k největším atrakcím jedné z nejnavštěvovanějších památek na jižní Moravě.

Podél rybníků vede jedenáct kilometrů dlouhá **naučná stezka Lednické rybníky** s osmi zastaveními. Tyto rybníky jsou místem, kde se nachází jedna z nejvýznamnějších ptačích rezervací u nás, a proto jsou chráněné jako mokřad mezinárodního významu, podle Ramsarské úmluvy z roku 2009. Jak uvádí Macháček (2009) jsou tyto mokřady významné jako biotopy vodního ptactva. Jsou také součástí Lednicko-valtického areálu pod ochranou UNESCO a byly zařazeny do Biosférické rezervace Dolní Morava. V roce 2005 byly tyto rybníky vyhlášeny Ptačí oblastí a staly se tak součástí soustavy NATURA 2000 v České republice.

Louky a suché trávníky kolem Lednických rybníků mají dle Macháčka (2009), v krajině nezastupitelnou úlohu. Oddělují totiž rybníky od sousední zemědělské krajiny a působí tak jako biologický filtr. Při silných deštích tak zabraňují splachům ornice z polí do rybníka. Nejčastějším typem porostů jsou ovsíkové louky.

Niva Dyje, jak uvádí ADONIS (2011b), je evropsky významnou lokalitou (dále EVL) v LVA. Jde o velmi cenný úsek řeky Dyje s přirozeným charakterem toku. Jde o místo s typickým výskytem četných meandrů a mrtvých ramen, lužních lesů a luk. V nivě se vyskytují vzácné druhy živočichů, chráněné druhy hmyzu, jako například tesařík obrovský, páchník hnědý (viz Příloha č. 8) a lesák rumělkový.

Další EVL je **Soutok-Podluží**, kde se nachází unikátní lužní lesy a zbytky pralesovitých porostů. Tyto lužní lesy tvrdého a měkkého luhu se zaplavovanými loukami, suchými trávníky, panonskými dubohabřinami a vodními stanovišti stojatých a tekoucích vod jsou významným biotopem pro více než 200 rostlinných druhů. Tyto rostlinné druhy jsou, jak dále uvádí ADONIS (2011b), zapsány v Červeném seznamu ohrožených druhů a padesát z nich je navíc zvláště chráněných.

Evropsky významnými lokalitami jsou také, jak uvádí ADONIS (2011a), vyhlášena i čtyři maloplošná chráněná území. Jedná se o národní přírodní rezervace Cahnov-Soutok, národní přírodní rezervace Ranšpurk, přírodní rezervace Skařiny a přírodní rezervace Stibůrkovská jezera.

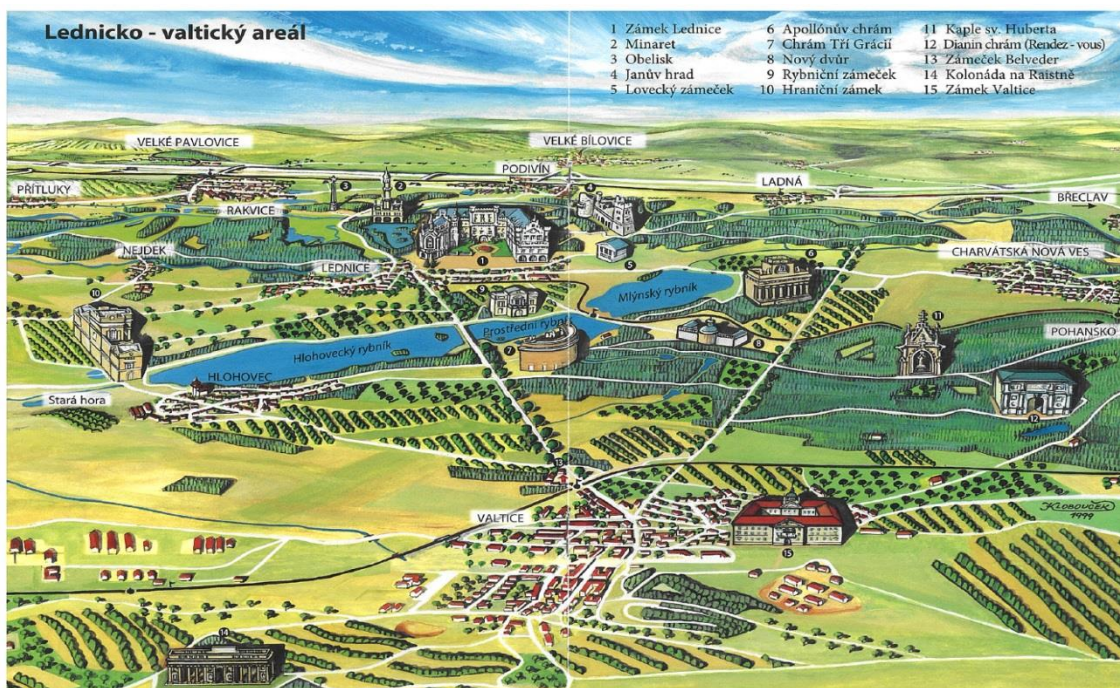
5.2.2 Kulturní krajina a její atraktivita

V prostoru mezi Lednicí a Valticemi se nachází jedinečný krajinný přírodní park, který patří k největším příkladům komponované krajiny v rámci Evropy i světa. Jak uvádí webové stránky (České dědictví UNESCO, 2015) byl tento komplex v roce 1996 zařazen na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO (dále Seznam UNESCO). Zápis památky na Seznam UNESCO je nejen značkou prestiže a výjimečnosti objektu, ale je současně závazkem náležitě pečovat o tuto památku a zachovat ji pro další generace. Lednicko-valtický areál, jako jeden z pokladů světového a dědictví se sítí rybníků a cyklistických tras je právem považován nejrozsáhlejší člověkem uměle vytvořené území Evropy.

Jak uvádí Krejčířík a Salašová ve svém článku *Lednicko-Valtický areál – jedinečný prostor zahradní a krajinářské architektury* (2005:143) je kompozice tohoto areálu postavena na dvou ohniscích a těm je pak podřízeno další uspořádání kulturní krajiny. Obě jádra mají středověký původ a byla během historie několikrát přestavována.

Prvním ohniskem jsou dle autorů Valtice, které se staly rodovým sídlem knížat z Liechtensteinu. Přestavbou toto sídlo získalo raně barokní podobu, která se projevuje v architektonických znacích a siluetě. Z Valtic pak vybíhají aleje jako paprsky, které dle barokních principů, jak autoři uvádějí (2005:144), „organizují území a podtrhují jednoznačnou osnovu cest“ Město se pak uplatňuje v dálkových pohledech, kterým dominuje především budova kostela Nanebevzetí Panny Marie. Druhým ohniskem je pak letní rezidence Lednice, která ztratila svoji původní renesanční a barokní podobu a byla přestavěna v duchu romantismu. Lednický zámek se v dálkových pohledech neuplatňuje, dle autorů má okolní krajina spíše interiérový charakter. V dálkových pohledech nejvíce vyniká nezaměnitelná silueta minaretu.

Prvním významným krajinářským zásahem, dle Krejčířka a Salašové (2005), bylo založení Lednických rybníků v období renesance. K dalším velkým přeměnám dle autorů došlo v 17. - 18. století, kdy byla krajina upravena soustavou přímých a hvězdicovitých alejí, které spojovaly Valtice s okolím. V té době došlo také k přestavbě zámků a vznikly krásné sakrální stavby. Došlo také k významným krajinářským úpravám v lesích, kde vznikly četné obory a bažantnice zdobené drobnou architekturou a sochami. K posledním proměnám a dotvoření celého areálu podle autorů došlo v období romantismu (18. - 19. stol.), kdy byl založen unikátní přírodní park v Lednici, přestavěn zámek a došlo k vytvoření parkových úprav kolem rybníků. Na území byly zasazeny romantické stavby, jako jsou zámky, chrámy, kaple, obelisky, ruiny a minaret (viz Obr. č. 5). Celý tento krajinný prostor byl komponován v duchu parku, který využíval dálkové pohledy „*point de vue*.“ Dle Krejčířka a Salašové (2005:144) „*System celého parku je vzorovou ukázkou organizace společenského života knížecího domu a jeho spojení s každodenní hospodářskou činností místního obyvatelstva.*“ Po vzoru anglické krajinářské školy tak byla realizována myšlenka spojení účelnosti a krásna.

Obrázek 5 Salety LVA. Zdroj: GLORIET (2002).

Kulturní krajinu mezi Lednicí a Valticemi léta vytvářel rod Liechtensteinů. Jak uvádí ADONIS (2011b), v letech 1608 -1938 byli Liechtensteinové majiteli panství a město Valtice bylo rezidencí vládnoucího knížete. Tvůrcům krajinného celku se podařilo citlivě sloučit prvky estetické uměle utvářené krajiny s přirozenou krajinou zemědělskou. Prolínají se zde různé architektonické styly, jako romantismus, klasicismus i empír. Zámky, zámečky, vyhlídky a pavilony tvoří jeden harmonický celek a jsou propojeny průhledy tak, aby vždy bylo vidět z jedné na druhou. Půvab LVA je tak vytvořen Lednickým zámkem s přilehlým parkem, jedním z nejkrásnějších evropských komplexů anglické novogotiky. Tím, že se Valtice staly rezidencí, Lednici připadla úloha letního sídla. Tato původně gotická tvrz, jak dále ADONIS (2011b) uvádí, chránila vstup do země a byla přestavěna na renesanční zámek. V roce 1850 tak vznikl komplex budov s osmi křídly a čtyřmi dvory, dvěma věžemi, barokní jízdárnou a skleníkem, navazující na zámeckou budovu.

Jak uvedl server kudyznudy.cz (CzechTourism, 2015b) součástí lednického parku je dosud neznámá zednářská zahrada, kterou zahradníci objevili teprve nedávno. Porovnáním leteckých snímků a původního plánu parku zjistili, že stromy vytvářejí obrazce, které odpovídají původním obrazcům na dvě stě let starém plánu. Jak potvrdil i zahradní architekt Krejčířík (in CzechTourism, 2015b), obrazce vyniknou na jaře, když v parku rozkvetou jírovce, vysázené na klíčových místech, které připomínají lampy a symbolizují osvětlení. Stromy a aleje vytvářely v zednářské zahradě (založené 1791–1799) nejrůznější obrazce od kosočtverců po oktagony ve tvaru osmicípé hvězdy. Ve středu místa, kde se osm os sbíhalo, stával sluneční chrám, ze kterého bylo vidět do dálky na všechny strany. Dle Krejčíříka vše mělo svůj řád.

5.2.3 Obec Lednice a její atraktivita

Zámek Lednice, jak uvádí ADONIS (2011a), je nejnavštěvovanější zámek na jižní Moravě. Ročně sem míří statisíce návštěvníků. Jde o šlechtické sídlo ve stylu anglické tudorovské novogotiky se stylovými interiéry a dřevorezbami a okrasné zahrady z poloviny 19. století. Zámek a zámecký park se tak staly symbolem Lednice (viz Obr. č. 6 a 7). Zámek Lednice je proslulý především jedinečnými

vnitřními dekoracemi, dřevořezbami, kazetovými stropy a podlahami. Skutečnou perlou je nádherné vyřezávané točité schodiště vytesané z jednoho kusu dřeva.

Obrázek 6 Státní zámek Lednice. Zdroj: vlastní foto, 7. 7. 2015

Obrázek 7 Zámecký park Lednice s Minaretem. Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

Další atraktivitou v Zámeckém parku jsou přehlídky dravců s ukázkami sokolnictví - nehmotného dědictví UNESCO. Za návštěvu stojí i nově zrenovované barokní zámecké konírny a jízdárny, sloužící jako Multifunkční centrum s expozicemi Obnova jízdáren, Krajinou zahrad a Biosférická rezervace Dolní Morava (více ve Zhodnocení projektů pro podporu CR v LVA, Havlenová, 2015).

K nejnavštěvovanějším atraktivitám patří kromě zámku a nově zrenovovaných jízdáren také **Palmový skleník, Zámecký park s Minaretem, římským akvaduktem a umělou jeskyní Peklem, dále zřícenina Janův hrad, Obelisk, Lovecký zámeček a lichtenštejnský statek Nový dvůr**. Uvedené objekty jsou podrobněji popsány a fotograficky zdokumentovány v Příloze č. 5.

5.2.4 Město Valtice a jeho atraktivity

Zámek Valtice je barokní zámecký komplex s čestným dvorem, přilehlou zahradou a jízdárnou. K zámku patří, jak uvádí ADONIS (2011a), budova barokního divadla, které svým významem konkurovalo císařskému divadlu ve Vídni. V roce 2015 byla dokončena kompletní rekonstrukce tohoto divadla a zámecké jízdárny. (podrobněji ve Zhodnocení projektů pro podporu CR v LVA, Havlenová, 2015). Divadlo je přístupné veřejnosti v rámci prohlídkového okruhu. V prostorách zámku se nachází historické expozice, ale také Národní vinařské centrum, které provozuje veřejnou degustační expozici Salon vín České republiky. K zámku patří i zámecký sklep, který je nejstarším sklepem ve Valticích. Nabízí zde návštěvníkům prohlídku unikátních podzemních prostor zámku s výkladem o historii vinařství, ale také seznamuje s vinařskou současností s ochutnávkou několika vzorků vína.

Dalšími významnými atraktivitami cestovního ruchu LVA jsou, jak uvádí ADONIS (2011b), jednotlivé romantické stavby zasazené do kulturní krajiny – nazývané „salety“. Nad Valticemi se vypíná **Kolonáda Reistna**, dále je to **zámeček Belveder, chrám Tří Grácií, Dianin chrám neboli Rendez-vous, kaple sv. Huberta v Bořím lese, Rybniční zámeček a Hraniční zámeček v Hlohovci**.

Jižně od Břeclavi se pak nachází **zámeček Pohansko** s archeologickou expozicí s tematikou z doby Velkomoravské říše a **zámeček Lány**, které patří dle ADONIS (2011b) k nejvzdálenějším saletům LVA. Jednotlivé atraktivity salety jsou popsány a zdokumentovány v Příloze č. 6.

Obrázek 8 Zámek Valtice. Zdroj: vlastní foto, 7. 7. 2015

**Obrázek 9 Zámek Valtice s barokním divadlem, pohled ze zámeckého parku.
Zdroj: vlastní foto, 27. 7. 2015**

Vedle zámku směrem k parku byla vybudována na počest Američanky paní Tíree Chmelar jedinečná **Bylinková zahrada** s více než 300 druhy léčivých, aromatických, kuchyňských a okrasných bylin. Jak uvádí webové stránky zahrady (Bylinková zahrada Valtice, 2015), přišla Tíree Chmelar v roce 2004 s nápadem vybudovat v areálu zámku ve Valticích bylinkovou zahradu, a tím oživit tento prostor. Cílem projektu bylo připomenout tradici z počátku 17. století, kdy řád Milosrdných bratří založil ve Valticích klášter s bylinkovou zahradou. S podporou jejího manžela a amerických nadací byla ve spolupráci se Zahradnickou fakultou v Lednici její myšlenka zrealizována. Otevření zahrady v roce 2006 se ale bohužel nedočkala. Návštěvnost zahrady rok od roku stoupá (viz Graf č. 22), návštěvníci zde mohou za vůně bylinek odpočívat na lehátkách ve stínu stromů. V přilehlém skleníku si pak mohou koupit vybrané sazenice bylinek nebo upomínkové předměty. Jak dále tento web uvádí, jde o první ukázkovou zahradu v České republice, vybudovanou jak pilotní projekt Zahradní turistika na česko-rakouském pomezí, který navazuje na dlouhodobou spolupráci na česko-rakouském pomezí v rámci projektu Přírodní zahrada (Natur im Garten).

Obrázek 10 Bylinková zahrada Tíree Chmelar ve Valticích.
Zdroj: vlastní foto, 7. 7. 2015

5.2.5 Obec Hlohovec po vyhlášení památkou UNESCO a jeho atraktivita

Obec Hlohovec leží přibližně 4 km severně od Valtic a byla založena ve 13. století jako kolonizační ves pasovského biskupství. Byl osazen charvátskými kolonisty, kteří se už od 18. století přizpůsobili procesem akulturace domácí podlužácké kultury. Jak uvádí Kordiovský a Danihelka (1999a) procházela katastrem Hlohovce hranice mezi Moravou a Dolními Rakousy. Hlohovec patřil až do roku 1848 k valtickému panství Lichtenštejnů. Jak uvádí Matuszková (2012) do katastru obce zasahuje Národní přírodní rezervace Lednické rybníky, částí rybníku Nesytu, Hlohoveckého a Prostředního. Na západním břehu Hlohoveckého rybníka stojí Hraniční zámeček (viz Příloha č. 6), který byl postaven na historické hranici mezi Rakouskem a Moravou o čemž svědčí i nápis na atice. Tato stavba, vytvořená v letech 1816-1827 podle projektu lichtenštejnského architekta J. F. Engela, patří k nejkvalitnějším příkladům neoklasicistní architektury v LVA. K dalším významným turistickým atraktivitám patří kostel zasvěcený sv. Janu Nepomuckému a Šulaperk s věhlasnou sklepní uličkou a 150 hlubokými sklepy.

Jak dále Matuszková (2012) uvádí ve svém článku „*Obec Hlohovec po prohlášení LVA památkou UNESCO*“, je Hlohovec součástí Krajině památkové zóny LVA, zapsané na Seznam UNESCO a je i součástí Biosférické rezervace UNESCO Dolní Morava. Tyto skutečnosti dle autorky významně zasáhly do života místních obyvatel. Tím, že je celé toto území plošně chráněno, musí být všechny zásahy do terénu ohlášeny příslušné instituci oprávněné k archeologickým průzkumům. Tato povinnost je dle autorky vnímána silně negativně a bohužel zde selhává i osvěta. Po zapsání LVA na Seznam UNESCO lze pozorovat stoupající turistický ruch vybudováním osmi penzionů v letech 1999-2000 a dále pak obytných nadstaveb 17 sklepů v letech 1999-2011. Tato skutečnost je pak dle autorky vnímána kladně jako nový zdroj příjmů a nárůst zaměstnanosti v obci. V souvislosti s přestavbou starších rodinných domků však hrozí znehodnocení architektonického rázu sklepních uliček. Jak dále uvádí Matuszková, i přes negativa hodnotí obyvatelé Hlohovce turistický ruch většinou kladně a jsou názoru, že by se mělo pro turisty budovat více atrakcí a zajímavostí, aby je do obce přilákaly a udržely. Mají však výhrady k cyklistům, nevdají jim tak jejich množství, ale především jejich chování,

kdy nerespektují pravidla silničního provozu. Místní živnostníci a majitelé firem, penzionů a restaurací dle autorky hodnotí negativně zásahy památkářů do omezení reklamních poutačů u cest, bez kterých k nim nikdo nezavítá, protože Hlohovec leží stranou hlavních turistických tras. Místní restaurace se snaží přilákat turisty na pokrmy dle místních tradičních receptur a vybaveným interiérem historickými rodinnými fotografiemi ve slavnostních i všedních krojích.

Dle Matuszkové (2012) dosavadní výzkum v obci na základě vlastního pozorování, dotazníků a rozhovorů ukázal, že se v obci stále pořádají tradiční kulturní akce, jako krojované hody, které tu mají dlouhou tradici a od roku 2007 také slavnost vinobraní. Tyto aktivity však nevznikly v přímé souvislosti s prohlášením LVA památkou, takže nejde o inscenizaci nebo komercializaci. Skutečnost, že jde o památku UNESCO, je však využívána při propagaci.

Matuszková (2012) je názoru, že zvýšený cestovní ruch v obci je podle názoru místních obyvatel jediným přínosem zapsání LVA na Seznam UNESCO. Rezidenti hodnotí pozitivně, že k nim turisté jezdí a přinášejí jim práci a že se zajímají o zdejší život a tradice. Hodnotu kulturních památek a komponované krajiny si velmi dobře uvědomují, avšak doufali, že jim přinese více financí na zvelebování obce a krajiny. Také čekali více péče a rozsáhlé úpravy v oblasti péče o přírodu LVA, která by přinesla i více pracovních míst. Poukazují také na zvýšené výdaje obce na údržbu přilehlých pozemků lesů a kolem rybníků a na zanedbaný stav cyklostezek vedoucích kolem Lednických rybníků. Dle jejich názoru udržování krajiny a rybníků v upraveném stavu brání především ekologové. Dle autorky jako jeden ze závažných problémů této oblasti vidí místní obyvatelé rozpory mezi institucemi, chránícími Lednicko-valtický areál jako člověkem vytvořenou komponovanou krajinu a institucemi na ochranu přírody. Na tuto skutečnost také každý rok upozorňují v monitorovacích zprávách.

Dle Matuszkové (2012) záleží na místním obyvatelstvu, zda se jim podaří cestovní ruch usměrnit tak, aby byl obci prospěšný, nebo se nechají strhnout budování atrakcí bez vztahu k hodnotám a kulturním tradicím místa. Jak dále autorka uvádí, dle názoru místní starostky chybí v Hlohovci (in Matuszková, 2012), ale i v LVA osvěta, která by měla děti i dospělé vychovávat k poznání místní kultury a hodnot regionu, aby si uvědomili odlišnosti a zvláštnosti svojí kultury a byli na ně

hrdi. Také státní správa by se dle autorky do osvěty a ochrany světového dědictví měla zapojit odpovědně a legalizovat tak funkci správce statku LVA. To znamená udělit mu takové pravomoci i povinnosti, aby mohl koordinovat se všemi aktéry péči o tak rozlehlý a multifunkční komplex, jakým tato komponovaná krajina je. Uchovat tyto hodnoty je velká zodpovědnost. Dle autorky by bylo vhodné, uspořádat alespoň jednou ročně veřejná jednání za účasti všech zástupců obcí, památkářů a správců chráněných území a také stavebního úřadu a územního plánování a společně projednat zásady ochrany, stavební záměry a také dopady, které místním přinesou. Současně také vyslechnout místní obyvatele a poradit jim, jak se bránit proti úřadům a stavebním nařízením.

5.3 Cestovní ruch v LVA

V Lednicko-valtickém areálu jsou zastoupeny téměř všechny druhy cestovního ruchu. Především je to **rekreační a kulturně poznávací cestovní ruch, lázeňský, kongresový, sportovní, jezdecký, lodní, venkovský cestovní ruch a další druhy**. Oblast jižní Moravy, ve které se LVA areál nachází, je oblastí vinařskou, proto zde najdeme spoustu vinařských naučných stezek a cyklostezek. Oblast je rovinatá a poměrně suchá, z tohoto důvodu je zde velmi příznivé podmínky pro **pěší turistiku a cykloturistiku**.

Jak uvádí ADONIS (2011a) jižní Moravou vede **mezinárodní síť cyklostezek Greenways**, která spojuje Prahu a Vídeň. Po prohlídce krás Zahrady Evropy po ní lze pokračovat dále směrem na Znojmo nebo do rakouské vinařské oblasti Weinviertel. Směrem od Brna vede **Jantarová stezka** až ze vzdáleného Polska, prochází rekreační oblastí Pasohlávky a pokračuje do Vídně a dále na jih. **Moravská stezka** je dálková cyklotrasa, která spojuje sever Moravy s úrodným jihem, směřuje z Podluží do Břeclavi. Provádí cykloturisty celým LVA a oblastí okolo Lednických rybníků a v Sedlci se napojuje na mezinárodní trasu Greenways Praha-Vídeň. Nejatraktivnější turistické cíle a zajímavosti, jak dále uvádí ADONIS (2011a), vzájemně propojuje **síť místních cyklotras** s tematickými okruhy. Jsou to například **naučné vinařské stezky** nebo **Lichtenštejnské stezky**, které vedou přes hranice do Rakouska. Při putování na kole je možno využít ubytovací a stravovací zařízení a turistické cíle, které jsou zařazeny do systému „**Cyklisté**

vítání“ a označeny zeleným logem. Taková místa, jak dále ADONIS (2011a) uvádí, nabízejí cyklistům kvalitní služby jako např. místo k odstavení kola, cyklistické menu, cyklistické mapy, základní nářadí k opravám nebo půjčovny kol. Většina tras je řádně vyznačena a vede po pevném povrchu. Na kole se dá dojet téměř kamkoliv. Existují zde však výjimky, které musí návštěvníci respektovat. Jsou to přírodní rezervace, kam je vstup povolen pouze pěšky a po vyznačených stezkách, dále Zámecký park v Lednici, kde mohou návštěvníci pouze procházet nebo kolo vést.

Další oblastí, kde platí zákaz jízdy na kole, je oblast **Lázeňské kolonády** v Lednici, kde jsou turisté upozorněni značkou „Cyklisto sesedni z kola“ a platí zde také zákaz koupání, především dětí, ve fontánách, ve kterých je voda chemicky upravována. Ne vždy jsou však tyto zákazy dodržovány. V těsné blízkosti zámecké zahrady a kolonády se nacházejí **Lázně Lednice**. Jak uvádí ADONIS (2011a:29) jde o Lázeňský dům Perla *** Superior, příspěvkovou organizaci. Další lázeňský objekt, SPA Resort, je v soukromém vlastnictví. Léčebné a rehabilitační služby zde využívají přírodní jodobromové minerální vody, která je čerpána z hloubky 1250m a přiváděna z Charvátské Nové Vsi. Tato léčivá voda, která je pozůstatkem třetihorního moře, působí blahodárně na pohybový a oběhový systém, neurologické nemoci, ale i na gynekologické potíže a stavy po popáleninách. Historie lázeňství v Lednici, jak dále ADONIS (2011a) uvádí, není sice dlouhá, lázně byly otevřeny v roce 2007, ale počet návštěvníků se zde rok od roku zvyšuje (viz Tabulka č. 1) a významně přispívá ke snižování sezónnosti cestovního ruchu v této oblasti. Se svojí kapacitou 80 lůžek nabízejí Lázně Lednice léčebné i wellness pobyty. Dle Drobiliče (2015), vedoucího stravování Lázní Lednice, je plavecký bazén v lázeňském domě Perla přístupný veřejnosti a obyvatelům obce Lednice.

Oblast Lednicko-valtického areálu je hlavní oblastí vína. Jak uvádí ADONIS (2011a) k prastarým vinařským tradicím patří také bohatý kulturní a folklorní život. **Folklor** je zde skutečnou součástí života zdejších lidí a není jen umělým představením pro turisty. V době folklorních slavností se zde řemeslníci a vinaři mění v muzikanty, tanečnický a zpěváky ve vyšíváných krojích. Podmanivé melodie lidových písní, doprovázené cimbálovou muzikou, jiskřivé víno a místní speciality přinášejí návštěvníkům nezapomenutelný zážitek, za kterým se rádi vracejí.

Jak uvádí oficiální web města Valtice (Město Valtice, 2013), **Valtická krojovaná společnost** vznikla v roce 1998 z potřeby uchovat a rozvíjet kulturní tradice ve Valticích. Cílem tohoto občanského sdružení je rozvoj a zachování lidových a folklorních tradic ve Valticích, dále výchova mládeže ke zdravému patriotismu a nácvik a předávání lidových písní a tanců. Jeho členové vystupují nejen na akcích ve Valticích, ale reprezentují Valtice v širokém okolí. Jejich mužský a ženský sbor je zván do okolních obcí na různá vystoupení, vinobraní nebo předhodová zpívání, kde se setkávají s příznivci folkloru z celé jižní Moravy. Jak dále tento web uvádí, získali v roce 2010 cenu diváků za „Nejoblíbenější soubor z ČR“ na Mezinárodním folklorním festivalu v Klatovech a u příležitosti 820 let města Valtic byli oceněni za příkladnou reprezentaci města Valtic v oblasti folkloru. V současné době má krojovaná společnost 62 členů.

Tato oblast nabízí dle katalogu (ADONIS, 2011a) spoustu kulturních, společenských, vinařských akcí a slavností vína, na které se do LVA sjíždějí lidé z celé naší země, ale i ze zahraničí. **Městem vína** jsou především Valtice. Konají se tu každoročně Valtické vinné trhy, Valtické vinobraní, Valtické krojované hody, zámecké košty vín a burčáků. Velkou návštěvnost si také získal festival vína - **Víno bez hranic**. V roce 2015 se uskutečnil již 2. ročník slavností vína, cestovního ruchu, gastronomie, kultury a česko - rakouské mezilidské spolupráce pod záštitou Ministerstva pro místní rozvoj.

Valtice jsou také **městem hudby**. Jejich jméno je tedy spojeno s barokní hudbou a koncertním cyklem Henckeovy barokní varhany. Jak uvádí ADONIS (2011a) město je známé také Mezinárodním folklorním festivalem Lednicko-valtického areálu a Mezinárodním hudebním festivalem Concentus Moraviae, jehož 20. ročník se konal v nově renovované zámecké jízdárně. Valtice se v roce 2015 staly také **městem divadla a tance**. Renovací barokního divadla a zámecké jízdárny v rámci programu IOP – Vracíme památky do života, zde vzniklo Národní centrum divadla a tance (NCDT), to může významně ovlivnit sezónnost v LVA. Více ve Zhodnocení projektů na podporu CR v LVA (Havlenová, 2015).

Jak uvádí Výletní noviny LVA (DSO LVA, 2015), byla mezi obcemi Valtice a Schrattenberg, v rámci fondu malého projektu pro program Evropské teritoriální spolupráce, vybudována **Stezka bosou nohou** - příhraniční okružní cesta 5 km

dlouhá, kterou návštěvník může projít „naboso“ (viz Příloha č. 6). Na trase, která byla otevřena v květnu 2013, je zřízeno 9 zastávek. Probíháním bosou nohou po různých materiálech jsou zprostředkovány zvláštní smyslové vjemy. Po vyznačené přístupové cestě z Valtic krajinou vinohradů se návštěvníci dostanou až ke kolonádě na tzv. „Reistnu“. Odtud pak vede značená cesta ke Stezce bosou nohou. Celá oblast na české straně náleží do LVA. Stezka na rakouské straně náleží městečku Schrattenberg. Stezka je vyhledávána především rodinami s dětmi.

Návštěvnost LVA rok od roku roste. Největší koncentrace návštěvníků je v oblasti jádra – hlavních zámků Lednice a Valtice. Jak uvedla agentura CzechTourism (2015a) na serveru kudyznudy.cz 13. ledna 2015, nejnavštěvovanější památkou roku 2014 ve správě NPÚ se stal zámek Lednice, kam zamířilo 376 559 návštěvníků, což bylo o 14,7 procenta víc než v roce 2013. Tím překonal i Český Krumlov s 367 629 návštěvníky a zámek Hluboká, který si prohlédlo 263 519 návštěvníků. Dle sdělení kastelánky Holáskové (2015), díky krásnému a teplému létu, byla v roce 2015 očekávána návštěvnost ještě vyšší.

5.4 Destinační management v LVA

Jak uvádí Pásková (2014), má cestovní ruch z dlouhodobého hlediska výrazný vliv na kulturní a přírodní zdroje daného místa. Nutnost usměrňovat aktivity uživatelů území destinace, ale i působení samoregulačních mechanismů tržního prostředí, jako například inflace, cen nájemného, změn sortimentu zboží a služeb v historickém jádru, ale i změny funkce veřejných prostor ze socializační na komerční pak vedou, jak dále tato autorka uvádí, ke snaze tuto situace řešit citlivým destinačním managementem.

Podle Výkladového slovníku CR (Zelenka, Pásková, 2012:106) je destinační management „*systematická činnost spočívající v aplikaci souboru technik, nástrojů a opatření při koordinovaném plánování, organizaci, marketingu, rozhodovacím procesu a regulaci CR v dané destinaci. Výsledkem kvalitního destinačního managementu jsou potom udržitelné a konkurenceschopné produkty CR (...)*.“ Jde například o loga, značky kvality, společný informačně rezervační systém, cenovou politiku, výzkum a sběr statistických dat, partnerství soukromého a veřejného sektoru v CR i podporu vzniku profesních spolků, družení a organizací.

5.4.1 Centrála cestovního ruchu Jižní Morava

Jihomoravský kraj se vyznačuje bohatým turistickým potenciálem a jedinečným kulturním dědictvím. Stále živé lidové tradice, mimořádné přírodní bohatství, kulturní a historické památky a památky UNESCO lákají každoročně tisíce turistů k návštěvě tohoto kraje. V cestovním ruchu této oblasti, jak uvádí stránky Centrály cestovního ruchu Jižní Moravy (CCRJM, 2014), pak převažují malé podniky. Pro posílení rozvoje cestovního ruchu a zachování jeho udržitelnosti je důležitá spolupráce soukromé sféry a veřejného sektoru. Výsledky této spolupráce ovlivňují úroveň poskytovaných služeb a hospodaření podniků, ale také rozhodování turistů při výběru destinace k pobytu.

Vzhledem k velkému množství subjektů podnikajících v cestovním ruchu bylo nevyhnutelné stanovit organizační jednotku spolupráce a ze služeb, poskytovaných jednotlivými podniky vytvořit společné produkty, které budou na trhu propagovány pod společnou značkou. Cílem bylo, aby jižní Morava byla návštěvníky vnímána jako lákavá, kulturní a pohostinná destinace, přívětivá pro přijíždějící hosty a získala si tak dobré renomé do budoucna.

Za tímto účelem byla za podpory Jihomoravského kraje, města Brna a Svazu obchodu a cestovního ruchu vytvořena **Centrála cestovního ruchu – Jižní Morava (CCR JM)**. Jak uvádí webové stránky (CCR JM, 2014), jde o zájmové sdružení právnických osob, které vzniklo 14. 12. 2005. Tato organizace koordinuje rozvoj cestovního ruchu na jižní Moravě a zaměřuje se na maximální využití turistického potenciálu tohoto území v souladu s principy udržitelného rozvoje. Snahou a cílem je nabídnout návštěvníkům komplexní služby, to znamená dostatek informací, pohodlnou rezervaci, zajištění pobytu a návrat domů. Další snahou je zabezpečit prosperitu podniků a konkurenceschopnost jižní Moravy.

Hlavní strategické cíle centrály dle tohoto webu (CCR JM, 2014) jsou:

- Vytvořit z Jižní Moravy – konkurenceschopnou turistickou destinaci.
- Dosáhnout zvýšení počtu návštěvníků a prodloužení jejich pobytu.
- Zvýšit ekonomickou výnosnost cestovního ruchu.

5.4.2 Management plán památky UNESCO

Po vyhlášení Lednicko - valtického areálu „Vyhláškou Ministerstva kultury ČR č. 484/1992 Sb., za památkovou zónu“ (Sbírka zákonů, 1992) a v roce 1996 zapsáním památky pro svoje univerzální hodnoty na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, byl v roce 2007, díky dotaci Krajského úřadu Jihomoravského kraje, zpracován první **Management plán památky UNESCO**. Vypracování tohoto plánu, jak uvádí webové stránky BR (Dolní Morava, 2009), je povinné pro všechny památky UNESCO. Management plán Lednicko-valtického areálu (dále MP LVA) byl schválen Mezioborovou skupinou pro LVA a Ministerstvem kultury ČR odeslán do Centra světového dědictví UNESCO v Paříži.

5.4.3 Site – Manager památky UNESCO

Jak dále uvádí web Biosférické rezervace (Dolní Morava, 2009) byla funkcí **Site – Managera**, tedy koordinátora památky UNESCO, pověřena Biosférická rezervace Dolní Morava, o.p.s. Tento post byl odsouhlasen usnesením Mezioborovní pracovní skupiny pro LVA. Institut koordinátora byl začleněn do systému řízení památky a stal se součástí celkového návrhu organizační struktury, která byla vytvořena pro řízení a usměrňování další ochrany a rozvoje LVA.

Post koordinátora památky světového dědictví UNESCO zahrnuje následující činnosti (Dolní Morava, 2009):

1. *„Naplnění cílů vytyčených v management plánu.*
2. *Spolupráce s významnými subjekty (vlastníci, správci, orgány státní správy, instituce, podnikatelé apod.) v místě, koordinace zájmů v území s cílem zajistit harmonický vztah mezi zájmy rozvojovými a zájmy na ochranu památky.*
3. *Navrhování a směřování prioritních projektů zaměřených na zachování a interpretování hodnot LVA, světového dědictví UNESCO.*
4. *Poradenství na plánované rozvojové záměry a činnosti směřující k zachování hodnot památky.*
5. *Interpretace, propagace památky (práce s médii, aktualizace webových stránek, prezentace památky na místní, národní i mezinárodní úrovni, workshopy, konference).*

6. *Sledování a aktualizace monitorovacích indikátorů, periodických zpráv a management plánu.*

Tento management plán, jak dále tento web uvádí, je aktualizován díky finanční podpoře Ministerstva kultury ČR z programu Podpora pro památky UNESCO a finančního příspěvku Dobrovolného svazku obcí LVA. Činnost Koordinátora pro Lednicko – valtický areál je pak finančně zajištěna díky příspěvku Ministerstva životního prostředí ČR. Aktivity koordinátora jsou také finančně podporovány prostřednictvím programů MND, a.s. (Moravské naftové doly, největší těžební společností v ČR), Lesy ČR a firmou Alca Plast, s.r.o.

5.4.4 Dobrovolný svazek obcí LVA

Dobrovolný svazek obcí LVA je tvořen 10 městy a obcemi: Břeclav, Bulhary, Hlohovec, Ladná, lednice, Podivín, Přítluky, Rakvice, Valtice, Velké Bílovice. Jak uvádí Zakladatelská smlouva na stránkách Mikroregionu LVA (DSO LVA, 2011b): *„byl spolek založen k zmnožení sil a prostředků při prosazování záměrů přesahujících svým rozsahem a významem účastnickou obec.“*

Sídlem svazku je obec Lednice, Lednické náměstí.

Členové svazku jsou zástupci – starostové uvedených obcí.

Předmětem činnosti svazku obcí je např.:

- Společné prosazování zájmů spojených s komplexním rozvojem regionu tvořeného výše jmenovanými katastry měst a obcí.
- Všeobecná ochrana životního prostředí v zájmovém území.
- Společný postup při dosahování ekologické stability.
- Propagace svazku a jeho zájmového území atd.

5.4.5 Turistická informační centra (TIC)

V oblasti LVA, jak uvádí web Turistické oblasti ČR (ATUR ČR, 2015), funguje celkem 8 turistických informačních center a to v městech Velké Pavlovice, Břeclav, Mikulov, Hustopeče, dvě v Pasohlávkách, na náměstí v obci Lednice a na náměstí ve Valticích. K tomu přibyla další dvě turistická informační centra. Jedno bylo otevřeno na Lázeňské kolonádě v Lednici a od června 2015 funguje také nově

otevřené TIC v lichtenštejnském statku Nový dvůr u Lednice. TIC Lednice a Valtice jsou certifikovaná A.T.I.C. dle Jednotné klasifikace TIC. Vlastní certifikát „B“, k jehož získání musí splňovat daná kritéria a jsou každý rok prověřována.

5.4.6 MAS – Místní akční skupina LVA

V oblasti LVA působí také Místní akční skupina Lednicko-valtického areálu (dále MAS LVA). Jak uvádí web (MAS LVA, 2014) „*místní akční skupiny jsou založeny na partnerství mezi veřejným, podnikatelským a neziskovým sektorem, které spojuje zájem o rozvoj určitého území.*“ Jejich výhodou je, že iniciativa při rozvoji regionu vychází „zdola“, tedy primárně od jejich obyvatel. Místní akční skupiny dle tohoto webu připravují strategie komunitně vedeného místního rozvoje (dále SCLLD). Analyzují svá území, potřeby a požadavky a definují možné cíle podpory finančními prostředky z EU. MAS se tak může stát příjemcem dotačních prostředků a investovat je do projektů, které jsou v souladu se SCLLD.

Jak dále tento web uvádí, nechtěly města a obce LVA propást tuto šanci čerpat evropské dotační prostředky. Dne 7. 5. 2015 tak založily města, obce a podnikatelské subjekty na území DSO LVA novou místní akční skupinu pod názvem MAS Lednicko-valtický areál, z. s., která má právní formu spolku. Zakládajícími členy je město Břeclav, obec Lednice a další města a obce z regionu DSO LVA se připojují. Jak dále tento web uvádí, byl tento spolek zapsán do spolkového rejstříku a podal žádost o standardizaci MAS. Spolek se tak stal aktivním členem venkovského společenství a má zájem vytvořit podmínky pro programové období 2014-2020 (MAS LVA, 2014a). Nová strategie má hlavní prioritu v podpoře rozvoje regionu, zejména vybudování kvalitní návštěvnické infrastruktury a rozvoje vinařské turistiky. Hlavním cílem této strategie je motivovat turisty, aby zde zůstávali déle. Tím by také došlo k prodloužení turistické sezóny. Hlavním předmětem činnosti skupiny dle tohoto webu pak bude zprostředkování grantů a dotací pro fyzické i právnické osoby, které působí na tomto území. MAS LVA tak bude zveřejňovat výzvy pro místní žadatele o dotaci z EU a provádět hodnocení a výběr projektů k financování. Bude se také zapojovat do dění v regionu různými informačními akcemi i jako pořadatel nebo partner akcí. To vše v souladu s udržitelným rozvojem cestovního ruchu v LVA.

5.5 Vlastní výzkum

Cílem vlastního výzkumu bylo zmapovat a charakterizovat vlivy a dopady cestovního ruchu na kulturní krajinu a místní obyvatelstvo LVA. Výzkum byl v první fázi prováděn formou terénního šetření a fotodokumentace zjištěných dopadů na přírodu a krajinu a na jednotlivé památky zasazené do této kulturní krajiny. Terénní šetření, zaměřené na dopady cestovního ruchu v přírodě, probíhalo přímo během jízdy na kole po cyklotrasách a při zastávkách u jednotlivých saletů a na místech největší koncentrace turistů. Výzkum probíhal během několika návštěv a pobytů v oblasti LVA v měsících červenci, srpnu a v září 2015, tedy v hlavní sezóně a v oblasti největší koncentrace návštěvníků, tedy v oblasti jádra, a to v obci Lednice, ve Valticích, v okolí Hlohovce a jejich okolí.

První návštěva LVA proběhla dne 7. 7. 2015, kdy autorka navštívila jádrové

Obrázek 11 Relaxace v Bylinkové zahradě ve Valticích. Zdroj: vlastní foto, 7. 7. 2015

oblasti obec Lednice a město Valtice. Strávila zde jeden den. Seznámila se s polohou a plánem Lednice a Valtic, s možnostmi parkování a s infrastrukturou. Navštívila Zámecký park v Lednici, Bylinkovou zahradu ve Valticích, kde našla místo k relaxaci a odpočinku během horkého dne (viz Obr. č 11 a 12). Dále vyhledala turistická informační centra a seznámila se s jejich obsluhou. V TIC Lednice a Valtice byly také zanechány první dotazníky k vyplnění pro místní obyvatele, kteří docházejí na TIC a využívají některé služby. S obsluhou center bylo

domluveno vyzvednutí dotazníků cca za 14 dnů, kdy byl naplánován týdenní pobyt v dané lokalitě LVA. Autorka zde také získala informační letáky a materiály k prostudování a motivaci pro příští návštěvu. Při odpočinku v Bylinkové zahradě s výhledem na zámek Valtice a jeho terasu si autorka všimla vzhledu přístavby hotelu Hubert, která narušuje historický ráz zámku a genius loci místa (Obr. č. 12).

**Obrázek 12 Bylinková zahrada Valtice, pohled na zámek s přístavbou.
Zdroj: vlastní foto, 7. 7. 2015**

Další pobyt se uskutečnil ve dnech 25. - 30. července 2015. Autorka zde strávila 6 dnů. Déle se nemohla zdržet z důvodu velké obsazenosti ubytovacích zařízení v sezóně. Byla ubytována v soukromí ve Valticích nad vinným sklepem v okrajové části ulice Růžová nedaleko od centra. Na Meruňkových slavnostech načerpala od místních obyvatel i návštěvníků cenné a užitečné informace a vyplnila s nimi první dotazníky. Další den vyzvedla vyplněné dotazníky na předem domluvených místech. Během svého pobytu projela některé hlavní cyklotrasy. Její první cesta vedla na kole na kopec Reistna ke kolonádě, která je nejvýše položeným místem LVA a odkud je z vyhlídkové terasy na střeše kolonády výhled na Valtice a celý areál. Zde také provedla rozhovor s obsluhou kolonády a vyplnila dotazník spokojenosti rezidentů s vývojem cestovního ruchu v LVA. Bohužel se dotazník nepodařilo dokončit. Místní obyvatelce se zdál příliš osobní.

Byly provedeny neformální rozhovory a vyplněny dotazníky s návštěvníky na vyhlídkové terase a na louce pod Reistnou, kde odpočívaly rodiny s dětmi na trávě. Chyběly zde lavičky, odpočinková místa a občerstvení vhodné pro děti. Bylo také prozkoumáno okolí a objevena TOI toaleta při cestě k Reistně od Muzea železné opony. Toaleta nevypadala reprezentativně, zvenku byla znečištěna sprejem, ale uvnitř byla v čistém stavu (viz Obr. č. 47). Byly také objeveny a zmapovány sešlapy a eroze stezky. Návštěvníci si zkracují cestu přes louku přímo k Reistně (viz Obr. č. 18 a obr. č. 64 v Příloze č. 6), místo aby šli okolo po asfaltové cestě.

Dále autorka projela na kole hlavní a nejvíce zatěžovanou cyklotrasu z Valtic do Lednice, vedenou Bořím lesem kolem romantických staveb – saletů loveckého záměčku Dianin chrám neboli Rendez-vous, kaple sv. Huberta a chrámu Tří Grácií až k lichtenštejnskému statku Nový dvůr. Na cestě ke Třem Gráciím navštívila také nově otevřené TIC v Novém dvoře. Takové místo se zázemím pro turisty, toaletou, občerstvením a posezením venku je na této trase jediné. Lichtenštejnský statek Nový dvůr se bohužel v současnosti nenachází v reprezentativním stavu, není tedy veřejnosti přístupný. Na požádání lze domluvit návštěvu rotundy. Nový majitel plánoval zajímavý projekt na revitalizaci statku a na jeho využití a zpřístupnění veřejnosti a cestovnímu ruchu. Bohužel zatím neobdržel dotaci z EU. A v srpnu nečekaně zemřel (více ve Zhodnocení projektů pro podporu CR v LVA, 2015).

Během cesty na této cyklotrase byla provedena fotodokumentace stavu cyklostezek a jednotlivých památek. Byl také navázán kontakt a vedeny neformální rozhovory s návštěvníky na téma jak se jim líbí v LVA a jak jsou zde spokojeni. Bylo jim nabídnuto vyplnění dotazníku. Většina návštěvníků byla velmi ochotna dotazník během rozhovoru vyplnit. Panovala přátelská atmosféra, návštěvníci hodnotili pozitivně krásnou krajinu a do ní zasazené romantické stavby jako něco výjimečného a krásného, co jinde není. Bohužel ne u všech památek jsou informační cedule, které by informovaly návštěvníka o historii památky a účelu, pro který byla vybudována a kým. Návštěvník tak často obdivuje pouze krásnou stavbu, aniž by o ní vůbec něco věděl. Památka UNESCO by si jistě zasloužila lepší interpretaci o jejím vzniku a významu. Například u chrámu Tří Grácií se sice nachází informační tabule, je ale popsaná a znečištěná sprejem, což také neplní reprezentativní funkci tak významné stavby (viz Obr. č. 40).

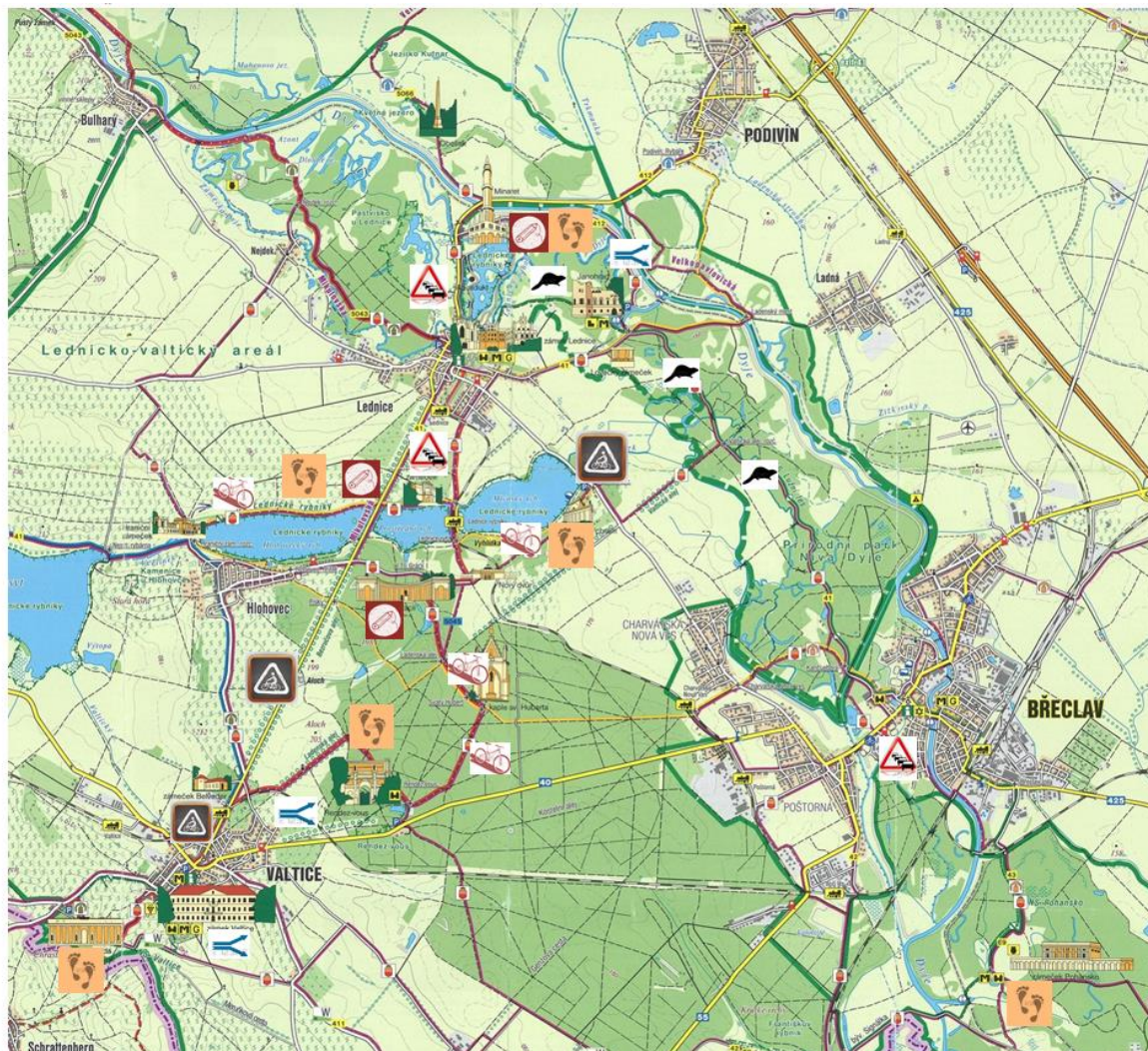
Ve dnech 25. - 26. července 2015 se v obci Lednice konaly krojované hody, kterých se autorka plánovala zúčastnit. Bohužel si časově špatně rozvrhla cestu, strávila u jednotlivých saletů více času, než plánovala, a do Lednice na kole přijela až na samý konec. Krojované hody se konaly na náměstí před radnicí, kde běžně parkují automobily a jsou zde také zastávky autobusů. Ty byly v době hodů odkloněny od centra. Bylo zde vybudováno posezení pro krojované, místní obyvatele i návštěvníky. Převažovaly stánky s pouťovými výrobky. Dle sdělení starosty Kabáta (in RTV J, 2015) nemají hody v Lednici dlouhou tradici. Krojovaná chasa se neschází, nemají vlastní kroje. V letošním roce byly hody zorganizovány spíše pro děti. Byly pro ně zapůjčeny podlužácké a kyjovské kroje. Jak uvedl Kabát (in RTV J, 2015), byl by rád, kdyby se tradice obnovila a více se zapojili mladí lidé na předávání tradic, lidových zvyků a folklóru. Zdá se, že v letošním roce měly hody spíš komerční charakter, šlo tedy o předvádění tradic spíše pro návštěvníky, i když uspořádání hodů bylo kulturním programem a setkáním také pro místní obyvatele, tedy rodiče a prarodiče, kteří doprovázeli děti v krojích.

Z Lednice pak autorka pokračovala cyklotrasou kolem Lednických rybníků, kde objevila poničenou ceduli a erozi cyklotrasy, až k Hraničnímu zámečku u Hlohovce, dále pak projela přes Hlohovec po hlavní komunikaci zpět do Valtic.

5.6 Vlivy a dopady CR na oblast LVA

Pozorováním a fotodokumentací v terénu, které probíhaly v hlavní sezóně v létě 2015, byly zjištěny následující dopady a vlivy CR na přírodní prostředí, socio-kulturní prostředí a kulturní krajinu LVA. Byly také zaznamenány a zdokumentovány významné nedostatky v infrastruktuře (viz. Obr. č. 13 Mapa dopadů CR).

Na přiložené mapce jsou zmapovány zjištěné dopady cestovního ruchu na oblast LVA, včetně okusů bobra evropského. I když bobr evropský nesouvisí přímo s cestovním ruchem, ničí svými okusy vzácné stromy v kulturní krajině, která je primárním zdrojem CR a to především v oblasti Zámeckého parku v Lednici. Na mapce jsou graficky vyznačena místa výskytu sešlapů, paralelních cest, eroze cyklostezek a cyklotras, místa s výskytem vrypů a grafitů na památkách, poškozených informačních tabulí sprejery, místa nebezpečí střetu s cyklisty a zácpy v dopravě způsobené vlivem cestovního ruchu, ale i špatné infrastruktury.

Obrázek 13 Mapa dopadů CR v LVA, včetně okusů bobra evropského.
Zdroj: GeoGalileo (2010), vlastní zpracování, 2015

- II
- Vrupy a grafity na památkách
- Paralelní cesty
- Bobří okusy
- Kongesce v dopravě
- Nebezpečná jízda cyklistů
- Eroze cest a cyklostezek
- Sešlapy

5.6.1 Zjištěné dopady CR na přírodní prostředí

Špatný stav cyklotrasy na trase Valtice – Lednice, která je vedena Bořím lesem a přilehlými loukami. Jde o lesní a polní cesty, většinou s nezpevněným povrchem,

Obrázek 14 Vytváření paralelních cest na trase Valtice - Lednice
Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

Obrázek 15 Eroze cyklotrasy, nebezpečný úsek s hlubokým pískem na trase Valtice-Lednice. Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

na kterých byla zjištěna **eroze** a **vytváření paralelních stezek**. Byly nalezeny úseky se silnou vrstvou písku, do které se kolo zaboří a hrozí tak nebezpečí úrazu. To se ještě zhoršuje za deštivého počasí. Zvláště nebezpečné jsou tyto úseky pro rodiny s dětmi, které jsou velmi častými návštěvníky. Děti nemají takovou sílu tímto pískem projet, aniž by nespady. V důsledku toho dochází k vytváření objízdnych tras kolem těchto úseků, tzv. **paralelních cest**, které často zasahují do travnatého porostu nebo louky (viz Obr. č. 14 a 15).

Eroze asfaltové cesty k Janohradu. Jde o cestu vedoucí od hlavní silnice za obcí Lednice vpravo, kde na jejím začátku je parkoviště pro automobily na

Obrázek 16 Eroze cyklostezky k Janohradu. Zdroj: vlastní foto dne 28. 7. 2015

nezpevněném povrchu. Asfaltová cesta je určena pro pěší, cykloturisty, ale také pro automobily. I když je na ní zákaz vjezdu, pro návštěvníky Janohradu je vjezd povolen. Cesta je úzká s nezpevněnými kraji. V důsledku toho, že zde jezdí automobily a musí se často vyhýbat, dochází k jejímu poškozování a k erozi. Asfaltový povrch je na mnohých místech vydrolený a v tak špatném stavu, že zde vznikají i velké díry. Vozidla objíždějí tato místa krajnicí a loukou. V době dešťů a povodní je zde situace ještě horší (viz Obr. č. 16). Při příjezdu k Janohradu parkují pak automobily na parkovišti s nezpevněným povrchem na louce a pod stromy.

Sešlapy na cestách vyšlapaných přes louky návštěvníky, kteří ve snaze zkrátit si cestu k Reistně, nejdou po zpevněné asfaltové cestě okolo, ale míří přímo k památce. Takové sešlapy byly zdokumentovány například cestou z parkoviště ke

Obrázek 17 Sešlapy u Kolonády Reistna. Zdroj: vlastní foto, 26.7 2015

Obrázek 18 Sešlapy od přístaviště k Minaretu. Zdroj: vlastní foto, 28.9 2015

Kolonádě Reistna (viz obr. č. 17), od přístaviště přes louku k Minaretu (viz Obr. č. 18), od Reistny prošlapávají cestu loukou směrem ke Stezce bosou nohou. Další se vyskytují u záměčku Pohansko, kde místo po asfaltové cestě chodí návštěvníci rovně přes louku přímo k záměčku a jezdí tudy i hospodářské vozy (viz Obr. č. 64 a 76 v Příloze č. 6).

Eroze cest a soch v zámeckém parku ve Valticích – na mnoha místech jsou stezky, původně vydlážděné kameny, poničeny vlivy přírody i člověka (viz Obr. č. 19 a 20). Návštěvník je nucen místa obcházet a vytvářet tzv. paralelní cesty. Další eroze je pozorovatelná na cestě z parkoviště k Apollónovu chrámu. Dále se také vyskytuje eroze cyklotrasy kolem Lednických rybníků, kterou autorka také projela.

Obrázek 19 Eroze cesty v zámeckém parku Valtice.
Zdroj: vlastní foto, 27. 7. 2015

Obrázek 20 Eroze soch v zámeckém parku Valtice.
Zdroj: vlastní foto, 27. 7. 2015

Poškození přírodních a kulturních hodnot formou nápisů, vrypů a grafit do kulturních památek – zjištěno a zmapováno u jedné z nejnavštěvovanějších památek zámeckého parku u Minaretu, stěny v přízemí Minaretu, sloupy a podloubí je značně poničeno těmito nápisy (viz Obr. č. 21).

Poškození informačních cedulí sprejery bylo zjištěno a zdokumentováno při vchodu do Zámeckého parku v Lednici (viz Obr. 23), dále u odbočky ze silnice vedoucí z Valtic do Lednice k Hlohoveckému rybníku (viz Obr. č. 22), kde se nachází velká informační tabule o LVA, poničená sprejery, další pak u chrámu Tří Grácií (viz Obr. č. 40).

**Obrázek 21 Poškození památky vrypy a grafity, Minaret.
Zdroj: vlastní foto dne 16. 11. 2015**

**Obrázek 22 Znečištěná informační tabule u Hlohoveckého rybníku.
Zdroj: vlastní foto, 29. 9. 2015**

**Obrázek 23 Znečištěné informační značky u vchodu do Zámeckého parku v Lednici.
Zdroj: vlastní foto, 7. 7. 2015**

5.6.2 Zjištěné dopady CR na socio-kulturní prostředí

Dualizace obyvatel v jádrových oblastech Lednice, Valtice. Menšina místních obyvatel profituje z cestovního ruchu (majitelé restaurací, občerstvení, parkovišť, penzionů, soukromých WC), zatímco většina trpí (hlukem, nevhodným chováním, malou nabídkou obchodů, např. domácí potřeby, látky textil). Za těmito nákupy musí jezdit do větších měst Mikulova a Břeclavi. Sortiment obchodů chybí i turistům, pokud si potřebují koupit nějaké sezónní oblečení, např. plavky.

Komercializace – byla zjištěna a zmapována při vstupu do Zámeckého parku v Lednici z hlavního parkoviště. První, co návštěvník uvidí, není informační tabule o památce UNESCO, ale před branou jsou postaveny billboardy a cedule lákající k návštěvě restaurací (viz Obr. č. 24). Dále se pak před zámek Lednice vyskytují nevhodně umístěné 3 stánky s občerstvením s reklamními nápisy Algida, Coca-Cola apod., což hyzdí výhled na krásně opravenou fasádu zámku a narušuje atmosféru tohoto místa památky UNESCO (viz Obr. č. 25). Další projev komercializace byl pozorován u Valtického podzemí (viz Obr. č. 27) a u zámku Valtice (viz. Příloha č. 20). Také hody v Lednici mají převážně komerční charakter (viz Obr. č. 26).

Obrázek 24 Komerční plakáty před vchodem do Zámeckého parku v Lednici.
Zdroj: vlastní foto, 14. 8. 2015

**Obrázek 25 Stánky s komerčními nápisy narušující vzhled památky UNESCO.
Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015**

**Obrázek 26 Komerzializace - Hody Lednice.
Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015**

Obrázek 27 Komericializace, Valtické podzemí. Zdroj: vlastní foto, 7. 7. 2015

Komericializace – předvádění lovu dravců. Vznikly dvě konkurenční skupiny, jedna původní společnost Zayferus, která provozuje přehlídky v Zámeckém parku Lednice (viz Obr. č. 28 a 62), druhá podvodná Seiferos na parkovišti za mostem. Návštěvníci jsou spíš zmatení jejich konkurenčním bojem a podobnými názvy. Přesto jsou přehlídky dravců vesměs hodnoceny a přijímány pozitivně, jsou podle nich přínosem CR a dojem z místa neruší (viz Kap. 5.7.2 Dotazníkové šetření).

Obrázek 28 Předvádění lovu dravců v zámeckém parku. Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

Jde o představení nehmotného dědictví UNESCO – sokolnictví, které bylo zapsáno na Seznam UNESCO v roce 2010, jako jeden z nejstarších vztahů mezi člověkem a dravcem jak uvádí web unesco-czech.cz (České dědictví UNESCO, 2015).

Folklorizace – krojované hody, předvádění tradic a folkloru návštěvníkům (viz Obr. č. 26). V Lednici krojované hody nemají dlouhou tradici, hody byly obnoveny teprve nedávno. Lednice nemá svůj kroj (Kabát in RTVJ, 2015), byly zapůjčeny kroje podlužácké a kyjovské. V Lednici zatím není místní spolek, který by se o to zajímal a tradici zachovával, byly pozvány krojované soubory z okolí. V letošním roce se pokusili tuto tradici obnovit. Starosta věří, že v příštích letech bude pokračovat.

Naproti tomu **Krojovaná chasa ve Valticích** dodržuje hodovou tradici. Krojované hody zde mají krásnou nekomerční atmosféru. Zvyky zde udržují mladí i staří. Krojovaní stárci a stárky jdou Valticemi průvodem k domu starosty žádat o „hodové právo“ (viz Obr. č. 29) a pravidelně se scházejí i na „předhodové zpívání.“

Obrázek 29 Valtické hody 2015, průvod stárků. Zdroj: vlastní foto, 15. 8. 2015

Celé Valtice žijí hodovou atmosférou. Tradice začíná společným stavěním máje v předvečer hodů. V den hodů již od rána chodí stárci po vesnici od domu k domu a zvou na hody. Krojovaných hodů se v srpnu 2015 osobně zúčastnila i autorka (viz Příloha č. 6). Nejstarší hodová tradice je však v Hlohovci viz článek na webu, „Jak se změnil Hlohovec po zapsání památky na Seznam UNESCO“ (Matuszková, 2012).

Kongesce v dopravě – nejvíce se projevuje v Břeclavi, která sice nepatří do LVA, ale je často označována jako brána do LVA. Jde o dlouhodobý problém, dopravní zácpy se zde vyskytují i mimo sezónu ve špičce. Byl by potřeba obchvat. Jedná se o něm, ale zatím nebylo zrealizováno. Dále se projevuje v Lednici a ve Valticích v sezóně a v době nárazových kulturních akcí v souvislosti s parkováním. Špatný je také stav komunikace Podivín - Lednice, která je hlavní příjezdovou komunikací od dálnice od Podivína. Je špatnou vizitkou pro příjezd k památce UNESCO.

Nebezpečná jízda cyklistů – chybí cyklostezka, která by vedla paralelně vedle hlavní silnice (Bezručovy aleje) směrem z Valtic na Lednici. Stávající cyklotrasa Valtice-Lednice začíná až na kopečku u hřbitova, který se nachází vpravo při cestě směrem na Lednici. Většina cykloturistů je tedy nucena jet po hlavní komunikaci při běžném provozu až ke hřbitovu, což velmi komplikuje dopravu, nebo jezdí po chodníku, který je určen pouze pro pěší (viz Obr. 30). Cyklisté se tak mohou teprve u hřbitova napojit na cyklotrasu vedenou kolem saletů Rendez – vous, kaple sv. Huberta, Tři Grácie a Nový dvůr do Lednice nebo směrem do Hlohovce. Kdo však už trasu jednou jel a spěchá z Valtic do Lednice a nechce jet kolem výše jmenovaných saletů, nemá jinou možnost, než jet na kole po této hlavní komunikaci. Tak zde jezdí rodiče s dětmi, často i vedle sebe nebo se závěsnými vozíky za koly, což znamená značné riziko úrazů, střetů a nehod v této lokalitě.

Obrázek 30 Bezručova alej, nebezpečný úsek. Zdroj: vlastní foto, 30. 7. 2016

Neohleduplnost cyklistů, která se projevuje jízdou cyklistů po chodnících ve Valticích, jízdou ve skupinách a s dětmi po hlavním tahu Bezručovou alejí do Lednice a zpět. To mohou potvrdit majitelé restaurace U Dolečků u nádraží (viz Obr. č. 31), kteří obsluhují i venku na zahrádce a cyklisté často projedou po chodníku kolem tak těsně, že hrozí nebezpečí srážky s hosty nebo obsluhou vycházející na chodník z restaurace. Cyklisté si tak krátí cestu jízdou po chodníku

Obrázek 31 Restaurace U Dolečků, neohleduplní cyklisté. Zdroj: vlastní foto, 30. 7. 2015

pro pěší, aby nemuseli jet boční cyklostezkou nebo po silnici, i když jim to zakazuje značka (viz Obr. č. 30). Dochází tak k velmi nebezpečným situacím. Město Valtice se pokusilo tuto situaci řešit tím, že vydalo letáčky „*Skutečný cyklista*“, na kterých vysvětluje, jak se mají cyklisté při jízdě chovat (viz Příloha č. 19).

Neohleduplnost pěších turistů v Lednici, kteří míří z veřejného parkoviště k zámku přes hlavní cestu a nevyužívají přechodu pro chodce, umístěného o 300 m vpravo směrem na Valtice. Přecházejí přímo přes silnici v místě, kde není přechod, a míří do Zámecké zahrady v Lednici od jízďárny. Auta musí v tomto místě zastavovat a dávat jim přednost, což je nebezpečné. Na dotaz proč je přechod umístěn jinde, odpověděl starosta obce Lednice p. Kabát (2015), že přechod vznikl v době, kdy ještě návštěvnost nebyla tak veliká a hlavním účelem bylo zavést turisty také do centra obce, nalákat je na jiné atraktivity, aby se v Lednici zdrželi, strávili delší čas v kavárnách a restauracích, a tím podpořili místní podnikatele.

Porušování zákazů jízdy na kole v Zámeckém parku v Lednici a na Lázeňské kolonádě, kde jsou cyklisté přímo vyzýváni značkou „Cyklisto, sesedni z kola“ (viz Obr. č. 32 a 33). Jízda kol po šterkových cestách v zámeckém parku způsobuje ničení těchto cest a vznikají tak hluboké rýhy (viz Obr. č. 34).

Obrázek 32 Zákaz jízdy po Lázeňské kolonádě. Zdroj: vlastní foto, 30. 7. 2015

Obrázek 33 Porušování zákazu jízdy na kole v Zámeckém parku v Lednici. Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

Obrázek 34 Rýhy způsobené koly v Zámeckém parku v Lednici.

Zdroj: vlastní foto, 28. 9. 2015

Zákaz vstupu na trávniky ve francouzské zahradě u zámku Lednice, který je, zvláště v letních horkých měsících, značně porušován např. návštěvníci sedají na trávniky, vodí kola až pod stromy, opírají je o kmeny vzácných stromů a cedulí, zakazujících vstup, si nevšímají (viz Obr. č. 35 a 36).

Obrázek 35 Nedodržování zákazu vstupu na trávniky v Zámeckém parku v Lednici.

Zdroj: vlastní foto, 13. 8. 2015

Obrázek 36 Porušování zákazu, chybějící lavičky.
Zdroj: vlastní foto, 29. 7. 2015

Porušování zákazu koupání ve fontánách na Lázeňské kolonádě v Lednici, kde je voda chemicky upravována (viz Obr. č. 37, 38).

Obrázek 37 Zákaz koupání na Lázeňské kolonádě Lednice.
Zdroj: vlastní foto, 13. 8. 2015

**Obrázek 38 Porušování zákazu koupání ve fontánách Lázeňské kolonády v Lednici.
Zdroj: vlastní foto, 14. 8. 2015**

5.6.3 Zjištěné nedostatky v infrastruktuře

Přímým průzkumem v terénu na cyklostezkách, cyklotrasách a u jednotlivých památek a saletů byly zjištěny a zmapovány následující nedostatky v infrastruktuře:

Zmatečné nebo nedostatečné značení na cyklotrasách a cyklostezkách, ve kterém se návštěvníci bez mapy nevyznají. Mnozí zabloudí nebo se musí ptát druhých na cestu. O tom se přesvědčila i sama autorka. Bylo by vhodné na každou větší křižovatku cyklotras umístit velkou mapu s bodem, kde se právě návštěvník nachází a kam se kterou z tras dostane. Často také návštěvníkům chybí označení nebo informace, jak daleko je nejbližší občerstvení, WC nebo informační středisko.

Chybějící informační tabule u většiny památek – saletů, na kterých by se návštěvník dozvěděl, co je to za krásnou památku uprostřed lesa, kdo ji nechal vystavět a k čemu sloužila. Pokud tam tabule je, tak je často poškozena nebo znečištěna sprejery nebo je ve špatném stavu (viz Obr. č. 40 Znečištěná informační tabule u chrámu Tří Grácií).

Poničené okolí chrámu Tří Grácií (viz Obr. č. 39, 40). Plot kolem památného stromu je zcela zničen a vyvrácen. Chybějí zde stojany pro kola, turisté tak kola opírají o památku, kmeny stromu nebo o plot. Informační tabule je poničená sprejery a bez informací o historii a vzniku této památky.

Obrázek 39 Poničené okolí památky chrámu Tří Grácií - Památný strom.
Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

Obrázek 40 Poničená informační tabule u chrámu Tří Grácií.
Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

Chybějící nebo malý počet stojanů na kola má za následek, že návštěvníci pak opírají kola o památku UNESCO, která je při tak velké koncentraci návštěvníků pomalu ničena např. u chrámu Tří Grácií, u Rendez-vous, u Janohradu (viz Obr. č. 41 a 43) nebo je také opírají o stromy např. u Rendez-vous, Janohradu, kaple sv. Huberta (viz Obr. č. 42 a 44). Památky a přírodu to nejen ničí, ale i hyzdí.

Obrázek 41 Rendez vous, opírání kol o památku. Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

Obrázek 42 Opírání kol o stromy u Rendez-vous, Dianina chrámu. Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

**Obrázek 43 Janohrad obležený koly cyklistů.
Zdroj: vlastní foto, 28. 7. 2015**

**Obrázek 44 Nedostatek stojanů - opírání kol o stromy u Janohradu.
Zdroj: vlastní foto, 28. 7. 2015**

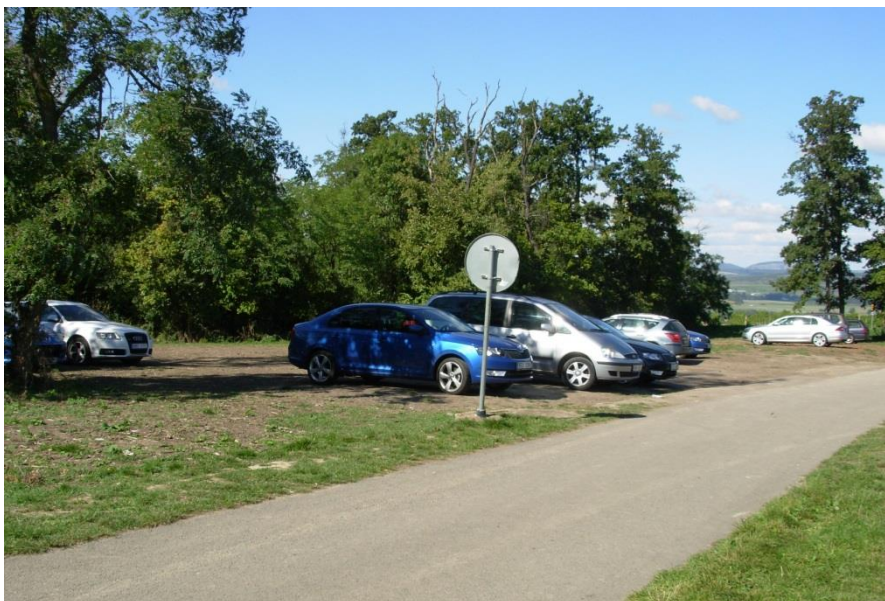
Chybějící zázemí pro návštěvníky, občerstvení, lavičky, odpočinková místa – např. na cyklotrase Valtice -Lednice kolem saletů – Rendez-vous, kaple sv. Huberta, chrámu Tří Grácií. Jediným místem se zázemím, občerstvením, toaletou a informačním centrem na této trase je nově otevřené TIC v areálu lichtenštejnského statku Nový dvůr (viz Obr. č. 45). Při tak velké koncentraci návštěvníků na této trase v sezóně, zvláště s malými dětmi, je to zcela nedostatečné. Lidé pak jsou nuceni chodit na toalety do lesa, což vede ke znečišťování okolí památek nebo odpočívají na trávnicích v parcích a porušují tím zákazy (viz Obr. č. 35, 36).

Obrázek 45 Nově otevřené TIC Nový dvůr v červnu 2015 se zázemím pro turisty.
Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

Nedostatečný počet parkovacích ploch v obci Lednice a ve Valticích ve dnech zvýšené koncentrace turistů, to znamená při různých společenských akcích v hlavní sezóně. Návštěvníci pak parkují v zákazech, před domy rezidentů a komplikují tím život místních obyvatel. V Lednici vznikají i nová parkovací místa v soukromí na dvorech a v zahradách rezidentů, kteří si tím přivydělávají.

Parkovací místa u jednotlivých památek (např. u cesty k Janohradu, pod Reistnou, u Janohradu a za centrálním parkovištěm) jsou na nezpevněném povrchu (Obr. č. 46 a 86), většinou na louce, někdy zpevněny kůrou nebo štěrkem, vznikají zde další sešlapy a eroze, ale může docházet i ke znečišťování půdy a okolí vozidly.

**Obrázek 46 Parkoviště na nezpevněné ploše pod Reistnou.
Zdroj: vlastní z foto 26. 7. 2015**

Nedostatečný počet sociálních zařízení, především v nejnavštěvovanější lokalitě v obci Lednice. Na tak velkou koncentraci návštěvníků, kteří zde proudí k zámku a do zámeckého parku, je zde jedna toaleta soukromá před zámkem vedle restaurace, v restauraci (pouze pro návštěvníky restaurace), jedna na zámku, toaleta TOI u Maurské vodárny na požádání, a pak až u Minaretu (25 minut pěšky od zámku). Při skutečnosti, že v roce 2014 zámek navštívilo téměř 370.000 turistů a 1,5 milionu zavítalo do zámeckého parku (CzechTourism, 2015a), je toto množství toalet opravdu nedostatečné. Znečištěná TOI toaleta sprejery v blízkosti Reistny narušuje genius loci a pietu tohoto místa (viz Obr. č. 47).

**Obrázek 47 Mobilní toaleta znečištěná sprejery u Reistny.
Zdroj vlastní foto, 26. 7. 2015**

5.6.4 Nežádoucí dopady živočichů na kulturní krajinu LVA

Největším problémem oblasti LVA v působení na kulturní, tedy člověkem přetvořenou krajinu LVA, je zvýšený výskyt **bobra evropského** v Zámeckém parku Zámku Lednice, který zde okusuje vzácné stromy a keře, a tím narušuje krajinný ráz památky UNESCO. Tyto problémy a dopady na krajinu sice nejsou způsobeny cestovním ruchem, ale úzce souvisí se stavem památky UNESCO, kulturní krajinou a s jejím ohrožením. Dokumentují také obtížnost ochrany přírody ve vztahu k ochraně priorit kulturní památky. Tyto problémy jsou podrobněji popsány a zdokumentovány v Příloze č. 8.

Další škody na kulturní krajině LVA způsobují hejna ptáků **kormoránů**, kteří rybníky plné ryb téměř vyloví. Jak uvádí web aktuálně.cz (Baroch, 2013, Konečný účet po kormoránech) odlovil a zranil kormorán velký, který je postrachem českých rybářů, od roku 2001 ryby v hodnotě téměř 300 milionů korun. V roce 2013 hnízdilo v Česku asi 300 párů, ale při jarním a podzimním tahu se počty výrazně rozrostou, protože zde dalších 8-10 tisíc ptáků z jižních částí kontinentu zimuje. A takovým místem zimování je právě LVA a jeho rybníky. Dle Vybírala (2015) má takové množství kormoránů fatální vliv nejen na stav ryb a jejich populace v řekách a rybnících, ale také na stromy a okolí rybníků, které jsou díky jeho agresivnímu trusu ničeny a poškozovány (více v Příloze č. 8).

Dále vzhled parku v Lednici i památných stromových alejí poznamenává výskyt brouka **páchníka hnědého** (viz Obr. č. 92), který přebývá v dutinách mrtvých a vykotlaných stromů. Tyto stromy se pak sice mohou kácet, ale jejich kmeny se ponechávají na místě, ještě cca 2-3 roky, jak uvedl Krejčířík (2015), aby se brouci mohli dovyvinout. Ležící pokácené stromy je možno vidět v Zámeckém parku, v Bezručově aleji u cesty k Belvederu (viz více v Příloze č. 8) nebo cestou k zámečku Pohansko, kde z nich byla vytvořena Naučná stezka doupné stromy.

Dle Vybírala (2015) příroda může být faktorem nádherným a obdivovaným, ale na druhou stranu musí být rozumným způsobem regulována, aby nevznikala tato nebezpečí, jako jsou přemnožení bobří, kormoráni nebo komáři a jiný hmyz, který může být nebezpečný. Problémem je tedy zachovat udržitelnost biodiverzity, ale i rozvoje celé oblasti a cestovního ruchu bez negativních vlivů.

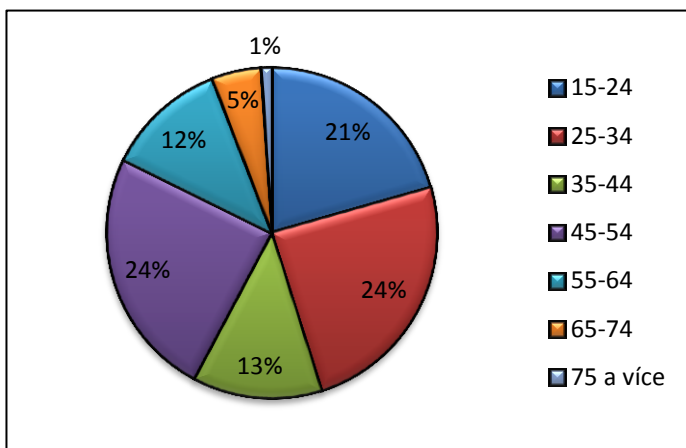
5.7 Dotazníkové šetření

5.7.1 Dotazníkové šetření spokojenosti rezidentů s vývojem CR

Další výzkumnou metodou, která byla použita, je kvalitativní výzkum vnímání vývoje cestovního ruchu místním obyvatelstvem. Pro výzkum bylo použito šetření pomocí dotazníku „*Spokojenost rezidentů s vývojem cestovního ruchu,*“ (CzechTourism, 2015), převzatého od agentury CzechTourism viz Příloha č. 10. Výzkum byl prováděn v místech největší koncentrace návštěvníků, v obci Lednice a městě Valtice, okolí Hlohovce a u jednotlivých památek. Dotazování probíhalo náhodně během místních slavností, jako např. Meruňkových slavností, Krojovaných hodů, ve vinných sklepích, restauracích nebo dotazováním a rozhovory s obsluhou jednotlivých památek. Dále byly dotazníky ponechány pracovníkům TIC, pošt, obchodů s potravinami, penzionů a ubytovacích zařízení. Byli také dotazováni průvodci na zámku, kasteláni, pracovníci na městských úřadech, pracovnice v TIC v Lednici ve Valticích a na Lázeňské kolonádě a v Lázních Perla, provozovatelé nebo obsluha parkovišť, veřejných služeb a personálu s občerstvením. Dotazník obsahoval celkem 16 otázek, z toho byly tři otevřené otázky a tři otázky se týkaly demografických údajů. Celkem bylo získáno 102 dotazníků (tj. více než 1% z obyvatel Valtic, Lednice, Hlohovce – 7112 k 7. 3. 2016, Zdroj matriky LVA, 2015).

Cílem dotazování bylo zjistit, zda je vývoj CR v LVA vnímán rezidenty pozitivně nebo negativně a zda si přejí, aby se cestovní ruch v místě jejich bydliště zvýšil, zůstal stejný nebo se snížil. Dalším záměrem bylo zjistit, zda a jakým způsobem rozvoj CR rezidenty obtěžuje a naopak, co dobrého jim přináší a jaký je iritační index místních obyvatel. Celkem bylo získáno metodou přímého dotazování v terénu 75 dotazníků. Výběr dotazovaných byl náhodný a nebyl zaměřen na žádnou konkrétní skupinu rezidentů. První dotazníky byly rozdány při první návštěvě LVA dne 7. 7. 2015 na TIC, na poštách, v konzumu v Lednici a na recepcích některých penzionů a ubytovacích zařízení. Dalších 27 dotazníků bylo rozesláno na některé ubytovací zařízení v okolí Hlohovce a dalších obcí, odpovědi byly získány zpět pomocí e-mailu. Celkem tak byl vytvořen vzorek se 102 dotazníky, z tohoto počtu bylo 70 žen a 32 mužů. Získaná data byla autorkou vložena a zpracována pomocí webu Survio.com.

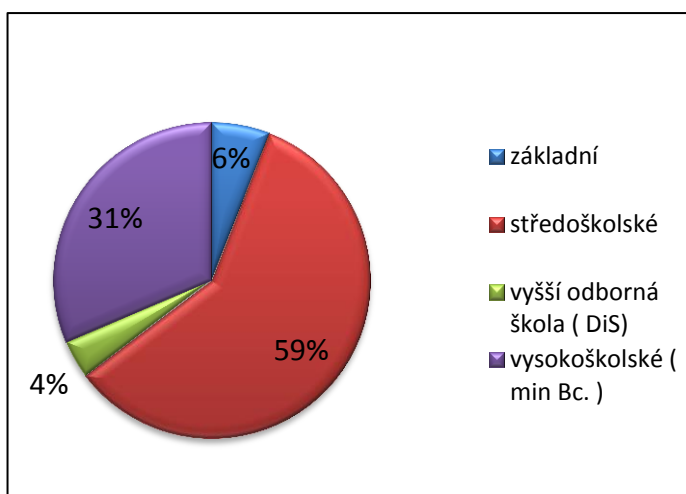
Co se týče věkové kategorie dotázaných, byly zastoupeny všechny věkové kategorie (viz Graf č. 1). Nejvíce rezidentů 24% bylo ve dvou věkových kategoriích 25-34 let a 45-54 let. Dá se tedy říci, že šlo o rezidenty v produktivním věku. Další

Graf 1 Věková struktura rezidentů.

Zdroj: vlastní zpracování 2016

Další demografickou otázkou bylo dosažené vzdělání dotazovaných

Graf 2 Nejvyšší dosažené vzdělání rezidentů.

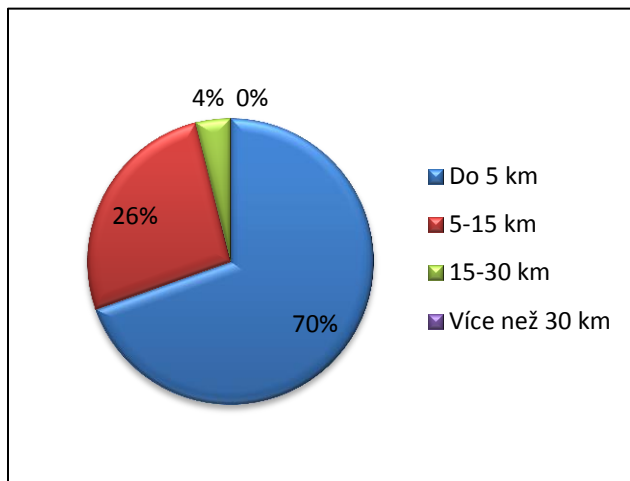
Zdroj: vlastní zpracování, 2016

skupinou byli mladší místní obyvatelé ve věku 15-24 let, těch bylo 21% z dotázaných. Dále to byli rezidenti ve věku 35-44 let, těch bylo 13%, rezidentů ve věku 55-64 let bylo 12%. Nejméně bylo dotázaných rezidentů ve věku 75 a více, pouze 1%.

rezidentů. Ze získaného počtu 102 rezidentů bylo nejvíce dotazovaných středoškolského vzdělání 59%, dále pak vysokoškolského vzdělání 31%, méně pak bylo rezidentů základního vzdělání 6%. Nejméně bylo rezidentů s vyšším odborným vzděláním, pouhá 4% (viz Graf č. 2).

Předmětem zkoumání byla

dále otázka: „**Jak daleko je bydliště respondentů od LVA?**“. Většina z nich 70% bydlí ve vzdálenosti do 5 km (viz Graf č. 3), 26% z dotázaných pak bydlí do 15 km od LVA a pouze 4% bydlí ve vzdálenosti 15-30 km od LVA. Rezidenti, bydlící ve vzdálenosti větší než 30 km, byli z dotazování vyřazeni. Dá se tedy říci, že předmětem výzkumu byli především rezidenti nacházející se v jádru destinace, které je tvořeno obcemi Lednice, městem Valtice, Hlohovcem a obcemi v nejbližším okolí. Dotazování tedy byli místní obyvatelé, kteří jsou nejvíce zasaženi

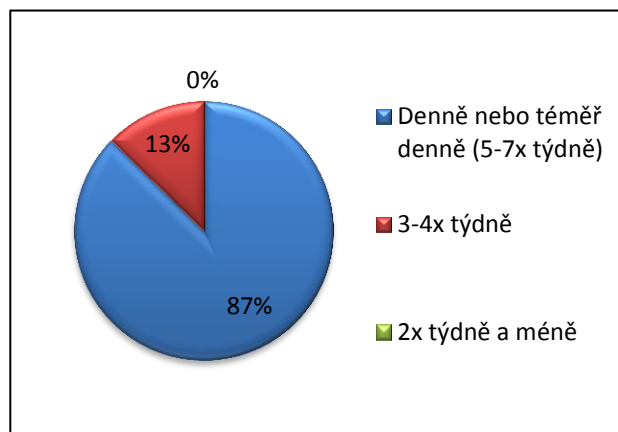
Graf 3 Vzdálenost bydliště respondentů od LVA
Zdroj: vlastní zpracování, 2016.

negativními i pozitivními vlivy a dopady cestovního ruchu a jsou tedy i nejvíce iritováni cestovním ruchem, což bylo i cílem výzkumu.

Frekvence vnímání těchto vlivů rezidenty a četnost jejich setkávání se s turisty v běžném životě pak byla zkoumána v dalších dvou otázkách: **„Jak často se pohybujete v této lokalitě?“**

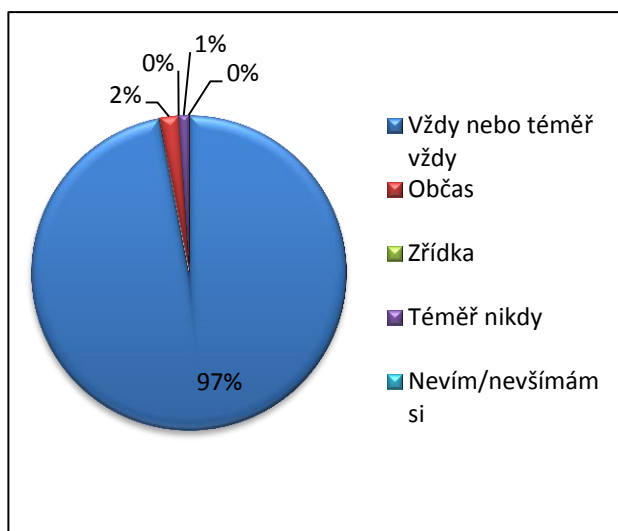
a „Jak často zde zaznamenáváte pohyb turistů?“

Z dotazovaných respondentů se většina 87% pohybuje v lokalitě LVA denně nebo téměř denně, 13% se zde pohybuje 3-4x týdně, kategorie 2x týdně a méně nebyla zastoupena vůbec (viz Graf č. 4).

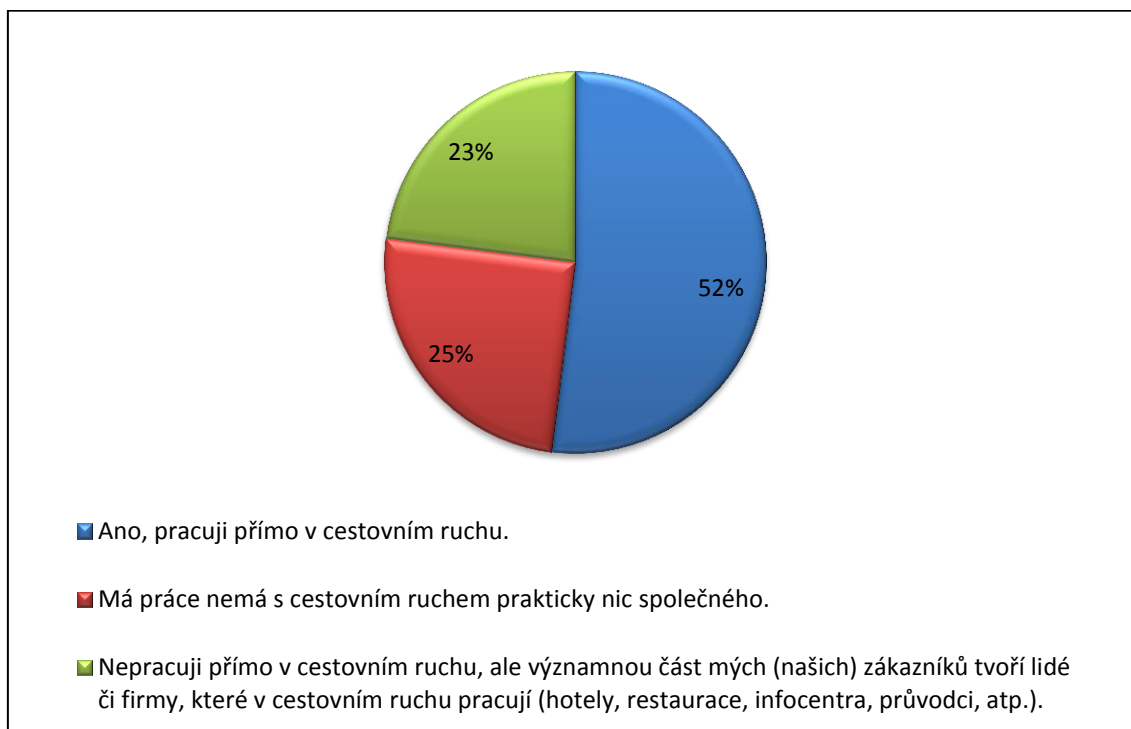
Graf 4 Pohyb rezidentů v dané lokalitě.
Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Na otázku: **„Jak často zde zaznamenáváte pohyb turistů?“** odpovídali rezidenti následovně: 97% z dotázaných se setkává s turisty vždy nebo téměř vždy, 2% občas a pouze 1% téměř nikdy. Dotazníkové šetření potvrdilo, že se většina rezidentů setkává s návštěvníky téměř každý den a na každém kroku (viz Graf č. 5).

Graf 5 Frekvence setkávání se turisty s rezidenty.
Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Další otázkou: „**Pracujete v cestovním ruchu?**“, bylo zkoumáno, jak se místní obyvatelé zapojují do cestovního ruchu. Výzkum ukázal, že v cestovním ruchu pracuje přímo 52% dotazovaných rezidentů, 23% rezidentů nepracuje přímo v CR, ale významnou část jejich klientů a zákazníků tvoří lidé i firmy, které v cestovním ruchu pracují. Práce 25% dotazovaných rezidentů pak nemá s cestovním ruchem nic společného (viz Graf č. 6).

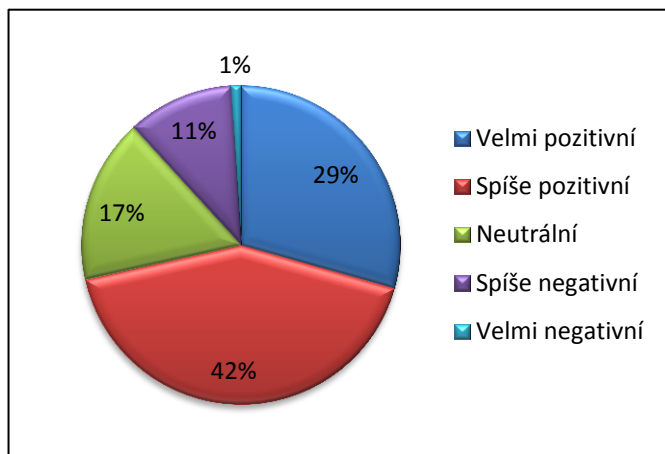

Graf 6 Zaměstnání rezidentů v cestovním ruchu. Zdroj: vlastní zpracování, 2016.

Na otázku: „**Pracuje v cestovním ruchu někdo z Vaší domácnosti?**“ odpovědělo kladně pouze 40% rezidentů. Většina 60 % příslušníků rodin místních obyvatel, v cestovním ruchu nepracuje.

Rezidenti byli také dotazováni otevřenou otázkou „**Co byste ukázali v regionu, kde žijete návštěvě, které si vážíte a která za Vámi přijela poprvé?**“ Převažovaly odpovědi typu: „... vše co LVA nabízí, celý LVA, zámek v Lednici, Valtice, vinice, Minaret, salety...“ Většinou se jejich odpovědi lišily podle místa bydliště. Otázkou bylo zjišťováno, jak dobře znají význam památky UNESCO a co sami považují za nejkrásnější z této oblasti, co tedy nejvíce působí na vnímání genia loci místních obyvatel a na co jsou hrdi.

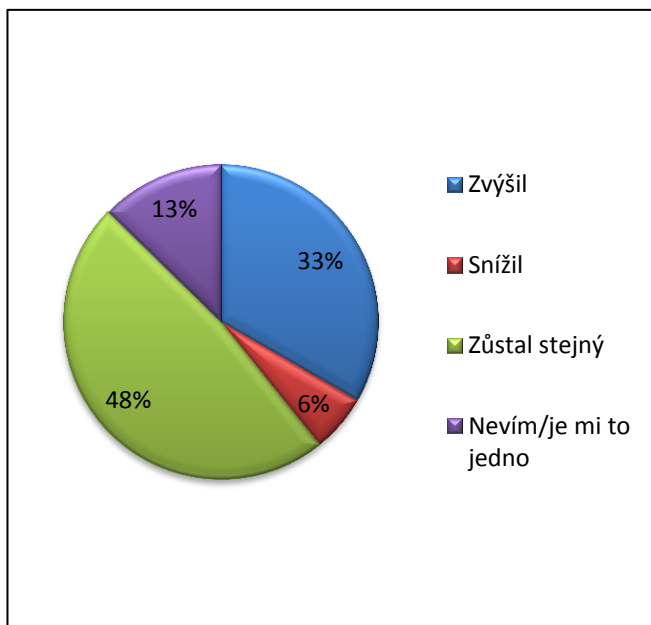
Otázkou: „**Jaký je Váš subjektivní vztah k přítomnosti turistů na tomto místě?**“ byl zkoumán vztah místních rezidentů k návštěvníkům a rozvoji CR a jejich iritační index. Výsledky dotazníku (viz Graf č. 7) prokázaly, že nejvíce

Graf 7 Vztah rezidentů k přítomnosti návštěvníků v LVA. Zdroj: vlastní zpracování, 2016

k návštěvníkům vztah velmi a spíše pozitivní a podle Doxeyho iritačního indexu se tedy místní obyvatelstvo nachází ještě ve fázi euforie směřující postupně k apatii.

Další výzkumnou otázkou bylo zjišťováno, **zda si rezidenti přejí, aby se CR v LVA zvýšil, snížil nebo zůstal stejný.** Jak ukazuje graf, převažovaly kladné

Graf 8 Názor rezidentů na koncentraci návštěvníků v LVA. Zdroj: vlastní zpracování, 2016

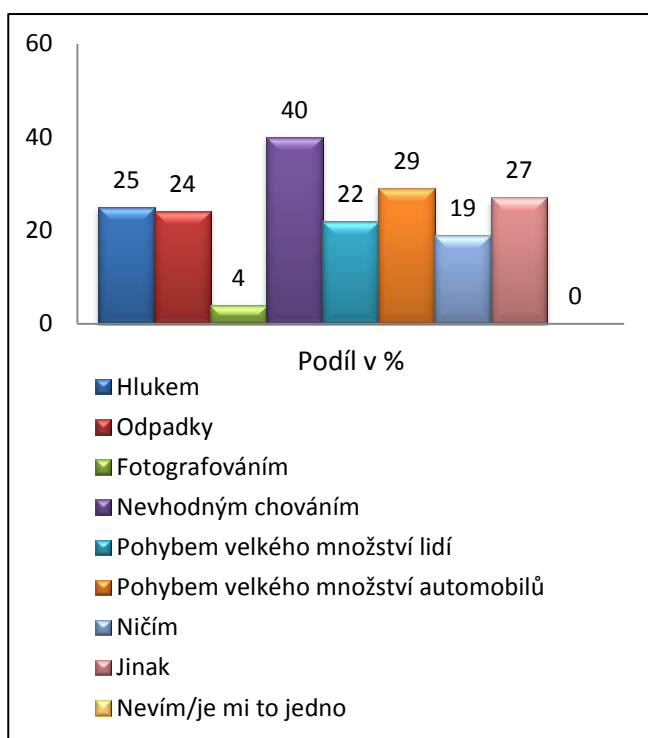
tomto místě?“ (max. 3 odpovědi) bylo zkoumáno, co nejvíce zneprjemňuje život místním obyvatelům. Dle výsledků dotazníkového šetření (viz Graf č. 9), jsou tito

dotazovaných má k návštěvníkům vztah spíše pozitivní 42%, a velmi pozitivní 29%. Dalších 17% z dotazovaných rezidentů má vztah neutrální. Spíše negativní vztah má 11% z dotazovaných a pouze 1% má velmi negativní vztah. Na základě těchto odpovědí je možno konstatovat, že většina dotazovaných 71% má

odpovědi. Většina z dotázaných 48% si přeje, aby CR v LVA zůstal stejný. Aby se CR v dané oblasti ještě zvýšil, by si přálo 33% respondentů, 13% rezidentů je to jedno. Aby se CR v LVA snížil, uvedlo v odpovědi pouze 6% dotázaných. Z výzkumu tedy vyplývá, že většina místních obyvatel (81%) vnímá vývoj CR v LVA pozitivně (viz. Graf č. 8).

Další otázkou: „**Čím Vás nejvíce obtěžují turisté na**

rezidenti nejvíce obtěžováni nevhodným chováním návštěvníků 40%, dále pak pohybem velkého množství automobilů 29%, hlukem 25%, odpadky a pohybem velkého množství návštěvníků 22%. 27 rezidentů pak uvedlo v odpovědi možnost - **jinak**. Dle těchto odpovědí rezidentům také velmi znepríjemňuje život rušení nočního klidu při návratu návštěvníků z vinných sklepů, především v pracovních dnech v sezóně, ale i ve dnech pracovního klidu, kdy chtějí odpočívat. Dále je to porušování předpisů jízdy na kole, zejména jízda na chodníku, parkování

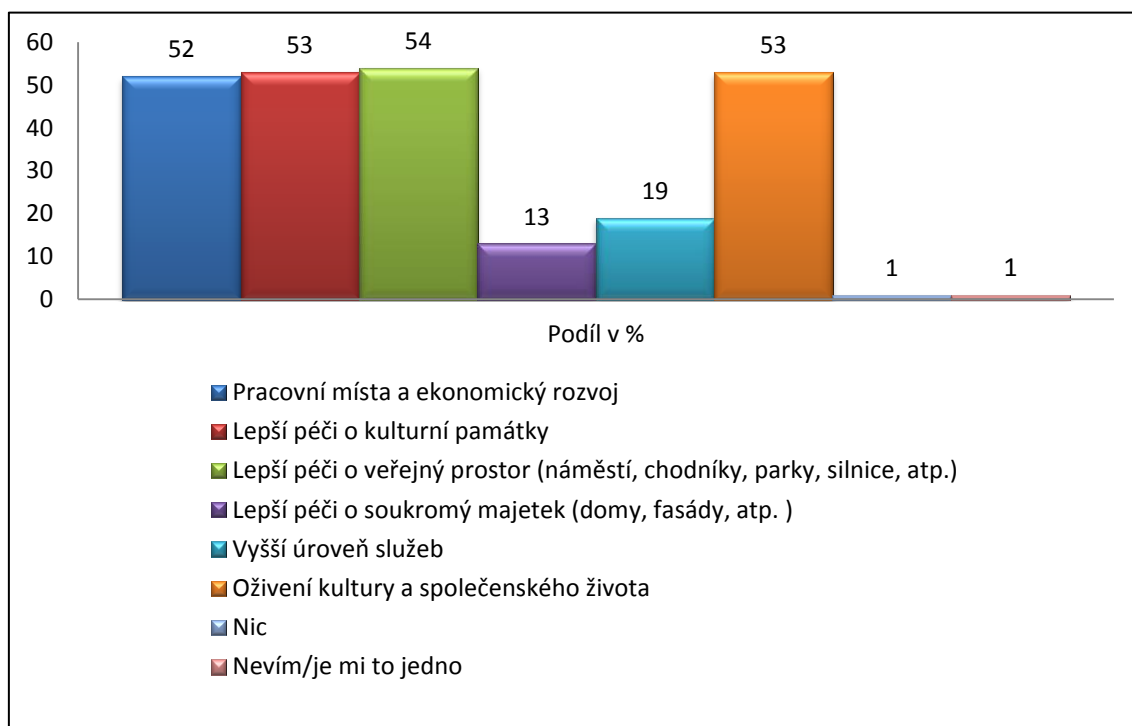

Graf 9 Čím nejvíce návštěvníci obtěžují rezidenty LVA. Zdroj: vlastní zpracování, 2016

návštěvníků na místech před domy rezidentů, porušování zákazů vstupu na trávníky v Lednickém zámeckém parku a nedodržování zákazu jízdy na kole. U této otázky nebyla také zahrnuta odpověď, která se často vyskytovala u rezidentů, a to – pohyb velkého množství cyklistů. Tuto odpověď pak uvedlo 18 z 27 dotazovaných. Šlo především o jízdu po chodníku, vedle sebe, neukázněnost a neohleduplná jízda na komunikacích.

Dále byl zkoumán pozitivní vliv rozvoje CR na místní obyvatele a jejich prostředí. Bylo možno vybrat maximálně 3 možnosti. Na otázku: „**Co dobrého podle Vás přinesl tomuto místu rozvoj cestovního ruchu?**“ bylo nejvíce odpovědí rezidentů hned ve čtyřech oblastech (viz Graf č. 10). Přes 50 rezidentů uvedlo v odpovědích zlepšení v těchto oblastech: oblasti péče o veřejné prostředí (54%), o kulturní památky (53%), oživení kultury a společenského života (53%) a pracovní místa a ekonomický rozvoj (52%). Dále to byla uváděna vyšší úroveň služeb (19%). Dotazníkové šetření tedy prokázalo, že místní obyvatelstvo vnímá a hodnotí přínos cestovního ruchu v oblastech lepší péče o veřejné prostředí, kulturní památky, v růstu

pracovních příležitostí a oživení kultury a společenského života v LVA velmi pozitivně (viz Graf č. 10).

Graf 10 Názor rezidentů, co dobrého přinesl rozvoj CR v LVA.
Zdroj: vlastní zpracování, 2016.

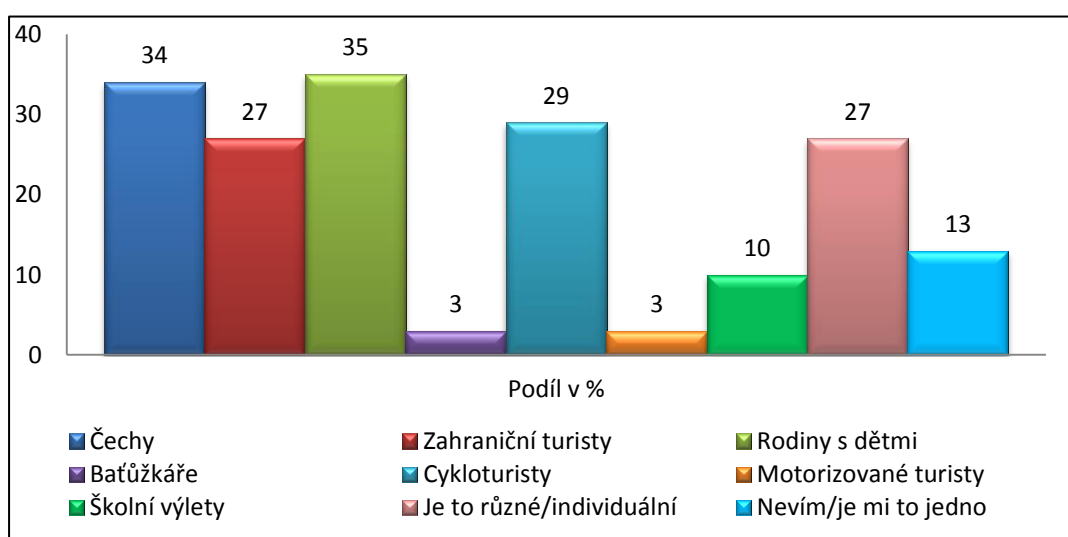
Na otevřenou otázku „**Co špatného podle Váš přinesl tomuto místu rozvoj cestovního ruchu?**“ odpovídali místní obyvatelé následovně:

- Špatné chování a neukázněnost turistů a cykloturistů.
- Porušování zákazů jízdy po chodnících a v parcích.
- Parkování aut mimo parkoviště a před domy místních obyvatel.
- Málo parkovacích míst, parkování na nevhodných místech.
- Neregulovaný pohyb turistů, navýšení počtu aut a počtu cyklistů.
- Neodpovídající infrastruktura tak velké návštěvnosti.
- Zvýšení cen v restauracích a kavárnách, vykoupené obchody.
- Přílišná kumulace turistů a snížení bezpečnosti na cestách.
- Rušení nočního klidu návštěvníky odcházejícími z vinařských sklepů.
- Ztráta soukromí místních obyvatel, návštěvníci jsou všude.
- Zhoršení dopravní situace, dopravní zácpy.

- Přeplněné vlaky při cestě do zaměstnání a školy.
- Nerespektování dopravních předpisů, parkování na trávnících.
- Špatný stav komunikací, nejsou přizpůsobené na tak velký provoz.
- Katastrofální stav vozovky mezi Podivínem a Lednicí – hlavní tah od dálnice, příjezd k památce UNESCO.
- Velké množství penzionů závislých na cestovním ruchu.

Dle převahy negativních odpovědí rezidentů přináší rozvoj cestovního ruchu v LVA místnímu obyvatelstvu velká omezení a nepříjemnosti. 36 respondentů pak uvedlo, že jim CR nepřinesl nic špatného a 11 respondentů uvedlo, že neví. Z tohoto množství kladných odpovědí, jeden dotazovaný dokonce uvedl, že špatného nic, že je dobře, že do LVA přijíždí tolik turistů. Jeden dokonce odpověděl, že se jako místní návštěvě LVA vyhýbá. Jiný zase uvedl, že některé nepříjemné jevy jsou zanedbatelné proti pozitivnímu vlivu turistiky v regionu.

Dále rezidenti odpovídali na otázku: „**Jaké turisty zde vidíte nejraději?**“ (max. 3 možné odpovědi). Jak ukazuje Graf č. 11, místní obyvatelé v LVA nejraději vidí rodiny s dětmi (35%) a Čechy (34%). Dále mají v oblibě cykloturisty (29%), stejnou měrou rádi vidí zahraniční a individuální návštěvníky (27%), dále pak školní výlety (10%). 13% rezidentů uvedlo, že je jim jedno, jací návštěvníci přijedou. Nejméně rádi pak zde vidí motorizované turisty a batůžkáře.

Graf 11 Jaké návštěvníky vidí rezidenti v LVA nejraději? Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Další otázka byla zaměřena na názor místních obyvatel: „**Co by podle Vás přispělo k větší spokojnosti obyvatel LVA s rozvojem cestovního ruchu?**“. Na tuto otevřenou otázku odpovídali rezidenti nejčastěji **(seřazeno dle četnosti)**:

- Větší počet vhodných parkovacích míst a ploch **(11)**.
- Více kulturních a sportovních akcí pro místní, děti a mladistvé **(10)**.
- Menší počet neukázněných turistů a cyklistů **(8)**.
- Více vodních ploch vhodných ke koupání, vybudování koupališť **(7)**.
- Dodržování zákazů a pravidel cyklisty, přísné postihy při nedodržování **(7)**.
- Vybudování obchvatů, pěších zón, snížení provozu a vyřešení dopravní situace **(7)**.
- Vybudování nových cyklostezek a cyklotras mimo hlavní komunikace **(6)**.
- Zlepšení kvality, stavu a údržby dosavadních cyklotras **(6)**.
- Řešit problémy sezónnosti v LVA, v zimě je Lednice „mrtvé město“ **(5)**.
- Lepší značení tras a více informačních cedulí a orientačních map v LVA **(4)**.
- Dodržování nočního klidu návštěvníky, úprava otevírací doby vináren a restaurací a úprava obecní vyhlášky **(4)**.
- Zkvalitnění a rozšíření služeb a obchodů pro místní i turisty **(4)**.
- Větší počet sociálních zařízení, odpadkových košů, stojanů na kola, úschoven **(3)**.
- Údržba a zpřístupnění saletů v soukromém vlastnictví – Belveder, Lovecký zámeček, Nový dvůr **(3)**.

Dále rezidenti uváděli např. lepší organizaci CR, vyřešit parkování, kavárny a zázemí pro turisty, zákaz jízdy cyklistů na hlavním tahu Valtice-Lednice, zákaz volného parkování v obcích mimo vyhrazená parkoviště atd.

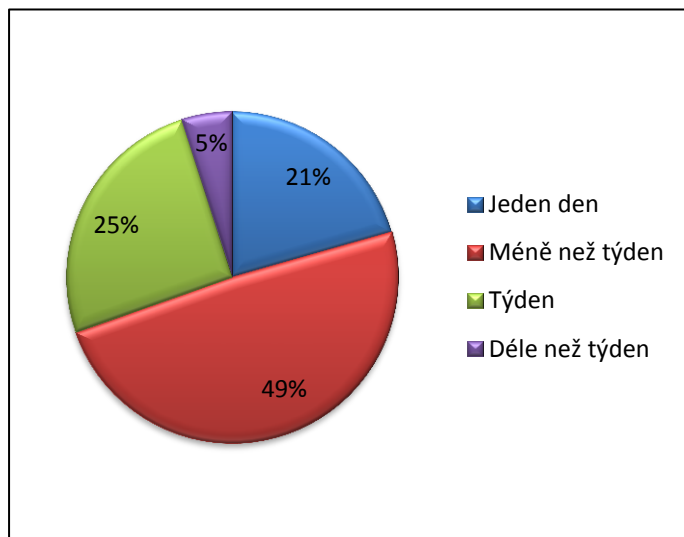
Z uvedených odpovědí vyplývá, že místnímu obyvatelstvu není rozvoj CR v LVA lhostejný a je nutné se jejich připomínkami motivovat. Se zvyšujícím se počtem turistů je třeba zkvalitnit a především vybudovat chybějící infrastrukturu, která je ve špatném nebo nedostatečném stavu, což povede ke spokojenosti místních obyvatel i návštěvníků. Posílit Policii a důsledně postihovat porušování předpisů. Dále tato oblast, postrádá organizovanost CR a jednotnou koordinaci.

5.7.2 Dotazníkové šetření spokojenosti návštěvníků LVA

V rámci výzkumu bylo provedeno ještě jedno kvalitativní dotazníkové šetření, za účelem zjištění spokojenosti návštěvníků s návštěvou Lednicko-valtického areálu, které mělo doplňkový charakter. Dotazování návštěvníků bylo prováděno namátkově a příležitostně během návštěvy zámků Lednice, Valtic, Hlohovce, jednotlivých památek a turistických atraktivit a při společenských akcích, jako byly Meruňkové slavnosti, Krojované hody nebo ochutnávky vína. Návštěvníkům byly kladeny otázky pomocí připraveného dotazníku. Vyplnění dotazníku probíhalo v rámci bezprostředního rozhovoru, respondenti byli dotazováni nahodile bez předchozího výběru, všichni odpovídali dobrovolně a nikdo neodmítl. Dotazník měl celkem 20 otázek zaměřených na vnímání výjimečnosti tohoto místa a na spokojenost s návštěvou LVA (viz Příloha č. 9). Návštěvníci byli dotazováni, zda jsou tu poprvé nebo víckrát, co se jim v LVA líbilo, nelíbilo, co jim zde chybělo nebo vadilo a co postrádali. Byly položeny i otázky s kým na toto místo přicestovali, jak se po LVA pohybují a jak dlouho se zde zdrží. Jak na ně místo zapůsobilo, zda by ho doporučili svým známým a zda se sem ještě někdy plánují vrátit. Poslední otázky byly zaměřeny na informovanost turistů o Bylinkové zahradě ve Valticích, o možnosti objednat si Průvodce parkem v Lednici a o možnosti shlédnout přehlídky dravců v Lednici, jako příklad ukázky nehmotného dědictví – sokolnictví a jeho vhodnosti předvádění návštěvníkům. V terénu bylo dotázáno písemnou formou přibližně 50 různých návštěvníků bez segmentace. Návštěvníci odpovídali většinou jako rodiny, páry nebo ve skupinkách. Další návštěvníci byli osloveni formou e-mailu. Celkem tak bylo získáno 69 dotazníků, dalších 43 dotazníků bylo získáno na sociálních sítích a dotazník byl umístěn na facebookové stránky zámku Lednice. Ze získaného vzorku 102 dotazníků bylo provedeno **následující vyhodnocení:**

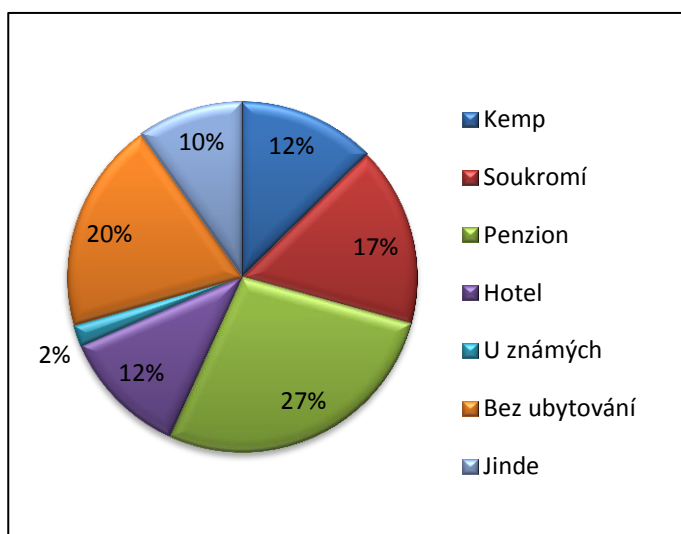
Výsledky dotazníkového šetření prokázaly, že se návštěvníkům v LVA líbí (99%). Většina z nich v LVA už jednou nebo i víckrát byla (74%), rádi se do LVA vracejí a plánují většinou i další návštěvu (94%). Líbilo se jim zde natolik, že by návštěvu doporučili také svým přátelům a známým (99%). Dotazování také ukázalo, že návštěvníci přijíždějí do LVA téměř ze všech krajů naší republiky,

nejvíce z Královéhradeckého (22%) a Jihomoravského kraje (20%), 6% z dotazovaných bylo ze Slovenska. Zahraniční návštěvníci z jiných zemí se dotazování nezúčastnili.

Graf 12 Jak dlouhý byl Váš pobyt?
Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Většina (36%) návštěvníků přijíždí do LVA s partnerem, s rodinou (31%) či kamarády (17%), s rodinou a přáteli pak 12%. Strávili zde většinou méně než týden (49%) nebo týden (25%). Jednodenních návštěvníků bylo 21% a 5% návštěvníků zde pobýlo déle než týden (viz Graf č. 12)

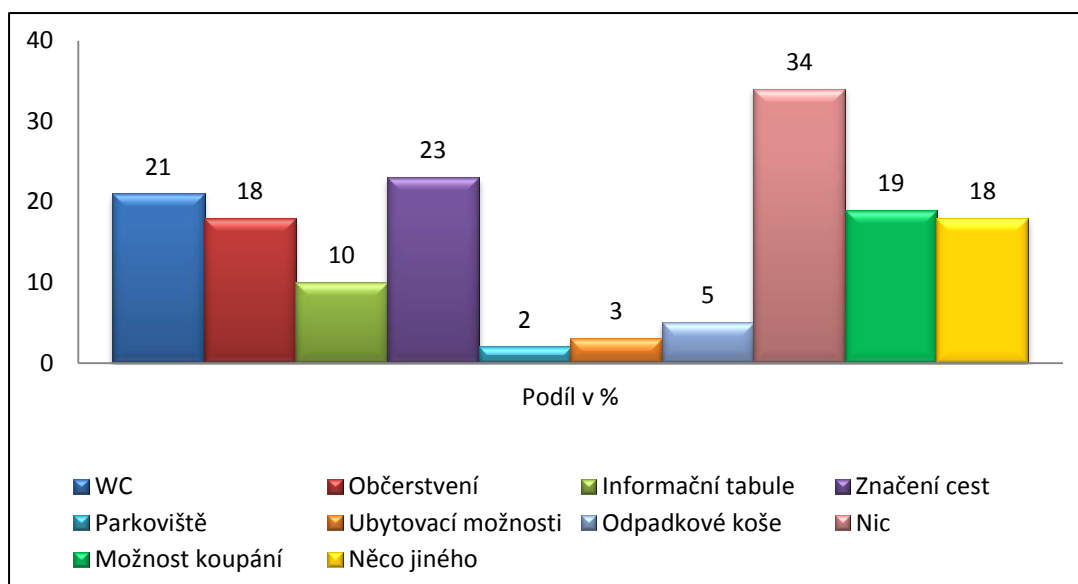

Graf 13 Kde jste byli ubytováni?
Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Většina návštěvníků byla ubytována v penzionu (27%) nebo v soukromí (17%), někteří pak v hotelu (12%) nebo kempu (12%). Jednodenních návštěvníků, tedy návštěvníků bez ubytování, bylo pouze 20% (viz Graf č. 13).

Po LVA se návštěvníci pohybovali většinou pěšky (76%), na kole (45%) nebo se přemístili autem (31%). Dále využili možnosti lodní dopravy po Zámecké Dyji (25%) nebo se svezli kočárem s koňmi (11%). LVA i Zámecký park v Lednici je poměrně rozsáhlý a tyto možnosti ekologické dopravy návštěvníkům umožňují vidět a stihnout více památek, dávají také možnost pracovních příležitostí pro místní obyvatele a plní tak i funkci osvětovou a interpretační i během projížďky.

„Co návštěvníkům v LVA chybělo nebo co postrádali?“ (více možných odpovědí), byla často možnost koupání v horkém létě 2015 (19%). V celé oblasti LVA se vyskytuje velké množství rybníků, ale je v nich špatná kvalita vody nebo zákaz koupání, protože se jedná o chovné rybníky nebo ptačí rezervace.

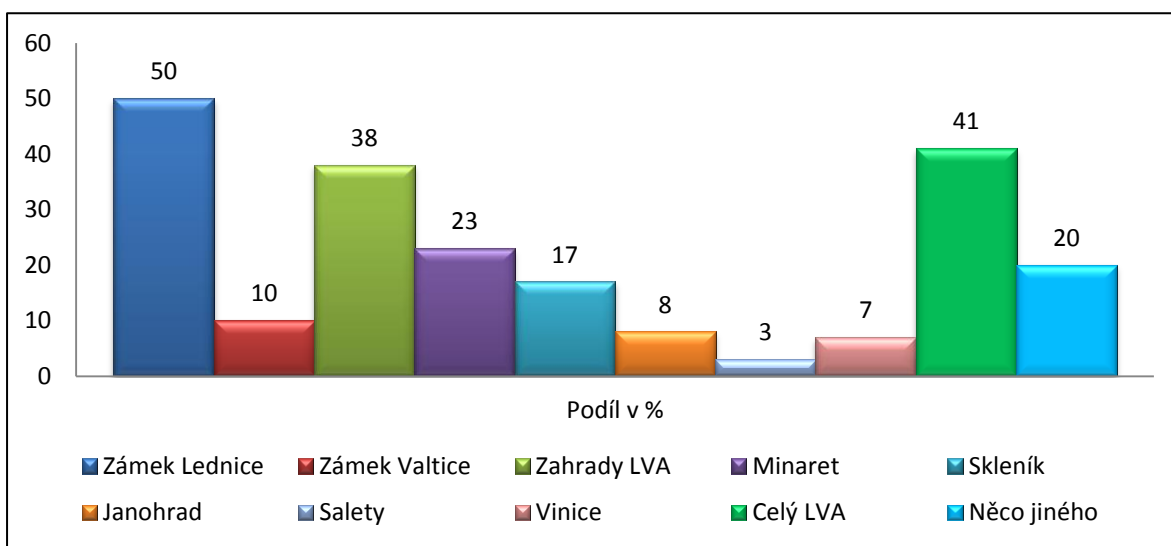

Graf 14 Co Vám v LVA chybělo, co jste postrádali? (více možných odpovědí)
Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Dle odpovědí v Grafu č. 14 návštěvníci dále uváděli jako nedostatečné množství toalet (21%) a možností rychlého, ale kvalitního občerstvení (18%), vhodného i pro děti, špatné nebo zmatečné značení cest (23%) a chybějící informační tabule (10%), kde se právě návštěvník nachází. 18% návštěvníků v odpovědi „něco jiného“ uvedlo, špatnou kvalitu cyklostezek (jde spíše o polní a lesní cesty než cyklostezky), a návštěvníkům také chyběly úschovny kol a mapy pro lepší orientaci s vyznačením místa. Dále jim vadily přeplněné restaurace a vysoké ceny jídel. 34% dotazovaných uvedlo, že jim nechybělo v LVA nic, tedy byli spokojeni.

Na otevřenou otázku: „Co Vám v LVA vadilo nebo co Vás obtěžovalo?“ odpovídali návštěvníci následovně: samotným návštěvníkům vadilo porušování zákazů jízdy na kole v Zámeckém parku v Lednici druhými návštěvníky, porušování zákazu vstupu na trávníky ve francouzské zahradě a umožnění vjezdu automobilů na zvláštní povolení do areálu před zámek Lednice. Cyklistům také vadily cyklotrasy vedené po hlavních silnicích, např. Valtice-Lednice vedená Bezručovou alejí, která je pro jízdu cyklistů s malými dětmi zvláště nebezpečná.

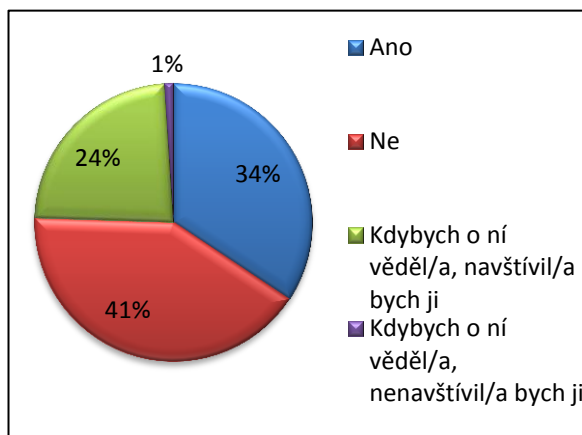
Pokud chce cyklista jet do Lednice a nechce jet kolem saletů, kde je místy hluboký písek a špatný stav cyklotrasy, musí jet po hlavní silnici, kde je velký provoz, zvláště v roce 2015, kdy probíhaly opravy komunikací v Lednici směrem na Mikulov a z toho důvodu byly vedeny objížďky přes Valtice. Návštěvníky dále obtěžovala velká koncentrace turistů u některých památek (např. u Minaretu), bezohlednost a přístup některých z nich např. při výstupu na tuto věž a sestupu dolů. Tuto skutečnost potvrdila i obsluha Minaretu, místní obyvatelka.

Graf 15 Co se Vám v LVA nejvíce líbilo? Zdroj: vlastní zpracování, 2016

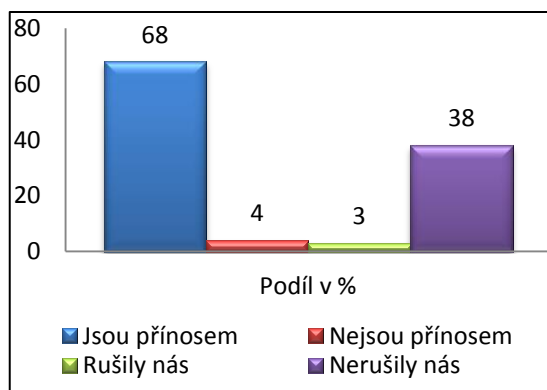
V odpovědích na otázku: „**Jak na Vás místo zapůsobilo?**“, návštěvníci hodnotili celkový dojem genia loci z daného místa pozitivně (99%), jako „*dokonalé skloubení přírody s místní architekturou.*“ Dle ústních sdělení při dotazování na ně krajina LVA působila jako celek „*romanticky, harmonicky, upraveně, blahodárně.*“ Líbil se jim krajinný ráz a vřelost místních lidí. Ti, kteří LVA navštívili v minulosti, před rokem 1989, měli možnost ohodnotit, kolik se toho za tu dobu změnilo. Ocenili především opravu fasády Zámku Lednice a Zámeckých jízdáren, které tak tvoří jednotný komplex a která také přispěla významnou měrou ke zvýšení návštěvnosti. Jak dokládá Graf č. 15 „**Co se Vám v LVA nejvíce líbilo?**“ (více odpovědí), se návštěvníkům nejvíce líbil zámek Lednice (50) a zahrady LVA (38), dále celý areál LVA (41) a ze saletů se jim pak nejvíce líbil Minaret (23) a skleník (17), Janohrad (7). Návštěvníci dále obdivovali revitalizaci jízdáren v Lednici i ve Valticích a rekonstrukci barokního divadla ve Valticích, které je světovým unikátem, Stezku bosou nohou, ostatní salety a vinice.

O existenci **Bylinkové zahrady** ve Valticích návštěvníci většinou nevěděli (41%), ale pokud by o ní věděli, tak by ji navštívili (24%). To je výzvou pro marketing a destinační management. I přesto se návštěvnost Bylinkové zahrady rok od roku zvyšuje, jak ukazuje graf návštěvnosti za poslední roky (viz Graf č. 22) a sdělení Krejčířka (2015) a vedoucí Bylinkové zahrady Drochytkové (2015).

Graf 16 Věděli jste o Bylinkové zahradě ve Valticích? Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Možnost využít službu **Průvodce parkem** nevyužil téměř nikdo a také téměř nikdo o ní nevěděl. Bohužel bylo dodatečně zjištěno, v rozhovoru s Ing. Krejčíříkem (2015), že letos tato služba ani nefungovala pro jednotlivé návštěvníky. V letošním roce se zaměřili na provádění průvodcovských prohlídek pro autobusy na telefonickou objednávku nebo přes internet. Ale v příštím roce bude služba dostupná pro všechny návštěvníky, kteří projeví zájem.

Graf 17 Jsou ukázky lovu dravců přínosem CR, nebo ruší atmosféru místa? Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Ukázky lovu dravců, předváděné v Lednici se většinou dotazovaných návštěvníků líbily (71%), i když je všichni nenavštívili. Jak ukazuje Graf č.17, většina si také myslí, že jsou přínosem pro cestovní ruch (68%) a že neruší atmosféru místa (38%). Co se však návštěvníkům nelíbilo, byly dvě konkurenční skupiny, které vznikly z původní jedné společnosti, z nichž Zayferus, ta původní s dlouholetou tradicí, nabízí předvádění v Zámeckém parku a druhá Seiferos na louce za veřejným parkovištěm (viz kapitola 5. 6. 2). Pro některé rodiny s více dětmi byly tyto ukázky finančně náročné, i když nabízejí možnost strávit zde libovolný čas a ten zaplatit, přesto je na konci slosování, které návštěvníky motivuje, aby se zdrželi do konce.

5.7.3 Řízené a polořízené rozhovory s aktéry cestovního ruchu

Během pobytu v LVA autorka kontaktovala významné aktéry CR v LVA a naplánovala s nimi řízené a polořízené rozhovory, týkající se především problematiky vlivu cestovního ruchu na místní obyvatelstvo a krajinu a otázky udržitelnosti rozvoje cestovního ruchu v LVA. Náměty z těchto rozhovorů se staly součástí praktické části. Rozhovory byly provedeny formou připravených otázek. V začátku rozhovoru byly zaměřeny především na výzkumné otázky, dále pak rozhovory pokračovaly otázkami vyplývajícími z činnosti jednotlivých aktérů a jejich vztahu k CR a oblasti jejich působení. Byly tak získány cenné informace, které byly použity k získání základních názorů k výzkumným otázkám. Vzhledem k obsáhlosti jednotlivých rozhovorů jsou v této kapitole uvedeny pouze hlavní myšlenky, podrobně jsou pak popsány v Přílohách. Šlo o rozhovor s autorizovaným zahradním a krajinným architektem Ing. Přemyslem Krejčíříkem, Ph.D., který působí také jako akademický pracovník na Mendelově univerzitě v Lednici. Dále to byl rozhovor s kastelánkou Státního zámku Lednice, Ivanou Holáskovou. Rozhovor s novým kastelánem zámku Valtice PhDr. Richardem Svobodou, MBA, rozhovor s bývalým kastelánem zámku Valtice Mgr. Michalem Tlustákem a rozhovory se starostou města Valtice Ing. Pavlem Trojanem a starostou obce Lednice RNDr. Liborem Kabátem. Telefonicky byla dotazována manažerka MAS LVA Mgr. Darina Danielová a ředitel Biosférické rezervace Dolní Morava Ing. Jan Vybíral. Názory všech aktérů jsou velmi cenné, vzhledem k rozsáhlosti nemohly být všechny zpracovány, mohou být námětem pro další práce.

Autorka měla také v plánu navštívit a provést rozhovor s majitelkou saletu Lovecký zámek paní Pravdovou, na doporučení kastelánky Janova hradu. Lovecký zámek je od roku 1990 v soukromém vlastnictví. Bohužel se jí nepodařilo se s majitelkou Pravdovou sejít. Dle kastelánky nemá majitelka dobré zkušenosti s návštěvníky, kteří ji často obtěžují. Lovecký zámek se nachází na trase z Lednice na Janův hrad a návštěvníci často nerespektují její soukromí a vstupují i přes upozornění na soukromý pozemek. Nejspíš i z tohoto důvodu Pravdová sice otevřela, ale omluvila se a k rozhovoru nesvolila. I toto může být projevem negativního vlivu cestovního ruchu na místní obyvatelstvo.

Oslovení aktéři cestovního ruchu se v polořízených rozhovorech k výzkumným otázkám vyjádřili následovně:

Výzkumná otázka č. 1: Zvýšila se návštěvnost LVA zapsáním na listinu světového kulturního dědictví UNESCO?

Dle Krejčířika (2015) zvýšilo zapsání památky návštěvnost Valtic především o zahraniční návštěvníky, pro které je jakousi značkou kvality a motivací k návštěvě. Zvýšení návštěvnosti pozoruje i ve zvýšení počtu návštěvníků Bylinkové zahrady. **Dle Kabáta (2015)** na tuto otázku nelze jednoznačně odpovědět. Návštěvnost se zvýšila, ale je zde víc faktorů, které ji ovlivňují. S tím souvisí i jeho názor týkající se návštěvnosti Lednice, dle něj byl důležitým zlomem v návštěvnosti i moment otevření hranic v roce 1989, kdy se zvýšil příliv zahraničních turistů a nastal úbytek domácích, kteří více cestovali do zahraničí. Dle Kabáta „*vliv zápisu je spíše dlouhodobý a znamená, spíše než nějaké jednorázové změny, takovou kontinuální proměnu. Jsou určité skupiny turistů, kteří cíleně vyhledávají návštěvu památky UNESCO. Více se třeba dělá pro propagaci památek UNESCO, než se dělalo na začátku. Jsou to všechno vlivy, které samozřejmě působí při tom výběru místa, kam se pojedou podívat.*“

Kastelánka Holásková (2015) pozoruje zvýšení návštěvnosti zejména po dokončení obnovy fasády zámku Lednice a Zámeckých jízdáren. Dle kastelánky opravená fasáda a jednotný vzhled přilákaly návštěvníky, což projevilo tím, že „*v roce 2013-2014 jsme překonali i Český Krumlov v návštěvnosti, takže jsme byli nejnavštěvovanější památkou v ČR.*“

Dle kastelána Svobody (2015) návštěvnost nebyla tak ovlivněna zápisem, ale spíše skutečností, že Valtice byly do roku 1989 příhraniční oblastí a 50 m za Reistnou byla takzvaná železná opona. Valtice tak nemohly být navštěvovány a zpřístupněny veřejnosti a tudíž se do zámku nic neinvestovalo, byl zanedbaný. Podle něj nelze srovnávat návštěvnost Valtic s Lednicí, která má 20 let náskok. Souhlasí s názorem Krejčířika (2015), že UNESCO, jako určitá značka kvality přiláká více zahraničních návštěvníků, což je obrovský příliv peněz. S tím koresponduje i názor bývalého **kastelána Tlustáka (2015)**, dle něj je „*UNESCO*

mezinárodně uznávaný brand, takže zejména pro zahraniční klientelu je zapsání LVA určitě důležitým faktorem při rozhodování, co v ČR navštívit.“

S tím částečně souhlasí i **starosta Trojan (2015)**, který uvádí, že lze pozorovat, že návštěvnost má rostoucí tendenci, ale dle jeho názoru je to ale hlavně z důvodu protože „*obecně ta jižní Morava je objevována, aspoň podle mého názoru tady se to prolíná. Je tu spojení folkloru, vína, památek, cykloturistiky, takže tady je těch faktorů víc. Je to jedinečná oblast. A Samozřejmě, že UNESCO tomu přidává. Není to jenom ten důvod, ale přidává to k tomu takovou tu prestiž.“*

Shrnutí: Názory všech aktérů se shodují v tom, že zapsání LVA na Listinu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO je určitou značkou kvality a prestiže, která přilákala domácí i zahraniční návštěvníky a tím i zvýšila návštěvnost LVA. To také dokazují statistiky návštěvnosti zámku Lednice, Zámku Valtice a Bylinkové zahrady (viz Grafy č. 20, 21, 22).

Výzkumná otázka č. 2: Je rozvoj cestovního ruchu v LVA vnímán rezidenty pozitivně, či negativně?

Krejčířík potvrdil (2015), že místní obyvatelé vnímají rozvoj CR spíš negativně. V LVA je malá osvěta a místní si ještě neuvědomili, že pro tuto oblast je cestovní ruch důležitější a větší příležitostí než průmysl. Tuto osvětu by měla dle Krejčíříka provádět Místní akční skupina (MAS) a místní obyvatelé více poučit a zasvětit do významu cestovního ruchu. **Dle Kabáta (2015):** „*Samozřejmě vždycky se najdou lidé, kteří s něčím, co je výrazné, budou projevovat nespokojenost. Návštěvnost je veliká, počet aut narůstá s tím, jak se mění formy cestování“.* Zajímavý je jeho **názor na změnu trendu v cestování**, dříve se cestovalo více autobusy, dnes převažují automobily a s tím přibývají problémy s parkovacími místy (více v rozhovoru v Příloze č. 12). Dle jeho názoru, ale střety nejsou zase tak dramatické, větším problémem je nevychovanost a neukázněnost návštěvníků, kteří se někdy chovají neomluvitelným způsobem. To dále vysvětluje tím, že jeden negativní zážitek pak vyvolá po obci širokou odezvu a následné otázky, zda se pro návštěvníky už nedělá až příliš. „*Například, když vám někdo zastaví před domem a řekne, že je mu úplně jedno, jestli vyjedete z garáže nebo ne.“* To pak působí na místní velmi negativně.

Kabát dále odpovídá: „Částečně si myslím, že lidé v Lednici si už zvykli, ale pochopitelně je to vjem, který je spíše negativní, že je těch návštěvníků příliš mnoho“. Dle Kabáta je však otázkou, kde je ta hranice únosnosti, ale nemyslí si, že by dopady v tom množství návštěvníků byly až tak hrozné, že by měly vést k nespokojenosti.

S názorem starosty se shoduje i názor **Holáskové (2015)**, podle které život místních obyvatel nejvíce negativně ovlivňuje nedostatek míst k parkování a problémy s cyklisty a jejich chováním. Dle Holáskové jde především o neohleduplné a nebezpečné chování cyklistů, kteří se pohybují po hlavní cestě vedoucí z Valtic do Lednice. „Stezky by měl koordinovat krajský úřad. Dala bych zákaz na hlavní cestě. Já když jedu a potkám cyklisty, tak jsem zpocená, abych nezajela děti, co jedou s rodiči po hlavní silnici. Pokud pro ně nevybudují nějaké lepší trasy, tak tam nikdo jezdit nebude, když chtějí přímo z Valtic do Lednice. Dotačních titulů z EU se dá najít spousta, ale musí se chtít.“ Dle jejího názoru by se o tuto situaci měl začít někdo zajímat, protože jde o cyklisticky nejvytíženější oblast v republice. Na druhou stranu je Holásková toho názoru, že v posledních 15-20 letech nastal v Lednici obrovský rozvoj. „Přibylo zde velké množství penzionů, hotelů kaváren a restaurací, což místnímu obyvatelstvu přináší jen **pozitivum**.“

Starosta Trojan (2015) je pak názoru, že rozvoj CR má ve Valticích vliv obojí, „já bych řekl tak i tak. Na ty co podnikají v CR, tak samozřejmě **pozitivní**. Nicméně určitě se najdou se lidé, kterým zvýšená návštěvnost vadí, z hlediska hluku, parkování. To je zákonité a s tím se nedá nic dělat. Samozřejmě je nutno najít nějaký kompromis.“ Dle Trojana (2015) zde ale žádné větší střety nejsou. **Největší problém mají s parkovacími místy**. Dále místní hodně trpí také nevhodným chováním návštěvníků, například když neukázněně cyklisté jezdí po chodnících.

S jeho názorem souhlasí i bývalý **kastelán Tlusták (2015)**, který uvedl, že ta polovina místních obyvatel, která se cestovním ruchem živí, ho vnímá pozitivně, druhá polovina by byla nejraději, kdyby do Valtic turisté nejezdili. Dle něj si místní obyvatelé typicky stěžují na rušení nočního klidu, parkování před domy, nepořádek po akcích a podobně.

Shrnutí: Uvedené názory potvrzují, že rozvoj CR v LVA je vnímán oběma způsoby, jak pozitivně, tak i negativně. Objevuje se zde již zmíněný dualismus obyvatel (viz kapitola č. 4.2.2 Vlivy CR na socio-kulturní prostředí), kdy rezidenti, kteří podnikají v oblasti cestovního ruchu, jeho rozvoj vnímají pozitivně a tolerují, zatímco ti, kteří nemají s cestovním ruchem nic společného, zřetelně pociťují jeho negativa.

Výzkumná otázka č. 3: Jaký vliv má cestovní ruch na život místních obyvatel, je pro ně přínosem nebo je obtěžuje? Jaký je iritační index?

Dle názoru Krejčířika (2015) jsou místní obyvatelé nejvíce obtěžováni stresem z velké koncentrace návštěvníků při nárazových akcích s velkou návštěvností např. zmínil Valtické vinné trhy. Tato zvýšená koncentrace přináší problémy s parkováním i hlukem. Dle jeho názoru někteří místní obyvatelé při těchto masových akcích ani nemají chuť se jich účastnit. Není také vyřešena veřejná doprava na tyto akce, která by návštěvníky přivezla a odvezla a tím by se mohlo také odlehčit od tak velkého množství automobilů. Co se týče iritačního indexu, Krejčířík uvedl, že dle jeho názoru je část obyvatel značně znechucena. *„Místní obyvatel, co jede ráno do vinohradu na kole a potkává spoustu turistů, to vůbec nechápe. Je naštvaný, protože auta návštěvníků jsou všude a on nemá kde zaparkovat.“* Dále Krejčířík uvedl, že je v Lednici draho a tak místní, když chtějí zajít na večeri, si zajedou raději do klidnějších a cenově příznivějších Valtic.

Kabát (2015) pak tuto problematiku vysvětluje slovy: *„Dlouhodobě tvrdíme, že množství návštěvníků je příležitostí pro občany, aby byli aktivnější, ale neříkám, že mnozí to ještě nepochopili, ale reagují velice pomalu. Ti, co to pochopili a dnes už ten profit z toho mají, se už na ta opatření dívají jinak“.* Dle starosty přináší CR pro místní obyvatele hodně pracovních příležitostí, jen je někteří lidé neumí využít. Jak dále Kabát uvádí, poslední dobou je spíš problém, že některé dny je ta kumulace návštěvníků tak velká, že parkovací kapacity na to nestačí, a pak to pochopitelně vyvolává kolaps, že se parkuje všude, a na lidi to působí **negativně**. Dále uvádí: *„Když se jde rodina místních projít do parku, má pocit, že je na Václaváku, což je nepotěší, ale je to daň tomu cestovnímu ruchu. Otázka je, zda by byli spokojenější, kdyby tam nikoho nepotkávali, nebo do Lednice nikdo nepřijel.“* Tuto skutečnost dále Kabát vysvětluje záměrem obce: *„Ale my už kdysi dávno jsme si řekli, že CR bude*

naší prioritou a nebudeme podporovat vznik nových průmyslových zón a závodů a lokalit určených k výrobě, ale že pro nás je ten směr cestovní ruch.“

Dle Holáskové (2015) co se týče služeb ve stravování a ubytování, má na život místních obyvatel negativní vliv především **sezónnost**. Dle jejího názoru *„v posledních 15-20 letech tu nastal obrovský rozvoj. V Lednici přibylo velké množství penzionů, hotelů kaváren a restaurací a to místnímu obyvatelstvu přináší jen pozitivum.“* Dále je kastelánka toho názoru, že už není nedostatek potravin v obchodech, že se místní již naučili hospodařit a zajistit dodavatele, takže se nestane, že by pečivo a základní potraviny nebyly a byly vykoupeny návštěvníky. I když je pravda, že v Lednici chybí širší sortiment obchodů, jako například oděvy, obuv, domácí potřeby nebo galanterie. To kastelánka vysvětluje tím, že na tak malou obec (2336 obyvatel, Škrlová 2015), by tyto obchody prosperovaly jen v sezóně, a v zimě by to pro místní bylo nerentabilní.

Dle Trojana (2015) místní obyvatele ve Valticích nejvíce obtěžuje parkování, cyklisté, hluk a vandalismus. Návštěvníci parkují všude, i místním před domy a ti také nemají kde zaparkovat. Vyřešilo by to odstavné parkoviště, ale je potřeba ho zařadit do územního plánu. V něm původně zahrnuto nebylo, tak je to teď třeba změnit. Dle Trojana (2015) je to však běh na dlouhou trať, stejně jako v Lednici. Dále starosta vysvětluje, *„a to je možná i to negativum, které nám přinesl zápis do Seznamu UNESCO. Protože památkáři to tady chtějí doslova zakonzervovat. Žádné rozvojové plochy, žádná výstavba.“*

Co se týče hluku, tak starosta dodává: *„Máme vyhlášku o nočním klidu. Zvažovali jsme to. Jsme jediné město, které má tuto vyhlášku o nočním klidu. Přestupkový zákon říká, že noční klid je od 22.00 do 6.00 hod, ale že obec, si to může vlastní vyhláškou upravit jinak.“* Starosta dále vysvětluje: *„například když si tedy někdo požádá, že pořádá akci do jedné hodiny, a má na to odůvodnění, tak je mu to třeba povoleno. Ale je to složité.“* Dále dodává, že ke zlepšení situace v oblasti vandalismu došlo po nainstalování kamerového systému.

Shrnutí: Z uvedených odpovědí vyplývá, že cestovní ruch je pro místní obyvatele spíše přínosem v oblasti možností pracovních příležitostí, které však místní obyvatelé ještě neumí využít tak, jak by mohli. Iritační index se pohybuje od

euforie těch rezidentů, kteří v CR pracují, a kteří z něj profitují, až k apatii a naštvanosti druhých, kteří většinou nemají s CR nic společného a tím více vnímají jeho negativa. Koncentrace turistů v sezóně a v době nárazových akcí, jejich hlučnost a neohleduplnost místní obyvatele spíše odrazuje od účasti na těchto akcích. Negativně pocítují i sezónnost.

Výzkumná otázka č. 4: Jsou dopady cestovního ruchu na místní obyvatele, přírodu a památky ještě únosné a nepřekročily ještě únosnou kapacitu?

Na hranici únosnosti jsou **dle Krejčířika (2015)** problémy s parkováním, počet parkovacích míst nemůže pojmout tak velké množství aut. Dle Krejčířika však velká koncentrace aut ve Valticích ŽP nějak zásadně neovlivňuje, protože jde většinou o nárazové, jednodenní akce a dopad na kvalitu ovzduší není pozorován. Dle Krejčířika větším problémem však je hlavní silnice 1. třídy vedená centrem Valtic, po které projíždí nejen návštěvníci, ale i kamiony směrem z Břeclavi na Mikulov. Řešením by byl obchvat. Z navrhovaných možností by přicházel v úvahu pouze tunel, který by nijak nenarušil ráz krajiny a historickou Bezručovu alej. Jiné navrhované řešení, které počítalo s formou obchvatu, který by protínal tuto alej, je dle Krejčířika z důvodu narušení této památkově chráněné aleje v místě napojení, nevhodné. Dle Krejčířika by tak mohlo dojít k **poškození krajinného** rázu a tím i genia loci památky UNESCO, kterou byl LVA jmenován zejména z důvodu výjimečné kulturní krajiny.

Zajímavý je i názor starosty **Kabáta (2015)**: „*Já bych to neviděl, že jsme na nějaké únosné hranici, spíš to rozdělit, tu setrvačnost návštěvníků jít na zámek a nic jiného mě nezajímá. Chce to svůj vývoj.*“ Dle jeho názoru, jsou lidé naučeni od dětství navštěvovat pouze zámecké expozice a tak směřují rovnou na zámek. Samozřejmě se nabízí poskytnout jim i jiné služby a atraktivitu a koncentraci turistů tak rozptýlit. Za přispění obce vznikly v obnovených zámeckých jízdárnách nové expozice o rodu Lichtenštejnů a o kulturní krajině, které jsou zatím málo navštěvované. Dle Kabáta si tyto expozice svoje místo teprve hledají. Jak dále Kabát uvádí, obec má plány, jak návštěvníky udržet v obci déle a poskytnout jim více služeb a atraktivit, které by přinesly finance obci zpět. Stále jsou však omezení rozhodnutím Ministerstva kultury ČR, NPÚ a také územním plánem. Dle **Kabáta**

dochází k **největším střetům jednoznačně s památkovou péčí**, dále vysvětluje: „Památková péče NPÚ, tam je dvojakost fungování, jednak provozují zámky, ale také rozhodují o památkovém dohledu. My máme problémy s památkáři, kteří dohlíží na to, jak to tady má vypadat a nejsme s nimi schopni se rozumně domluvit.“

Kastelánka **Holásková (2015)** je toho názoru, že co se týče zámku, „ tam ještě nějaké rezervy budou. Z těch 3 tisíc návštěvníků, takových maximálně 1100 projde těmi reprezentačními sály a zbytek je rozptýleno do těch ostatních okruhů. A tam ty rezervy ještě jsou. Ale kdo je tu poprvé, chce vidět ty **reprezentační sály a tam je to někdy na hraně**. O okruh s dětskými pokojíčky zájem je, ale mohl by být větší. Když už je rodiče vezmou na výlet, tak ty reprezentační sály jsou pro ně nezáživné.“ Dále kastelánka uvedla, že v roce 2015, i přes vysoké teploty, byla návštěvnost opravdu vysoká a návštěvníky neodradilo ani horko. Dle Holáskové (2015) například „dne 28. 7. 2015 bylo na zámku provedeno 62 prohlídek, do 70 prohlídek denně je to ještě únosné.“ Dále uvedla, že na zámku pracuje v sezoně 15 průvodců. **Dle Holáskové (2015)** návštěvnost zámku zatím zvládají bez problémů, horší je porušování zákazu vjezdu a vstupu na trávníky v parku: „*Tabule nic neznamenaají, Češi prostě nerespektují nic. Policie je tady v minimálním počtu, takže řeší jiné problémy a my sami nemáme právo pokutovat. Takže je na výchově, a to je na několik generací. Pravda je, že jsem takovou bezohlednost u zahraničních turistů neviděla.*“ K tomu kastelánka dodává: „**Myslíte, že by někoho napadlo v Schönbrunnu nebo ve Versailles jet na kole?**“

Dle Svobody (2015) je důležitý hlavně nějaký strategický pohled. Podle něj „areál dospěl do fáze, kdy je a bude třeba, aby se o něj někdo staral, hlavně je třeba vybudovat chybějící infrastrukturu a aby činnost někdo koordinoval.“ Dle jeho názoru je třeba vyřešit parkování a dopravu po LVA, uvažovat o způsobu, jak se napojit na železniční dopravu. Pro udržitelný rozvoj CR je třeba vzít si příklad z jiných destinací ze zahraničí, jak sdělil: „*například ve Francii to umí dělat dobře*“. Díky tomu, že LVA je památkou UNESCO, je nutno umět vybrat a naplánovat projekty, které budou přínosem a využít tak dotace z EU.

Dle názoru starosty Trojana (2015) ještě UK překročena nebyla. „*Určitě se dá ještě rozvíjet. Každopádně je zde stále co zlepšovat.*“ Zvláště pak v porovnání s návštěvností Lednice. Trojan (2015) zmínil především spolupráci s Rakušany, ze

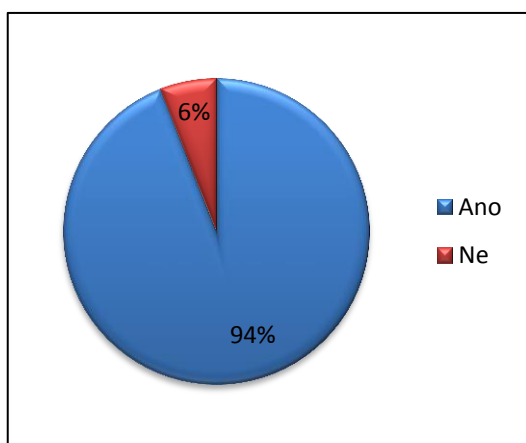
kteře už vzešla například Stezka bosou nohou (více v kapitole 5.3), kteřá je vyhledávána především rodinami s dětmi, pro kteřé v LVA není moc atraktivit. V roce 2015 ji navštívilo cca 15.000 návštěvníků. Zanedbaná je dle jeho názoru také vinařská turistika, dobře to dělají například ve Velkých Bílovicích. Ve Valticích vinaři mezi sebou spíš soupeřít, místo aby spolupracovali.

Dle názoru **Vybírala (2016)**, *„když bude připravena infrastruktura, kvalitní služby v hospodách a ubytovacích zařazeních, stezky, silnice, trasy, vycházkové cesty, cyklistické, záchytná parkoviště u jednotlivých památek, v rámci celého LVA, tak pak takových problémů, že by turisté škodili, určitě ubude. Když bude kvalitní infrastruktura, tak se tak velké množství návštěvníků dá zvládnout.“* Problém dle Vybírala nastává tehdy, *„pokud narazíme na někoho, kdo řekne ochrana přírody, to je především zákaz veškerých zákazů a kdo je přesvědčen, že ŽP by mělo mít absolutní přednost před vším, proti názoru jiných kteří říkají, ale pozor, tady jsme v kulturní krajině, tady žádná divočina není. Biodiverzitu jsme schopni zachovat tradičním způsobem obhospodařováním v lesích, na vodě a na pozemcích. Ale musíme respektovat, že hlavním faktorem je člověk, jeho zdraví a dobré pocity, jako návštěvník a my musíme udělat vše proto, aby příroda byla doplňkem a ne absolutní předností.“*

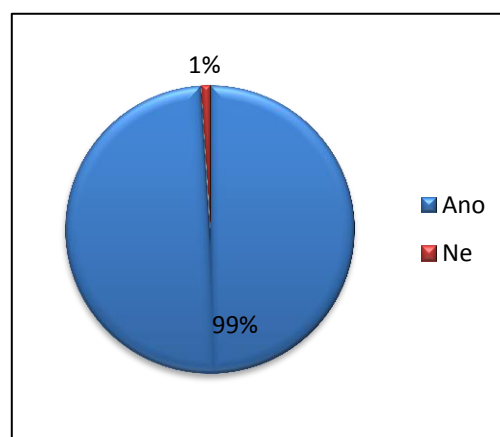
Shrnutí: Z názorů jednotlivých aktérů vyplývá, že v otázce dopadů vlivu CR na celou oblast ještě ÚK překročena nebyla, i když na místech největší koncentrace, což je u zámku Lednice a v Zámeckém parku u Minaretu, na centrálním parkovišti (viz Příloha č. 7), se již této únosné kapacitě blíží. Zejména se projevují nedostatky v infrastruktuře, která nestačí tak velké koncentraci návštěvníků v hlavní sezóně, chybí lavičky, stojany na kola, odpadkové koše, místa s kvalitním občerstvením, dostatek parkovišť a sociálních zařazení. Pro další rozvoj celé oblasti a udržitelnosti je nutné, aby byla posílena infrastruktura a zlepšena její kvalita, především cyklotras. Je třeba také vybudovat odpočinková místa a sociální zařazení na těchto cyklotrasách a na nejnavštěvovanějších místech, tedy u jednotlivých saletů. Velkým problémem je také chování návštěvníků a nerespektování zákazů. Pro oblast Lednice je k dispozici pouze 1 strážník městské policie, pro Valtice pak tři (MAS Vinařská, 2014). V tak malém počtu nemohou kontrolovat a postihovat porušování těchto zákazů.

Výzkumná otázka č. 5: Jaký je celkový dojem návštěvníků z pobytu v LVA, vracejí se sem rádi?

Dle výsledků dotazníkového šetření, návštěva LVA zanechává v návštěvnících pozitivní dojem, takže se sem rádi vracejí. To potvrdily i odpovědi z dotazníku spokojenosti návštěvníků, kdy většina z dotazovaných zde byla už několikrát a LVA plánuje v budoucnu opět navštívit (94%, viz Graf č. 18). Skutečnost, že se návštěvníkům v LVA líbí, vyplývá i z toho, že převážná většina (99%) by návštěvu LVA doporučila svým známým (viz Graf č. 19). Většina turistů uvádí, že na ně LVA působí pozitivně především jako celek, jako něco výjimečného a krásného, co jinde není, což se potvrdilo i v dotazníkovém šetření spokojenosti návštěvníků (viz Graf č. 15, Co se Vám v LVA líbilo nejvíce?). Vedoucí TIC Valtice, Hanáková (2015) uvádí, že návštěvníci, kteří tu již jednou byli, se často vracejí, protože ani nestihnou navštívit všechny památky. Nabídka primárních i sekundárních atraktivit v LVA je opravdu široká a každým rokem bohatší. Například dle Trojana (2015) město Valtice pořádá své vlastní akce, které jsou pravidelně navštěvovány, jako například Valtické vinobraní pořádané ve spolupráci s Valtickou vinařskou školou. „Tady Valtické vinobraní začalo před 10-12 lety jako komorní akce, kdy studenti střední vinařské školy předávali hrozen úrody starostovi města, takže se z toho udělala tradice. V malé míře.“ Dnes přijede na vinobraní na náměstí přibližně 7.000 lidí. Akce už má své jméno, lidé sem jezdí opakovaně a rádi. Dle starosty je to ještě únosné, i když bojují s počtem parkovacích míst. Na rozdíl od Mikulova, kde se návštěvnost vinobraní s téměř 40.000 návštěvníky stala již masovou záležitostí, která některé návštěvníky spíše může odradit.

Graf 18 Plánujete znovu navštívit LVA?
Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Graf 19 Doporučil byste návštěvu svým známým?
Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Výzkumná otázka č. 6: Je cestovní ruch v LVA, vedený touto formou, dlouhodobě udržitelný?

Na otázku udržitelnosti CR ve Valticích uvedl **Krejčířík (2015)**, že je ještě hodně co zlepšovat a mají před sebou hodně práce především v oblasti informovanosti a interpretace jak pro návštěvníky, tak pro místní obyvatele. Krejčířík by spíš doporučoval soustředit se na to, co oblast má a neumí zcela využít a co se jí nabízí a to je cestovní ruch a nebudovat další průmyslové zóny. Tuto osvětu by měla dle Krejčíříka provádět Místní akční skupina (MAS) a místní obyvatele více poučit a zasvětit do cestovního ruchu. Například zmínil kartu návštěvníka - **Pálava Card**, která má zatím špatnou propagaci a návštěvníky neláká. Dle sdělení Krejčíříka (2015), přišel s kartou v létě pouze jeden návštěvník! To značí špatnou práci destinačního managementu, chybí zde spolupráce a společná strategie umět návštěvníky přilákat i jiným způsobem k návštěvě i ostatních zajímavých míst, aby zavítali nejen do Lednice, která je fenoménem.

Naději pro udržitelnost cestovního ruchu a zvýšení návštěvnosti vidí **Krejčířík (2015)** v novém kastelánovi, který přináší novou motivaci a naději pro zámek i Valtice. Významnou práci zde, dle jeho názoru, také odvedl bývalý kastelán pan Mgr. Michal Tlusták, který pozvedl zámek a aktivně se podílel na zajištění obnovy Barokního divadla ve Valticích, zámecké jízdárny a hospodářského dvora. Úpravu by si jistě zasloužil zámecký park ve Valticích, který je dle Krejčíříka ve velmi zanedbaném stavu, ve srovnání s Lednickým zámeckým parkem. Především cesty a sochy v parku jsou značně poškozeny erozí (viz Kapitola 5. 6. 2 Zjištěné dopady), bohužel veškeré investice se zatím soustředily do obnovy zámecké jízdárny, barokního divadla a vzniku Národního centra divadla a tance. Tyto však, jak dále Krejčířík uvádí, zvýší udržitelnost i návštěvnost Valtic i mimo sezónu a přilákají zahraniční návštěvníky a náročnější klientelu z oblasti kultury, hudby a divadla (více ve Zhodnocení projektů pro podporu CR v LVA, Havlenová, 2015).

V souvislosti s udržitelností celé oblasti LVA zmínila manažerka MAS LVA **Danielová (2015)** osobnost pana Luďka Mikuleckého, který se velmi angažoval a vedl tuto MAS a měl zájem a vizi rozvoje celé oblasti LVA. Bohužel v srpnu 2015 náhle zemřel. Mikulecký byl majitelem přepravní firmy BORS, ale také novým majitelem saletu Nový dvůr. Jeho snem bylo navrátit této památce její původní

funkci, která souvisela s rozvojem udržitelných forem CR – agroturismu, hippoturismu a venkovského cestovního ruchu (viz Zhodnocení projektů pro podporu CR v LVA, Havlenová, 2015). Dle jejího názoru Mikulecký usiloval o to, aby se celý region kultivovaně rozvíjel. Měl vizi nejen obnovy Nového dvora, ale také ekologické dopravy po celém LVA. Dle Danielové (2015) jeho plánem bylo vymezit stezky v LVA na cyklostezky a hippostezky, po kterých by jezdily pouze koňská spřežení a tím nabídnout možnost prohlídky pro hendikepované a starší návštěvníky, kteří nemají možnost pohybovat se mezi památkami pěšky nebo na kole. Již loni zavedli alespoň projížďky koňským spřežením po Valtickém parku a byl o ně velký zájem.

Dle názoru **Holáskové (2015)** je situace ještě únosná, ale není dlouhodobě udržitelná. Měl by se s ní někdo začít zabývat, protože dle jejího vyjádření *„správa zámku už za chvíli nebude mít kapacity na zvyšování návštěvnosti – je to otázka cca 5 let, kdy bude návštěvníká vytíženost na horní hranici únosnosti. Už teď je problém v infrastruktuře, kterou zámek ovlivnit nemůže, to je na obci. Tím je myšleno toalety, stravovací a ubytovací kapacity, cyklotrasy, úschovny kol, zavazadel atd.“*

Na otázku, **zda se neuvažuje o rozmístění více laviček před zámkem, třeba u nově zrekonstruované jízdárny, kde nejsou žádné lavičky a návštěvníci v létě seděli na krajích trávníků a zda stánky s občerstvením před zámkem se reklamními nápisy (Algida a Coca-cola) neruší pohled na památku UNESCO**, Holásková uvedla, že se chybějící lavičky, koše a ostatní vybavenost v parku a kolem zámku řeší, v roce 2015 byl zpracován projekt a v roce 2016 se bude žádat o dotaci, *„zároveň bude generel řešit i všechny reklamy.“* Tím se rozumí nevhodné reklamní tabule a poutače (viz Kapitola 5. 6. 3 Zjištěné dopady na socio-kulturní prostředí).

Na otázku udržitelnosti rozvoje CR ve Valticích, **Tlusták (2015)** odpověděl, že dle jeho názoru *„nárůst návštěvnosti jako celku si v blízké budoucnosti vynutí zejména investice do infrastruktury (záchytná parkoviště, kyvadlová ekologická doprava atp.) Protože v tomto sektoru zatím značně zaostáváme.“* Dále Tlusták (2015) uvedl, *„...mimo to nám chybí jednotný destinační management. Jeden dělá JMK, NPÚ vede destinační management jako celek všech 106 objektů. Další řeší CzechTourism (primárně v rámci památek UNESCO).“* Samostatný management je

pak dle kastelána u vinařské turistiky. Přínos sdružení MAS LVA zatím dle něj nelze hodnotit, „*zatím toho pod jejich hlavičkou zase tolik nebylo, aby se dalo soudit. Potenciál určitě mají.*“

Zajímavé jsou i **názory starosty Kabáta (2015)**, který největší problém rozvoje udržitelnosti cestovního ruchu v LVA vidí ve **střetu různých zájmů a názorů obce, Památkového ústavu a územního plánu**. Jak dále Kabát uvádí, obec má plány, jak návštěvníky udržet v obci déle a poskytnout jim více služeb a atraktivit, které by přinesly finance obci zpět. Např. vybudovat pěší zónu s kavárnami a odpočinkovými místy, která by navazovala na zámecký park a využít k tomu i prostor náměstí v Lednici. Stále jsou však omezováni rozhodnutím Ministerstva kultury ČR, NPÚ a také územním plánem.

Jak **Kabát** dále vysvětluje: „*narazili jsme na stavební předpisy a územní plán. Územní plán se snažíme dokončit už osmým rokem, ale v dohledné době se nedokončí. Je to v nedohlednu, protože se nemůžeme domluvit s Ministerstvem kultury ČR, které se snaží, aby zde už nic nového nevzniklo.*“ **Dle Kabáta se snaží toto místo zcela zakonzervovat.** „*Stávající Územní plán z roku 1994 je překonaný neřešil okolí obce a problémy CR z pohledu kapacit, např. parkování atd. a my se k novému nedostaneme, protože už i tam bylo spousta zákazů, ale teď, jakoby to spadlo do toho zakonzervovaného prostředí, kde skoro už nemá smysl nic moc plánovat.*“ A dále tuto záležitost vysvětluje: „*Je to zásadní střet a my ho za daných legislativních podmínek, nemůžeme vyhrát. Tak mimochodem se snažíme tyto zákony změnit. Ale je mi líto, že tím všichni ztrácíme energii a čas, prokazováním něčeho, co je víceméně jasné, že problematika udržitelného CR a další rozvoj v této oblasti je logický, k nim patří ochrana hodnot tohoto území. Je důležité vše provázat, ale jestliže do toho vstoupí subjekt, který vše zakáže, pak žádnou udržitelnost plánovat nemůžete.*“

Na závěr **starosta Kabát** ještě uvádí: „**Pro ty, kteří se zajímají o budoucnost CR, je to možná zpráva taková nečekaná a nepříjemná, ale je to realita.** A já upřímně řečeno si moc nevím rady, co s tím vůbec už dneska udělat, jak tyto věci nastavit. Protože pochopitelně ta legislativa se vytvářela tak, aby tuto moc měla ta ochrana, ale ne aby ji ta ochrana zneužívala. Musí mít tu moc, aby něčemu zabránila, ale s tím musí být spojena velká odpovědnost, když tu moc mám, tak abych skutečně ji používal jen tam, kde je to nutné a uměl si to vždy obhájit. **A to se u nás**

neděje a tam je ta chyba velká a to je největší riziko rozvoje či nerozvoje tohoto území do budoucna.

Jak uvádí **Moldan a Hrouda (2012:23)**: *„Cílem udržitelného rozvoje je najít rovnováhu mezi potřebami lidí a zachováním optimální podoby krajinného prostředí. Harmonická kulturní krajina by měla být jedním z výsledků regionálního rozvoje.“* V zájmu regionálního rozvoje je tedy napomáhat rozvoji a udržování této kulturní krajiny. Dle autorů by takovému rozvoji mělo napomoci právě územní plánování. Jak dále tito autoři vysvětlují (2012:23): *„Důležitým nástrojem regionálního rozvoje je územní plánování, jež umožňuje nasměrovat budoucí vývoj konkrétního území na základě demokratických principů se zohledněním jak odborných, tak občanských stanovisek. Je mechanismem umožňujícím promítnout celkové, neregionální koncepce do regionálních a lokálních rozvojových záměrů, sladit různé zájmy v území a formovat harmonickou kulturní krajinu.“* Dle Moldana a Hroudy by legislativní normy územního plánování měly principy udržitelného rozvoje respektovat a rozvíjet. Toto se však v oblasti LVA, jak potvrdil **Vybíral (2015), Kabát (2015), Trojan (2015) a Krejčířík (2015)**, bohužel neděje. Všechny snahy a záměry na úpravu územního plánu dle potřeb rostoucího CR narážejí na striktní odpor NPÚ bez snahy, najít určitý kompromis a současně zachovat rovnováhu této výjimečné kulturní krajiny.

Jak dále tuto problematiku vysvětluje **Vybíral (2015)**: *„Ano, tam je to doslova válka, toho termínu se nebojím, protože obec Lednice, a přidá se město Valtice a Hlohovec dávají k soudu způsob jednání NPÚ k územnímu plánům. To jednání je opravdu až arogantní z pozice státní moci. Takže to je přesně to, co vadí. Proto se jim obtížně hledá nějaký konsenzus se státní správou v oblasti rozvoje turistické infrastruktury, lázeňské infrastruktury, ochrany a využívání památek.“* To dále doplňuje slovy: *„Míra rozumné rozumové úvahy je na místě, nemělo by se na ni zapomínat, neměla by mít přednost tam, kde někdo často striktně trvá často nesmyslně na paragrafu, nebo na znění zákona nebo vyhlášky, který tvořil někdo úplně jiný, jindy, jinde a pro jiné podmínky a my se snažíme pochopit ty lokální problémy v kontextu globálních problémů.“*

Dle Vybírala je pro udržitelnost LVA důležité především: ***„Hledat kompromis a hlavně mít na mysli společnou vizi - udržitelnost. Protože***

biosférická rezervace je postavená právě na hodnotě tohoto termínu – udržitelnost, udržitelný život, hospodaření, udržitelné využívání přírodních zdrojů, to znamená nezhoršování, ale pokud možno zlepšování.“

A v tom kulturním dědictví je to samé. **Dle Vybírala** je důležitá „*Rozumná míra využívání. Protože jakmile není památka rozumně využívána a jen se konzervuje, anebo se opravuje za hrozné náklady jenom proto, aby vypadala a nesloužila. Tak to nejsou účelně vynaložené prostředky. Tam se snažíme hledat tu míru té rozumné vybalancovanosti rovnováhy.“*

Shrnutí: Ze všech řízených a polořízených rozhovorů s klíčovými představiteli této významné destinace vyplývá, že oblast LVA je oblastí s ohromným potenciálem CR, které jmenování památkou UNESCO přineslo nejen značku kvality, ale i spoustu závazků, problémů a povinností. Chybí zde především potřebná infrastruktura a destinační management, který by stále se zvyšující návštěvnost této oblasti usměrnil a lépe organizoval. Největším problémem a hrozbou v LVA v oblasti udržitelnosti CR jsou střety mezi zájmy obcí a NPÚ v problematice územního plánování. Právě zde se projevuje jako velmi potřebná a stále chybějící osobnost Site Managera památky UNESCO, který by byl přirozenou autoritou, ale i odborníkem a znalcem, schopným hlavně komunikovat se všemi stranami a uměl správně, odborně, ale hlavně rozumně rozhodnout v oblasti dalšího rozvoje LVA.

Pro udržitelnost CR jsou důležité chystané projekty obnovy cyklotras v Bořím lese (v majetku Lesů ČR), o kterých již proběhlo jednání starosty Valtic s Lesy ČR (Trojan, 2015), dále plánovaný projekt na doplnění infrastruktury kolem zámku v Lednici lavičkami, koši a odpočinkovými místy (Holásková, 2015) a projekt obnovy okolí Lednických rybníků, jak uvedl ředitel BR Dolní Morava (Vybíral, 2015), který má propojit Lázeňskou kolonádu a kemp Apollo s trasami a odpočinkovými místy kolem těchto rybníků. Velký význam pro udržitelnost CR v této oblasti a také pro snížení sezónnosti v LVA má i postupný rozvoj lázeňského CR (viz tabulka č. 1) a dovybavení Lázeňské kolonády a jejího okolí.

Tabulka 1 Meziroční srovnání návštěvnosti Lázní Lednice.

Typ klienta	Stav k 30. 6. 2015					
	r. 2010	r. 2011	r. 2012	r. 2013	r. 2014	r. 2015
hosté celkem	13 801	13 206	19 101	20 217	19 650	20 531

Zdroj: Lázně Lednice (Drobilič, 2015)

5.8 SWOT analýza silných a slabých stránek LVA

Dle zjištěných poznatků získaných vlastním výzkumem a porovnáním se Strategií komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS LVA, z. s. na období 2014-2020 (MAS LVA, 2014a), Aktualizací Strategie mikroregionu (DSO LVA, 2011), Plánem péče a rozvoje LVA (DSO LVA, 2011a) a Strategií MAS Vinařská (MAS Vinařská, 2014) byla vytvořena následná SWOT analýza oblasti Lednicko-valtického areálu.

SWOT analýza (Strong, Weak Points, Opportunities, Threats) je, jak uvádí Plán péče a rozvoje LVA 1999 (DSO LVA, 2011a), standardní metoda používaná k prezentaci analytických poznatků o nejrůznějších objektech zkoumání, jejímž principem je jednoduchá, výstižná, vyčerpávající a objektivní charakteristika silných a slabých stránek zkoumaného objektu. Pro posouzení oblasti LVA z hlediska využití v cestovním ruchu jsou v této kapitole porovnány silné a slabé stránky oblasti LVA a představeny možné příležitosti a ohrožení.

Jak se dále uvádí v Plánu péče a rozvoje LVA (DSO, 2011b), pro získání analytických poznatků této SWOT analýzy se vycházelo z profilu mikroregionu a tyto poznatky vycházejí z problémových oblastí tohoto území, kterými jsou:

- Území, lidské zdroje a ekonomika.
- Životní prostředí a infrastruktura.
- Památková péče a cestovní ruch.

SILNÉ STRÁNKY

- Výhodná geografická poloha LVA, blízko hranic s Rakouskem a Slovenskem.
- Tradice přeshraniční spolupráce.
- Vyhlášení krajinnou památkovou zónou v r. 1992.
- Vyhlášení památkou UNESCO v r. 1999.
- Výhodná dopravní dostupnost oblasti:
 - silniční – D2;
 - letecká - 3 významná letiště Brno, Vídeň, Bratislava;
 - železniční - Břeclav železniční křižovatka.

- Unikátní symbióza komponované krajiny s přirozenou krajinou, doplněnou rybníční soustavou a romantickými stavbami – salety.
- Příznivé klimatické podmínky pro rozvoj zemědělství, tradice vinařství a produkci vína, ale i k letní rekreaci.
- Největší koncentrace vinic v České republice.
- Pestrá nabídka různých forem CR: vinařský, cyklistický, venkovský, religiózní, lázeňský, gastronomický atd.
- Odborné školy se zaměřením na zemědělské a krajinářské aspekty v LVA.
- Kvalitní ubytování v soukromí a v penzionech.
- Lidové zvyky, tradice a folklor, uznávané společenské a kulturní akce.
- Hustá síť cyklostezek a cyklotras na tak malém území.
- Rovinatý a málo kopcovitý terén, vhodný pro cykloturistiku rodin s dětmi.
- Dobré jméno oblasti a pověst pohostinnosti místních obyvatel.

SLABÉ STRÁNKY

- Závazky a povinnost vyplývající z podmínek pro zápis na Seznam UNESCO.
- Negativní projevy klimatických podmínek – eroze, sucho.
- Špatný stav cyklostezek a cyklotras v důsledku eroze a nadměrné zátěže velkým počtem návštěvníků.
- Technická i finanční náročnost úpravy areálu a mimořádných krajinných hodnot, jejich možná zranitelnost a ekologická nestabilita.
- Špatná nebo chybějící interpretace významu památky UNESCO místním obyvatelům i návštěvníkům (např. chybějící informační tabule u památek).
- Výrazná sezónnost na trhu práce daná cestovním ruchem, ale i zemědělským charakterem území.
- Činnost destinačního managementu v oblasti koordinace a spolupráce.
- Chybějící kvalifikovaný personál v oblasti cestovního ruchu.
- Málo možností koupání a přírodních koupališť pro rezidenty i návštěvníky.
- Špatná kvalita vody v rybnících, nevhodná pro koupání.
- Špatný stav a počet sportovních zařízení nebo jejich úplná absence.
- Úbytek tradičních venkovských řemeslných provozoven a živností.

- Nedostatečná kapacita zařízení v oblasti sociálních služeb pro místní obyvatelstvo i návštěvníky (toalety, odpočinková místa).

OHROŽENÍ

- Degradace krajinných hodnot areálu.
- Ničení kulturních památek – saletů.
- Narůstající finanční náročnost úpravy areálu.
- Růst populace bobra evropského v LVA a následně poškozování vzácných stromů okusy a ničení protipovodňových hrází.
- Málo financí na údržbu a úpravu cyklotras a cyklostezek.
- Vznik negativní odezvy a reakcí obyvatel LVA na rozvoj CR.
- Pokračující se zhoršování přírodních a klimatických podmínek – sucho, vysoké teploty.
- Špatný vliv měnících se klimatických podmínek na pěstování a kvalitu vinné révy.
- Odliv mladé populace v předproduktivním věku.
- Nezájem mladé generace o předávání tradic a folkloru.
- Ztráta autenticity lidových tradic komerčním předváděním folkloru.
- Nárůst nezaměstnanosti.
- Ztráta přirozených vazeb k místu a nízký přírůstek obyvatel.
- Komerzializace a skanzenizace LVA.
- Ztráta dobrého jména a pohostinnosti místních obyvatel v důsledku masového cestovního ruchu.

PŘÍLEŽITOSTI

- Cílevědomé využívání unikátního území s památkami světového významu jako zdroje kvality života obyvatel.
- Prosazení pojmu „Zahrada Evropy“, vyjádření genia loci místa LVA.
- Úprava a obnova parkových ploch kolem saletů a Lednických rybníků, vybudování odpočinkových míst pro turisty.
- Obnova a modernizace cyklotras a cyklostezek v celém LVA.

- Posilování příhraniční spolupráce rozvojem příhraničních aktivit (např. Stezka bosou nohou, Víno bez hranic, vybudování lázní a wellness centra na pomezí Valtic a Schrattenbergu).
- Využití tradice uznávaných kulturních a společenských akcí k rozvoji podnikání v oblasti obchodu a služeb (VVT, Valtické vinobraní, putování za vínem...).
- Využití příznivých předpokladů pro rozvoj podnikání v zemědělství, agroturismu, výrobě a prodeji ekologických výrobků a regionálních produktů.
- Rozvoj ekologického zemědělství se zaměřením na produkty z biologicky čistých potravin.
- Podpora budování rodinných, spolkových a družstevních konzerváren, sušáren a zpracoven ovoce a zeleniny pro snížení sezónní nezaměstnanosti.
- Využití tradic a odborného personálu a technického zázemí vysoké školy a středních škol k úpravám koncepce a struktury vzdělávacího procesu pro potřeby v cestovním ruchu a speciálním zemědělství.
- Rozvoj venkovského cestovního ruchu, agroturismu a hippoturismu např. realizací projektu revitalizace lichtenštejnského statku Nový dvůr.

Z uvedené SWOT analýzy vyplývá, že LVA je nejen výjimečná kulturní a krajinná památka v České republice, ale i unikát světového významu. Jmenování památkou UNESCO je určitou značkou kvality, která přiláká domácí a zahraniční návštěvníky, kteří cestují za kvalitou a také ji očekávají. Aby těmto návštěvníkům mohly být poskytnuty kvalitní služby a zázemí, je třeba umět tento potenciál správně využít.

Silnými stránkami je především výhodná poloha a blízkost tří významných letišť, příhodné klimatické podmínky, kulturní krajina, která nemá v Evropě a ve světě obdoby a význam památky UNESCO. To dokazuje i zvyšující se zájem domácích i zahraničních návštěvníků (viz Grafy návštěvnosti č. 20,21,22).

Slabými stránkami je však především chybějící infrastruktura k zajištění kvalitních služeb, jak v oblasti ubytování, stravování, tak i ostatních služeb souvisejících s cestovním ruchem. Dále je to především špatný stav cyklostezek

a cyklotras, který je při tak velké koncentraci návštěvníků dlouhodobě neudržitelný. Málo vodních ploch vhodných ke koupání, zvláště v horkých letních měsících. Další velkou slabinou je špatná činnost destinačního managementu, která zatím spočívá pouze ve fungování turistických informačních center. Tato oblast postrádá důslednou koordinaci a spolupráci všech spolků, akčních skupin, jednotlivých aktérů a místních podnikatelů a také vhodnou interpretaci významu a jedinečnosti území rezidentům i návštěvníkům. Bez koordinované spolupráce je tento stav dlouhodobě neudržitelný. Proto se také stává postupně hrozbou.

Dalšími hrozbami je především **snaha NPÚ o skanzenizaci** památky UNESCO. Z toho vyplývá nemožnost budovat další atraktivitu, které by návštěvníka v oblasti LVA motivovaly k delšímu pobytu. Dále je hrozbou rozšiřující se výskyt chráněného bobra evropského a jeho ničení vzácných stromů okusy a navrtávání protipovodňových hrází. Zatím nebyl povolen jeho odstřel. S rostoucí masovostí cestovního ruchu, především v Lednici pak hrozí ztráta dobrého jména a pohostinnosti místních obyvatel, na které působí vysoká koncentrace turistů v letních měsících velmi negativně. To samé nastává ve Valticích v době např. Valtických vinných trhů, kdy se střed města a okolí zaplaví parkujícími automobily. Toto vede k nechuti a apatii místních obyvatel se v cestovním ruchu angažovat. Místní obyvatelé pak často na tyto dny odjíždějí místo toho, aby této možnosti využili a zapojili se do CR. K tomu by měla přispět i vhodná osvěta a interpretace významu památky UNESCO místnímu obyvatelstvu a také poučení, jak cestovní ruch podpořit a využít. Proto je nutné s těmito hrozbami pracovat, monitorovat je, předcházet jim a obrátit je ve svůj prospěch.

Území LVA však nabízí i mnoho **příležitostí**. Především je to příhraniční spolupráce s Rakouskem, ale i se Slovenskem. Příležitost pro drobné podnikatele a vinaře využít takové koncentrace návštěvníků a umět nabídnout svoje služby a výrobky. Vytvořit nové trendy inspirované udržitelností rozvoje CR, formou ekoturismu a agroturismu. Vyrábět ekoproducty a originální krajové a regionální produkty. Zapojit se do programu „regionální značky“ a vytvořit katalog certifikovaných regionálních výrobků. V tomto směru vytvořit více místních restaurací s kvalitní místní kuchyní a chutnými specialitami z místních výrobků a farem. Využít bohatství místních rybníků a nabízet více rybích jídel a produktů.

Využít největší koncentrace vinic v ČR a spolupráce drobných vinařů. Nabídnout návštěvníkům možnost účastnit se procesu zpracování vína, ale i sklizení vinné révy, aby si mohli odnést zážitek, že byli při tom.

5.9 Indikátory UCR pro LVA

Pro zhodnocení udržitelnosti cestovního ruchu v určitém území je nutno jej umět správně měřit, tímto měřením zjistit daný problém, umět s ním dále pracovat, rozvíjet jej a dále upravovat. Měření udržitelnosti lze podle Závodné (2015) provádět tak, že se stanoví měřitelné a dobře interpretovatelné ukazatele – indikátory.

Správně zvolené indikátory slouží nejen k včasné identifikaci přesných dopadů cestovního ruchu, ale také k eliminaci možných hrozeb. Jak dále autorka uvádí (2015:74), mají preventivní funkci pro odhalení budoucích rizik a *„zároveň poskytují jednodušší, snadněji pochopitelný způsob informování, než složité statistiky nebo jiné druhy ekonomických a vědeckých dat.“* Jsou vlastně jakýmsi empirickým modelem skutečnosti dané destinace (více o indikátorech v Kapitole 4. 3. 4).

Oblast LVA je především destinací kulturního cestovního ruchu. Jak uvádí Pásková (2014:190) *„na územích destinací kulturního cestovního ruchu se sleduje cena restaurátorské práce, úroveň znečištění vzduchu, intenzita využití, frekvence a typ kriminality, dopad na jazyk místních obyvatel, sociální dopady a kvalita života místních obyvatel.“*

Z klíčových indikátorů udržitelného cestovního ruchu (podle UNWTO, 1998 in Pásková 2014:191) byly autorkou vybrány a doporučeny následující indikátory:

Ochrana území LVA

- LVA je území se zvýšenou ochranou památky UNESCO a je také chráněnou krajinnou zónou.
- Metodami sběru dat jsou např. záznamy správy území o jeho zařazení do určitých kategorií ochrany, např. zón, mapy.

Intenzita užívání území LVA

- Počty osob/ha v hlavní sezóně v oblastech největší koncentrace.

- Metodami sběru jsou např. počty ubytovaných hostů, počty prodaných vstupenek z distribučních systémů.

Kontrola rozvoje oblasti LVA

- Hodnocení dopadů rozvoje CR na ŽP (např. EIA) na rozvoj místa, intenzity jeho užívání (např. stav cyklotras, památek), souvislosti s územním plánem.
- Metodami sběru dat mohou být například materiály útvarů územního rozvoje a stavebního úřadu, zejména územní plán; pravidelný monitoring stavu cyklotras a saletů.

Odpadové hospodářství v LVA

- Míra využití a počty hygienických zařízení v místě na počty návštěvníků.
- Metodou sběru dat je například poměr osob a hygienických zařízení v hlavní sezóně.

Spokojenost návštěvníků v LVA

- Míra spokojenosti návštěvníků v této oblasti.
- Pravidelná dotazníková šetření tuzemských i zahraničních návštěvníků zaměřená na spokojenost a kvalitu služeb, zjišťování nedostatků.

Spokojenost místních obyvatel v LVA

- Míra spokojenosti rezidentů a jejich zapojení do cestovního ruchu.
- Pravidelný monitoring spokojenosti rezidentů s vývojem cestovního ruchu například formou dotazníkového šetření, sledování iritačního indexu.

Dále byly autorkou vybrány a doporučeny sledovat následující **indikátory pro lokální úroveň:**

Sezónnost cestovního ruchu

- Poměr prodaných lůžek v hlavní a vedlejší sezóně, poměr prodaných vstupenek na zámcích a jednotlivých památkách – saletech.

- Metoda sběru dat např. časové řady ubytovaných hostů v ubytovacích zařízeních, počet prodaných vstupenek prostřednictvím rezervačních a distribučních systémů na zámcích a dalších atraktivitách.

Negativní dopady CR na přírodu

- Porušování zákazů vstupu a jízdy v chráněných oblastech, parkování na přírodních plochách mimo vyznačená parkoviště, monitorování vandalismu v parcích a na místech s vysokou koncentrací turistů.
- Metoda sběru dat – pravidelné hlídky v parku a na místech se zvýšenou koncentrací, úřední záznamy incidentů např. místní policie.

Degradace kulturního kapitálu

- Náklady na opravu škod způsobených turismem, např. vrypy do fasád památek, ničení informačních tabulí a znečišťování památek sprejery.
- Metoda sběru dat - monitoring a data od správců památek a místní policie.

Degradace přírodního kapitálu způsobeného živočichy a ptáky

- Náklady na náhradu škod způsobených zvýšenou populací bobra evropského v LVA, dále v rybnících a krajině, způsobené nálety kormoránů.
- Metoda sběru dat – data o výši náhrad od MŽP, data výši škod od ochránců přírody, rybářství, ornitologů.

Pro oblast LVA je důležité sledovat i takzvané **složené indikátory**, které vypovídají o vzájemné vazbě a působení jednotlivých vlivů a dopadů CR. Jsou to především:

Únosná kapacita území LVA

- Jde o metodu včasného varování, pomocí měření vybraných klíčových faktorů, které ovlivňují schopnost místa vyrovnat se s různou silou zátěže cestovního ruchu.

- Metodou sběru dat je monitoring a vyhodnocování kombinace ukazatelů např. kvality vody v oblasti, citlivosti místa a kapacity a kvality infrastruktury.

Tlak na místo – lokalitu LVA - památku UNESCO

- Měření kumulované míry vlivu cestovního ruchu a dalších odvětví souvisejících s CR na oblast LVA, přírodních a kulturních vlivů.
- Metoda sběru dat – zjišťování hustoty využívání místa (počet osob/m²), sezónní návaly, nevhodné chování návštěvníků, negativní odezva místních obyvatel, odstraňování škod apod.

Atraktivnost místa LVA

- Kvantitativní měření atributů přitažlivosti místa a jejich změny v čase.
- Metoda sběru dat – sledování kombinace různých ukazatelů, např. pravidelná hodnocení návštěvníky formou dotazníků, úroveň údržby památek a cyklostezek, kvalita služeb, hodnocení percepce krajinné rozmanitosti apod.

Vybrané a představené indikátory pro oblast LVA však pro hodnocení udržitelnosti v této oblasti nestačí. Mohou se však stát podkladem a motivací pro destinační management a místní akční skupiny, které z nich mohou čerpat při tvorbě plánů a strategií rozvoje destinace. Jak uvádí Závodná (2015:77) „*jako další podklady by měly sloužit podrobné znalosti podmínek regionu/místa, jeho zdrojů, infrastruktury, kulturních a historických souvislostí.*“ DM by měl vycházet z dalších znalostí nezbytných pro celkové hodnocení a interpretaci dat. V Lednicko-valtickém areálu, který je památkou UNESCO, jsou potřebné i názory a hodnocení expertů a odborníků z různých oborů, v LVA je to především i záležitost funkce „Site Managera“ památky UNESCO, který v oblasti značně chybí.

Dle **Vybírala (2016)** by to měl být „*člověk s vysokoškolským vzděláním se zaměřením na krajinnou profesi a rozhodně aby se vyznal v územní plánovací dokumentaci a ve správním řízení, aby si rozuměl s územními plány, měl schopnost koordinovat a jednat, aby měl všeobecný přehled o managementu kulturní krajiny.*“

6 Shrnutí výsledků

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat udržitelnost rozvoje cestovního ruchu v Lednicko-valtickém areálu na základě zmapování hlavních problémů a dopadů cestovního ruchu na život rezidentů a kulturní krajinu zapsanou v roce 1996 na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Jelikož jde o velmi rozsáhlou oblast, byl výzkum zpracován formou případové studie. Výsledky byly získány v rámci terénních výzkumů a šetření přímo v LVA v době hlavní sezóny a v místech s největší koncentrací turistů, tedy v jádru destinace v obci Lednice, městu Valtice, Hlohovci a jejich okolí.

Terénním výzkumem byl zjištěn a zdokumentován především **velmi špatný stav některých cyklotras** vedených Bořím lesem (viz Kapitola 5. 6. 1 Zjištěné dopady na přírodní prostředí), dále pak vznik erozí cest a s tím souvisejících paralelních cest a sešlapů. Bylo objeveno a zdokumentováno poškozování památek vrypy a nápisy, a to především u jednoho z nejnavštěvovanějších saletů Minaretu. Dále byly zjištěny **poškozené informační tabule** sprejery u Hlohoveckého rybníku i u vchodu do Zámeckého parku v Lednici a u chrámu Tří Grácií.

Dalším pozorováním byly prokázány a zdokumentovány **dopady na socio-kulturní prostředí** (viz Kapitola 5. 6. 2 Zjištěné dopady na socio-kulturní prostředí) jako **dualizace obyvatel, komercializace, folklorizace** a předvádění lovu dravců. S tím souvisejí i **kongesce v dopravě, nebezpečná jízda cyklistů** a jejich neohleduplnost, která se projevuje **porušováním zákazů jízdy na kole a zákazů vstupu na trávníky** v Zámeckém parku v Lednici a zahradách a zákazy jízdy na kole a zákazy koupání ve fontánách na Lázeňské kolonádě v Lednici.

Terénním šetřením byly objeveny i **závažné nedostatky v infrastruktuře kolem cyklotras a cyklostezek a u jednotlivých památek – saletů** (viz Kapitola 5.6.3 Zjištěné nedostatky v infrastruktuře). Jednalo se především o **zmatečné a nedostatečné značení** cyklotras a cyklostezek, **chybějící mapy pro lepší orientaci** návštěvníků v terénu, málo informačních tabulí u většiny památek. Dále šlo o malé množství nebo **chybějící stojany na kola a odpadkové koše**, které nutí turisty opírat kola o památky, stromy nebo kmeny, což nejen památky poškozují, ale i hyzdí. Chybí také odpočinková a občerstvovací místa s dostatečným počtem

sociálních zařízení, které při tak velké koncentraci nutí návštěvníky chodit do přírody a tím ji znečišťovat. Jedním z nejdůležitějších nedostatků je také stále **nedostačující počet parkovacích míst** pro automobily, návštěvníci tak parkují v zákazech, před domy místních obyvatel a brání jim ve výjezdu nebo v možnosti zaparkovat před vlastním domem.

Byly zjištěny a zmapovány **dopady přemnožení bobra evropského na kulturní krajinu LVA**, který svými okusy ničí okrasné stromy a keře v Zámeckém parku v Lednici a narušuje protipovodňové hráze (viz kapitola 5. 6. 4 Nežádoucí dopady živočichů na kulturní krajinu a v Příloze č. 8). Dále také **dopady každoročních přiletů hejna kormoránů** k zimování a škody, které způsobují tyto ptáci nejen výlovem ryb z rybníků v LVA, ale také svým agresivním trusem, kterým narušují okolí a ekosystémy těchto vodních ploch.

Dotazníkové šetření místních obyvatel pak prokázalo, že většina obyvatel LVA **pocitíuje přítomnost návštěvníků takřka každý den a na každém kroku** (viz Kapitola 5. 7. 1 Dotazníkové šetření rezidentů LVA). Většina dotazovaných bydlí přímo v LVA nebo ve vzdálenosti do 5 km. Více než polovina z nich pracuje v CR. Téměř 70% by si přálo, aby CR v této oblasti zůstal stejný nebo se zvýšil. Většina má tedy pozitivní a velmi pozitivní vztah k přítomnosti turistů v LVA. Nejvíce rezidenty obtěžuje nevhodné chování návštěvníků, zvláště cyklistů. Dále jsou obtěžováni hlukem, odpadky, velkou koncentrací automobilů a pohybem velkého množství lidí a cyklistů. Většina dotazovaných rezidentů také pocitíuje, že jim **CR přináší více pracovních možností, oživení kultury společenského života a lepší péči o památky i veřejné prostory**. Jako negativa, které jim CR přináší, uvádějí **nejčastěji špatné chování a neukázněnost návštěvníků, neohleduplnost cyklistů, málo parkovacích míst, porušování zákazů**, noční hluk a porušování soukromí, draho v restauracích a službách a obchodech. Místní obyvatelé nejraději vidí jako návštěvníky rodiny s dětmi, české i zahraniční turisty a cykloturisty, nejméně rádi zde vidí motorizované turisty a batůžkáře. Ke spokojenosti místních obyvatel by pak **nejvíce přispělo zejména zlepšení chování návštěvníků a dodržování zákazů** a nařízení a také dodržování nočního klidu. Dále by pak významně oblasti odlehčilo **vybudování obchvatu Lednice i Valtic** a více odstavných parkovišť pro vozidla mimo centrum města. Dalším

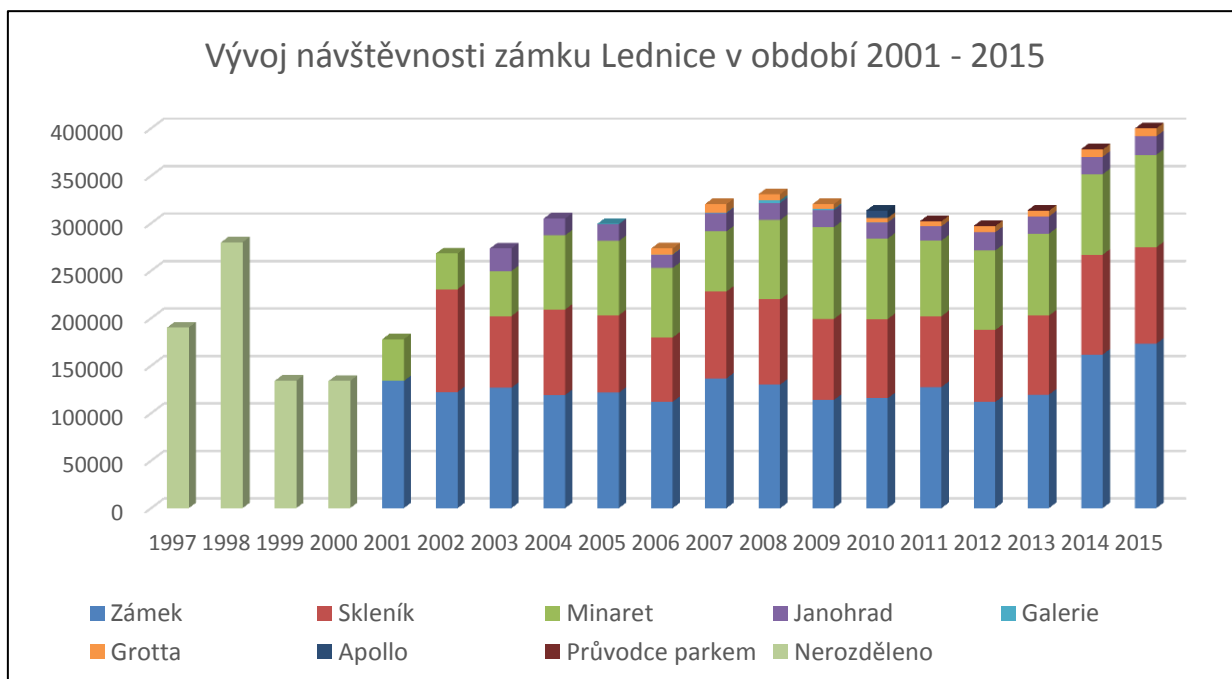
přínosem by bylo vybudování chybějící infrastruktury a zkvalitnění té stávající, především zlepšení stavu cyklotras a dopravních komunikací a **lepší organizace a koordinace CR a usměrnění koncentrace turistů** u jednotlivých památek.

Dotazníkové šetření a rozhovory s návštěvníky prokázaly, že oblast LVA je jednou z **nejoblíbenějších oblastí pro cykloturistiku a vinařský cestovní ruch** (viz Kapitola 5. 7. 2 Dotazníkové šetření spokojenosti návštěvníků). To také dokazují stále stoupající statistiky návštěvnosti. Většina návštěvníků **do LVA jezdí pravidelně a opakovaně**, s rodinou, s přáteli nebo s partnery, byla zde už víckrát a rozhodně by návštěvu doporučila svým známým. Návštěvníci se zde zdrží většinou méně než jeden týden. **Krajina a prostředí je vnímáno a hodnoceno velice pozitivně** a blahodárně, i když návštěvníci poukazují na nedostatky v infrastruktuře, především na kvalitu a značení cyklotras, **nedostatek možností ke koupání, málo parkovacích míst, toalet a stánků se zdravým občerstvením vhodným i pro děti, ale i úschoven kol. Velmi dobře** je vnímána i **pohostinnost místních obyvatel, folklór, tradice a vinice, které jsou pro návštěvníky vzácností**. Pozitivně hodnotí i lidové slavnosti, jako krojované hody, slavnosti vína, ale i předvádění lovu dravců v Zámeckém parku v Lednici, jako interpretace nehmotného kulturního dědictví. **Roste i zájem o Bylinkovou zahradu ve Valticích** (viz Graf č. 22), i když jsou o ní málo informováni. Návštěvníci také rádi využívají možností dopravy lodičkami po Zámecké Dyji nebo koňským povozem, které jim umožní stihnout více památek a plní také funkci interpretační a osvětovou během cesty.

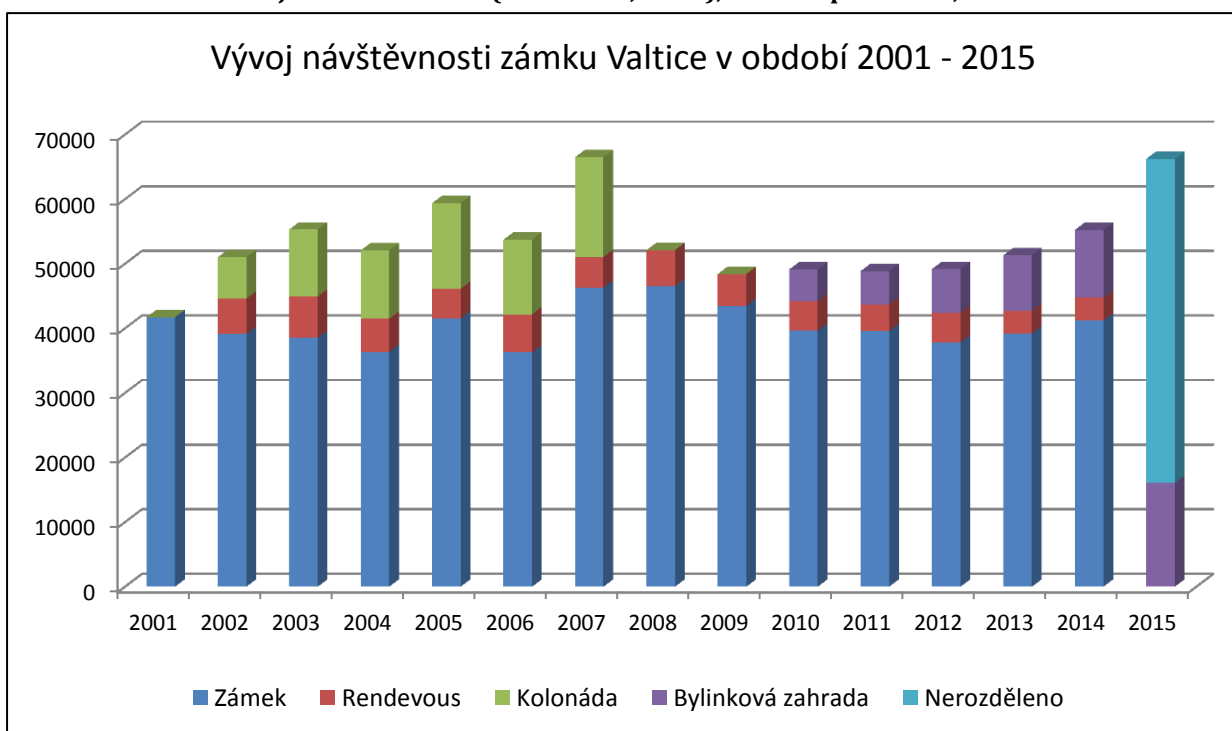
Řízené a polořízené rozhovory s hlavními aktéry CR (viz Kap. č. 5.7.3), kastelány zámků, starosty Valtic a Lednice prokázaly, že **CR v LVA má ještě mnoho co nabízet a zlepšovat**. Ukazuje se, že zapsání LVA na Seznam UNESCO je nejen znakem kvality a prestiže, ale také závazkem kvalitně a organizovaně tuto oblast rozvíjet a památky udržovat v takovém stavu, aby byly hodny tohoto zápisu. **Hlavním problémem této oblasti je především vztah mezi snahou jednotlivých aktérů a obcí vybudovat atraktivitu, které by v LVA návštěvníky udržely delší dobu a dohledem NPÚ, který se dle názoru jednotlivých aktérů snaží tuto oblast, jako památku UNESCO, svými základy zakonzervovat**. Bohužel zápis na Seznam UNESCO a z něj plynoucí povinnosti a omezení jsou závazná pro celou oblast LVA,

nevztahují se pouze na jednotlivé památky a jejich nejbližší okolí, což značně znesnadňuje cokoliv v LVA budovat. To se týká nejen okolí jednotlivých památek, ale i vzhledu obcí ale i jednotlivých domů či staveb v jejich okolí. Velký vliv na zvýšení návštěvnosti LVA pak mají obnovy a revitalizace památek v LVA. Jedná se především o **obnovu fasády zámku Lednice a revitalizaci Zámeckých jízďáren v Lednici**, které mají velký podíl na zvýšení návštěvnosti Lednice v posledních dvou letech, kdy se Lednice stala **nejnavštěvovanějším zámekem v ČR** (viz Graf č. 20 Návštěvnost zámku Lednice). Zvýšení návštěvnosti lze také předpokládat po **revitalizaci Barokního divadla a Jízdárny ve Valticích** v roce 2015, které přilákají náročnější návštěvníky z oblasti kultury a umění. Všechny tyto projekty mohou napomoci zmírnit sezónnost, která je velkým problémem LVA. Zajímavá je také **připravovaná vize navrácení původního vzhledu a funkce lichtenštejnského statku Nový dvůr u Lednice** (více ve Zhodnocení projektů pro podporu CR v LVA, Havlenová, 2015) a s ním spojený rozvoj nových trendů udržitelného CR, jako agroturismu, hippoturismu a venkovského CR, který bude pro tuto oblast velkým oživením. Ve Valticích se zvýšení návštěvnosti projevilo už v roce 2015 a to lze pozorovat v rekordní návštěvnosti zámku, dle sdělení bývalého kastelána (Tlusták, 2015), ale také v návštěvnosti Bylinkové zahrady, což dokazují i grafy vývoje návštěvnosti (viz Graf č. 21 Návštěvnost zámku Valtice a Graf č. 22 Návštěvnost Bylinkové zahrady). Také **připravovaná revitalizace okolí Lednických rybníků** spojená s lázeňstvím a vytvořením odpočinkových míst a míst ke koupání budou dle Vybírala (2015) pro návštěvníky i místní obyvatele atraktivitou, která všem chybí.

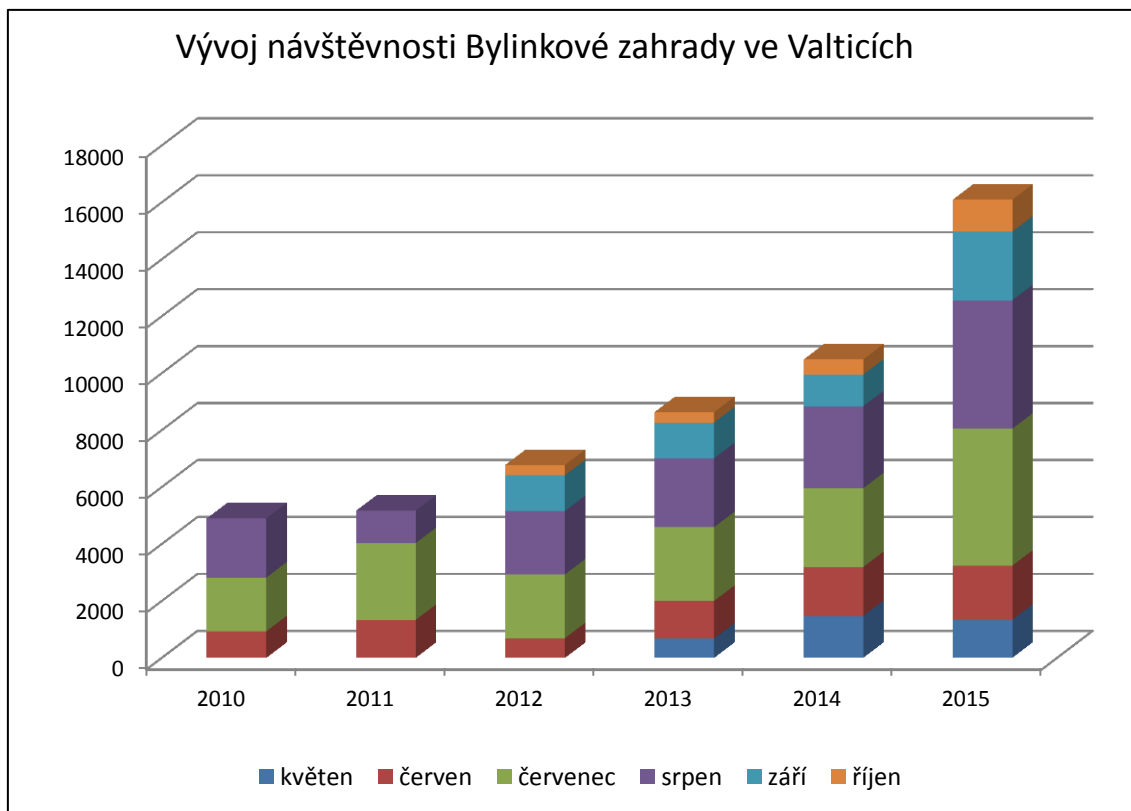
Bohužel se nepodařilo získat od kastelánů zámků statistiky návštěvnosti z období před rokem 1996, kdy byl LVA zapsán na Seznam UNESCO, které by ukázaly vývoj návštěvnosti a její souvislost s tímto zapsáním. Přesto statistiky ukazují, že návštěvnost LVA stále stoupá. Pro zvýšení návštěvnosti a povědomí potenciálních návštěvníků je velmi důležitá i interpretace LVA, jako památky UNESCO. Dle sdělení vedoucí TIC Valtice (Hanáková, 2015) obdrželo TIC Valtice v roce 2015 zvláštní cenu -1. místo v kategorii TIC se spravovanou oblastí do 5 tisíc obyvatel při propagaci turistických atraktivit města na webových stránkách www.jizni-morava.cz, jak potvrdil a ocenil i starosta Trojan (2015).

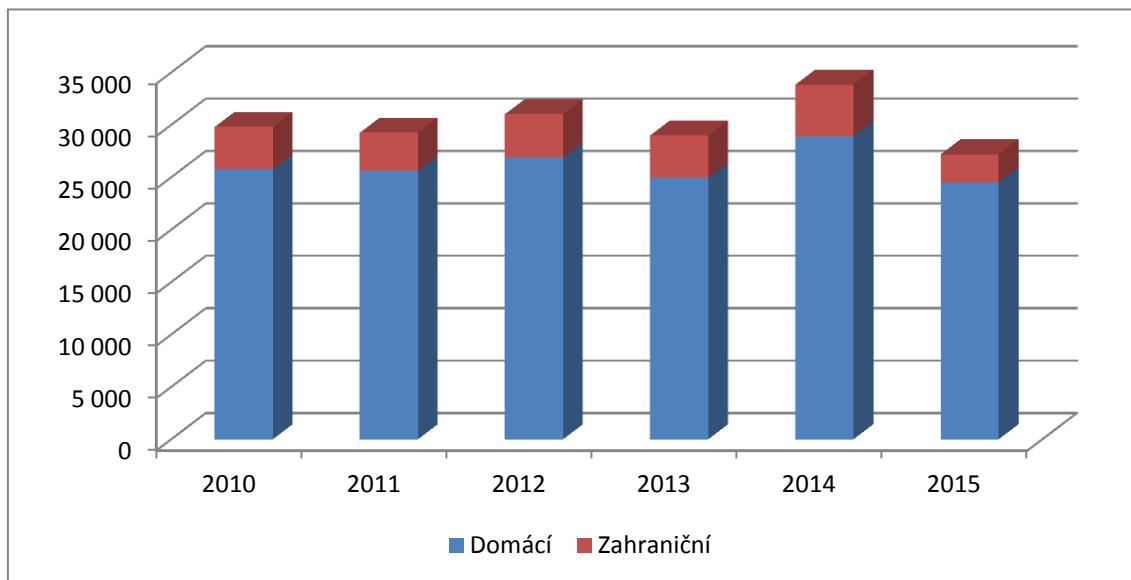
Graf 20 Návštěvnost areálu zámku Lednice.
Zdroj: Zámek Lednice (Holásková, 2015), vlastní zpracování, 2015

Graf 21 Návštěvnost areálu zámku Valtice.
Zdroj: Zámek Valtice (Tlusták, 2015), vlastní zpracování, 2015

Graf 22 Návštěvnost Bylinkové zahrady Valtice.
Zdroj: Bylinková zahrada (Drochytková, 2015), vlastní zpracování, 2015

Graf 23 Návštěvnost TIC Valtice.
Zdroj: TIC Valtice (Hanáková, 2015), vlastní zpracování, 2016

7 Závěry a doporučení

Závěrem je vhodné připomenout hlavní motto rodu Liechtensteinů „**Krajina at' neleží ladem**“, které se všem tvůrcům, kteří se podíleli na vybudování Lednicko-valtického areálu, opravdu podařilo uskutečnit. Vzniklo tak jedinečné krajinné dílo, ve kterém skutečně krajina neleží ladem, ale je navzájem využita, skloubena a zkomponována do dvou funkcí a to okrasné i hospodářské, a to nejen v lichtenštejnském statku Nový dvůr, který na navrácení svého významu a funkce ještě čeká, ale v celém Lednicko-valtickém areálu.

V této komponované krajině najdete krásné romantické památky, rozhledny, zahrady a zámky, které plní funkci estetickou, ale také rybníky, ramena řeky Dyje s vinohrady, statky s koňmi, jízďárny a konírny, které plnily a plní funkci hospodářskou. Vzniklo tak nádherné dílo hodné obdivu a zapsání na Seznam světového a kulturního dědictví UNESCO. Je o to víc přitažlivé, protože se nachází na území jižní Moravy, která je stále více objevována a navštěvována díky svojí jedinečné lidové kultuře, tradicím, folkloru, doplněná přívětivostí, srdečností a humorem místních obyvatel a samozřejmě díky vinařství i vínu. Nachází se také v jedné z nejteplejších a nejrovinatějších oblastí naší republiky, což nabízí ty pravé podmínky pro pěší turistiku a cykloturistiku.

Toto dílo začalo být po roce 1989 objevováno i zahraničními návštěvníky a jeho návštěvnost tak rok od roku stoupala, zvláště pak po zapsání památky na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO v roce 1996, který je známkou kvality a prestiže světového významu. Po opadnutí euforie z otevření hranic, kdy většina domácích turistů trávila svoje dovolené hromadnými výjezdy k moři, nastává v posledních letech zlom. Stále více rodin s dětmi, mladých párů nebo i párů ve středních letech, prarodičů s vnoučaty nebo skupin a přátel jezdí už opakovaně a tradičně na jižní Moravu. Pokud zde netráví dovolené, tak zavítají alespoň na vinobraní, na krojované hody, na burčák, nebo jen prostě strávit pár dní v této oáze klidu a pohostinnosti. Ale je ještě tato oblast oázou klidu? Může se zdát, že se jižní Morava a zvláště Lednicko-valtický areál stává takzvaně módní záležitostí a tedy módní destinací. Počet návštěvníků tak rok od roku stoupá, v sezóně je takřka nemožné sehnat volné ubytování, i když možností v soukromí,

v penziencech nebo v kempech je tu dostatek, takovému náporu návštěvníků kapacity najednou nestačí. A zde vyvstává otázka, zda je Morava a Lednicko-valtický areál na tak velkou koncentraci návštěvníků připraven, zda se ta původní oáza klidu a pohostinnosti nestává komerční záležitostí, zda má tak velký rozvoj cestovního ruchu na tuto komponovanou krajinu a její místní obyvatele ještě pozitivní vliv nebo dochází k jeho postupnému ničení a konzumaci cestovním ruchem. Otázkou, zda je cestovní ruch v Lednicko-valtickém areálu takovým způsobem udržitelný, se zabývá tato práce - analýza udržitelnosti rozvoje cestovního ruchu v LVA.

V teoretické části byly vysvětleny a objasněny hlavní pojmy a definice udržitelného cestovního ruchu. Byly také popsány jednotlivé dopady a vlivy cestovního ruchu na přírodní a socio-kulturní prostředí a kulturní krajinu. Dále byly také charakterizovány vybrané přístupy udržitelného cestovního ruchu, jako únosná kapacita, životní cyklus destinace a monitoring a vysvětlena funkce a význam destinačního managementu. V závěru teoretické části pak byly představeny indikátory udržitelného cestovního ruchu pro kulturní destinace a uvedeny některé příklady na případových studiích.

Tyto teoretické poznatky pak byly aplikovány v praktické části, jako případová studie udržitelnosti cestovního ruchu v oblasti LVA. Vzhledem k obsažnosti problematiky daného území a rozsáhlosti získaných poznatků, byly tyto části zpracovány námětově a nemohly obsáhnout veškerou problematiku. I tak se autorce nepodařilo práci zkrátit na doporučený počet stran.

Cílem práce bylo zjistit stav oblasti a zmapovat a charakterizovat vlivy cestovního ruchu na kulturní krajinu, přírodní a socio-kulturní prostředí a život místních obyvatel. Toto se autorce podařilo terénním výzkumem a fotodokumentací všech vlivů a dopadů v místech největší koncentrace turistů. Pomocí dotazníku „Spokojenosti místních obyvatel s vývojem CR v LVA“ pak byly zjišťovány vlivy CR na místní obyvatelstvo. Dotazníkem „Spokojenosti návštěvníků s návštěvou LVA“ a rozhovory s návštěvníky u jednotlivých památek byly získány cenné názory a informace o kvalitě cestovního ruchu a vnímání genia loci návštěvníků v oblasti celého LVA. Řízenými a polořízenými rozhovory s hlavními aktéry CR v LVA pak byly zjištěny další důležité poznatky a informace o rozvoji

a „nerozvoji“ cestovního ruchu v této oblasti, o práci destinačního managementu, o výhodách a problémech, které zápis památky na Seznam UNESCO a stále se zvyšující návštěvnost a koncentrace turistů přinášejí.

Výzkum prokázal, že cestovní ruch v oblasti Lednicko-valtického areálu ještě nedosáhl únosné kapacity, ale na některých místech se už k ní blíží. Je to oblast, která má stále ještě rezervy a má návštěvníkům ještě hodně, co nabídnout. Pokud však nebude řešena nedostatečná kvalita infrastruktury, která neodpovídá tak velké koncentraci návštěvníků, je tato situace dlouhodobě neudržitelná. I když v loňském roce byly dokončeny významné projekty na podporu cestovního ruchu v oblasti LVA, které jsou velkým přínosem a napomohou snížení sezónnosti, je ještě stále co zlepšovat. Rozhovory s jednotlivými aktéry prokázaly, že rozvoj CR a jeho udržitelnost oslabují nejvíce střety zástupců jednotlivých obcí a organizací, svazků a sdružení s Národním památkovým ústavem a územním plánem. Chybí zde osobnost Site Managera památky UNESCO, odborníka, který by byl přirozenou autoritou a partnerem pro komunikaci se všemi aktéry CR. I když je výběrové řízení již od loňského roku připraveno, stále není jasné, kdo bude činnost takového odborníka financovat. To je možná i hlavním důvodem, proč zatím nikdo nebyl vybrán. Ze syntézy získaných výsledků a celkové analýzy LVA tak vyplynuly následující doporučení:

Hlavním doporučením pro tuto oblast je především **vybudování chybějící infrastruktury kolem jednotlivých cyklostezek, cyklotras a jednotlivých saletů**. Podrobným prozkoumáním celé oblasti bylo zjištěno, že nevhodné chování a neukázněnost návštěvníků, ale také porušování některých zákazů, není jen důsledkem jejich neomalenosti, ale také nedostatečnou a chybějící infrastrukturou pro tyto návštěvníky. Jde především o vybudování dostatečného množství odpočinkových míst s kvalitním občerstvením, sociálním zařízením, ale i odpadkovými koši a stojany na kola. V Zámeckém parku a okolí zámků je nutno doplnit větší počet laviček a odpočinkových míst ve stínu stromů tak, aby návštěvníci, čekající na prohlídku v parném létě, nemuseli porušovat zákazy vstupu na trávníky a neseseděli pod vzácnými stromy nebo o ně neopíraly svoje kola.

Jedním z možných řešení, jak **usměrnit vysokou koncentraci návštěvníků**, je přesměrovat čekající návštěvníky z místa největší koncentrace,

tedy u zámku, na nádvoří opravených jízdáren nebo do jejich okolí, kde je spousta nevyužitého místa, vybudovat zde kavárny a místa k posezení a občerstvení, kde by mohli strávit svůj čas při čekání na prohlídku. Dosud málo navštěvované expozice Zámeckých jízdáren tak zpřístupnit výhodnými vstupenkami, které při zakoupení vstupenky na zámek budou platit i jako vstupenka zdarma na expozice Krajinou zahrad a Obnova jízdáren. Dostatečně o tom návštěvníky informovat a správně interpretovat přínos expozic, ve kterých lze i při nepříznivém počasí projít suchou nohou celým areálem a vidět místa a stavby, která dnes už v parku nenajdou. Tímto naplnit vzdělávací a osvětovou funkci těchto revitalizovaných staveb, které nejsou ještě zcela využity, a pro kterou byly obnoveny.

V oblasti cykloturistiky je doporučeno **obnovit kvalitu cyklostezek a cyklotras vzhledem k bezpečnosti provozu** a zátěži tak velkého počtu cyklistů. Je důležité také zlepšit značení a umístit informační tabule s mapami na důležité křižovatky a odpočinková místa tak, aby se návštěvníci lépe orientovali. Doplnit chybějící informační tabule k jednotlivým památkám tak, aby se návštěvníci mohli dozvědět o památce, proč, kdy a za jakým účelem daná památka vznikla.

Vybudovat cyklotrasu z Valtic do Lednice vedoucí kolem hlavní silnice, aby návštěvníci nejezdili po tak frekventované komunikaci a nedocházelo k nebezpečným situacím a komplikacím na této trase. Dále vybudovat cyklostezku vedoucí zadní částí parku, kterou by mohli návštěvníci jezdit až k Minaretu a zajistit tak jeho dostupnost i pro cyklisty. To by významně napomohlo zmírnit porušování zákazu jízdy v Zámeckém parku v Lednici.

Dalším doporučením je **vybudování sítě úschoven kol i se skříňkami**, kam by si mohli návštěvníci odložit a uzamknout i nějaké menší zavazadlo, aby mohli na prohlídku zámku nebo různých atraktivit beze strachu z jejich krádeže. Úschovny kol mohou přinést také nové pracovní příležitosti pro místní obyvatele, studenty nebo brigádníky v sezóně. Tím by se i předešlo porušování zákazu jízdy na kole v zámeckém parku a opírání kol o vzácné stromy ve francouzské zahradě.

Využít klidného místa Lázeňské kolonády v Lednici k oddychu a občerstvení, ale také možnosti dětí a rodičů osvěžit se v horkém létě ve fontánách, které by plnily nejen funkci okrasnou, ale i praktickou. Zrušit zákaz koupání se ve fontánách a nahradit chemicky upravenou vodu vodou užitkovou,

vhodnou i ke koupání. Vybudovat zde kavárnu a zahrádku s posezením a občerstvením, menší hřiště nebo prolézačky pro děti. Zatraktivnit tuto oblast pro místní obyvatele i návštěvníky.

Vybudovat systém ekologické dopravy mezi jednotlivými salety a tím je zpřístupnit i handicapovaným turistům, seniorům nebo lidem s malými dětmi a těm, kteří neholdují cykloturistice. Posílit i dopravu kočáry taženým koňmi mezi těmito salety tak, jak je tomu už v Zámeckém parku v Lednici a ve Valticích. **Zrealizovat** již připravenou **vizi revitalizace hospodářského statku Nový dvůr** a uskutečnit tak sen Lud'ka Mikuleckého o vrácení původní funkce této památce a vytvořit z ní centrum agroturismu, hippoturismu a venkovského cestovního ruchu, které by pomohlo odlehčit oblastem s největší koncentrací turistů.

Největším nedostatkem této oblasti je však, dle zjištěných poznatků, **absence jednotného a kvalitního destinačního managementu**, který by veškerý cestovní ruch v této oblasti řídil, organizoval a navzájem spojoval. Chybí zde také **pravidelný monitoring** celé oblasti a vhodná interpretace významu památky UNESCO místním obyvatelům i návštěvníkům. Zcela nevyužívána je v LVA **návštěvnická karta Pálava Card**, je důležité **zapojit místní podnikatele** do tohoto projektu a zlepšit informovanost a marketing zaměřit především na segment rodin s dětmi, které by mohli těchto výhod využívat.

Ke zlepšení udržitelnosti cestovního ruchu v LVA by určitě přispělo zvolení **kvalitního odborníka do funkce Site Managera památky UNESCO**, která je stále neobsazena. Otázkou však zůstává, zda by tuto zodpovědnou a náročnou funkci zastal jeden odborník a zda se někoho takových kvalit a pravomocí podaří nalézt. Tato oblast nutně potřebuje všestranného odborníka, který by nejen zakazoval, ale který by pomáhal rozvoji LVA, komunikoval se všemi aktéry a subjekty CR a dohlížel na vhodnost a nevhodnost budování nových staveb, atraktivit, obchvatů a objektů pro podporu CR tak, aby přispěly k udržitelnému rozvoji nejen cestovního ruchu v této oblasti, ale aby současně odpovídaly podmínkám a povinnostem, ke kterým se LVA zavázal právě tím, že tato nádherná a výjimečná oblast Lednicko-valtického areálu byla v roce 1996 zapsána na Seznam UNESCO a stala se tak součástí kulturního a přírodního dědictví celého světa.

8 Seznam použité literatury a zdrojů

- [1] ADONIS. *Katalog turistických zajímavostí: Pálava a Lednicko-valtický areál*. ZO ČSOP ADONIS, 2011a, 40 s.
- [2] ADONIS. *Turistický průvodce: Pálava a Lednicko-valtický areál*. ZO ČSOP ADONIS, 2011b, 70 s.
- [3] ATUR ČR. 34 Lednicko - Valtický areál - TURISTICKÉ REGIONY ČR - rezervační a informační systém. *TURISTICKÉ REGIONY ČR: Mapa oblasti* [online]. ATUR ČR: infoSystem.cz, 2015, © 1998-2016 [cit. 2015-10-10]. Dostupné z: <http://www.jiznimorava.tourism.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=113907>
- [4] ATUR ČR. Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO - TURISTICKÉ REGIONY ČR - rezervační a informační systém. *TURISTICKÉ REGIONY ČR: Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO*. Mapa [online]. ATUR ČR: infoSystem.cz, 2015a, ©1998-2016 [cit. 2015-10-10]. Dostupné z: http://www.tourism.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=106224&id_mapy=40&l%20%20%20ng=&menu
- [5] BAROCH, Pavel. Konečný účet po kormoránech: 300 milionů za tuny ryb: Postrach rybářů zmizel ze seznamu zvláště chráněných druhů, náhrady už nebudou. In: *Aktuálně.cz: Domáci* [online]. Praha: Economia, 1. 4. 2013. ©1999-2016. [cit. 2016-02-08]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/konecny-ucet-po-kormoranech-300-milionu-za-tuny-ryb/r~i:article:764220/>
- [6] BUK, Radek. *Krajinou Lichtenštejnů: Lednicko-valtický areál*. 1. vydání, 2010. Český Těšín: ARIN, 2010. ISBN 978-80-254-6258-4.
- [7] BUTLER, R. W. The Concept of a Tourism Area Cycle of Evolution:: Implication for Management of Resources. *Canadian Geographer*. Oxford: Blackwell Publishing, 1980, **24**(1), s. 5 -12.
- [8] Bylinková zahrada Valtice - bylinkovazahradavaltice.cz: O vzniku zahrady. *Bylinková zahrada Tíree Chmelar ve Valticích: Základní informace* [online]. Valtice: Bylinková zahrada Valtice, © 2015 [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <http://bylinkovazahradavaltice.cz/>
- [9] CATER, E. Sustainable Tourism in the Third World: Problems and Prospects. In *SILK, J.R.: Discussion paper No. 3*. Toronto: Departement of Geography, University of Reading, 1991, December 1991, 32 p.

- [10] CCRJM. Základní informace. CCRJM: O centrále. *Jižní Morava: O centrále* [online]. Brno: Centrála cestovního ruchu - Jižní Morava, 2014 [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <http://www.ccrjm.cz/cz/o-centrale/zakladni-informace/>
- [11] CENIA. Kulturní krajina. Vítejte na Zemi. *Vítejte na zemi: Multimediální ročenka životního prostředí*. Půda [online]. Praha: ESF, Cenia, 2013 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://vitejtenazemi.cz/cenia/index.php?p=kulturni-krajina&site=puda>
- [12] COHEN, E. Towards a Sociology of International Tourism: Social Research. *Social Research*. 1972, **39**(no. 1), pp.164-182.
- [13] CzechTourism. Kudy z nudy - Nejvíce turistů letos zamířilo na zámek Lednice: *Kudyznudy.cz: Aktuality* [online]. 13. 1. 2015, Praha: CzechTourism, © 2015a [cit. 2015-10-10]. Dostupné z: <http://www.kudyznudy.cz/Aktuality/Nejvice-turistu-letos-zamirilo-na-zamek-Lednice.aspx>
- [14] CzechTourism. Kudy z nudy - Zednářská zahrada v Lednici - vzkaz předků napsaný stromy. *Kudyznudy.cz: aktivity a akce*. Příroda. [online]. Praha: CzechTourism, © 2015b [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://www.kudyznudy.cz/aktivity-a-akce/aktivity/zednarska-zahrada-v-lednici---vzkaz-predku-napsany.aspx>
- [15] CzechTourism. *Výzkum: Spokojenost rezidentů s vývojem cestovního ruchu*. Dotazník, získáno 11. 6. 2015, 3 s.
- [16] České dědictví UNESCO. Lednicko-valtický areál - Představení. *České dědictví UNESCO: Lednicko-valtický areál* [online]. Praha: World Media Partners, 2015 [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/lednicko-valticky-areal/predstaveni/>
- [17] České dědictví UNESCO. UNESCO památky nehmotné. *České dědictví UNESCO: UNESCO památky nehmotné* [online]. Praha: World media partners, 2015a [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/unesco-pamatky-nehmotne/>
- [18] ČESKO. Vyhláška č. 484/1992 Sb., ministerstva kultury České republiky o prohlášení Lednicko-valtického areálu na jižní Moravě za památkovou zónu. In: *Sbírka zákonů ČR*, ročník 1992, částka 96. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-484>> [cit. 2015-10-10]. ISSN 1211-1244.
- [19] ČESKO. Zákon č. 114/1992 Sb., České národní rady o ochraně přírody a krajiny. In: *Sbírka zákonů ČR*, ročník 1992a, částka 28. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-114>> [cit. 2016-01-01]. ISSN 1211-1244.

- [20] DANIELOVÁ, Darina, manažerka MAS LVA. [ústní sdělení] Telefonický rozhovor, 8. 1. 2016.
- [21] Dolní Morava. Management plán Lednicko-valtického areálu. *BR Dolní Morava: Editační a publikační činnost* [online]. Dolní Morava: Locustela CZ, 2009 [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <http://www.dolnimorava.org/index.php/cinnost/cin-editat/30-management-plan-lednicko-valtickeho-arealu.html?lang=cs>
- [22] Dolní Morava. Mapa Biosférické oblasti Dolní Morava. *BR Dolní Morava: Mapa* [online]. Dolní Morava: Locustela CZ, 2009a [cit. 2015-10-10]. Dostupné z: <http://www.dolnimorava.org/index.php/mapa.html?lang=cs>
Dostupné z: <http://www.tourism.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=113907>
- [23] DOXEY, G. V. A. Causation Theory of Visitor-Resident Irritants: Methodology and Research Inference. In: *The Travel Research Association Conference No. 6*. San Diego (California): TTRA, 1975, 195 -198.
- [24] DROBILIČ, Jan, vedoucí stravování Lázní Lednice. [písemné a ústní sdělení] Osobní rozhovor a korespondence, Lázně Lednice 14. 8. 2015.
- [25] DROCHYTKOVÁ, Jana, vedoucí Bylinkové zahrady Valtice. [ústní a písemné sdělení] Osobní rozhovor a korespondence elektronickou poštou, Valtice 2015.
- [26] DSO LVA. Lednicko - valtický areál - DOKUMENTY: Aktualizace Strategie mikroregionu. *Mikroregion Lednicko-valtický areál: LVA - dokumenty* [online]. Lednice: Dobrovolný svazek obcí LVA, 2011 [cit. 2015-10-10]. Dostupné z: <http://www.lva.cz/.files/aktualizace-strategie-mikroregionu.pdf>
- [27] DSO LVA. Lednicko - valtický areál - DOKUMENTY: Plán péče Lednicko-valtického areálu. *Mikroregion Lednicko-valtický areál: LVA - dokumenty* [online]. Lednice: Dobrovolný svazek obcí LVA, 2011a [cit. 2015-10-10]. Dostupné z: <http://www.lva.cz/cs/lva/dokumenty/>
- [28] DSO LVA. Lednicko - valtický areál - DOKUMENTY: Zakladatelská smlouva a stanovy DSO LVA. *Mikroregion Lednicko-valtický areál: LVA - dokumenty* [online]. Lednice: Dobrovolný svazek obcí LVA, 2011b [cit. 2015-10-10]. Dostupné z: <http://www.lva.cz/.files/zakladatelska-smlouva-stanovy-dso-lva.pdf>
- [29] DSO LVA. *Výletní noviny: Lednicko-valtický areál a okolí*. 2015. Břeclav:EUROPRINTY, 2015
- [30] DVOŘÁČEK, Petr. *České památky UNESCO*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2008. ISBN 978-80-253-0754-0.

- [31] GEE, Chuck Y a Eduardo FAYOS SOLÁ (eds.). *International tourism: a global perspective*. 1st ed. Madrid: World Tourism Organization, 1997. WTO tourism education and training series. ISBN 92-844-0231-X.
- [32] GeoGalileo. *Oficiální mapa Lednicko-valtického areálu: České dědictví UNESCO*. [1:45 455]. Brno: GeoGalileo kartografie Brno, 2010.
- [33] HAHN, H. a H.J. KAGELMANN. *Tourismuspsychologie und Tourismussociologie: ein Handbuch zur Tourismuswissenschaft*. 630 p. München: Quintessenz, 1993.
- [34] HANÁKOVÁ, Světlana, vedoucí TIC Valtice. [písemné a ústní sdělení] Osobní rozhovor a korespondence, Valtice 2015.
- [35] HAVLENOVÁ, V. *Zhodnocení projektů pro podporu CR v LVA*. Hradec Králové, 2015. [seminární práce]. Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a managementu, 2015. 40 s.
- [36] HESKOVÁ, Marie. *Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. 2., upr. vyd. Praha: Fortuna, 2011, 216 s. ISBN 978-80-7373-107-6.
- [37] HOLÁSKOVÁ, Ivana, kastelánka Zámku Lednice. [písemné a ústní sdělení] Polořízený rozhovor a korespondence elektronickou poštou, Lednice 29. 7. 2015.
- [38] HOLEČEK, Milan. *Skvosty Evropy: velká kniha památek*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2011, 800 s. ISBN 978-80-7451-041-0.
- [39] HOUŠKA, Petr. *Environmentální aspekty potenciálu území pro cestovní ruch*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2014. ISBN 978-80-7452-041-9.
- [40] IUCN. The IUCN Red List of Threatened Species 2010: *Osmoderma eremita*. *IUCN Red List* [online]. © International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, 2010 [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: <http://www.iucnredlist.org/details/15632/0>
- [41] KABÁT, Libor, starosta obce Lednice. [písemné a ústní sdělení] Polořízený rozhovor, Lednice 16. 11. 2015.
- [42] KORDIOVSKÝ, Emil a Jiří DANIHELKA. *Brána do kraje: průvodce obcemi okresu Břeclav*. 1. vyd. Mikulov: Regionální muzeum, 1999a, 255 s. ISBN 80-850-8808-8.
- [43] KOSTKAN, Vlastimil, Jitka UHLÍKOVÁ, Aleš VOREL a Jan ŠÍMA. Program péče o bobra evropského: Péče o přírodu a krajinu. In: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR: *Ochrana přírody: Péče o přírodu a krajinu*. Časopis Ochrana přírody 1/2014 - 25. 4. 2014 [online]. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2014 [cit. 2015-09-18]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/pece-o-prirodu-a-krajinu/program-pece-o-bobra-evropskeho/>

- [44] KREJČIŘÍK, Přemysl a Andrea SALAŠOVÁ. *Lednicko-valtický areál jedinečný prostor zahradní a krajinářské architektury: The Lednice-Valtice Complex – the Unique Garden and Landscape Architecture Area*. In: *DocPlayer* [online]. Životní prostor, Vol. 39, č. 3, str. 143 – 148. 2005 [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/849834-Lednicko-valticky-areal-jedinecny-prostor-zahradni-a-krajinarske-architektury.html>
- [45] KREJČIŘÍK, Přemysl a Ondřej ZATLOUKAL. *Lednicko-valtický areál*. 1. vyd. v jazyce českém. Praha: Foibos Books, 2012, 190 s. Světové památky UNESCO. ISBN 978-80-87073-45-2.
- [46] KREJČIŘÍK, Přemysl, autorizovaný zahradní a krajinný architekt. [ústní a písemné sdělení] Polořízený rozhovor a korespondence, Valtice 16. 11. 2015.
- [47] LOUKOTA, Zdeněk. *Lednicko-valtický areál na Světové výstavě Expo v Šanghaji. Zpravodaj Lednice: Další informace - zajímavosti* [online]. Břeclav: Tiskárna Blažej Pálka, 2009(11), 18 [cit. 2015-10-10]. Dostupné z: http://www.lednice.cz/sections/cs_section2/zpravodaj/zpravodaj-obce-lednice/zpravodaj-listopad-2009/zpravodaj-listopad.pdf
- [48] *Lednicko- valtický areál*. Mapa: Nejdek, Lednice, Sedlec, Hlohovec, Valtice, Břeclav, Ladná, Úvaly. *Lednicko-valtický areál: mapa*. Online Travel Solution [online]. Břeclav: Travel Solution, 2015 [cit. 2015-10-10]. Dostupné z: <http://www.lednicko-valticky-areal.cz/mapa.php>
- [49] MACHÁČEK, Petr. *Ptáci Lednických rybníků*. 1. vyd. Mikulov: Regionální muzeum v Mikulově, 2009, 255 s. ISBN 978-80-85088-31-1.
- [50] MAIER, K. et al. *Udržitelný rozvoj území*. 2012. Praha: Grada, 2012.
- [51] MANNING, R.E. How much is Too Much? Carrying Capacity of National Parks and Protected Areas. In *Proceedings International Conference on Monitoring and management of Visitors Flow in Recreational and Protected Areas*. A. Arnberger, C. Brandenburg, A. Muhar, 2002, p.p. 306-313.
- [52] MAS Lednicko-valtický areál, o. z. *MAS Lednicko-valtický areál: Vše o MAS LVA Základní dokumenty* [online]. Břeclav: Vytvořil MSC Design, 2014, 22. 7. 2015 [cit. 2015-11-26]. Dostupné z: <http://www.mas-lva.cz/vse-o-mas-lva/>
- [53] MAS Lednicko-valtický areál, o. z.: *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje. MAS Lednicko-valtický areál: Strategie MAS. Strategie 2014-2020* [online]. Břeclav: MSC Design, 2014a [cit. 2015-11-26]. Dostupné z: <http://www.mas-lva.cz/strategie-mas/>

- [54] MAS Vinařská. Strategie komunitně vedeného místního rozvoje: Pro území MAS Vinařská na období 2014-2020. In: *MAS Vinařská: pro rozkvět našeho kraje* [online]. Vytvořen s podporou EU, 2014 [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: http://www.mas-vinarska.cz/wp-content/uploads/2013/08/strategie_2014+_final_OPTP_verze_11_11.pdf
- [55] MATRIKA Lednice a Valtice. Dotaz na počet obyvatel. [písemné sdělení] Korespondence elektronickou poštou, 7. 3. 2016.
- [56] MATUSZKOVÁ, Jitka. Obec Hlohovec po prohlášení Lednicko-valtického areálu památkou UNESCO: Národopis. In: *Regionální muzeum v Mikulově: RegioM - Sborník RMM* [online]. Mikulov: RMM, 2012 [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.rmm.cz/czech/regiom.html#2012>
- [57] MEADOWS, D. H. D. L. MEADOWS and J. RANDERS. *Beyond the limits: confronting global collapse envisioning a sustainable future*. Chelsea Green Publishing, 1992.
- [58] MĚSTO BŘECLAV. Naučná stezka doupných stromů na Pohansko, Město Břeclav: Projekty dokončené v roce 2012. *Město Břeclav: dokumenty* [online]. Břeclav: Město Břeclav, ©2014-2016 [cit. 2015-10-12]. Dostupné z: <http://breclav.eu/dokumenty/naucna-stezka-doupanych-stromu-na-pohansko>
- [59] MĚSTO VALTICE. Valtická krojovaná společnost: *Město Valtice: Zájmové kroužky a sdružení* [online]. Valtice: Město Valtice, 2013 [cit. 2015-10-10]. Dostupné z: <http://www.valtice.eu/valticka-krojovana-spolecnost/ms-3505/p1=3505>
- [60] MĚSTO VALTICE. *Skutečný cyklista*. Informační leták. EUROPRINTY, 2015.
- [61] MOLDAN, Bedřich a Vojtěch HROUDA. *K udržitelnému rozvoji České republiky: vytváření podmínek: Návrh národní strategie udržitelného rozvoje ČR*. Kapitola in *Národní strategie udržitelného rozvoje a regionální rozvoj*. Kolektiv autorů. Vyd. 1., Svazek 5. Praha: Centrum Univerzity Karlovy pro otázky životního prostředí, 2002, 140 s. ISBN 80-238-8378-X.
- [62] MOLDAN, Bedřich. Environmentální udržitelnost: Starší články. 83aktuality/186/2012. *Oficiální stránky prof. RNDr. Bedřicha Moldana, dr.h.c.: Hledání souladu mezi ochranou přírody a společenským rozvojem* [online]. Praha: Bedřich Moldan, 2012a [cit. 2015-09-23]. Dostupné z: <http://www.moldan.cz/index.php/starsi-clanky/83-aktuality/186-environmentalni-udrzitelnost>
- [63] MOLDAN, Bedřich. Indikátory environmentální udržitelnosti: Starší články. 78hlavní článek 1/189. *Oficiální stránky prof. RNDr. Bedřicha Moldana, dr.h.c.: Hledání souladu*

mezi ochranou přírody a společenským rozvojem. [online]. Praha: Bedřich Moldan, 2012b [cit. 2015-09-23]. Dostupné z: <http://www.moldan.cz/index.php/starsi-clanky/78-hlavni-clanek-1/189-indikatory-environmentalni-udrizitelnosti>

- [64] MOLDAN, Bedřich. *Indikátory trvale udržitelného rozvoje*. Ministerstvo životního prostředí České republiky. Ostrava: VŠB-Technická univerzita, 1996, 87 s. Phare. ISBN 80-707-8380-X.
- [65] NORONGHA, R. *Social and Cultural Dimension of Tourism*, World Bank, New York, 1979, 63 s.
- [66] NOVÁČEK, Pavel. *Udržitelný rozvoj*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2795-9.
- [67] NOVÁK, J, Jan KULICH a Eva DVOŘÁKOVÁ. *Lednicko-valtický areál*. 1. Libice nad Cidlinou: GLORIET, 2002. ISBN 80-866-4409-X.
- [68] PALATKOVÁ, Monika. *Mezinárodní cestovní ruch: analýza pozice turismu ve světové ekonomice, význam turismu v mezinárodních ekonomických vztazích, evropská integrace a mezinárodní turismus*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 221 s. ISBN 978-80-247-3750-8.
- [69] PALATKOVÁ, Monika. *Mezinárodní turismus: analýza pozice turismu ve světové ekonomice, změny mezinárodního turismu v důsledku globálních změn, evropská integrace a mezinárodní turismus*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, 251 s. ISBN 978-80-247-4862-7.
- [70] PÁSKOVÁ, Martina a Josef ZELENKA. Krajina vyhledávaná, konzumovaná, či tvořená cestovním ruchem?: V zorném poli geografů. *Geografické rozhledy*. Praha: Kartografie Praha, 2007, **06-07**(4), 4. ISSN 1210-3004.
- [71] PÁSKOVÁ, Martina. Dědictví pro turismus nebo turismus pro dědictví?: Veřejná správa. In: *S. 12*. Praha: MV ČR, 2002, ročník 13, částka 21-22, číslo 2.
- [72] PÁSKOVÁ, Martina. Environmentalistika cestovního ruchu: Tourism Environmentalism. *Czech Journal of tourism*. Brno: Masarykova univerzita, 2012-, **1**(2), s. 77-113. DOI: Czech Journal of Tourism. ISSN 1805-3580.
- [73] PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost cestovního ruchu*. 3. vyd., přeprac. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, 335 s. ISBN 978-80-7435-329-1.
- [74] PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, 298 s. ISBN 978-80-7041-658-7.

- [75] PÁSKOVÁ, Martina. *Změny geografického prostředí vyvolané rozvojem cestovního ruchu ve světle kriticko-realistické metodologie*. Praha, 2003. Dizertační práce. Přírodovědecká fakulta UK Praha, 199 str.
- [76] PLOG, S. C. Why destinations Rise and Fall in Popularity. In *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly* (Nov.), 1973, p.p. 13-16.
- [77] RTV J. Lednice Hody. In: *Youtube* [online]. Lednice: RTV J, 5. 8. 2015 [cit. 2015-09-29]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KmN2ww171x0>
- [78] RYAN, Chris. *Recreation Tourism - a Social Science Perspective*. London: Routledge, 1991, 227p.
- [79] RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch: soubor studijních materiálů*. Vyd. 3. rozš. Ostrava: Key Publishing, 2009, 187 s. Management (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-028-6.
- [80] STIBRAL, Karel. *Proč je příroda krásná?: estetické vnímání přírody v novověku*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2005, 202 s., [16] s. barev. obr. příl. Bod (Dokořán). ISBN 80-736-3008-7.
- [81] SVOBODA, Richard, kastelán Zámku Valtice. [ústní sdělení], polořízený rozhovor, Valtice 29. 7. 2015.
- [82] ŠIMKOVÁ, E. *Sustainability in tourism and rural areas*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015.
- [83] ŠKRLOVÁ, Adriana, sekretářka DSO LVA. [písemné sdělení] Korespondence elektronickou poštou, Lednice 24. 8. 2015.
- [84] TLUSTÁK, Michal, bývalý kastelán Zámku Valtice. [písemné sdělení] Odpovědi na otázky elektronickou poštou, Valtice 2015.
- [85] TRNKOVÁ, Olga. *Území a cestovní ruch*. 1.vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1993, 95 s. ISBN 80-707-9123-3.
- [86] TROJAN, Pavel, starosta města Valtice. [písemné a ústní sdělení] Polořízený rozhovor a korespondence elektronickou poštou, Valtice 16. 11. 2015.
- [87] TŘEBICKÝ, V. *Ekologická stopa: Nepublikovaný příspěvek přednesený v rámci mezinárodního kurzu TOPAS " Sustainable Tourism and Visitors Management in protected Areas"*. Haut Ecole Valaisanne. Špindlerův Mlýn: Správa CHKO, 2002.
- [88] UHLÍKOVÁ, Jitka, Aleš VOREL a Jan ŠÍMA. Analýza třináctiletého období poskytování náhrad škod způsobených bobrem evropským: Péče o přírodu a krajinu. In: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. *Ochrana přírody: Péče o přírodu a krajinu*. Časopis Ochrana přírody 2/2005- 3. 6. 2015 [online]. Praha 11: Agentura ochrany

- přírody a krajiny České republiky, 2015, [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/pece-o-prirodu-a-krajinu/analyza-trinactileteho-obdobi-poskytovani-nahrad-skod-zpusobenych-bobrem-evropskym/>
- [89] UHLÍKOVÁ, Jitka. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. [písemné sdělení] Korespondence elektronickou poštou, 24. 9. 2015.
- [90] UNWTO: *Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism*. Madrid, 1998. p.194.
- [91] UNWTO: *Sustainable Development of Ecotourism - A Compilation of Good Practices*. (English version). 2001. ISBN 92-844-0478-9, p. 261.
- [92] VOTÝPKA, Jan, jr. Vodní světy. Bobři. *Země Světa, zeměpisný a cestopisný měsíčník*. Jižní Morava. Pálava, Mikulov, Lednicko-valtický areál. Praha: GeoBohemia, 2004, **duben 2004**(4), s. 16-20. ISSN 1213-8193.
- [93] VYBÍRAL, Jan, ředitel Biosférické rezervace Dolní Morava. [písemné a ústní sdělení] Telefonický rozhovor a korespondence elektronickou poštou, 19. 2. 2016.
- [94] WIKIPEDIA. Páchník hnědý. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. Wikimedia project: Creative commons, 2015, 24. 11. 2015 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1chn%C3%ADk_hn%C4%9Bd%C3%BD
- [95] ZATLOUKAL, Pavel, Přemysl KREJČIŘÍK a Ondřej ZATLOUKAL. *Lednicko-valtický areál: průvodce*. 1. vyd. v jazyce českém. Valtice: Průvodce parkem, 2013, 100 s., [2] s. obr. příl. ISBN 978-80-87073-63-6.
- [96] ZÁVODNÁ, Lucie Sára. *Udržitelný cestovní ruch: principy, certifikace a měření*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4576-2.
- [97] ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.
- [98] ZELENKA, Josef, Jan TĚŠITEL, Martina PÁSKOVÁ a Drahomíra KUŠOVÁ. *Udržitelný cestovní ruch: management cestovního ruchu v chráněných územích*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-244-7.
- [99] ZELENKA, Josef, Martina PÁSKOVÁ a Martina HUSÁKOVÁ. *Aplikace umělé inteligence, kognitivní vědy a informačních a komunikačních technologií v udržitelném cestovním ruchu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015, 338 s. ISBN 978-80-7435-536-3.
- [100] ZELENKA, Josef. *Percepce krajiny a genius loci*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, 325 s. ISBN 978-80-7041-191-9.
- [101] ZELENKA, Josef. Únosná kapacita v cestovním ruchu. *Czech Journal of Tourism*. 2012, **1**(2), s. 114-134.

9 Přílohy

Seznam příloh:

Příloha 1 Seznam použitých zkratk a výrazů.....	I
Příloha 2 Environmentální vlivy cestovního ruchu.....	III
Příloha 3 Životní cyklus destinace a jeho fáze.....	VI
Příloha 4 Indikátory cestovního ruchu podle UNWTO	VIII
Příloha 5 Atraktivity obce Lednice s fotodokumentací	XI
Příloha 6 Atraktivity města Valtice s fotodokumentací	XXI
Příloha 7 Fotodokumentace koncentrace turistů u hlavních památek	XXXIII
Příloha 8 Bobr evropský, kormorán velký a brouk páchník v LVA.....	XXXVI
Příloha 9 Dotazník: Spokojenost návštěvníků v LVA.....	XLIV
Příloha 10 Dotazník: Spokojenost rezidentů s vývojem CR v LVA	XLIX
Příloha 11 Rozhovor s Ing. Přemyslem Krejčíříkem, Ph.D.	LIV
Příloha 12 Rozhovor s RNDr. Liborem Kabátem.....	LVII
Příloha 13 Rozhovor s Ing. Pavlem Trojanem	LXIII
Příloha 14 Rozhovor s Ivanou Holáskovou	LXIX
Příloha 15 Rozhovor s Ing. Richardem Svobodou, MBA	LXXIV
Příloha 16 E-mailová korespondence s Mgr. Michalem Tlustákem.....	LXXVII
Příloha 17 Rozhovor s Mgr. Darinou Danielovou	LXXX
Příloha 18 Telefonický rozhovor s Ing. Janem Vybíralem.....	LXXXIII
Příloha 19 Leták skutečného cyklisty	XCIII
Příloha 20 Komercializace u zámku Valtice	XCIV
Příloha 21 Oskanované zadání bakalářské práce	XCVI

Příloha 1 Seznam použitých zkratk a výrazů

ADONIS	Agentura pro udržitelný rozvoj
Aktér CR	Aktér cestovního ruchu
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
ATUR ČR	Asociace turistických regionů České republiky
BR	Biosférická rezervace
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
CCR JM	Centrála cestovního ruchu Jižní Moravy
CR	Cestovní ruch
CzechTourism	Česká centrála cestovního ruchu
DM	Destinační management
DMO	Společnost destinačního managementu
DSO LVA	Dobrovolný svazek obcí Lednicko-valtického areálu
EIA	Posouzení dopadů projektů na životní prostředí
EU	Evropská Unie
EVL	Evropsky významná lokalita
IUR	Indikátor udržitelného rozvoje
IUCN	Mezinárodní svaz pro ochranu přírody a přírodních zdrojů
LAC	Model limitů přijatelné změny
LVA	Lednicko-valtický areál
MAS LVA	Místní akční skupina Lednicko-valtického areálu
MP LVA	Management plán Lednicko-valtického areálu
NCDT	Národní centrum divadla a tance
NPÚ	Národní památkový ústav
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
SCLLD	Strategie komunitně vedeného místního rozvoje
SCOPE	Scientific Committee on Problems of the Environment
SEA	Posouzení dopadů strategií na životní prostředí
Seznam UNESCO	Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO
TIC	Turistické informační centrum
ÚK	Únosná kapacita

UNESCO	Mezinárodní úmluva na ochranu světového kulturního a přírodního dědictví
UNWTO	Světová organizace cestovního ruchu při OSN
ŽCD	Životní cyklus destinace
ŽP	Životní prostředí

Příloha 2 Environmentální vlivy cestovního ruchu

Environmentální vlivy cestovního ruchu, dle Páskové (2012), lze členit dle různých hledisek:

- Podle typu destinačního prostředí – přírodní, přírodě blízké, rurální a urbánní.
- Podle geografické úrovně působení.
- Podle časového měřítka – krátkodobé a dlouhodobě působící.
- Podle charakteru změny – vratné a nevratné.
- Podle místa působení - jsou rozlišovány efekty vyvolané cestovním ruchem v samotné destinaci, ale i v prostředí tranzitních a zdrojových oblastí.

Jak uvádí Pásková (2012:80,81) potenciální i přítomní návštěvníci svými požadavky na vybavení, pohodlí, hygienu, bezpečnost, ale i vzhled destinace tzv. **environmentální bublinou**, kterou si přinášejí do nového prostředí (viz Cohen, 1972:167 in Pásková 2012) tak vytvářejí tlak na místní podnikatelský sektor. Ten se pak snaží splnit přání a požadavky návštěvníků a přiblížit podmínky v destinaci úrovni jejich domácího prostředí. V případě nedostatečně kvalifikovaného managementu, jak autorka dále uvádí, pak dochází k sebedestruktivnímu **efektu turistické pasti**.

Jak uvádí Zelenka a Pásková (2012:129) je tento efekt pro udržitelnost cestovního ruchu zásadní hrozbou. Toto nežádoucí působení cestovního ruchu, který není regulován, znehodnocuje svými podnikatelskými aktivitami svůj vlastní kapitál. Ničí především svoje kulturní a přírodní hodnoty destinace a následkem toho i předpoklady pro svůj ekonomicky, ekologicky a společensky udržitelný rozvoj. Jak dále uvádějí autoři je intenzita dopadu tohoto efektu dána různými faktory. Jedná se například o relativní návštěvnost (ve vztahu na počet obyvatel nebo rozlohu destinace), sezónnost, zranitelnost ekosystémů nebo míru ekonomické závislosti obyvatel na cestovním ruchu, ale také míru regulace cestovního ruchu. Tento jev tak může sebedestruktivně ovlivňovat životní cyklus destinace.

Emise jsou jedním z nejvýznamnějších vlivů cestovního ruchu na životní prostředí. Cestovní ruch je podle Páskové (2012:82) zdrojem emisí buď **přímo** – dopravou účastníků přímo do destinace (silniční, letecká, lodní doprava) nebo **nepřímo** – spotřebovává zdroje, při jejichž produkci, distribuci a spotřebě a následné likvidaci emise vznikají (např. elektrická energie, stavební a konstrukční materiály apod.). Emise skleníkových plynů do atmosféry, vznikající při dopravě, vytápění, či chlazení, tak výrazně přispívají ke globálnímu oteplování.

Ke **znečišťování povrchových i podzemních vod** pak podle Páskové (2012:83) dochází aktivitami návštěvníků, ale i provozem zařízení cestovního ruchu. Projevuje se především v místech s nepřipravenou infrastrukturou a to především znečišťováním vody splašky a v okolí pláží a znečišťováním půdy odpadky, exkrementy a komunálním odpadem.

Zvýšená **hladina hlučnosti** (nad 60 decibelů) je, jak autorka dále uvádí, jedním z dalších vlivů cestovního ruchu, ke kterému dochází v místech s vysokou koncentrací návštěvníků. K tomu dochází v blízkosti letišť, dálnic a nádraží, ale i velkých kulturních, sportovních a zábavních zařízení. Zvýšený hluk může narušit prostorové i reprodukční chování živočichů, ale ruší i místní obyvatelstvo.

Dalším nežádoucím vlivem a dopadem cestovního ruchu na životní prostředí je **eroze**. Jak uvádí ve svém článku Pásková (2012:83) jde o procesy, při kterých je přirozená eroze, která vzniká působením větru, vody, sněhu, ledovce nebo živých organismů značně urychlena působením člověka. Je to proces narušování a odstraňování povrchu přírodnin, hornin a vrchní vrstvy půdy. Specifickým druhem eroze je eroze pobřeží. Významnými činiteli eroze jsou i aktivity návštěvníků. Jak autorka dále uvádí, jde především o narušování složek socio-kulturního prostředí, jako např. staveb, soch a památek dotyky, chůzí a rozšiřování a prohlubování cest či prošlapávání paralelních a nových cest v okolí památek. Dále se zmiňuje také o erozi způsobenou horskými a jinými koly ve vzájemném působení s deštěm. Na erozi se výrazným způsobem podílí výstavba infrastruktury cestovního ruchu, jako jsou komunikace, ubytovací, přístavní a pobřežní zařízení.

Eroze způsobená pohybem lidí po nezpevněných nebo částečně zpevněných cestách ve volné přírodě se nazývá, **sešlap**. Míra sešlapů je podle Páskové

(2012:83) jedním z indikátorů využívaných při monitorování dopadů cestovního ruchu především v pěší turistice, cykloturistice a jezdeckém cestovním ruchu. Dopady cestovního ruchu na imateriální prostředí tzv. **eroze duchovních a kulturních hodnot** pak může být podle autorky příčinou narušení pietnosti místa a poškození jeho genia loci např. i u památek zapsaných na seznam kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Další neúmyslné aktivity návštěvníků, jak uvádí Pásková (2012:84), mohou narušit funkce ekosystémů a zapříčinit zavlečení a šíření **alochtonních druhů** z míst kam byly zavlečeny nebo vysazeny provozovateli nebo vlastníky objektů cestovního ruchu za účelem zvýšení atraktivnosti místa. Jedná se o neúmyslné zavlečení semen, mikroorganismů nebo drobných živočichů přenosem na botách, oděvu nebo potravinách či uvnitř trávící soustavy ze zahrad, parků, sadů, obor nebo rybníků apod. Toto zavlečení alochtonních druhů zvláště v chráněných územích může podle autorky zapříčinit snižování druhové rozmanitosti, vytlačení nebo úhyn některých druhů živočichů, rostlin, ale i stromů (např. vlivem okusů bobra evropského) následkem rozmnožení invazního druhu.

Cestovní ruch pak přináší i záměrné poškozování přírodních a kulturních hodnot např. formou **nápisů, vrypů či grafit** do skalních nebo jiných přírodních, ale i kulturních památek. Dle autorky sem patří i poškozování či sběr vzácných živočichů a jejich schránek nebo rostlinných druhů, nerostů, hornin, zkamenělin. V mořích pak jde o poškozování korálových útesů, jak uvádí např. Cater (1991:14 cit. in Pásková 2012:85) za účelem získání stavebního materiálu pro hotely a stavby infrastruktury cestovního ruchu.

Příloha 3 Životní cyklus destinace a jeho fáze

Jednotlivé fáze životního cyklu destinace autoři popisují (převzato a upraveno podle Zelenka, Pásková 2012:654) jako **objevení, vtažení, rozvoj, konsolidaci, stagnaci a poststagnaci**.

V první **fázi objevení** je objevena a představena na trh nová destinace. Tato destinace je zpočátku navštěvována jen malým počtem návštěvníků, neexistuje v ní žádná suprastruktura, místní obyvatelé jsou nadšení z příchozích návštěvníků. Podle Doxeyho (1975 cit. in Zelenka, Pásková 2012) iritačního indexu lze postoj místních obyvatel charakterizovat jako euforii. Návštěvníci jsou podle Ploga (1973 in Zelenka a Pásková 2012) označováni za objevitele nebo alocentriky.

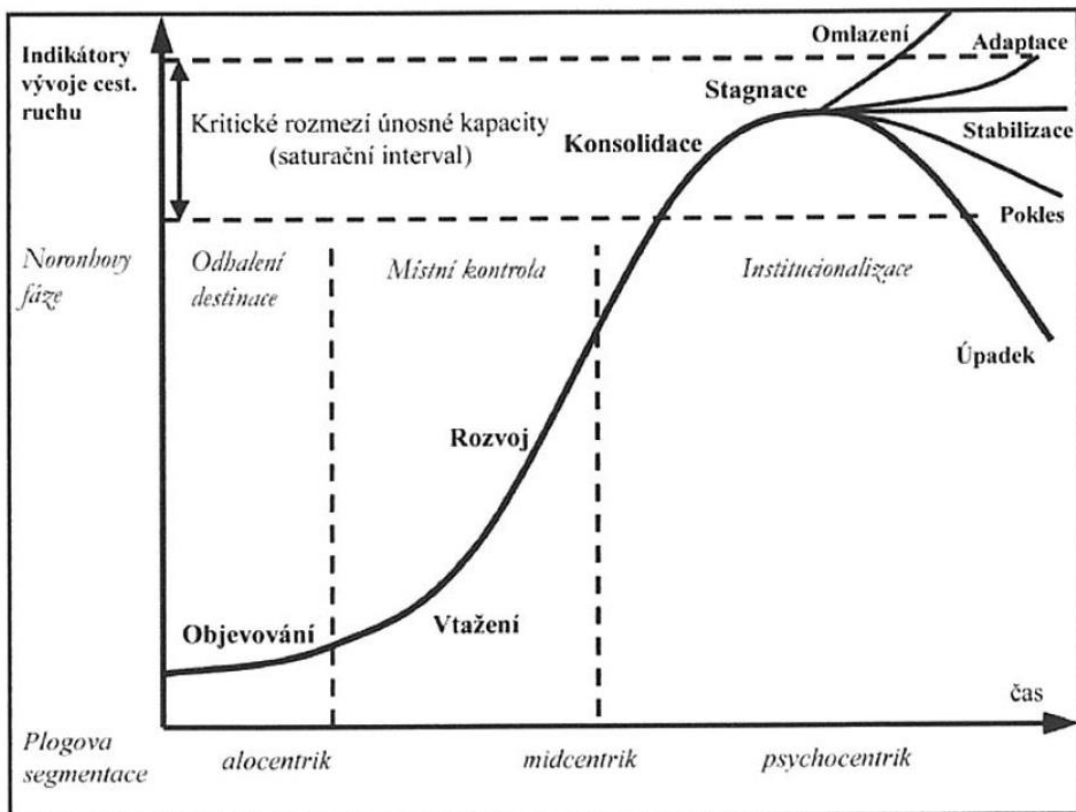
Další fází je dle autorů **fáze vtažení**, ve které iniciativa rezidentů vzrůstá s postupně zvyšujícími se nároky návštěvníků. Tyto vzrůstají úměrně k velikosti jejich environmentální bubliny (Cohen 1972:167 cit. in Zelenka, Pásková 2012). Vzniká tak postupně trh cestovního ruchu s jeho hlavním znakem – sezónností. Tato fáze je spojena s rozvojem suprastruktury cestovního ruchu. Dle Doxeyho (1975 cit. in Zelenka, Pásková 2012) iritačního indexu vyjadřují rezidenti svůj vztah k návštěvníkům směsí euforie s apatií. Kontakt mezi návštěvníky a rezidenty je zkomercializován.

Ve **fázi rozvoje**, jak dále autoři uvádějí, dosahuje míra růstu intenzity návštěvníků nejvyšších hodnot. Počty návštěvníků v hlavní sezóně překračují počet místních obyvatel. Pro cestovní ruch v této fázi je typická masovost a diverzifikace nabídky. Časté je zde zapojení zahraničních podnikatelů a dovoz nezbytných surovin a materiálů k zajištění zvyšujících se nároků na standard služeb a vybavení destinace. Dle Doxeyho iritační škály dosahují vztahy tolerování až apatie.

Teprve ve **fázi konsolidace** se zpomaluje růst návštěvnosti. Dle autorů zde převažují návštěvníci bez zájmu o reálný život rezidentů, kteří přijíždějí jen za vidinou „turistického ráje“. Turistický ruch se stává masový a turistické aktivity se stávají pro místní rezidenty životně důležité, jsou jejich příjmem, jsou na nich finančně a ekonomicky závislí a také ovlivňují jejich zaměstnanost. Následkem toho roste suprastruktura CR a místo se stává monokulturní destinací. Doxeyho (1975) iritační index se posunuje směrem ke znechucení.

Fáze stagnace je pak, jak autoři dále uvádějí, nejkritičtější fází. Počty návštěvníků už dosahují vrcholu, ale průměrná útrata má klesající tendenci. Často dochází k dosažení únosné kapacity destinace a ztrátě její atraktivity. Dle Doxeyho (1975) iritační škály dochází k znechucení až nepřátelství rezidentů.

Poslední **fáze poststagnace** může mít, dle autorů, tři varianty v závislosti na předchozím vývoji. Jde buďto o **nevratný pokles**, v případě, kdy selhal destinační management. Nebo jde o **stabilizaci**, která je výsledkem promyšleného destinačního managementu a určitou změnou image destinace nebo zvýšením únosné kapacity novými metodami, technologií a inovacemi. Za touto fází pak následuje **omlazení**, jako nový životní cyklus destinace.

Obrázek 48 Životní cyklu destinace s vyznačením převažujících typů návštěvníků podle Páskové (2003) – kompilace z Butler (1980), Norongha(1979), Plog (1973).
Zdroj: Pásková, 2012

Příloha 4 Indikátory cestovního ruchu podle UNWTO

Klíčovými indikátory udržitelného cestovního ruchu dle UNWTO (1998), převzato a upraveno z (Pásková 2014), jsou pro všechny destinace:

INDIKÁTOR	Způsob vytvoření a zjištění/Příklad sběru dat
UNWTO 1	
Ochrana území	kategorie ochrany území podle indexu IUCN/ záznamy zprávy o jeho zařazení do určitých kategorií ochrany, mapy.
UNWTO 2	
Stres	počty návštěvníků za rok, a nejnavštěvovanější měsíc/ počty návštěvníků a množství jejich odpadu v dané oblasti.
UNWTO 3	
Intenzita užívání	počty osob/ha v hlavní sezóně/počty ubytovaných hostů nebo návštěvníků.
UNWTO 4	
Sociální dopady	poměr počtu návštěvníků a místních obyvatel v hlavní sezóně a průměrně/počty turistů, záznamy policie o přestupcích.
UNWTO 5	
Kontrola rozvoje	hodnocení dopadů na ŽP např. (EIA), kontroly rozvoje místa (land use) a intenzity užívání/materiály územního rozvoje.
UNWTO 6	
Odpadové hospodářství	množství pevného a recyklovaného odpadu, kapacita a míra. využití hygienických zařízení v místě/data statistických úřadů poměr osob a hygienických zařízení v hlavní sezóně.
UNWTO 7	
Proces plánování	rozvojový regionální plán pro destinaci CR/plánovací dokumentace pro regionální i místní CR (např. Plán péče LVA).

UNWTO 8

Kritické ekosystémy počty vzácných a ohrožených biologických druhů/časové řady počtů ohrožených druhů.

UNWTO 9

Spokojenost spotřebitelů míra spokojenosti návštěvníků /pravidelná dotazníková šetření tuzemských návštěvníků a cizinců zvláště.

UNWTO 10

Spokojenost místních obyvatel míra spokojenosti místních obyvatel/pravidelný monitoring faktorů spokojenosti s vývojem CR.

Kulturní krajiny se pak také týkají **specifické indikátory pro lokální úroveň UNWTO** (1998) převzato a upraveno dle Páskové (2014:192) jako jsou:

- **Sezónnost cestovního ruchu**

Jde o poměr prodaných lůžek v hlavní a vedlejší sezóně (měsíční časové řady hostů registrovaných ubytovacích zařízení).

- **Negativní dopady na přírodu**

Zejména se jedná o pytláčení, neoficiální vstupy do chráněných území, porušování zákazů vstupu a jízdy atd. Úřední záznamy incidentů.

- **Degradace kulturního kapitálu**

Jsou to především náklady náprav škod vzniklých turismem. Jde o data správců památek, pořadatelů atd.

Dále se kulturní krajiny týkají tzv. **složené indikátory dle UNWTO** (1998) převzato a upraveno dle Páskové (2014:192-3):

- **UNWTO A – Únosná kapacita**

Jde o tzv. metodu včasného varování. Spočívá v měření klíčových faktorů, které ovlivňují schopnost místa absorbovat různou intenzitu cestovního ruchu. Jsou měřitelné kombinací ukazatelů kvality vody a přístupu k ní, citlivosti místa kapacity infrastruktury.

- **UNWTO B – Tlak na místo (lokalitu)**

Jde o měření míry vlivu cestovního ruchu a kumulovaných vlivů dalších odvětví na lokalitu, přírodní a kulturní atributy vlivu. Jsou uváděny ve výši nákladů na úklid a odstranění škod, hustotou využívání místa (osoby/m²), sezónními návaly, negativními prvky chování návštěvníků.

- **UNWTO C – Atraktivnost lokality**

Jde o kvantitativní měření těch atraktivit místa, které je dělají přitažlivé pro CR a mohou se měnit v čase. Jde většinou o kombinace ukazatelů, např. kvality vody, srovnávacího oceňování krajinné a socio-kulturní rozmanitosti, úroveň údržby, hodnocení návštěvníků atd.

Příloha 5 Atraktivita obce Lednice s fotodokumentací

Zámecký park v Lednici, je součástí zámeckého areálu a patří k významným světovým dílům zahradního umění. Jak uvádí ADONIS (2011b) na konci 18. století sem byly přivezeny první cizokrajné dřeviny ze Severní Ameriky, které dnes tvoří ojedinělou sbírku. Park byl často zaplavován řekou Dyjí. Aby se zabránilo záplavám, rozhodli se majitelé panství vybudovat mimořádné meliorační dílo. Nechali vyhloubit ohromný rybník a vytvořit soustavu ostrůvků. Do dnešní podoby, připomínající staré italské a francouzské zahrady, byl park upraven v 19. století. V hlavní pohledové ose je průhled parkem od zámku přes rybník zakončen dominantní stavbou Minaretu. Park je celoročně přístupný veřejnosti a platí zde zákaz jízdy na kole a zákaz vstupu na trávníky francouzské zahrady.

Obrázek 49 Zámecký park Lednice, francouzská zahrada.
Zdroj: vlastní foto, 14. 8. 2015

Palmový skleník, který navazuje na zámek, byl postaven v roce 1717 na místě bývalé oranžerie. Jak uvádí ADONIS (2011b) byla tato stavba s moderní železnou konstrukcí s polokruhovitým zaklenutím na svou dobu mimořádně pokroková a dodnes patří mezi význačné technické památky. Pod střechou ze skleněných šindelů naleznete subtropickou a tropickou vegetaci.

Obrázek 50 Palmový skleník. Zdroj: vlastní foto, 30. 7. 2015

Minaret, zvaný také turecká věž nebo mešita, byl postaven podle projektu architekta Josefa Hardtmutha na dřevěných pilotech v bažinaté půdě. Jak uvádí ADONIS (2011b), patří tato výjimečná stavba, se svojí výškou téměř 60 metrů, v Evropě mezi nejvyšší. Po šnekovém schodišti s 302 schody je možné vystoupit na horní vyhlídkový ochoz, z něhož je nádherný výhled na zámek i park.

Obrázek 51 Minaret. Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

Součástí parku je replika **římského vodovodu – Akvadukt**, který byl vybudován roku 1805 na jednom z ostrovů. Jak uvádí ADONIS (2011b), voda, která z něj vytékala, dopadala přímo do jezera. V blízkosti akvaduktu se nachází pod navršeným skaliskem romantická jeskyně, zvaná **Peklo**.

Obrázek 52 Akvadukt v Zámeckém parku. Zdroj: vlastní foto 28. 7. 2015

Obrázek 53 Lávka přes Zámecký rybník. Zdroj: vlastní foto, 28. 7. 2015

Cestu po zámeckém parku si mohou návštěvníci zpestřit nebo zkrátit vyjížd'kou na koňském povoze nebo plavbou na lodičkách po **Zámecké Dyji**, která je, jak uvádí ADONIS (2011b), provozována lodní společností 1. Plavební. Lodí po Dyji se dostanou návštěvníci od Minaretu k Janovu hradu nebo zpět k zámku.

Obrázek 54 Lodní doprava po Zámecké Dyji.
Zdroj: vlastní foto, 28. 7. 2015

Obrázek 55 Vyjížd'ky koňským spřežením k Minaretu.
Zdroj: vlastní foto, 28. 7. 2015

Janův Hrad je romantická stavba postavena podle projektu J. Hardtmutha v letech 1807-1810 na levém břehu řeky Dyje v lese na poloostrově vytvořeném říčním zákrutem. Jak uvádí ADONIS (2011b), stavba svým vzhledem napodobuje anglickou hradní zříceninu. Janův hrad byl pojmenovaný na počest knížete Jana I. z Liechtensteina. Sloužil jako myslivna a lovecký zámek v době honů. K Janovu hradu se turisté dostanou na kole, koňským povozem nebo lodí od Minaretu.

Obrázek 56 Janův hrad. Zdroj: vlastní foto, 14. 8. 2015

Obelisk, byl vztyčen v roce 1798 na památku mírové smlouvy mezi Rakouskem a Francií. Jak uvádí ADONIS (2011b), je tento štíhlý jehlan z pískovce, zvaný také Facka, vysoký 23 metrů a připomíná staroegyptské sloupy. Nachází se v oboře po levé straně za obcí Lednice směrem na Podivín.

Nový Dvůr je zemědělský statek, který byl podle projektu J. Hardtmutha přestaven v letech 1809-1810 pro chov ovcí. V roce 1820 byla F. Engelem přistavěna proti vjezdu rotunda, v níž bylo stání pro dvacet krav. Vnější polovina obrácená k Mlýnskému rybníku, sloužila jako altán pro výletní společnost. Od konce 19. století zde byl zaveden chov koní. V současné době je v soukromém vlastnictví. Majitel s ním měl podnikatelské záměry v oblasti cestovního ruchu na zpřístupnění památky veřejnosti. Bohužel předčasně zemřel. V roce 2015 zde bylo vybudováno nové TIC a občerstvení s venkovním posezením a toaletou, jako jediné na cyklotrase Valtice-Lednice (více ve Zhodnocení památek pro ČR, Havlenová 2015).

**Obrázek 57 Lichtenštejnský statek Nový Dvůr.
Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015**

**Obrázek 58 TIC s občerstvením a zázemím Nový dvůr.
Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015**

**Obrázek 59 Rotunda v Novém dvoře.
Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015**

Lovecký zámek se nachází na cyklotrase z Janova hradu do Lednice. Jak uvádí ADONIS (2011b), je zámek od r. 1990 v soukromém vlastnictví a nejsou zde umožněny prohlídky. Jde o malou stavbu, která je obývána majiteli.

Obrázek 60 Lovecký zámek. Zdroj: vlastní foto, 14. 8. 2015

Obrázek 61 Lázeňská kolonáda Lednice - Amfiteátr. Zdroj: vlastní foto,

**Obrázek 62 Předvádění dravců - Společnost Zayferus.
Zdroj: vlastní foto, 28. 7. 2015**

Příloha 6 Atraktivita města Valtice s fotodokumentací

Kolonáda na Reistně je, jak uvádí ADONIS (2011b), monumentální stavba s vyhlídkou postavena v letech 1817-1823 nad valtickými vinicemi, nejvyšším místě LVA. Stavba byla postavena podle vzoru schönbrunnské kolonády. Nachází se na samé hranici s Rakouskem a nechal ji zbudovat Jan Josef I. z Liechtensteina na památku svého otce Františka Josefa I. a bratrů Filipa a Aloise Josefa I. Z její vyhlídkové terasy lze přehlédnout celý LVA (viz Obr. č. 64 a 65).

**Obrázek 63 Kolonáda Reistna s vyhlídkovou terasou.
Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015**

Obrázek 65 Pohled na Valtice z Reistny, sešlapy.
Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

Obrázek 64 Vyhlídková terasa na Reistně. Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

Zámeček **Belveder**, je jedním z dalších saletů, který naleznete na severním okraji Valtic na výjezdu směrem na Lednici. Jak uvádí ADONIS (2011b), byla tato původně klasicistní hospodářská budova postavena kolem roku 1805 v areálu bažantnice. V současnosti je v rekonstrukci a není přístupná veřejnosti.

**Obrázek 66 Zámeček Belveder, veřejnosti nepřístupný.
Zdroj: vlastní foto, 16. 11. 2015**

Hraniční zámek se nachází u obce Hlohovec na břehu rybníka. Jak uvádí ADONIS (2011b) osou této symetrické empírové stavby z roku 1826-27 kdysi procházela rakousko-moravská hranice (dokladem je nápis na atice „Zwischen Österreich und Mähren“). Zámek sloužil jako „kratochvíle“ a býval obývaný pouze příležitostně. Vyhlídka z něj nabízí výhled na Hlohovecký rybník, který je součástí ornitologické lokality Lednické rybníky.

Obrázek 67 Hraniční zámek u Hlohovce.
Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

**Obrázek 68 Hlohovecký rybník s Hraničním zámečkem.
Zdroj: vlastní foto, 29. 9. 2015**

Obrázek 69 Apollónův chrám. Zdroj: vlastní foto, 30. 7. 2015

Výhled směřuje přes rybníky k **Apollónovu chrámu** na druhé straně Mlýnského rybníku. Chrám byl, jak uvádí ADONIS (2011b), postaven v letech 1817-1819. Plochá střecha této monumentální stavby, je podpírána dóřskými sloupy a slouží jako vyhlídka na Mlýnský rybník a okolí.

Obrázek 70 Mlýnský rybník s Apollónovým chrámem. Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

Rybniční zámeček je malý klasicistní salet z roku 1817 postavený nad Prostředním rybníkem dle vlastního návrhu Josefa Kornhäusela. V roce 1926 zde byla zřízena výzkumná biologická stanice Mendelovy univerzity. Dle ADONIS (2011b) je z jeho terasy vidět Apollónův chrám.

Chrám Tří Grácií je, jak uvádí ADONIS (2011b), malý empírový zámeček z roku 1826, který se nachází nad Prostředním rybníkem. Tato polokruhová stavba je postavena na dvanácti jónských sloupech. Ve výklencích kolonády jsou umístěny alegorické sochy věd a umění Josefa Kliebera. Uprostřed palouku stojí sousoší Tří grácií – Athény Artemidy a Afrodity, které bylo vytesáno z jednoho kusu kamene.

Obrázek 71 Chrám Tří Grácií. Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

Obrázek 72 Dianin chrám. Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

Zámeček **Rendez-vous**, zvaný také **Dianin chrám**, je stavba postavená v letech 1810-1812 ve stylu klasicismu. Jak uvádí ADONIS (2011b) napodobuje tato stavba římský vítězný oblouk a sloužila jako místo setkání účastníků lovu, který pořádalo panstvo. Pro návštěvníky je umožněna prohlídka místností v prvním patře.

Lovecká **kaple sv. Huberta** byla vystavěna v roce 1854. Tato stavba je nejmladším saletem. Jak uvádí ADONIS (2011B) byla využívána k díkuvzdání za zdařilý lov a je jedinou stavbou s křesťanskou tematikou v LVA.

Obrázek 73 Kaple sv. Huberta. Zdroj: vlastní foto, 26. 7. 2015

Jižně od Břeclavi se pak nachází empírový zámeček **Pohansko**, postavený v letech 1810-1812 v rovinaté nivě řeky Dyje. Jak uvádí ADONIS (2011b) patří společně se zámečkem **Lány** k nejvzdálenějším saletům LVA. Dnes je v něm umístěna archeologická expozice z doby Velkomoravské říše s exponáty, nalezenými na blízkém slovanském sídlišti.

**Obrázek 74 Pohansko, ukázka původního osídlení.
Zdroj: vlastní foto, 16. 8. 2015**

Obrázek 75 Empírový zámek Pohansko. Zdroj: vlastní foto, 16. 8. 2015

Obrázek 76 Cesta k zámku Pohansko, sešlapy. Zdroj: vlastní foto, 16. 8. 2015

Obrázek 77 Stezka bosou nohou Valtice. Zdroj: vlastní foto, 28. 9. 2016

Obrázek 78 Jedno ze stanovišť Stezky bosou nohou
Zdroj: vlastní foto, 28. 9. 2016

Obrázek 79 Valtické hody. Zdroj: vlastní foto, 15. 8. 2015

Obrázek 80 Průvod stárků Valticemi. Zdroj: vlastní foto, 15. 8. 2015

Příloha 7 Fotodokumentace koncentrace turistů u hlavních památek

Obrázek 81 Koncentrace turistů u zámku Valtice. Zdroj: vlastní foto, 12. 8. 2015

Obrázek 82 Koncentrace turistů u Minaretu. Zdroj: vlastní foto, 28. 9. 2015

Obrázek 83 Koncentrace turistů v Lednici. Zdroj: vlastní foto 26. 7. 2015

Obrázek 84 Relaxace turistů na náměstí ve Valticích. Zdroj: vlastní foto, 25. 7. 2015

Obrázek 85 Koncentrace vozů na centrálním parkovišti v Lednici.
Zdroj: vlastní foto, 30. 7. 2015

Obrázek 86 Parkování na záchytném parkovišti na louce za mostem v Lednici.
Zdroj: vlastní foto, 30. 7. 2016

Příloha 8 Bobr evropský, kormorán velký a brouk páchník v LVA

Bobr evropský je chráněný druh a nemá v přírodě přirozeného nepřitele. Není

Obrázek 87 Bobr evropský
Zdroj: AOPK ČR (2014)

tedy povolen ani jeho odchyt nebo odstřel. Okusuje stromy a keře a staví si hráze především v noci (viz obr. č. 87). Ve dne ho návštěvníci téměř neuvidí. Přebývá v norách podél břehů ramen Dyje, která protéká Zámeckým parkem.

Jak uvádí „Program péče o bobra evropského“ (cit. in Časopis Ochrana přírody, AOPK ČR, 2014), je **bobr**

evropský (castor fiber) největším evropským hlodavcem o hmotnosti až 30 kg, s dlouhým plochým ocasem. Dospělý bobr dorůstá délky až jeden metr a žije v rodinných společenstvech. Každá rodina užívá svůj domovský krsek velký 1-2 km. Ten si také pachově označuje a brání. Bobr je plachý noční tvor, který staví soustavy kanálů a hrází na řekách, známé jako bobří hrady. Je výhradní býložravec. Jeho potravu tvoří byliny podél břehů, dřeviny, větvičky a lýko. Díky plovacím blanám na zadních končetinách, uzavíratelným nozdrám a žláze impregnující jeho srst, je přizpůsoben k životu ve vodě. Kvůli husté kožešině, masu a žláze byl bobr cíleně pronásledován a loven.

Jak uvádí Jan Votýpka, j. r. v časopise Země Světa (4/2004:20): „*Po dlouhé věky byli bobří součástí jihomoravských vodních světů.*“ Dařilo se jim hlavně v nivách dvou velkých moravských řek Moravy a Dyje, protože se tu střídala stojatá a tekoucí voda. V roce 1730 byl na těchto místech uloven poslední bobr a pak se ve střední Evropě víc než 200 let neobjevil. Jak dále autor uvádí, první bobří se pak začali vyskytovat na jižní Moravě od roku 1986 a pomalu usídlovali lužní lesy na Soutoku a postupovali na západ. Původ současných bobrů je nejasný. Mezi odborníky však převládá názor, že se k nám dostali z Rakouska, kde bylo v 70. a 80. letech vysazeno 42 bobrů ze Skandinávie, Kanady a východní Evropy. Návrat bobra do současné evropské krajiny však přináší celou řadu konfliktních situací a ekonomických škod. Jak uvádí časopis Ochrana přírody (AOPK ČR, 2014), aby bobr zůstal trvalou součástí naší přírody, byla připravena koncepce managementu

populace bobra evropského pod názvem „*Program péče o bobra evropského v České republice*“ (AOPK ČR, 2014). Jeho záměrem je účinně zmírnit socioekonomické dopady aktivit bobra a současně dodržovat přísnou ochranu tohoto druhu, která je stanovena legislativou EU. Tento program byl schválen 3. října 2013 Ministerstvem životního prostředí „*Hlavním cílem Programu péče je zabezpečit na území České republiky dlouhodobou a trvale udržitelnou populaci bobra evropského, a to ve všech hlavních povodích i v rámci nížinných a podhorských typů biotopů*“

V Lednicko-valtickém areálu mají s bobry problémy. Dle sdělení RNDr. Jitky Uhlíkové, PhD, koordinátorky z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (2015), škodí bobři v Zámeckém parku v Lednici především okusem vzácných stromů. Protože je bobr chráněný, stojí zde proti sobě ochrana bobra a ochrana vzácných dřevin a památky UNESCO. Dle sdělení Uhlíkové (2015) „*je LVA součástí Evropsky významné lokality (dále EVL) Niva Dyje. V této lokalitě je mimo jiné předmětem ochrany bobr evropský.*“ Z tohoto důvodu se v LVA provádí monitoring výskytu bobra evropského.“ Poslední dle Uhlíkové proběhl v roce 2013, z něj také vychází následující informace obsažené dále.

Dle výsledků monitoringu z roku 2013, jak dále tato autorka uvádí, zasahují do zámeckého parku 3 bobří teritoria. Jedno má dle Uhlíkové (2015) těžiště na Staré Dyji, druhé zasahuje pouze okrajově a má těžiště za soutokem Staré a Zámecké Dyje a třetí se nachází v oblasti Zámeckého rybníku. Kolik bobrů však v zámeckém parku žije, se nedá přesně odpovědět. Bobři využívají k lovu potravy pouze svůj domovský okrsek, který je osazen jednou rodinou a je dlouhý 1-2 km. Taková rodina může mít 3-7 členů. Jak dále autorka uvádí, svá teritoria si bobři obhajují, a nepustí do nich cizí bobry. Dle srovnání z monitoringu let 2009 a 2013 se dá říci, že se počet bobřích rodin významně nezmění. Dle Uhlíkové (2015) noví bobři osídlí pouze teritoria, která se uvolní.

Ve snaze zabránit šíření bobra do Zámecké zahrady v Lednici, která je památkou UNESCO, se uvažovalo i o oplocení. To však není všude možné, především z důvodu lodní dopavy po Dyji. Dle kastelánky Zámku Lednice Holáskové (2015) škody způsobené bobrem v LVA musí hradit MŽP. Při projížděcí lodí po zámecké Dyji k Minaretu nebo k Janohradu mohou návštěvníci pozorovat okusy bobra na stromech podél břehů (viz Obr. č. 88), na které je upozorní lodník

při svém výkladu. Na některých místech je možno zahlédnout i plot z pletiva, chránící některá místa nejen před bobry, ale i před ostatní zvěří (viz. Obr. č. 89).

**Obrázek 88 Okusy způsobené bobrem v Zámeckém parku Lednice.
Zdroj: vlastní foto, 28. 7. 2015**

**Obrázek 89 Ochrana pletivem před bobrem v Zámeckém parku Lednice.
Zdroj: vlastní foto, 28. 7. 2015**

Jak uvádí Plán péče o bobra evropského (AOPK ČR, 2014), LVA se nachází v zóně A, „*kde je navržena nejvyšší míra ochrany bobra evropského. Tato zóna zahrnuje všechny evropsky významné lokality (EVL), kde je bobr předmětem ochrany. Její hlavní funkcí je zaručit svou rozlohou, hydrologickým uspořádáním, potravní nabídkou a migračními možnostmi minimální podmínky pro dlouhodobý stabilní vývoj populace v ČR. Rozsah zón A má dostatečnou kapacitu pro zajištění existence druhu v různých typech prostředí v rámci hlavních povodí ČR. Zásahy do bobří populace by zde měly být vždy důsledně individuálně posouzeny s ohledem na potřebu zachování příznivého stavu druhu. Přednostně by zde měla být využívána opatření k prevenci či minimalizaci škod.*“

Dle sdělení Jitky Uhlíkové z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR, 2015), škody, které působí bobr v zámeckém parku, jsou nahrazovány dle zákona č. 115/2000 Sb., v platném znění a hradí je tedy stát. Žadatelem je Národní památkový ústav. Výše škod je pak vypočítávána dle tzv. oceňovací vyhlášky, která je aktuální pro daný rok. V zámeckém parku, který je součástí EVL (Evropsky významné lokality) Niva Dyje, zkoušeli dle Uhlíkové různá opatření proti bobrovi, např. vlčí trus. Nejjistější ochranou je ochrana stromů v parku pletivem nebo ochrannou fólií, které musí dosahovat do výšky aspoň 1m. Jak dále vysvětluje Uhlíková (2015) „*nesmí toto pletivo přiléhat ke kmeni stromu a mělo by být fixováno k zemi např. kolíky, aby je bobr nemohl lehce nadzdvihnout.*“ V posledních letech se plánuje ochrana zámeckého parku oplocením. Vyskytly se však nějaké administrativní překážky a nesouhlasný postoj místní ČSOP, proto nebyl zatím zrealizován. Záměr o oplocení však zůstává. Při cestě zámeckým parkem od Minaretu k Maurské vodárně je možno vidět mladé stromky a keře chráněné folií a pletivem proti okusům bobra (viz obr. č. 90a, 90b).

Jak dále Uhlíková (2015) uvádí, počet bobrů v oblasti LVA by se již významně měnit neměl. Dle posledního monitoringu v roce 2013, který umožnil srovnání s údaji z let 2009 lze říci, že se počet bobřích rodin významně nemění. Proč tomu tak je, vysvětluje Uhlíková (2015) tím, že toto území je bobry osídleno už dlouhodobě, rodiny tedy mají svá teritoria, která si hlídají a noví bobři osídlují pouze teritoria, která se uvolní. Dle výsledků mapování z roku 2013, jak dále Uhlíková upřesňuje, „*do zámeckého parku zasahují 3 bobří teritoria. Jedno má*

těžiště na Staré Dyji, druhé zde zasahuje spíše okrajově a má těžiště za soutokem Staré a Zámecké Dyje a třetí je v oblasti Zámeckého rybníku.“ Kolik bobrů je v Zámeckém parku v Lednici, se dle Uhlíkové nedá přesně odpovědět, „poněvadž bobři využívají k získání potravy svůj domovský okrsek a údaje o početnosti jsou průměrné, takže jedna rodina může mít třeba i tři členy, jiná zase 7 členů.“

Jak se uvádí v Analýze třináctiletého období poskytování náhrad škod způsobených bobrem evropským (dále Analýza), zveřejněné v časopise Ochrana přírody 2/2015 (AOPK ČR, 2015) z 3. 6. 2015 autorů (Uhlíková, Vorel, Šíma) „poměrně vysoký podíl nárokovaný za okrasné dřeviny a ovocné stromy (27%) je důsledkem náhrad škod způsobených bobrem v zámeckém parku v Lednici. Dle této Analýzy (AOPK ČR, 2015) byly tedy celkem vyplaceny v Jihomoravském kraji náhrady za škody na okrasných dřevinách a ovocných stromech ve výši 19 703 382 Kč (vše na webu AOPK ČR, 2015).

Obrázek 90 a, b Ochrana stromů před bobrem v Zámeckém parku Lednice.

Zdroj: vlastní foto, 28. 9. 2015

Jak je dále uvedeno v Analýze (AOPK ČR, 2015), „kompenzace za škody způsobené bobry na dřevinách kolem toků tvořily 1,65% vyplacených prostředků“. Finanční náhrady však nemohou zajistit bezproblémové soužití s bobrem, mohou

ale pomoci využít tyto prostředky k nalezení kompromisu mezi potřebami chráněného hlodavce a zájmy člověka v krajině. Na druhé straně, jak uvádí „Program péče o bobra evropského“, byl bobr vždy významným přirozeným přírodním činitelem. Jde o klíčový druh mokřadních systémů. Svoji aktivní činností bobr pozitivně ovlivňuje kvalitu vody, přeměňuje prostředí vodních toků, ploch a přilehlého okolí. V těchto lokalitách pak vzrůstá ekologická hodnota a druhová rozmanitost území. V důsledku této bobří revitalizace“ toků, které byly upraveny člověkem, bylo prokázáno zvýšení druhové diverzity rybích společenstev, vyšší četnost výskytu obojživelníků, xylofágního hmyzu i vodních a mokřadních ptáků.

Dle názoru Jana Vybírala (2015), ředitele Biosférické rezervace Dolní Morava je situace ohledně škod způsobených bobrem velmi vážná. Bobr nejen, že škodí okusem stromů, ale narušuje i protipovodňové hráze a vodohospodářská díla tím, že si staví hráze a nory. Může tak dojít k takovému zeslabení a narušení jejich funkce, což může ohrozit bezpečnost. Bobr je dle jeho názoru přemnožený a je třeba jeho počet eliminovat i za cenu odstřelu. Odchyt bobrů na místech, kde škodí a jejich vypuštění na místech, kde neškodí, se ukázal jako neúčinný a už se neprovádí. Takto vypuštění bobří jsou usmrceni dalšími bobry, kteří je považují za vetřelce. Dle Vybírala je bobr teritoriální zvíře, které si hlídá svůj okrsek a i takto vypuštěného jedince do cizího teritoria bere jako nepřítele, kterého zlikviduje. Dle jeho názoru je třeba výskyt bobrů regulovat i odstřelem, který lze v nutných případech ze zákona povolit, protože škody jsou stále větší. Vybíral dále vysvětluje: *„Teď je to o tom, že se hledá způsob, jak bobra eliminovat, protože všechny vhodné lokality jsou již okupované a teritoriálně zabrané bobřími rodinami. Zvíře už je vystresované, hlavně v době, kdy jsou vyháněni mladí bobří samci, mimo teritorium, rodina je vyhodí. To jsou ti jedinci, co někde zalezou někde do včelína nebo do zahrady, parku nebo sadu, a protože mají v genech napsáno, že mají hryzat, tak hryžou a hrabou a norují a tak vznikl obrovský problém, podle mého z nezodpovědnosti. Takže i to je ochrana přírody.“*

Dalším problémem v LVA, který má vliv na krajinu, jsou škody způsobené **kormorány**. Dle webu lze by se těmito škodám mělo předcházet lovem a plašením. Podle ornitologa Jana Vermouzka (cit. in Baroch, 2013) se však plašením nic nevyřeší, ptáci jen odletí k jinému rybníku a ten také vyloví. Což potvrdil i Krejčířík

(2015) a Vybíral (2015). Dle Vermouzka (cit. in Baroch, 2013) je problémem při lovu také to, že nažraný kormorán při vyrušení potravu okamžitě vyvrhne, aby se mu lépe odletělo na jiné místo, a tam znovu požírá další ryby. Jak dále vysvětluje Vybíral (2015), trus těchto ptáků je agresivní a je schopen jednak předusíkovat jejich stanoviště a spálit porosty povrchově, například na Ptačím ostrově v Zámeckém parku v Lednici (viz Obr. č. 91).

Kormorán je dle Vybírala (2015) velký problém, který naráží na zájmy rybářů, ale i zájmy ochrany přírody. Chráněné druhy totiž žijí i ve vodách. *„Kormorán velký spotřebuje denně 1/2 kg ryb. Neškodí jen rybářům a rybníkářům, ale i ochraně přírody, protože když je zle, vyloví i ty nejmenší potůčky. Pstruzi nejsou zvyklí bránit se ve vodě proti nebezpečí shora – proti kormoránům. Vyloví lipanové, pstruhové druhy a způsobují obrovské škody i ochraně přírody. A na počátku bylo chybné rozhodnutí, že budeme kormorána chránit. Před 20 ti lety se spustil boj, bylo spočítáno, že už žije jen 500 párů kormoránů. Od té doby máme 100 tisíc párů kormoránů a ti už zlikvidovali ¾ rybníkářství na západě.“*

**Obrázek 91 Kormoráni v Zámeckém parku Lednice.
Zdroj: vlastní foto, 28. 9. 2015**

Obrázek 92 Páchník hnědý.
Zdroj: Wikipedia (2015)

Páchník hnědý. Dle webu (Wikipedia, 2015) dosahuje tento brouk z čeledi zlatohlávkovitých délky kolem 30 mm a jeho samička klade kolem 30 vajíček do dutin starších listnatých stromů. Larvy, které se vylíhnou, prodělávají ve stromech 3-4 letý cyklus vývoje a než se zakuklí, měří až 10 cm. Jak dále tento web uvádí, dospělí brouci se vyhřívají ve slunných dnech na kmenech stromů a vydávají charakteristický zápach, podle něž vzniklo i české rodové jméno tohoto brouka. Tyto vykotlané stromy se pak sice mohou kácet, ale jejich kmeny se ponechávají na místě, ještě cca 2 roky jak uvedl Krejčířík (2015), aby se brouci mohli dovyvinout. Ležící pokácené stromy je možno vidět v Zámeckém parku, v Bezručově aleji u cesty k Belvederu (viz Obr. č. 93) nebo cestou k zámečku Pohansko. Zde takové stromy ještě stojí a byla tam v roce 2012 otevřena Naučná stezka Entové - doupné stromy na Pohansku, která byla podpořena EU. Stromy na ní byly pojmenovány podle postav z knihy J. Tolkienu jako Entové – Strážci lesa. Jak uvádí web (Město Břeclav, 2015), smyslem této stezky je upozornit na tyto stromy, které na první pohled vypadají jako odumírající, ale které mají pro společenstvo lužního lesa nesmírný význam. Jedná se o torza dubů a habrů, které postupně odumírají, ale které jsou z pohledu

Obrázek 93 Torzo stromu u Belvederu.
Zdroj: vlastní foto, 16. 11. 2016

botaniků, biologů a mykologů velmi vzácné, protože v nich stále koluje život. Páchník hnědý je dle stupně ohrožení podle IUCN označen jako téměř ohrožený druh (IUCN Red List, 2010).

Příloha 9 Dotazník: Spokojenost návštěvníků v LVA

Dotazník spokojenosti návštěvníků v Lednicko-valtickém areálu (LVA)

Dotazník spokojenosti návštěvníků v Lednicko-valtickém areálu (LVA)

Dobrý den,

navštívili jste Lednicko-valtický areál? Věnujte tedy prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku. Jsem studentkou Univerzity Hradec Králové, obor Management cestovního ruchu a prosím o vyplnění krátkého dotazníku, který Vám nezabere více jak 10 minut, a který bude součástí výzkumu mojí bakalářské práce o Lednicko-valtickém areálu.

Děkuji předem za Váš čas a ochotu.

Vladimíra Havlenová

Libilo se Vám v LVA?

- Ano
 Ne

Byli jste zde poprvé?

- Ano
 Ne

S kým jste přijeli do LVA?

- S rodinou
 S partnerem
 S kamarády
 S rodinou a přáteli
 Sám, sama

Z kterého kraje pocházíte?

- Praha Středočeský Jihočeský Plzeňský Karlovarský Ústecký
 Liberecký Královéhradecký Pardubický Vysočina Jihomoravský Olomoucký
 Zlínský Moravskoslezský Slovensko
 z jiného kraje, země, napište

Dotazník spokojenosti návštěvníků v Lednicko-valtickém areálu (LVA)

Co se Vám v LVA nejvíce líbilo? (více možných odpovědí)

- Zámek Lednice
- Zámek Valtice
- Zahrady LVA
- Minaret
- Skleník
- Janohrad
- Salety
- Vinice
- Celý LVA
- Něco jiného, napište

Po LVA jste se pohybovali (více možných odpovědí)

- Pěšky
- Na kole
- Na lodičkách
- Koňským povozem
- Autem
- Jinak, napište...

Co Vám zde chybělo, co jste postrádali? (více možných odpovědí)

- WC
- Občerstvení
- Informační tabule
- Značení cest
- Parkoviště
- Ubytovací možnosti
- Odpadkové koše
- Nic
- Možnost koupání
- Něco jiného, napište...

Dotazník spokojenosti návštěvníků v Lednicko-valtickém areálu (LVA)

Kde jste byli ubytováni?

- Kemp
- Soukromí
- Penzion
- Hotel
- U známých
- Bez ubytování - 1 denní návštěvník
- Jinde, napište kde..

Jak dlouhý byl Váš pobyt?

- Týden
- Méně než týden
- Jeden den - jednodenní návštěvník
- Déle než týden

Jak na Vás toto místo zapůsobilo?

- Pozitivně
- Negativně
- Nezapůsobilo na nás

Co se Vám zde nelíbilo, co Vám vadilo nebo co Vás obtěžovalo? (otevřená otázka)

Navštívili jste Bylinkovou zahradu ve Valticích?

- Ano
- Ne

Dotazník spokojenosti návštěvníků v Lednicko-valtickém areálu (LVA)

Věděli jste o Bylinkové zahradě ve Valticích?

- Ano
 Ne
 Kdybych o ní věděl/a, navštívil/a bych ji
 I kdybych o ní věděl/a, nenavštívil/a bych ji

Využili jste možnosti objednat si Průvodce parkem v Lednici?

- Ano
 Ne

Věděli nebo víte o možnosti objednat si Průvodce parkem v Lednici?

- Ano
 Ne
 Kdybych o ní věděl/a, využil/a bych ji
 I kdybych o ní věděl/a, nevyužil/a bych ji

Navštívili jste ukázky lovu dravců v Lednici?

- Ano
 Ne
 Kdybych o nich věděl/a, navštívil/a bych je
 I kdybych o nich věděl/a, nenavštívila bych je

Libily/libí se Vám ukázky lovu dravců v Lednici?

- Ano
 Ne

Dotazník spokojenosti návštěvníků v Lednicko-valtickém areálu (LVA)

Jsou ukázky lovu dravců podle Vás přínosem cestovnímu ruchu nebo ruší atmosféru místa?

- Jsou přínosem
- Nejsou přínosem
- Rušily nás
- Nerušily nás

Doporučili byste návštěvu svým známým?

- Ano
- Ne

Plánujete znovu navštívit LVA?

- Ano
- Spíše ne

Místo dotazování

Příloha 10 Dotazník: Spokojenost rezidentů s vývojem CR v LVA

Spokojenost rezidentů s vývojem cestovního ruchu v Lednicko-valtickém areálu.

Spokojenost rezidentů s vývojem cestovního ruchu v Lednicko-valtickém areálu.

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku. Tento dotazník je výzkumem Spokojenosti rezidentů s vývojem cestovního ruchu v Lednicko-valtickém areálu. Výzkum je prováděn pomocí dotazníku převzatého od agentury CzechTourism a je zaměřený na spokojenost obyvatel turistických destinací s rozvojem cestovního ruchu. Dotazník bude součástí méjí bakalářské práce na téma Analýza udržitelnosti cestovního ruchu LVA. Prosím Vás tedy o zodpovězení následujících otázek.

Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci

Vladimíra Havlenová

Jak daleko je Vaše bydliště od tohoto místa?

- Do 5 km
- 5-15 km
- 15-30 km
- Více než 30 km - ukončit dotazník

Jak často se pohybujete v této lokalitě?

- Denně nebo téměř denně (5-7x týdně)
- 3 - 4 x týdně
- 2x týdně a méně - ukončit dotazník

Jak často zde zaznamenáváte pohyb turistů?

- Vždy nebo téměř vždy
- Občas
- Zřídka
- Téměř nikdy
- Nevím / nevíšimám si

Spokojenost rezidentů s vývojem cestovního ruchu v Lednicko-valtickém areálu.

Jaký je Váš subjektivní vztah k přítomnosti turistů na tomto místě?

- Velmi pozitivní
 Spíše pozitivní
 Neutrální, je mi to jedno
 Spíše negativní
 Velmi negativní

Přál/a byste si aby se počet turistů na tomto místě:

- Zvýšil
 Snižil
 Zůstal stejný
 Nevím / je mi to jedno

Čím Vás nejvíce obtěžují turisté na tomto místě (max 3 odpovědi)

- Hlukem
 Odpadky
 Fotografováním
 Nevhodným chováním
 Pohybem velkého množství lidí
 Pohybem velkého množství automobilů
 Ničím
 Nevím / je mi to jedno
 Jinak (uvedte, např. pohybem cyklistů)

Spokojenost rezidentů s vývojem cestovního ruchu v Lednicko-valtickém areálu.

Co dobrého, podle Vás, přinesl tomuto místu rozvoj cestovního ruchu? (max. 3)

- Pracovní místa a ekonomický rozvoj
- Lepší péči o kulturní památky
- Lepší péči o veřejný prostor (náměstí chodníky, parky, silnice, atp.)
- Lepší péči o soukromý majetek (domy, fasády, atp.)
- Vyšší úroveň služeb
- Oživení kultury a společenského života
- Nic
- Nevím / je mi to jedno
- Jiné (uveďte)

Co špatného, podle Vás, přinesl tomuto místu rozvoj cestovního ruchu? (otevřená otázka)

jaké turisty zde vidíte nejraději? (max. 3)

- Čechy
- Zahraniční turisty
- Rodiny s dětmi
- Baťůžkáře
- Cykloturisty
- Motorizované turisty
- Školní výlety
- Je to různé / individuální
- Nevím / je mi to jedno
- Jiné (uveďte)

Spokojenost rezidentů s vývojem cestovního ruchu v Lednicko-valtickém areálu.

Co by podle Vás, přispělo k větší spokojenosti obyvatel tohoto místa s rozvojem cestovního ruchu? (otevřená otázka)

Co byste ukázal(a) v regionu, kde žijete, návštěvě, které si vážíte a která za Vámi přijela poprvé? (otevřená otázka)

Pracujete v cestovním ruchu?

- Ano, pracuji přímo v cestovním ruchu.
- Nepracuji přímo v cestovním ruchu, ale významnou část mých (našich) zákazníků tvoří lidé či firmy, které v cestovním ruchu pracují (hotely, restaurace, infocentra, průvodci, atp.)
- Má práce nemá s cestovním ruchem prakticky nic společného.

pracuje v cestovním ruchu někdo z vaší rodiny (domácnosti)?

- Ano
- Ne

Sociodemografické údaje. Pohlaví (vyplňte).

- muž
- žena

Spokojenost rezidentů s vývojem cestovního ruchu v Lednicko-valtickém areálu.

Věk (zaškrtněte)

- 15 - 24
- 25 - 34
- 35 - 44
- 45 - 54
- 55 - 64
- 65 - 74
- 75 a více

Nejvyšší dosažené vzdělání (u studujících uveďte aktuálně studované)

- základní
- středoškolské
- vyšší odborná škola (DiS.)
- vysokoškolské (min. Bc.)

Příloha 11 Rozhovor s Ing. Přemyslem Krejčíříkem, Ph.D.

Položený rozhovor s autorizovaným zahradním a krajinným architektem Ing. Přemyslem Krejčíříkem, Ph.D. probíhal dne 16. 11. 2015 na základě předem připravených otázek na téma krajiny LVA, zapsání památky na Seznam UNESCO a udržitelného rozvoje cestovního ruchu v LVA.

Dle názoru Ing. Krejčíříka (2015) zapsání LVA na Seznam UNESCO zvýšilo návštěvnost Valtic především o zahraniční návštěvníky. Označení památky je jakousi značkou kvality. Areál se nachází v dostupné vzdálenosti přibližně 80 km od Vídně, zahraniční návštěvníci také létají do Brna, jedou přes LVA a zase mohou odletět z Vídně. Zvýšení návštěvnosti vidí také na Bylinkové zahradě, jejímž je autorem. Letošní rok byla návštěvnost 16 092 osob oproti loňsku, kdy navštívilo zahradu cca 10.000 návštěvníků (viz. Graf návštěvnosti č. 22).

Na otázku zda **má CR ve Valticích pozitivní nebo negativní vliv na život místních obyvatel**, Krejčířík potvrdil, že místní obyvatelé vnímají rozvoj CR spíše negativně. Je tu malá osvěta a místní si ještě si neuvědomili, že pro tuto oblast je cestovní ruch důležitější a větší příležitostí než průmysl. „*Proč tedy budovat průmyslovou zónu?*“, Krejčířík by spíše doporučoval soustředit se na to, co oblast má a neumí zcela využít a co se jí nabízí a to je cestovní ruch. Tuto osvětu by měla dle Krejčíříka provádět Místní akční skupina (MAS) a místní obyvatele více poučit a zasvětit do cestovního ruchu.

Dle Krejčíříka jsou také místní obyvatelé nejvíce negativně ovlivňováni stresem z velké koncentrace návštěvníků na jednotlivých akcích, např. zmínil Valtické vinné trhy, které letos navštívilo téměř 10 tisíc vinařů a milovníků vína (jak uvedly Výletní noviny LVA, DSO LVA 2015). To také přináší problémy s parkováním, počet parkovacích míst nemůže pojmout tak velké množství automobilů. Není také vyřešena veřejná doprava na tyto akce, která by návštěvníky přivezla a odvezla a tím by se mohlo také odlehčit od tak velkého množství automobilů. Pro tyto příležitosti jsou využívány náhradní prostory k parkování na travnatých plochách např. u Milosrdných bratří. Místní obyvatelé při těchto masových akcích ani nemají chuť se jich účastnit.

Na otázku **zda je CR vedený touto formou v LVA udržitelný**, uvedl Krejčířík, že je ještě hodně co zlepšovat a mají před sebou hodně práce především

v oblasti informovanosti a interpretace. Například zmínil **kartu návštěvníka - Pálava Card**, která má zatím špatnou propagaci a návštěvníky neláká. Dle sdělení Krejčířika (2015), přišel s kartou v létě pouze jeden návštěvník! To značí špatnou práci destinačního managementu, chybí zde spolupráce a společná strategie umět návštěvníky přilákat i jiným způsobem k návštěvě i ostatních zajímavých míst, aby zavítali nejen do Lednice, která je fenoménem.

Na otázku, zda **ovlivňuje tak velká koncentrace aut ve Valticích životní prostředí** Krejčířík uvedl, že jde o nárazové, většinou jednodenní akce a dopad na kvalitu ovzduší není pozorován. Dle Krejčířika větším problémem však je hlavní silnice 1. třídy vedená centrem Valtic, po které projíždí i kamiony směrem z Břeclavi na Mikulov. Řešením by byl obchvat. Z navrhovaných možností by přicházel v úvahu pouze tunel, který by nijak nenarušil ráz krajiny a historickou Bezručovu alej. Jiné navrhované řešení, které počítalo s formou obchvatu, který by protínal tuto alej, je dle Krejčířika z důvodu narušení této památkově chráněné aleje v místě napojení, nevhodný. Dle Krejčířika by tak mohlo dojít k poškození krajinného rázu a tím i genia loci památky UNESCO, kterou byl LVA jmenován zejména z důvodu výjimečné kulturní krajiny.

Na otázku **zda si myslí, že je činnost destinačního managementu dostatečná**, Krejčířík odpověděl, že není téměř žádná, cestovní ruch tu není koordinován. Například v Mikulově, který nepatří do LVA, ale mají tam větší zkušenosti, působí agentura specializující se na cestovní ruch. V LVA bohužel nic takového není, chybí specialisté na CR, nejsou zde kvalifikovaní zaměstnanci, ani management. Pracují zde pouze TIC, které si mezi sebou předávají informace. Jsou zde vydávány pouze Výletní noviny LVA, které vydává DSO LVA (Dobrovolný svazek obcí Lednicko-valtického areálu), které jsou zdarma rozdávány návštěvníkům. Naději pro udržitelnost cestovního ruchu a zvýšení návštěvnosti vidí Krejčířík v novém kastelánovi, který přináší novou motivaci a naději pro zámek i Valtice. Významnou práci zde, dle jeho názoru, také odvedl bývalý kastelán pan Mgr. Michal Tlusták, který pozvedl zámek a aktivně se podílel na zajištění obnovy barokního divadla, zámecké jízdárny a hospodářského dvora. Úpravu by si jistě zasloužil zámecký park ve Valticích, který je dle Krejčířika ve velmi zanedbaném stavu, ve srovnání s Lednickým zámeckým parkem. Především cesty

a sochy v parku jsou značně poškozeny erozí (viz zjištěné dopady v kapitole 5.6.2), bohužel veškeré investice se zatím soustředily do obnovy zámecké jízdárny, Barokního divadla a vzniku Národního centra divadla a tance. Tyto však, jak dále Krejčířík uvádí, zvýší udržitelnost i návštěvnost Valtic i mimo sezónu a přilákají zahraniční návštěvníky a náročnější klientelu (více ve Zhodnocení projektů pro podporu CR v LVA, Havlenová, 2015).

Příloha 12 Rozhovor s RNDr. Liborem Kabátem

Polořízený rozhovor byl veden se starostou obce Lednice RNDr. Liborem Kabátem, dne 16. 11. 2015. V začátku rozhovoru byly panu Kabátovi položeny výzkumné otázky této bakalářské práce, týkající se zvýšení návštěvnosti po zapsání památky LVA na Seznam UNESCO a vlivu cestovního ruchu na místní obyvatelstvo a udržitelnosti cestovního ruchu v Lednici. Na otázku, **zda se podle jeho názoru zvýšila návštěvnost zapsáním památky LVA na Seznam UNESCO, pan starosta** uvedl, že to je poměrně častá otázka, na kterou však nelze jednoznačně odpovědět. Návštěvnost se zvýšila, ale je zde víc faktorů, které ji ovlivňují. Jedním z nich bylo otevření hranic po revoluci v roce 1989, kdy začala přijíždět do Lednice i zahraniční klientela. Ale na druhé straně nastal i úbytek domácích návštěvníků, kteří s otevřením hranic vyjížděli častěji do zahraničí. Dle Kabáta tam vliv je, ale není tak zásadní. Jak dále Kabát (2015) uvedl „ *vliv zápisu je spíše dlouhodobý a znamená, spíše než nějaké jednorázové změny, takovou kontinuální proměnu. Jsou určité skupiny turistů, kteří cíleně vyhledávají návštěvu památky UNESCO. Více se třeba dělá pro propagaci památek UNESCO, než se dělalo na začátku. Jsou to všechno vlivy, které samozřejmě působí při tom výběru místa, kam se pojedou podívat.*“

Na otázku, **zda ovlivňuje rozvoj CR život obyvatel Lednice pozitivně nebo negativně, a zda si myslí, že je ještě neobtěžuje**, odpověděl pan Kabát následovně: „*Samozřejmě vždycky jsou lidé, kteří s něčím, co je výrazné, budou projevovat nespokojenost. Návštěvnost je velká, počet aut narůstá s tím, jak se mění formy cestování*“. Kabát dále vysvětluje, že dříve převažovaly autobusy, přijelo např. 20-30 autobusů, na které parkoviště stačilo a lidé šli rovnou na zámek a do parku a do Lednice nikdo nepřišel a to je také špatně. Dnes se trend cestování změnil, jezdí sem rodiny auty, díky autu mají víc možností se přepravovat z místa na místo a víc toho vidět, ale tím i zaparkovat auto na nevhodném místě. Kabát dále odpovídá: „*Částečně si myslím, že lidé v Lednici si už zvykli, ale pochopitelně je to vjem, který je spíše negativní, že je těch návštěvníků příliš mnoho*“. Dle Kabáta je otázkou, kde je ta hranice, ale nemyslí si, že by dopady v tom množství návštěvníků byly až tak hrozné, že by měly vést k nespokojenosti. „*Pochopitelně, když se jde rodina místních projít do parku, má pocit, že je na Václaváku, což ho nepotěší, ale je to daň tomu cestovnímu ruchu. Otázka je, zda by byli spokojenější,*

kdyby tam nikoho nepotkávali, nebo do Lednice nikdo nepřijel.“ Jak dále Kabát vysvětluje: *„Ale my už kdysi dávno jsme si řekli, že CR bude naší prioritou a nebudeme podporovat vznik nových průmyslových zón a závodů a lokalit určených k výrobě, ale že pro nás je ten směr cestovní ruch.“* Dle Kabáta střety nejsou zase tak dramatické, větším problémem je nevychovanost a neukázněnost návštěvníků, kteří se někdy chovají neomluvitelným způsobem. A jeden negativní zážitek pak vyvolá po obci širokou odezvu a následné otázky, zda se pro návštěvníky už nedělá až příliš. *„Například, když vám někdo zastaví před domem a řekne, že je mu úplně jedno, jestli vyjedete z garáže nebo ne.“*

Jak dále Kabát (2015) uvádí: *„poslední dobou je spíš problém, že některé dny je ta kumulace návštěvníků tak velká, že parkovací kapacity na to nestačí a pak to pochopitelně vyvolává kolaps, že se parkuje všude a na lidi to působí negativně. Jistěže se v tom něco musí dělat, vždyť bychom byli sami proti sobě, kdybychom tuto infrastrukturu nevytvářeli, aby to zvládalo to naše městečko“.* Dále Kabát vysvětluje: *„My bychom jistě, kdyby to nebylo tak složité, pro to dávno udělali vše, co je potřeba, ale bojujeme s tím. Pochopitelně, že se nacházíme v nějaké zóně, v místě, které je ze všech stran ochraňováno. A cokoliv zde vybudovat je strašně problematické, no tak využíváme určité plochy, jako nárazové“.* K tomu dodává, že dříve tyto plochy byly využívány jen několik dní v roce, letos však bylo třeba v letní sezóně využívat tyto prostory pod centrálním parkovištěm přes most směrem k chrtí dráze téměř každý den. Dále k tomu Kabát uvádí: *„z toho je vidět, že návštěvnost roste a my bychom rádi tyto věci vyřešili i v novém územním plánu, ale i tam máme s tím problémy, co vybrat“.*

K další otázce, **zda je cestovní ruch pro místní obyvatele přínosem a zda jim přináší pracovní příležitosti**, Kabát vysvětluje: *„Dlouhodobě tvrdíme, že množství návštěvníků je příležitostí pro občany, aby byli aktivnější, ale neříkám, že mnozí to ještě nepochopili, ale reagují velice pomalu. Ti, co to pochopili a dnes už ten profit z toho mají, se už na ta opatření dívají jinak“.*

Dle Kabáta není známo, kolik lidí pracuje přímo v cestovním ruchu a ani nejsou schopni to nějak vysledovat. Za celou obec se pohybují v lepším průměru. Procenta zaměstnanosti v Lednici jsou pro obec delší dobu příznivá, takže nenaznačují, že by bylo něco v nepořádku. Při počtu přibližně 2 tisíce lůžek v Lednici, to znamená

přivýdělek občanům ubytovávajícím v soukromí. Pokud se jedná o větší objekty, je potřeba k tomu provozní a úklidový personál. Dále obec zaměstnává pracovníky TIC, pracovníky svážející odpadky, které je třeba vyvážet i o víkendech, pracovníky soukromých i veřejných parkovišť. Dále se jedná o pracovníky stánků s občerstvením, penziony, restaurace, kavárny, pracovníky na toaletách, které jsou většinou v soukromých rukách. Pracovníci na poště a v obchodech s potravinami. Obsluha a prodej vstupenek u jednotlivých saletů, provoz lodní dopravy, jízdy kočárem atd. Velký význam mají také Lázně Lednice, místní zařízení, které zaměstnává relativně dost místních lidí, obě lázeňské budovy. Dle Kabáta je pracovních příležitostí v obci hodně, jen je někteří lidé neumí využít.

Další otázka se týkala udržitelnosti rozvoje cestovního ruchu v LVA a únosnosti. **Je cestovní ruch vedený touto formou v Lednici ještě udržitelný a únosný nebo se již blíží únosné kapacitě?** Například na zámku se čeká na prohlídku až dvě hodiny, někdy i déle. Dle Kabáta: *„To je realita, paní kastelánka to zná nejlépe, ale mám pocit, že na prohlídku se čekává kdekoliv, kam přijedete, netýká se to jen Lednice. Dělají maximum proto, aby všechny uspokojili, aby se nestalo, že se někdo na prohlídku vůbec nedostane. Jestli kapacita je nebo není, musí posoudit Památkový ústav. Já se na to dívám z globálního hlediska.“*

Dále Kabát vysvětluje: *„Já bych to neviděl, že jsme na nějaké únosné hranici, spíš to rozdělit, tu setrvačnost návštěvníků jít na zámek a nic jiného mě nezajímá, Chce to svůj vývoj.“* Dle jeho názoru, jsou lidé naučeni od dětství navštěvovat pouze zámecké expozice a směřují rovnou na zámek. Samozřejmě se nabízí poskytnout jim i jiné služby a koncentraci turistů tak rozptýlit. Za přispění obce vznikly v obnovených zámeckých jízdárnách nové expozice o rodu Lichtenštejnů a kulturní krajiny, které jsou zatím málo navštěvované. Dle Kabáta si tyto expozice svoje místo teprve hledají: *„nemyslím si, že to je expozice, která z jakýchkoliv důvodů by měla trpět nedostatkem návštěvnosti. Lidí mají určitou setrvačnost a jsou tak naučení jít rovnou na zámek. Přitom ty expozice mohou mít větší dopad.“* Důležité je podle něj ten nápor rovnoměrně rozdělit a nabídnout jim více možností, což se děje. Jako příklad Kabát uvádí: *„Funguje tu průvodce parkem, já osobně kdybych měl možnost, dal bych přednost vzít si průvodce, co mi vysvětlí něco o areálu. Také lodičky jsou nejen projížďka, ale i přednáška a seznámení s areálem a jeho vývojem.“*

Když se to takto nasměruje a rozptýlí, tak jsou ty možnosti ještě nevyužité.“ Podle něj existují ještě další možnosti, na které zatím nejsou finance, ale které si návštěvník časem vyžádá, jako například vozit návštěvníky po památkách.

Na otázku, **zda to není spíš špatnou prací destinačního managementu, propagací a interpretací**, starosta uvádí: *„Teď jsme tam umístili takové nosiče velké reklamy, abychom upozornili návštěvníky, kteří jdou tím proudem do zámku, že tam něco je, a okamžitě jsme dostali nařízením památkové péče to odstranit, že taková reklama tam být nesmí, že je to ohyzdné a podobně. A to je přesně o tom, co tam můžeme a nemůžeme udělat. Já jsem pochopitelně stejného názoru, už když jsme dělali v rámci této velké investice projekt informačního systému. Že je to především o tom informovat lidi, kteří sem jednou, už z venku.“* Pan Kabát dále vysvětluje, že bohužel to z dotací to nešlo, a zvenku to zakázali památkáři. Tak to nemohlo být zrealizováno a výsledek je bohužel takový, jaký je. Dohodnout se s Památkovým ústavem a najít nějaký vhodný kompromis, je velice těžké.

To Kabát dále vysvětluje *„My máme tu smůlu, že těch dalších 11 památek je zapsáno na základě ochrany památky a nejbližšího okolí, což ti lidé ctí a nemají s tím problémy. Okolí, ale my máme celou oblast památkové zóny Lednice, Valtice, Hlohovec a okolí do posledního metru čtverečního UNESCO. My jsme v situaci, která je z tohoto pohledu výjimečná...“*

Takže tu dochází k hlavním střetům spíše s památkovou péčí nebo s ochránci přírody? Dle Kabáta dochází ke střetům jednoznačně s památkovou péčí, kterou provádí Památkový ústav a dále vysvětluje: *„Památková péče NPÚ, tam je dvojakost fungování, jednak provozují zámky, ale také rozhodují o památkovém dohledu. My máme problémy s památkáři, kteří dohlíží na to, jak to tady má vypadat a nejsme s nimi schopni se rozumně domluvit.“* Památkový ústav má dle něj takový konzervativní přístup, který se podobá jakési schizofrenii. V zájmu obce je v Lednici vybudovat infrastrukturu a přizpůsobit ji cestovnímu ruchu, připravit a reagovat na poptávku a na druhou stranu je potřeba udržet hodnotu, co tady máme a nezničit ji. *„To chápeme všichni, ale postup můžeme dělat různými způsoby. Bud' si to vyhodnotím a zkusím nebo si to zjednoduším a zakážu vše.“*

Jak dále Kabát uvádí, obec má plány, jak návštěvníky udržet v obci déle a poskytnout jim více služeb a atraktivit, které by přinesly finance obci zpět. Stále

jsou však omezování rozhodnutím Ministerstva kultury ČR, NPÚ a také územním plánem. Dále existují plány na vybudování přírodního koupaliště, golfového hřiště nebo dalších rozhleden po okolí, které by přinesly zážitky z výhledu po kulturní krajině většímu počtu návštěvníků, protože kapacity např. Minaretu nestačí. Je snaha vybudovat pěší a oddychovou zónu spojenou s náměstím. Změnit vzhled náměstí na část určenou k parkování a část, kde by návštěvníci mohli odpočívat v kavárnách a zahrádkách a čekat na prohlídku. Starosta dále vysvětluje: „*My chystáme projekt, který by měl většinu návštěvníků tímto způsobem vtáhnout na to náměstí. Jsou to další větší investice, které budou vnímány různým způsobem, ale z dlouhodobého hlediska by to jistě bylo pro obec přínosné.*“ V plánu je také obchvat Lednice, který by dopravu odklonil. Zákazy ze strany NPÚ se týkají také fotovoltaických panelů, které samozřejmě nelze montovat v přímém okolí zámku, ale proč ne v okrajových čtvrtích? Jak Kabát dále vysvětluje: „*narazili jsme na stavební předpisy a Územní plán. Územní plán se snažíme dokončit už 8 rokem, ale v dohledné době se nedokončí. Je to v nedohlednu, protože se nemůžeme domluvit s Ministerstvem kultury, které se snaží, aby zde už nic nového nevzniklo.*“ Dle Kabáta se snaží toto místo zcela zakonzervovat. „***Stávající Územní plán z roku 1994 je překonaný neřešil okolí obce a problémy CR z pohledu kapacit, např. parkování atd. a my se k novému nedostaneme, protože už i tam bylo spousta zákazů, ale teď, jakoby to spadlo do toho zakonzervovaného prostředí, kde skoro už nemá smysl nic moc plánovat.***“ A dále tuto záležitost vysvětluje: „***Je to zásadní střet a my ho za daných legislativních podmínek, nemůžeme vyhrát. Tak mimochodem se snažíme tyto zákony změnit. Ale je mi líto, že tím všichni ztrácíme energii a čas, prokazováním něčeho, co je víceméně jasné, že problematika udržitelného CR a další rozvoj v této oblasti je logický, k nim patří ochrana hodnot tohoto území, je důležité vše provázat, ale jestliže do toho vstoupí subjekt, který vše zakáže, pak žádnou udržitelnost plánovat nemůžete.***“

Na závěr pan starosta Kabát ještě uvádí: „*Pro ty, kteří se zajímají o budoucnost CR je to možná zpráva taková nečekaná a nepříjemná, ale je to realita. A já upřímně řečeno si moc nevím rady, co s tím vůbec už dneska udělat, jak tyto věci nastavit. Protože pochopitelně ta legislativa se vytvářela tak, aby tuto moc měla ta ochrana, ale ne aby ji ta ochrana zneužívala. Musí mít tu moc, aby něčemu zabránila,*

ale s tím musí být spojena velká odpovědnost, když tu moc mám, tak abych skutečně ji používal jen tam, kde je to nutné a uměl si to vždy obhájit. A to se u nás neděje a tam je ta chyba velká a to je největší riziko rozvoje či nerozvoje tohoto území do budoucna.“

Myslíte si, že by Vám v tomto mohla pomoci činnost Site Managera památky UNESCO, který má mít sídlo v obnoveném křídle Zámeckých jízdáren? Dle Kabáta *„je snaha vytvořit systémový instrument, který bude dlouhodobě na památku dohlížet a plnit ochrannou funkci, ale s poznáním toho vývoje a všech objektivních souvislostí a ne na základě principu zákazu.“* Jak dále starosta uvádí, na funkci *„Site Managera památky UNESCO“* bylo vypsané výběrové řízení. Jako předseda správní rady by se měl dozvědět na zasedání, zda už byl někdo vybrán, ale o tom je informuje Ing. Vybíral, ředitel Biosférické rezervace Dolní Morava, která byla funkcí pověřena. Dále Kabát vysvětluje: *„Mně pochopitelně a překvapivě jde o to, aby tu „Site Manager památky UNESCO“ fungoval a nějakým způsobem nás omezoval, a říkal nám, co nemůžeme, ale na základě objektivních zkušeností a srovnání a na základě odborné argumentace a dohledu.“* Dle Kabáta argumentace, že některé věci nejdou realizovat z důvodu, že jde o památku UNESCO, je naprosto nedostatečná. Toto pak dále vysvětluje: *„Ten správní úřad nám musí napsat, ne že jsme památka UNESCO, to je samozřejmé, ale protože jsme památka UNESCO, tak jsou tady tyto problémy spojené s ochranou a my něco porušujeme a musíme si být vědomi, že něco porušujeme a v ten moment buď lze, nebo nelze najít nějaké rozumné řešení.“*

Příloha 13 Rozhovor s Ing. Pavlem Trojanem

Polořízený rozhovor se starostou města Valtice panem Ing. Pavlem Trojanem se uskutečnil dne 16. 11. 2015.

Na otázku, **Jaký má podle Vás vliv zapsání památky LVA na Seznam UNESCO na rozvoj CR v LVA a jaký to má vliv na návštěvnost Valtic**, starosta Trojan (2015) odpověděl, že LVA byl zapsán v roce 1996, ale on může porovnávat pouze období 5 let, kdy je starostou. Dle jeho názoru lze nyní pozorovat, že návštěvnost má rostoucí tendenci. Jak dále uvádí, hlavně z důvodu *„protože obecně ta Jižní Morava je objevována, aspoň podle mého názoru tady se to prolíná. Je tu spojení folkloru, vína, památek, cykloturistiky, takže tady se to protíná těch faktorů víc. Je to jedinečná oblast. A Samozřejmě, že UNESCO tomu přidává. Není to jenom ten důvod, ale přidává to k tomu takovou tu prestiž.“*

Má CR podle Vás pozitivní nebo negativní vliv na místní obyvatele? Dle sdělení Trojana (2015) obojí, *„já bych řekl tak i tak. Na ty co podnikají v CR, tak samozřejmě pozitivní. Nicméně určitě se najdou se lidé, kterým zvýšená návštěvnost vadí, z hlediska hluku, parkování. To je zákonité a s tím se nedá nic dělat. Samozřejmě je nutno najít nějaký kompromis.“* Dle Trojana (2015) zde ale žádné větší střety nejsou. Největší problém mají s parkovacími místy. Na tom je Lednice lépe, má záchytné parkoviště. Ve Valticích se dá v omezené míře parkovat na náměstí a na velkém parkovišti na sídlišti pod zámkem. Jde především o pořádání velkých akcí, jako jsou například Valtické vinné trhy (VVT). Jak dále starosta uvádí, jsou pro tyto účely využívány různé travnaté plochy např. u nemocnice Milosrdných bratří. Ale to také nestačí. Návštěvníci pak parkují všude, i místním před domy a ti také nemají kde zaparkovat. Vyřešilo by to odstavné parkoviště, ale je potřeba ho zařadit do územního plánu. V něm to původně nebylo, tak je to teď třeba změnit. Dle Trojana (2015) je to však běh na dlouhou trať, stejně jako v Lednici. Dále starosta vysvětluje, *„a to je možná i to negativum, které nám přinesl zápis do Seznamu UNESCO. Protože památkáři to tady chtějí doslova zakonzervovat. Žádné rozvojové plochy, žádná výstavba.“*

Velkým střetem zájmů je, dle starosty, vytvoření obchvatu Valtic. Obchvat je totiž plánován v tom koridoru, kde protíná památkově chráněnou Bezručovu alej. Alej Valtice - Lednice. Trojan dále vysvětluje, *„památkáři chtějí tunelovou variantu,*

že by obchvat byl vedený tunelem. My požadujeme a dali jsme do návrhu povrchové křížení a na tomto se střetáváme.“ A k tomu jsou další problémy, jako například fotovoltaika a další rozvojové plochy jsou prostě zamítány a redukovány.

K otázce: „**Čím podle Vašeho názoru trpí místní obyvatelé v souvislosti s cestovním ruchem nejvíce?**“, Trojan uvedl, že nejvíce špatným parkováním. Dále hodně trpí také **nevhodným chováním návštěvníků, neukáznění cyklisté jezdí po chodnících**. Na to jsou velké stížnosti a řeší se to s policií. Rozmáhá se také vandalismus, ale po zavedení kamerového systému se situace zlepšila. Má to hlavně preventivní funkci. Dle Trojana je tedy hlavním problémem - parkování, cyklisté, hluk, vandalismus. Co se týče hluku, tak starosta dodává: „*Máme vyhlášku o nočním klidu. Zvažovali jsme to. Jsme jediné město, které má tuto vyhlášku o nočním klidu. Přestupkový zákon říká, že noční klid je od 22.00 do 6.00 hod, ale že obec, si to může vlastní vyhláškou upravit jinak.*“ Starosta dále vysvětluje: „*například když si tedy někdo požádá, že pořádá akci do jedné hodiny, a má na to odůvodnění, tak je mu to třeba povoleno. Ale je to složité.*“

Dále byla starostovi položena otázka, zda pozoruje **zvýšení návštěvnosti Valtic po rekonstrukci jízdárny a Barokního divadla**. Dle Trojana je to zatím krátká doba na to, aby bylo možno pozorovat nějaké zvýšení cestovního ruchu. Spíš je názoru, že to do Valtic přivedlo za tu krátkou dobu vynikající umělce. K tomu dodává. „*Valtice jsou kulturní město – součástí Concentus Moraviae, jsou tu Henckeovy barokní varhany, Letní škola staré hudby má také svoji tradici.*“

Na otázku, **jaká je spolupráce s destinačním managementem, myslíte, že je jeho činnost v LVA dostatečná**, se starosta vyjádřil, že Valtice jsou členem DSO LVA, což je dobrovolný svazek 10 měst a obcí LVA. Tyto spolupracují v oblasti propagace. Jezdí také na veletrhy cestovního ruchu, v roce 2015 bohužel na GO nebudou. Jak dále Trojan (2015) uvádí: „*Vydáváme výletní noviny, které se rozdávají turistům zdarma, scházíme se každý měsíc a řešíme aktuální problematiku i takovou, co se netýká jen CR, ale i třeba z úřadu práce a z hygieny.*“ Dle Trojana (2015) DSO LVA spolupracoval na projektu optického kabelu pro přenos informací a vybavení TIC. Co se týče TIC ve Valticích, pak Trojan dále uvádí, „*TIC Valtice je jedno z neaktivnějších a dostalo zato i cenu od Jihomoravského kraje v té kategorii měst do 5 tisíce obyvatel, v tom, jak aktivně dáváme naše akce na weby, které podporuje JM*

kraj. I Díky tomu sem jezdí i na tyto akce dost lidí.“ Trojan dále dodává, „ tyto informace dáváme nejen na tyto weby, ale předáváme je i penzionům a ti na to upozorňují své hosty. TIC dostalo loni za to čestné uznání a vedoucí našeho turistického centra, paní Světlana Hanáková, je na toto ocenění náležitě hrdá.“

Dle sdělení Trojana (2015) jsou pak samozřejmě Valtice a Lednice sdruženy v Dobrovolném svazku obcí a měst, které jsou v UNESCO. Všech 12 obcí a měst je v tom sdruženo. Dále v oblasti LVA funguje Místní akční skupina MAS LVA (viz kapitola 5.4.6.), která, jak starosta uvádí, funguje na trošku jiném principu. *„Funguje na partnerství veřejnoprávního sektoru, podnikatelského a neziskového sektoru. Jsou tam různé spolky, které se sdružují za účelem rozvoje daného území.“* Toto místní partnerství, jak dále Trojan (2015) vysvětluje, funguje na základě 7letého období, jak udává EU. Partnerství těchto tří sektorů, které se domluví na určitém území, společně vypracuje strategii a podají žádost o určitý grant. Dle Trojana: *„Žádost je pak buď přijata a dotace uvolněna nebo zamítnuta.“* Dotační projekty by pak měly korespondovat se strategií, kterou MAS přijme. Dle Trojana se ale zatím nic nerozhodlo, jen se rozpracovávají plány, ale zatím se ničeho nedosáhlo.

Kulturní program Valtic pro návštěvníky je bohatý. Místní obyvatelé si asi nemohou stěžovat, že nemají kulturní vyžití? Co se týče kulturního vyžití místního obyvatelstva, představil pan starosta (2015) galerii Reistna, která je realizací místního podnikatele pana Stanislav Schneidera, který odprodal svůj podíl firmy a vložil ho do galerie. *„Manželé Schneiderovi vybudovali takovou galerii pro scházení místního obyvatelstva, je tam menší kavárnička ale i přednáškový prostor, kde probíhají přednášky muzejního spolku a dalších místních spolků, spolek místní legionářský spolek tam má také své přednášky. Probíhá tam scénické čtení, divadla, vernisáže a říkám to proto, že tohle to je především pro místní občany, kteří tam chodí, ne pro turisty.“* Dále pak Trojan uvádí, že i mimo sezónu, místní, aktivní občané a podnikatelé do Valtic zvou zajímavé hosty a umělce, pronajmou si sál, kavárnu a uspořádají zajímavou přednášku nebo akci. *„Ted' třeba bude akce v zámeckém divadle – Jaroslav Dušek – čtyři dohody. Minulý týden tady byl Rudy Linka, jazzman z New Yorku,“* dodává Trojan. K pronájmu slouží i prostory Zámecké jízdárny, kde se již konala spousta kulturních, společenských, např.

koncert Magdaleny Kožené, vystoupení místního pěveckého sboru „Mužáci“, i komerčních akcí Miss Víno. Trojan je názoru, že místní obyvatelé ve Valticích mají dostatek možností kulturního a společenského vyžití.

Na otázku, **zda cestovní ruch v LVA vedený touto formou je ve Valticích udržitelný, a zda Valtice mají ještě co nabídnout**, odpověděl pan starosta: „*Na to je těžká odpověď. Určitě se dá ještě rozvíjet. Každopádně je zde stále co zlepšovat.*“ Zvláště pak v porovnání s návštěvností Lednice. Trojan (2015) zmínil především spolupráci s Rakušany, kteří mají zájem spolupracovat a využít potenciál návštěvníků, co navštěvují Valtice, také pro sebe. Z této spolupráce už vzešla například Stezka bosou nohou (více v kapitole 5.3), která je vyhledávána především rodinami s dětmi, pro které v LVA není moc atraktivit. Letos ji, dle sdělení starosty, navštívilo cca 15.000 návštěvníků.

Jak dále uvedl Trojan (2015), **v rámci příhraniční spolupráce** se v letech 2005-2006 se také **řešil plán wellness centra**, s kterým před 10 lety přišla rakouská strana, tehdejší starosta Schrattenbergu. Trojan dále vysvětluje: „*Nevím, co bylo pohnutkou pro tento projekt. Chtěl budovat vinné lázně na pomezí Schrattenbergu Valtic. Opíral se o znalecký posudek, který říkal, že s vysokou pravděpodobností, že se na tomto území nacházejí minerální nebo termální prameny v určité hloubce.* Dle Trojana ale bohužel žádný vrt zrealizován nebyl, protože vrt jde do několika desítek milionů. Byly ale použity vrty společnosti OMV pro ropu a plyn, což je rakouská společnost, která vrty v této oblasti prováděla v souvislosti s těžbou. Na základě tohoto byl vypracován posudek. Posudek potvrdil, že se na tomto území nalézají nějaké prameny. Investice byla za stovky milionů, které nejsou v možnostech Valtic ani Schrattenbergu. Trojan dále vysvětluje: „*jen zpracovat znalecké posudky, by bylo značně drahé, je pramalá naděje, že by se do toho někdo pustil. Udělala se nějaká studie, oslovili se nějakí potenciální investoři, ale nemyslím si, že se to v nejbližší době bude realizovat.*“ Starosta dále uvádí, že projekt byl také řešen v Územním plánu, ale i památkáři s tím měli problém. Ale je to jedna z možností dalšího rozvoje.

Oblast, kterou je třeba ještě rozvíjet je obnova špatného stavu cyklotras a vybudování nových cyklostezek. Trojan zmínil především vybudování nové cyklostezky Lednice – Valtice, kde cyklisté jezdí i s dětmi po silnici, což je velmi

nebezpečné a stav cyklotrasy vedené kolem saletů směrem do Lednice. Jak Trojan (2015) dále uvádí, *„ta stezka by přinesla hodně, věřím, že všichni by byli pro. Ale je zde problém, že je to na území přísně chráněné památky Bezručovy aleje, takže tam nic nepovolí. Druhý problém jsou rybníky a to by se dalo vyřešit technicky ale pozemky, jsou problém, je to přes tři katastry ...“* Stejný problém vidí Trojan ve stezce, která je ve stádiu studie, Valtice – Břeclav, je to na pozemcích lesů, majitelem jsou Lesy ČR, které se k úpravám a údržbě stavu cyklotras staví laxe. Trojan dále vysvětluje: *„Sešel jsem se osobně s panem ředitelem, ten slíbil, že přijede se na to osobně podívat a že my to budeme průběžně monitorovat.“* Dle Trojana velká část cyklotras je vedena lesy, které jsou v majetku Lesů ČR. Problém se projednával i na zastupitelstvu. *Mají nějaký plán oprav těchto cest, který úplně nekorespondoval s cyklotrasami, tak jsem jim ho narušil, že je třeba udělat přednostně ty cyklotrasy, co jsou ve špatném stavu. Tak slíbil, že se na jaře na to podívá. Oni teď mají náklady s pyrotechnickým průzkumem.“*

Dále je ve Valticích dle Trojana (2015) velmi **zanedbaná vinařská turistika**. *„Třeba tak, jak se to dělá v Bílovicích, na to stále nemáme. My se holedbáme, že jsme město vína, ale proti Bílovicím a dalším obcím, kde se ti vinaři domluví a uspořádají putování za vínem, to tu nemáme. Tam je cca 50 aktivních vinařů a mají co nabídnout...“* Ve Valticích jsou vinaři, kteří spolu soupeří. To Trojan dále vysvětluje: *„Tady jsou vinné sklepy Chateau Valtice, ty mají svoji politiku a pak jako určitý protipól - Valtické podzemí, kteří spolu soupeří, ne z hlediska výroby a kvality vína, to se nemohou rovnat, ale spíše v marketingové politice.“* Trojan dále pokračuje: *„Dále jsou ve Valticích střední vinaři a ti nejmenší. Pak je tu ta takzvaná šedá zóna, neregistrovaných vinařů,“* Tito pak dle starosty dělají víno pro sebe nebo pro své známé a příbuzné a třeba ho také prodávají. Všichni mají svou marketingovou strategii a bohužel ještě nepochopili, že musí spolu spolupracovat.

Dále jsou ve Valticích dle Trojana (2015) ještě subjekty, které mají zájem využít toho, že do Valtic jezdí desítky tisíc lidí na různé akce. *„Je tu třeba skupina, která dělala akci Víno bez hranic a Valtické kulturní léto, a chtěli, abychom je pustili na náměstí a byli tam po celý rok nebo celou sezónu. Což se některým nelíbilo... Ale ono to dost dobře nejde dělat tyto akce na komerční bázi. Už to není to pravé.“* Tato kce dle starosty bohužel naráží na nedůvěru vinařů.

Starosta je dále názoru, že *„město, jakožto radnice by mělo podpořit aktivní místní spolky – ať už jsou to vinaři, mažoretky, Krojovaná společnost, lidé kteří organizují různé koncerty...Takže je podpoříme.“* Tím, že je město podpoří, se podaří uskutečnit spousta pěkných akcí.

Dle Trojana (2015) pak město pořádá také své vlastní akce např. Valtické vinobraní ve spolupráci s Valtickou vinařskou školou. *„Tady Valtické vinobraní začalo před 10-12 lety jako komorní akce, kdy studenti střední vinařské školy předávali hrozen úrody starostovi města, takže se z toho udělala tradice. V malé míře.“* Dnes přijede na vinobraní na náměstí přibližně 7.000 lidí, Akce už má své jméno, lidé sem jezdí opakovaně a rádi. Dle starosty je to ještě únosné, i když bojují s počtem parkovacích míst, na rozdíl o Mikulova, kde návštěvnost vinobraní s téměř 40.000 návštěvníky se stala již masovou záležitostí, která některé návštěvníky může odradit.

Příloha 14 Rozhovor s Ivanou Holáskovou

Dne 29. 7. 2015 byl veden polořízený rozhovor s paní kastelánkou Zámku Lednice Ivanou Holáskovou. Kastelánka pracuje a žije na zámku už 38 let a za tu dobu mohla velmi dobře pozorovat, jak se mění návštěvnost a jak působí CR na místní obyvatelstvo a okolí zámku.

Na otázku, **zda se zvýšila návštěvnost zapsáním památky na Seznam UNESCO**, kastelánka uvedla: *„Návštěvnost se vyvíjela velmi různě od toho zapsání do UNESCO. My jsme měli velkou návštěvnost v 80. letech, pak bych řekla, že nastal zlom po rozdělení Československa, kdy odpadlo Slovensko. Teď už zase 10 let nám tak klientela ze SK vzrostla. Slovinci, Poláci, Maďaři a Rakušané, jsou na tom tak stejně.“* Dle Holáskové (2015) kolem roku 2000 převažovala klientela z Rakouska významnou měrou. Velkou měrou ke zvýšení návštěvnosti také přispěla obnova fasády zámku. Jak dále kastelánka uvádí, *„fasáda se opravovala z dotací Ministerstva kultury. Fasáda stála 130 milionů. Oprava trvala 4 roky včetně přípravy projektu.“* Dle Holáskové opravená fasáda přilákala návštěvníky, což projevilo tak, že *„v roce 2013-2014 jsme překonali i Český Krumlov v návštěvnosti, takže jsme byli nejnavštěvovanější památka v ČR, miní se památka ve správě NPÚ, takže se do toho nepočítá např. Pražský hrad. Ta návštěvnost samozřejmě narůstá také s tím, že jsme otevřeli také několik nových prohlídkových okruhů, což to také ovlivnilo.“*

Na otázku, **zda si myslí, že 3 tisíce návštěvníků denně je ještě únosné nebo už se blíží k překročení únosné kapacity**, Holásková (2015) uvedla: *Asi tam ještě nějaké rezervy budou. Z těch 3 tisíc návštěvníků, takových maximálně 1100 projde těmi reprezentačními sály a zbytek je rozptýleno do těch ostatních okruhů. A tam ty rezervy ještě jsou. Ale kdo je tu poprvé, chce ty reprezentační sály a tam je to někdy na hraně. O okruh s dětskými pokojíčky zájem je, ale mohl by být větší. Když už je rodiče vezmou na výlet, tak ty reprezentační sály jsou pro ně nezáživné, jsou o historii a architektuře. Zatímco nahoře jsou dětské pokojíčky s hračkami a na to navazuje muzeum krásných historických loutek, je to jedinečná sbírka v Evropě od pána Knížáka. To je pak na rodičích, aby děti přivezly sem na ty další okruhy, aby je to bavilo.“* Dále kastelánka uvedla, že i letos, přes vysoké teploty byla návštěvnost opravdu vysoká a návštěvníky neodradilo ani horko. Dle Holáskové například,

„dne 28. 7. 2015 bylo na zámku provedeno 62 prohlídek, do 70 prohlídek denně je to ještě únosné.“ Dále uvedla, že na zámku pracuje v sezoně 15 průvodců.

Na otázku, zda **pozoruje nějaké vlivy a dopady tak velké koncentrace návštěvníků na zámku nebo v zahradě, či skleníku**, se paní Holásková (2015) vyjádřila, že v zámku je problém s pískem, který návštěvníci nanosí do zámeckých pokojů a na parkety. Proto jak dále uvádí: *„Rozhodně se nebudeme snažit tu návštěvnost v hlavní sezóně nějak uměle zvyšovat. My tím, že tu návštěvnost roztahujeme takřka na celý rok, tím se to rozprostře. Což tedy většina objektů má, snaží se nacpat lidi v sezóně a na zimu zavřít. My v podstatě máme zavřeno jen jeden měsíc v lednu, kdy ta teplota je opravdu nízká a provozu zámku neprospívá. A také je potřeba udělat nějaké úklidové a údržbové práce. Ale samozřejmě pokud někdo zavolá a objedná se, tak se mu snažíme vyjít vstříc.“*

Ve skleníku, jak dále kastelánka uvádí, se vytváří mikroklima topením a rosením, kterému pohyb návštěvníků zase tak nevadí. Někteří návštěvníci občas ulomí nějakou odnož, aby si ji odnesli domů. Ale naštěstí nejde o vandalismus. Ten se projevuje spíše v odlehlých koutech parku a jde většinou o ničení zapalování odpadkových košů a laviček místními výrostky. V Zámeckém parku a v zahradách jsou problémy s porušováním zákazu jízdy na kole a vstupu na trávníky francouzské zahrady. Jak uvádí Holásková (2015), jde většinou *„spíše o takové to povalování se po trávnících, kde by se nemělo – v té francouzské zahradě, kdy se tam povaluje takové množství lidí. Ta francouzská zahrada by měla být jen pro okrasu, v té anglické to zase tak nevadí“*. Dle Holáskové (2015) jsou dále problémy s koncentrací u Minaretu a u Janohradu, kde je nedostatek stojanů na kola a turisté opírají kola o památku, což ji jednak poškozuje, ale působí to i nehezky. Kastelánka k tomu dodává: *„A také jak to pak vypadá, když si chcete vyfotit zříceninu Janohrad a je celá obložená koly. Když stojany dáte mimo, tak si jich nikdo nevšimne a nikdo to tam nedá.“*

Dále Holásková (2015) tuto situaci vysvětluje: *„U Janohradu máme problém, protože nám tam nepatří pozemky, tak teď chystáme nějakou smlouvu s Lesy ČR, aby tam mohlo vzniknout nějaké kultivované zázemí pro cyklisty, aby si měli kde nechat kola. Zámecký park patří nám a odhadujeme, že tudy projde v roce přes milion návštěvníků, možná i víc. Není možno to nějak hlídat, tak ne všichni se chovají tak, jak*

by se měli chovat. Porušují zákazy jízdy na kole a my se snažíme vymyslet nějaký systém, jak je z parku odklonit. Najít boční cestu k Minaretu, aniž by se střetávali s pěšími a mohli se tam dostat nějakou cyklotrasou.“ Dle Holáskové tam bude umístěna informační tabule, která návštěvníky nasměruje, ale záleží jen na návštěvníkovi a jeho uvědomění a disciplíně, zda ji bude respektovat nebo ne. Zámek tam nemůže postavit nějakou hlídku, která by návštěvníka usměřňovala, a nemá pravomoci k postihu ani sankcím. K tomu kastelánka dodává: **„Myslíte, že by někoho napadlo v Schönbrunnu nebo ve Versailles jet na kole?“** Dle Holáskové návštěvnost zámku zatím zvládají bez problémů, protože se návštěvníci rozptýlí do 4 okruhů, dále uvádí: *„Horší je park, tabule nic neznamenají, Češi prostě nerespektují nic. Policie je tady v minimálním počtu, takže řeší jiné problémy a my sami nemáme právo pokutovat. Takže je na výchově a to je na několik generací. Pravda je, že jsem takovou bezohlednost u zahraničních turistů neviděla.“*

Na otázku, **jak moc škodí v Zámeckém parku bobr evropský**, paní kastelánka potvrdila, že bobři způsobují okusem vzácných stromů velké škody. Bohužel je bobr pod ochranou, nemá přirozeného nepřítele a není povolena jeho regulace odstřelem. Dle kastelánky *„opatření proti bobrům jsou jen proto, abychom něco dělali, jsou pouze pasivní, dokud nebude povolen odstřel, je to zbytečné, protože si vždy cestu najde. Údajně takové možnosti jsou.“* Jak dále uvádí Holásková je jen na rozhodnutí Ministerstva životního prostředí, zda odstřel povolí nebo zda se jim vyplatí platit tak vysoké náhrady za škody způsobené bobrem (popsáno v kapitole 5.6.5 a v příloze č. 8). Dle Holáskové, je bobr ve velmi plachý, ale inteligentní živočich, okusuje hlavně v noci a ve dne ho téměř nevidíte. Přesný počet bobrů není znám. Holásková dále uvádí, *„nedávno vyšly nějaké statistiky, snad na úseku Dyje od Bulhar po Břeclav by jich mělo být kolem tisíce.“* V zámeckém parku se dle Holáskové vyskytují asi 3 bobří rodiny, které žijí v bočních ramenech Zámecké Dyje, ale občas se stane, že zavítá i do zahrad a zničí vzácné stromy. Kastelánka vysvětluje, že se samozřejmě dělají různá opatření proti okusům, *„ted' už jsme to hodně snížili, i když to není hezké, snažíme se stromy pletivem obehnat, stromy se natírají nějakými přípravky, které bobrům smrdí, tak už se to hodně omezilo. Dát ploty je těžké, nějaké tam jsou, ale muselo by to být zakopáno tak metr pod zem, protože oni si to podhrabou. A navíc máme neukázněné rybáře, kteří než by to*

obcházel, tak si vezmou nůžky a prostřihnají si cestu plotem.“ Kastelánka k tomu ještě dodává: *„s bobrem tedy bojujeme všemi prostředky, ale ani foliemi, ani oplocením, na které máme projekt a část je už zrealizovaná, se jeho působení nedá zabránit, protože nechodí pěšky, ale vodou. Jediná možnost je regulovaný odstřel, o který budeme žádat.“*

Dále dle kastelánky Holáskové (2015) **život místních obyvatel nejvíce negativně ovlivňuje** nedostatek míst k parkování a problémy s cyklisty a jejich chováním. *„To je problém. Obec má nějaké vize, jak ta parkovací místa rozšířit. V současné době je opravdu ta kapacita nedostatečná. A to, že přibylo soukromých parkovišť, je velice pozitivní.“* Dále je to dle Holáskové neohleduplné a nebezpečné chování cyklistů, kteří se pohybují po hlavní cestě vedoucí z Valtic do Lednice. Jak kastelánka dále uvádí: *„Stezky by měl koordinovat krajský úřad. Dala bych zákaz na hlavní cestě. Já když jedu a potkám cyklisty, tak jsem zpacená, abych nezajela děti, co jedou s rodiči po hlavní silnici. Pokud pro ně nevybudují nějaké lepší trasy, tak tam nikdo jezdit nebude, když chtějí přímo z Valtic do Lednice. Dotačních titulů z EU se dá najít spousta, ale musí se chtít.“* Dle jejího názoru by se o to měl začít někdo zajímat, protože jde o cyklisticky nejvytíženější oblast v republice.

Co se týče služeb ve stravování a ubytování je to jejího názoru především sezónní záležitostí, *„myslím si, že v posledních 15-20 letech tu nastal obrovský rozvoj. V Lednici přibylo velké množství penzionů, hotelů kaváren a restaurací a to místnímu obyvatelstvu přináší jen pozitivum.“* Dále je kastelánka toho názoru, že už není nedostatek potravin v obchodech, že se místní již naučili hospodařit a zajistit dodavatele, takže se nestane, že by pečivo nebylo. I když širší sortiment obchodů, jako například oděvy, obuv, domácí potřeby nebo galanterie tu opravdu není. To kastelánka vysvětluje tím, že na tak malou obec (2336 obyvatel, Škrlová 2015), by tyto obchody prosperovaly jen v sezóně, a v zimě by to pro místní bylo nerentabilní.

Na poslední otázku, **zda je cestovní ruch vedený touto formou v LVA udržitelný**, odpověděla Holásková (2015), že dle jejího názoru je situace ještě únosná, ale měl by se s ní někdo začít zabývat, protože dle jejího vyjádření *„správa zámku už za chvíli nebude mít kapacity na zvyšování návštěvnosti – je to otázka cca 5 let, kdy bude návštěvnická vytíženost na horní hranici únosnosti. Už teď je problém*

v infrastruktuře, kterou zámek ovlivnit nemůže, to je na obci. Tím je myšleno toalety, stravovací a ubytovací kapacity, cyklotrasy, úschovny kol, zavazadel atd.“

Na otázku, **zda se neuvažuje o rozmístění více laviček před zámkem, třeba u nově zrekonstruované jízdárny, kde nejsou žádné lavičky a návštěvníci v létě seděli na krajích trávníků a zda stánky s občerstvením před zámkem se reklamními nápisy (Algida a Coca-cola) neruší pohled na památku UNESCO**, Holásková uvedla, že se chybějící lavičky, koše a ostatní vybavenost v parku a kolem zámku řeší, letos byl zpracován projekt a v roce 2016 se bude žádat o dotaci, *„zároveň bude generel řešit i všechny reklamy.“*

Příloha 15 Rozhovor s Ing. Richardem Svobodou, MBA

Dne 29. 7. 2015 se uskutečnil **rozhovor s kastelánem zámku Valtice Ing. Richardem Svobodou, MBA**. Kastelán byl ve funkci od 1. července 2015, do té doby vykonával funkci ředitele NCDT. Na všechny otázky tedy nemohl odpovědět.

Na otázku, **zda si myslí, že se návštěvnost zámku Valtice zvýšila zapsáním památky na Seznam UNESCO**, Svoboda (2015) uvedl, že návštěvnost nebyla tak ovlivněna zápisem, ale spíše skutečností, že Valtice byly do roku 1989 příhraniční oblastí a 50 m za Reistnou byla takzvaná železná opona. Valtice nemohly být navštěvovány a zpřístupněny veřejnosti a tudíž se do zámku nic neinvestovalo. Zámek byl zanedbaný, v jednom křídle byla polepšovna a v jízdárně sušárna tabáku. V tom má Lednice před Valticemi 20 let náskok. Takže ve Valticích se vše začalo budovat až mnoho let později. Dle názoru Svobody (2015) nelze proto tyto dva objekty srovnávat. Do Valtic zavítá přibližně 80.000 návštěvníků ročně, zatímco do Lednice 380.000. Dále vysvětluje „*to, že je to památka UNESCO přiláká spíše cizince, pro které je to určitá značka kvality. To je obrovský příliv peněz.*“

K otázce, **zda je návštěvnost zámku v současnosti únosná nebo zda by se dala ještě zvýšit** Svoboda (2015) uvedl, „*podle mého názoru by se ještě mohla zvýšit, ale je to můj subjektivní dojem. Budeme se snažit udělat něco pro to, aby návštěvníci na zámku zůstali déle a utratili zde více peněz. Chtěli bychom tu vytvořit další prohlídkový okruh. Nyní jsou okruhy dva knížecí a císařský.*“ Dle Svobody je nejnavštěvovanější císařský okruh, knížecí okruh je zkrácený o 6 sálů. Vstupenka na císařský okruh platí i do Zemědělského muzea na náměstí. To motivuje návštěvníka, aby se zdržel déle. Další možností je prohlídka barokního divadla, které letos bylo dokončeno, zatím ještě není o prohlídku tak velký zájem, protože o něm návštěvníci nevědí. Bude teprve slavnostně otevřeno v září. Je třeba udělat víc pro jeho propagaci.

Jak dále uvádí Svoboda (2015), na zámku mají spíše pozitivní zkušenosti s návštěvníky než negativní. Dle jeho názoru, když už na zámek návštěvník přijede a vážil tu cestu, má o památku zájem a chce něco vidět. Jak dále uvádí: „*návštěvníci jsou spíše konzervativní v chování, převažují spíš rodinné návštěvy, navštěvovat*

památky je jim předáváno od dětství od rodičů, ti sem jezdili se svými rodiči, tak sem vezmou i děti.“

Další otázku: **„Co děláte pro zvýšení návštěvnosti zámku Valtice?“**, odpověděl Svoboda: *„Jak už jsem řekl, chceme, aby se tu návštěvníci a rodiny zdrželi déle a utratili víc peněz, chceme udělat zámek zajímavý pro všechny - děti, muže i ženy, aby zde každého něco zaujalo. Hlavním záměrem je udržet zámek v rovnováze, aby se zde nic nepoškozovalo, ale aby si lidé odsud něco odnesli.“* Dle Svobody snahy o opravy zámku se datují od roku 1965, ale někdy je problematická spolupráce s NPÚ, například ve výběru fasády. Svoboda dále vysvětluje, že pro děti byl na zámku vybudován dětský koutek s možností hlídání dětí. Dále funguje na zámku kavárna Café Liechtenstein a návštěvníci dále mohou navštívit Salon vín. Na zámku je v provozu i úschovna kol. Byl obnoven zámecký dvůr, který by měl sloužit k pořádání společenských akcí i pro místní obyvatele, toto léto je na nádvoří prvním rokem letní kino. Je tam i stánek s občerstvením a s posezením. Bylo obnoveno barokní divadlo, které si lze také prohlédnout a zámecká jízdárna, která se dá pronajmout. Ta by měla přilákat zejména zahraniční a náročnější návštěvníky. V konírně bylo vybudováno nové TIC s prodejem vstupenek a je tam výstava ustájení koní. Jsou tam vybudované i nové toalety, kterých je ve Valticích málo. Uvažuje se i o možnosti zařadit do prohlídkového okruhu návštěvu zámecké jízdárny, ale pouze tedy pohledem z balkonu.

Myslíte si, že je cestovní ruch vedený touto formou v LVA udržitelný nebo už se blíží k hranici únosnosti? Dle Svobody (2015) je důležitý hlavně nějaký strategický pohled. Podle něj *„areál dospěl do fáze, kdy je a bude třeba, aby se o něj někdo staral, hlavně je třeba vybudovat chybějící infrastrukturu a aby činnost někdo koordinoval.“* Dle jeho názoru je třeba vyřešit parkování a dopravu po LVA, uvažovat o způsobu, jak se napojit na železniční dopravu. Pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu je třeba vzít si příklad z jiných destinací ze zahraničí, jak sdělil: *„například ve Francii to umí dělat dobře“*. Díky tomu, že LVA je památkou UNESCO, je nutno umět vybrat a naplánovat projekty, které budou přínosem a využít tak dotace z EU. Svoboda (2015) dále uvádí, že například obnova divadla a jízdárny stála necelých 200 000,- Kč z dotací EU (více ve Zhodnocení projektů pro podporu CR, Havlenová, 2015). Je třeba také investovat do kvality cyklostezek. Ve

Valticích je nutno ještě opravit část fasády zámku, dále zámeček Belveder, který je teď nepřístupný veřejnosti, protože je ve špatném stavu. Zámeckou zahradu, která se nedá srovnat s tou v Lednici. Jenže na to chybí finance i lidé (např. dle Svobody se o ni stará pouze 1 zahradník a 1 brigádník).

Na závěr Svoboda uvedl, že s Liechtensteiny, kterým tento majetek dříve patřil, byly navázány diplomatické vztahy, zámek jednou za rok navštěvují a chovají se noblesně. Pro udržitelnost rozvoje cestovního ruchu je však třeba ještě hodně co zlepšovat.

Příloha 16 E-mailová korespondence s Mgr. Michalem Tlustákem

Jako poslednímu byly položeny otázky formou e-mailu panu **Mgr. Michalu Tlustákovi**, bývalému kastelánu zámku Valtice, který tuto funkci zastával do 31. 6. 2015. Schůzka s panem Tlustákem, domluvená na 16. 11. 2015, se bohužel neuskutečnila, protože musel náhle odcestovat, ale jeho názory jsou cenné, protože na zámku působil cca 7 let a může jeho vývoj lépe porovnat než kastelán nynější.

Na otázku, **jaký má podle Vašeho názoru vliv zapsání LVA na Seznam UNESCO na rozvoj CR a zvýšila se tím návštěvnost zámku Valtice**, odpověděl Tlusták (2015): „*UNESCO je mezinárodně uznávaný „brand“, takže zejména pro zahraniční klientelu je zapsání LVA určitě důležitým faktorem při rozhodování, co v ČR navštívit.*“ Na další otázku, **zda pozoruje zvýšení návštěvnosti Valtic po rekonstrukci barokního divadla a zámecké jízdárny**, se pan kastelán vyjádřil, že je zatím velmi předčasné hodnotit, protože oba objekty byly otevřeny na konci sezóny a jejich návštěvníci tak zatím tvoří jen nepatrný zlomek ze všech platících návštěvníků v zámeckém areálu. Dále však uvedl, že „*poptávka resp. zájem o oba objekty (rozumí se akce, představení atp.) je ale značný.*“

Na dotaz, **co návštěvníky nejvíce zajímá na zámku Valtice, jak se chovají a zda jsou s nimi problémy**, Tlusták uvedl, že primárním cílem je samozřejmě návštěvnícký okruh, tedy prohlídky s průvodcem. K chování návštěvníků kastelán vysvětluje: „*Pokud jde o chování, je třeba trvale budovat kompromis mezi tlakem na zvyšování návštěvnosti a požadavky diktovanými potřebou – úkolem zachovat kulturní dědictví. Zjednodušeně řečeno, žádný památkový objekt nebyl budován pro desítky tisíc návštěvníků a tudíž tomuto typu využívání nevyhovuje. Na druhé straně samozřejmě není řešením objekt uzavřít.*“

Na otázku, **jak se návštěvníkům líbí obnovené Barokní divadlo a zámecká jízdárna** kastelán sdělil, že reakce návštěvníků jsou vesměs kladné. „*Zajímavým faktem je, že o divadlo speciálně je zájem i mimosezónu, vyhledávají jej lidé, kteří jdou mimo „mainstream“ a dovolenou si plánují více cíleně.*“ Zájem návštěvníků podle Tlustáka (2015) také dokazuje celková návštěvnost do listopadu 2015, „*kteřá činila 50138, což značí vynikající sezónu*“ (viz tabulka návštěvnosti zámku Valtice). V barokním divadle se od září odehrálo devět představení a většina byla vyprodána. Zámecká jízdárna zatím není součástí

prohlídky, dle Tlustáka se o tom uvažovalo, „*ale stávající poptávka po nájmech spolu s plánovanými akcemi nechávají zatím tuto eventualitu bez definitivního rozhodnutí.*“

K otázce, **zda bude barokní divadlo, jízdárna a hospodářský dvůr dostatečně využívány** vzhledem k tak velké investici (cca 183 milionů, více v Revitalizace projektů pro podporu CR, 2015) se Tlusták (2015) vyjádřil, že určitě ano, město je partnerem projektu a jízdárnu i divadlo již využilo. Oba objekty dle kastelána budou sloužit nejen návštěvníkům, ale i kulturním potřebám místních obyvatel.

Na otázku, **zda se plánuje obnova Zámeckého parku ve Valticích, který je ve velmi špatném stavu ve srovnání s parkem v Lednici a zda si myslí, že by mohla mít vliv na zvýšení návštěvnosti**, se Tlusták vyjádřil: „*Lednický park je parkem francouzským, to znamená, že je typově odlišný od Valtic*“. Jeho postupná obnova probíhá. Jestli by však zcela opravený park zvýšil návštěvnost, si kastelán nedovoluje odhadnout. Běžnou údržbu zámku vykonávají dle Tlustáka dva zaměstnanci. Větší záležitosti jsou pak závislé na dotačních titulech do MKČR, z fondů EU nebo z jiných zdrojů. Nevzhledná přístavba hotelu Hubertus na terase zámku, která nezapadá do historického rázu stavby má dle něj zmizet v rámci jeho plánované rekonstrukce, která byla zahájena letos na podzim.

K otázce, **zda má CR ve Valticích pozitivní nebo spíše negativní vliv na život místních obyvatel a zda vnímají rozvoj CR jako přínos nebo je spíš obtěžuje**, Tlusták uvedl: „*Polovina se cestovním ruchem živí – ta je pro. Druhá polovina by byla nejraději, kdyby k nám turisté nejezdili.* Dle něj si typicky si stěžují na rušení nočního klidu, nepořádek po akcích a podobně.

Na otázku, **zda je podle jeho názoru rozvoj cestovního ruchu vedený touto formou ve Valticích a v celém LVA udržitelný**, kastelán odpověděl, že dle jeho názoru „*nárůst návštěvnosti jako celku si v blízké budoucnosti vynutí zejména investice do infrastruktury (záchytná parkoviště, kyvadlová ekologická doprava atp.) Protože v tomto sektoru zatím značně zaostáváme.*“ Na další otázku, **Je práce destinačního managementu propagaci interpretaci památky UNESCO v LVA dostatečná a co by bylo třeba zlepšit**, k této problematice se Tlusták (2015) dále vyjádřil, „*mimo to nám chybí jednotný destinační management*“. Jeden dělá JMK, NPÚ

vede destinační management jako celek všech 106 objektů. Další řeší CzechTourism (primárně v rámci památek UNESCO).“ Samostatný management je pak dle kastelána u vinařské turistiky. Přínos sdružení MAS Vinařská zatím dle něj nelze hodnotit, „zatím toho pod jejich hlavičkou zase tolik nebylo, aby se dalo soudit. Potenciál určitě mají.“

Na otázku: **„Co podle Vás znamená funkce Site Managera památky UNESCO pro zámek Valtice a LVA a myslíte, že bude přínosem a v čem,“** *Tlusták odpověděl: „Site Managera máme jen titulárně. Neexistuje nikdo, kdo by měl dostatečnou autoritu a pravomoc, aby dokázal jako Site Manager vystupovat, natož něco měnit.“*

Na otázku: **„Co by podle jeho názoru přispělo ke zvýšení zájmu turistů o návštěvy zámku Valtice a LVA?“**, *Tlusták uvedl, že ke zvýšení zájmu by určitě přispělo vybudování již zmíněné chybějící infrastruktury. Mimo to kastelán nemá pocit, že by zájem byl nedostatečný. Toto dále vysvětluje: „zámek spolu s Národním vinařským centrem má cca 80.000 návštěvnost ročně, což je na úrovni Bítova, či Pernštejna. Celé LVA má přes milion ročně mimo Pražský hrad je nejnavštěvovanější památkou v ČR.“ Dle Tlustáka podíl zahraničních návštěvníků ve Valticích je cca 10%, nejvíce jsou to Slováci a pak zhruba stejně Rakušané, Poláci a Rusové. Zmínil také potomky rodu Lichtenštejnů, kteří jezdí do Valtic poměrně často.*

Příloha 17 Rozhovor s Mgr. Darinou Danielovou

Dne 8. 1. 2016 se uskutečnil **telefonický rozhovor s paní Darinou Danielovou manažerkou z MAS LVA**, který se týkal činnosti MAS LVA a její spolupráce s ostatními sdruženími, organizacemi a aktéry v LVA. Autorka kontaktovala paní Danielovou z toho důvodu, že se setkala se dvěma strategiemi MAS Vinařská a MAS LVA, tyto oblasti se však překrývaly a nebylo jasné, která se čím zabývá. Paní Darina Danielová je manažerka MAS LVA a člověk, který komunikuje se všemi zájmovými skupinami, jedná se zástupci všech organizací a se snaží zapojit to MAS LVA všechny subjekty v LVA, které se podílejí na trvale udržitelném rozvoji této oblasti, nejde tedy pouze o aktéry CR, ale i tito aktéři jsou v těchto subjektech zahrnuti.

Paní Danielová (2015) na otázku: „**Kolik MAS je činných v oblasti LVA?**“ odpověděla, že původní MAS Vinařská skončila svoji činnost, protože se zaměřovala pouze na vinařství a vznikl nový subjekt MAS LVA, který se chce soustředit na rozvoj celého území LVA komplexně. Nyní tedy pracuje v LVA pouze MAS LVA. Každé obci, která chce být součástí MAS, musí být schválena územní působnost.

Dle Danielové (2015) jsou strategie všech MAS v celé ČR již vypracovány, ale z důvodu změny některých kritérií musí být metodiky strategií přepracovány. Tím se bohužel vše prodlužuje. Následně tuto strategii musí schválit Valná hromada MAS, což je pro ni klíčové. Po schválení budou strategie odeslány a předány k posouzení na MMR a MPSV. Tato ministerstva jsou schvalovacími orgány pro jednotlivé operační programy. Všechny MAS v ČR budou na základě přijatých a schválených strategií rozdělovat dotační prostředky. Musí však splnit dvě kritéria, musí být standardizované a musí mít schválenou strategii.

Na otázku: „**S kým MAS LVA tedy spolupracuje?**“, paní Danielová (2015) uvedla, že na území LVA spolupracuje se všemi obcemi a městy LVA, které jsou sdruženy v DSO LVA, to znamená se všemi starosty těchto obcí, vyjma obce Ladná, která byla historicky v jiné MAS a tudíž nemůže být ve dvou. Dále samozřejmě spolupracuje s Biosférickou rezervací Dolní Morava, která byla pověřena funkcí Site Managera památky UNESCO a je zastupována Ing. Vybíralem, a která spolupracuje na strategii. Dle Danielové (2015) subjektů je hodně, ale každý má

své opodstatnění a zasahuje do jiné oblasti. Biosférická rezervace působí v oblasti ochrany přírody. Je názoru, že lidé v těchto subjektech v LVA, jsou lidé na svých místech a je s nimi dobrá spolupráce. Zmínila starostu Lednice p. Kabáta, starostu Valtic p. Trojana i Ing. Vybírala.

Na otázku: „**Co dělá MAS pro udržitelnost CR v LVA?**“, se paní Danielová (2015) pokusila vysvětlit, že to je komplikovanější. V tomto období cestovní ruch v MAS mnoho podporován není. Strategie MAS je zaměřena spíše na komplexní rozvoj tohoto území, které předpokládá rozvoj infrastruktury, jejíž kvalita je však pro CR také klíčová. Samozřejmě zde hrají velkou roli synergické multiplikační efekty, kdy rozvoj infrastruktury ovlivní rozvoj více oblastí a jeho účinky se násobí. Například by se chtěli do budoucna vyvarovat, budování nesmyslných projektů, které by nenavazovaly na druhé. Jako příklad Danielová uvádí např. cyklostezky vedoucí odnikud nikam, které by dál nenavazovaly. Dle jejího názoru takové naštěstí v LVA nejsou.

V souvislosti s **udržitelností celé oblasti LVA** zmínila paní Danielová (2015) osobnost pana Lud'ka Mikuleckého, který se velmi angažoval a vedl tuto MAS, ale bohužel v srpnu náhle zemřel. Pan Mikulecký byl majitelem přepravní firmy BORS, ale také novým majitelem saletu Nový dvůr. Jeho snem bylo navrátit této památce její původní funkci, která souvisela s rozvojem udržitelných forem CR – agroturismu, hippoturismu a venkovského cestovního ruchu (viz Zhodnocení projektů pro podporu CR v LVA, Havlenová, 2015). Dle názoru Danielové pan Mikulecký usiloval o to, aby se celý region kultivovaně rozvíjel. Měl vizi nejen obnovy Nového dvora, ale také ekologické dopravy po LVA. Dle Danielové (2015) jeho plánem bylo vymežit stezky v LVA na cyklostezky a hippostezky, po kterých by jezdily pouze koňská spřežení a tím nabídnout možnost prohlídky pro hendikepované a starší návštěvníky, kteří nemají možnost pohybovat se mezi památkami pěšky nebo na kole. Již loni zavedli alespoň projížďky koňským spřežením po Valtickém parku a byl o ně velký zájem. Jak dále uvádí Danielová (2015) byla to pro pana Mikuleckého srdeční záležitost a pro svoje vize a plány rozvoje LVA nacházel pochopení napříč všemi orgány okresu. Účelem bylo vrátit původní funkci hospodářského statku se zvířaty, krávy, ovci a koňmi a navázat spolupráci se školami a školami v oblasti osvěty a vzdělávání dětí. Dle

Danielové možnost vidět tato živá zvířata, pohladit si je, svézt se na koni nebo poníkovi jsou pro dnešní děti vzácností a velkým přínosem. V souvislosti se špatným stavem cyklostezek a cyklotras v LVA jednal pan Mikulecký také s Lesy ČR, jejich zástupcem Ing. Janotou. Lesy ČR dokonce měly zájem zapojit se do MAS, ale bohužel státní sektor Lesy ČR nemá doporučení vstoupit do MAS. Jak dále Danielová (2015) vysvětluje, co se týče projektu vize Nového dvora, zatím není dokončeno dědické řízení a není jisté, jak dlouho se tato záležitost bude řešit a zda nový majitel bude pokračovat ve vizi p. Mikuleckého. Paní Danielová úzce spolupracovala s panem Mikuleckým a snaží se přenést jeho myšlenky a zrealizovat je v MAS. Vážila si ho jako člověka, který byl pro tuto oblast velkým přínosem a věří, že se to podaří.

Na poslední otázku: „**Jaká je spolupráce destinačního managementu v LVA?**“, Danielová (2015) uvedla, že lidé se snaží spolupracovat. Bohužel zde dosud chyběl a chybí sjednocující element, který by vše koordinoval. Může jím být MAS LVA. Pan Mikulecký byl předsedou MAS LVA a jeho smrt všechny hluboce zasáhla. Byl to člověk, který byl pro tuto oblast klíčový význam. Po jeho smrti není dle Danielové (2015) jednoduché, dát lidi zase dohromady. Lidé však jednají s úctou k němu. Důležité je, že starostové jak Lednice, tak i Valtic spolupracují a chtějí, aby se pro rozvoj celého LVA něco udělalo. Oba se aktivně o MAS zajímají a není jim to jedno. Dle Danielové to však ještě bude nějaký čas trvat, než bude strategie schválena a než se vypíší výzvy a projekty budou moci být realizovány. Reálné datum Danielová předpokládá koncem roku 2017-2018. Navrhovaná Strategie MAS LVA vznikla v květnu 2015.

Příloha 18 Telefonický rozhovor s Ing. Janem Vybíralem

Dne 19. 2. 2016 se uskutečnil telefonický rozhovor s ředitelem Biosférické rezervace UNESCO Dolní Morava Ing. Janem Vybíralem na téma ochrany přírody v LVA a BR a významu funkce Site Managera památky UNESCO.

Výběrové řízení na funkci Site Managera (SM) je dle Vašeho sdělení připraveno, ale zatím nikdo nebyl vybrán. Proč tomu tak je a proč tento výběr tak dlouho trvá. Jsou nějakí kandidáti?

„Zájemci a kandidáti jsou, máme jejich CV, ale nebudeme řízení spouštět. Nevidíme důvod, proč to spouštět, protože nejsou zajištěny dlouhodobě finanční prostředky. Měla by to být pozice na profesionální úrovni a za plat. Uvažovali jsme, zda by to šlo realizovat z projektů MAS nebo IROP, ale zatím to není nastavené tak, že se tam tato činnost vejde. 11. 3. 2016 bude zasedání Mezioborové skupiny, kde by se to mělo řešit. My už jsme SM měli, ale protože to narazilo na nemožnost zajistit finanční prostředky na půl roku dopředu, tak nám Site Managerka odešla a když jsme peníze získali, už se nevrátila.“

Měl by to být odborník z této oblasti?

„Měl by to být VŠ se zaměřením na krajinnou profesi a rozhodně aby se vyznal v územní plánovací dokumentaci a ve správním řízení, aby si rozuměl s územními plány, měl schopnost koordinovat a jednat, aby měl všeobecný přehled o managementu kulturní krajiny. Nemusel by to být specialista na konkrétní obor – památkový, ochránářský, životního prostředí, lesnický, zemědělský nebo jinak specializovaný. Moje představa je, aby to byl člověk komunikativní, schopen nacházet konsenzus a bavit se o koncepčních věcech. Měl by mít už nějakou praxi v projektování nebo v práci s územně plánovacími dokumenty. Dílčí specializace by nevadila, měl by být jazykově vybaven, minimálně AJ, a k tomu buď NJ, FJ, aby bylo možno konzultovat problematiku managementu památek UNESCO s centry ve světě, kde je tato péče už rozvinuta, jako je Anglie, Španělsko, Itálie.“

Největšími střety v LVA jsou rozdíly mezi názory a zájmy obcí, památkového ústavu a územního plánování. Jaký je Váš názor?

„Ano, tam je to doslova válka, toho termínu se nebojím, protože obec Lednice, a přidá se město Valtice a Hlohovec dávají k soudu způsob jednání NPÚ k územnímu plánům. To jednání je opravdu až arogantní z pozice státní moci. Takže to je přesně to, co

vadí. Proto se jim obtížně hledá nějaký konsenzus se státní správou v oblasti rozvoje turistické infrastruktury, lázeňské infrastruktury, ochrany a využívání památek. Proto to musí být člověk, který umí jednat a vidět problematice až do střev a to jak z pohledu obcí a jejich zájmů, tak z pohledu dalších subjektů, jsou tam i podnikatelé, lázně, ale i oprávněné zájmy ochrany přírody a památek. Nemůže nastat ta krize v tom, že někdo striktně postaví obrovskou hráz proti vůli a selskému rozumu všech dalších zúčastněných. A to tam občas nastává.“

Co je dle Vašeho názoru největším problémem ochrany přírody LVA?

„My jsme také institutem UNESCO. My v našem portfoliu zájmů a aktivit máme ochranu biologické a kulturní různorodosti. To znamená, že **my musíme respektovat danosti kulturní krajiny a tam hledat tu harmonii a tu rozvojovou vizi skutečně vybalancovat tak, abychom nezhoršovali stav životního prostředí, a abychom zachovávali všechny hodnoty, co v té krajině jsou, ale dokonce i v těch profesích, protože ty kulturní hodnoty to není jen nemovitý majetek anebo konkrétní věci, ale i duchovní bohatství, které se často ztrácí. S oblibou říkám, tou největší hodnotou, kterou v současné době ztrácíme, je selský rozum. Míra rozumné rozumové úvahy je na místě, nemělo by se na ni zapomínat, neměla by mít přednost tam, kde někdo často striktně trvá na nesmyslně paragrafu, nebo na znění zákona nebo vyhlášky, který tvořil někdo úplně jiný, jindy, jinde a pro jiné podmínky a my se snažíme pochopit ty lokální problémy v kontextu globálních problémů. Je to také komplikovaná záležitost, ale myslíme si, že je to zase o dohodě, hledání harmonie a hledání rozumné míry využívání přírodních zdrojů a v kontextu jejich nezhoršování. A v tom kulturním dědictví je to samé. Rozumná míra využívání. Protože jakmile není památka rozumně využívána a jen se konzervuje, anebo se opravuje za hrozné náklady jenom proto, aby vypadala a nesloužila. Tak to nejsou účelně vynaložené prostředky. Tam se snažíme hledat tu míru té rozumné vybalancovanosti rovnováhy. Především se starosty, kteří jsou našimi hlavními partnery a se všemi ostatními zájmy, které se v oblasti nacházejí. My už takovou funkci SM přirozeně plníme a myslíme si, jsme důkazem toho, že ji lze naplňovat. A že to je potřebná role. My jsme takoví koordinátoři, mediátoři, když nastane problém a propagátoři všeho dobrého. Tím, že sami vytváříme a nacházíme vzorové projekty a vzorová řešení tak, aby ostatní**

věděli, že cesta vývoje nebo rozvoje může být vedena různými cestami, ale základní principy. To znamená, ctít pravidla respektování kulturních a historických hodnot a princip nezhoršování stavu ŽP, není nic nenormálního a máme důkazy, že tuto věc akceptují úplně všichni, všichni se s tím ztotožňují, protože to je to rozumný požadavek. To jsme si už otestovali. Proto říkám, že i SM s tou specializací pro krajinnou památku LVA, by měl defakto v nás takovéto vzorové řešení už i nalézt. To jsem se dopustil takové vznešené úvahy, ale jestliže existujeme již 12 roků a region nás vnímá, tak si myslím, že už se mohu pustit do takovéto úvahy i směrem k funkci SM pro LVA.“

Co se týká oblasti ochrany ŽP ve vztahu k cestovnímu ruchu, co je největším problémem, pozorujete nějaké škody způsobené vlivem velkého množství návštěvníků?

*„Nemyslím si, že škodí, protože vše je to o tom, jak máme připravenou a dimenzovanou infrastrukturu. Když to vezmu na příkladu Lednice, jako takovéto morální centrum LVA, máme tam víceméně dostatek ubytovacích kapacit a dostatek služeb, ale velký nedostatek parkovacích ploch a když jsme se snažili, abychom třeba do územního plánu některé ty plochy zadali, jako plochy, které by mohly nárazově sloužit i jako parkovací, tak narazíme na schizofrenii našich zákonů včetně zákona na ochranu přírody a krajiny a vodního zákona a kulturního zákona, ... kdy parkoviště je neslušné slovo, takže se musí vymýšlet takové kličky, jak to pojmenovat aby v územním plánu bylo pamatováno na prostor na uskladnění aut návštěvníků, kterých již přijíždí na ¾ milionů ročně... A tam samozřejmě, když bude připravena infrastruktura, kvalitní služby v hospodách a ubytovacích zařízeních, stezky, silnice, trasy, vycházkové cesty, cyklistické, záchytná parkoviště u jednotlivých památek, v rámci celého LVA, tak pak takových problémů, že by turisté škodili, určitě ubude. Když bude kvalitní infrastruktura, tak se tak velké množství návštěvníků dá zvládnout. **Problém ve vztahu škody a poškozování přírody je širší problematika. Lidský faktor je nezanedbatelný, ale když vezmeme, že je to kulturní krajina, ve které jsou zemědělské pozemky, rybníky, lesy, sady, vinice, parky, tak vidíme, že jsou to různé zájmy.“***

Jsou i jiné škody na životním prostředí způsobené jinak, než cestovním ruchem, třeba zvířaty, jako např. bobrem?

„ŽP můžeme chápat jako prostor, kde jsou ty škody různého druhu. Já třeba vnímám, že velké škody dělají kormoráni, tím, že v určitých místech za krátkou dobu mohou napáchat obrovské škody a zničit vzácné porosty. Např. kormoráni škodí na Ptačím ostrově v Zámeckém parku v Lednici. Mají velmi agresivní trus, který je schopen jednak předusíkovat to stanoviště a hlavně spálit i porosty povrchově. To je jeden faktor. Další faktor a neuváženost ochrany přírody, který dokazuje, jak je to relativní pojem to poškozování, je bobr. Bobr je pro jednoho posvátné zvíře, z pohledu jiných naprosto neuvážený a nedomyšlený krok skupinky, která se rozhodla repatriovat bobra do krajiny, která na bobra nebyla 200 roků zvyklá. A s tím související obrovské škody. Jenom povodí Moravy registruje škody snad skoro za 150-200 milionů korun jen na protipovodňových vodohospodářských dílech.“

Jak škodí bobr na hrázích?

„Jde o škody na protipovodňových hrázích, které bobři navrtávají a činí je zranitelnými při velkých vodách. Mohou vzniknout nádrže a dokonce natržení a narušit tak nefunkčnost vodního díla. Teď povodí s obrovskými náklady provádí sanování nor, vymýšlí opatření ohraničování ocelovým pletivem.

Další škody působí bobr v lese, škody na kulturách jakou jsou sady, zemědělské plodiny. Tím, že dokážou svými hrázemi vyběžovat vodu tam, kam nepatří. Důkazem je, že před 5 lety se třeba bobrům podařilo vybudovat hráz a vyběžít vodu nedaleko Lednice a než se na to přišlo a vyhodnotilo, že je to nebezpečné, tak se tam a 2x vyrojili komáři a najednou se v tisku objevila zpráva, že Lednice zažívá kalamitu přemnožení komárů, která zafungovala jako poplašná zpráva. A došlo během dvou dnů k poklesu návštěvníků na polovinu. A tady vidíme, jaké ty konsekvence mohou být a kam až mohou sahat. V současnosti se mění i fauna a flora v důsledku klimatických změn. Krev sající hmyz je přenašečem různých vážných nemocí. Včetně nebezpečí přenosu malárie a jiných horečnatých nemocí, např. borelióza apod.“

Příroda může být faktorem nádherným a obdivovaným, ale na druhou stranu musí být rozumným způsobem regulována, aby nevznikala tato nebezpečí, která jsem zmiňoval – faktor bobr, faktor kormorán, přemnožený komár nebo kousající hmyz. To vše patří do toho managementu. A zase pokud narazíme na

někoho, kdo řekne ochrana přírody, to je především zákaz veškerých zákazů a veškerých biocidů apod. Tak je to zase názor někoho, kdo je přesvědčen, že názor ŽP by mělo mít absolutní přednost před vším, proti názoru jiných kteří říkají, ale pozor, tady jsme v kulturní krajině, tady žádná divočina není. Biodiverzitu jsme schopni zachovat tradičním způsobem obhospodařováním v lesích, na vodě a na pozemcích. Ale musíme respektovat, že hlavním faktorem je člověk, jeho zdraví a dobré pocity, jako návštěvník a my musíme udělat vše proto, aby příroda byla doplňkem a ne absolutní předností. Zase na to poukazuji a dávám to vše do takových protikladů, aby bylo zřejmé, jak je důležité koordinovat zájmy, protože i ta ochrana přírody se také chová někdy arogantně, zpupně, s pocitem, že ochrana přírody, ochránce přírody nebo zákon na ochranu přírody a krajiny musí mít přednost absolutně před všemi. Není to tak. A toto jsou ty všechny důležité možné kolizní body, které my se snažíme jako BR eliminovat a ten SM s tou specializací na LVA by měl mít obdobné zadání.

Jak to vypadá s možností odchyty nebo povoleného odstřelu bobra, jak zmiňovala kastelánka Holásková?

„Je to tak, že bobři jsou přemnožení a už jsou všude. A dokonce počáteční iluze ochránců, že bobra odchytíme tam, kde škodí a vypustíme tam, kde neškodí, byla mockrát prověřená, jako lichá. Bobr je zvíře teritoriální a i vůči svému druhu se chová jako k nepříteli, v případě, když mu jeho území zabere. Stávalo se často, že ochránáři s velkými náklady bobra odchytili a převezli a tam ho ostatní zabili, jako vetřelce. Ted' už to neplatí a nelze přemísťovat bobra, protože to bobra zabije. Ted' je to o tom, že se hledá způsob, jak bobra eliminovat, protože všechny vhodné lokality jsou již okupované a teritoriálně zabrané bobřími rodinami. Zvíře už je vystresované, hlavně v době, kdy jsou vyháněni mladí bobří samci, mimo teritorium, rodina je vyhodí. To jsou ti jedinci, co někde zalezou někde do včelína nebo do zahrady, parku nebo sadu, a protože mají v genech napsáno, že mají hryzat, tak hryžou a hrabou a norují a tak vznikl obrovský problém, podle mého z nezodpovědnosti. Takže i to je ochrana přírody.“

Jak to vypadá s využitím rybníků ke koupání, v letošním horkém létě spousta návštěvníků postrádala možnost koupání v rybnících LVA?

„Další problém je lednická rybniční soustava. Rybníky jsou zanesené, bylo by třeba je odbahnit, aby se zvětšil prostor pro vodu. Je jasné, že jeden extrém, který by byl založen na tom, že budou sloužit jen k ochraně přírody, druhý extrém, že se tam budou chovat jen ryby tak intenzivním a bezohledným způsobem, ale tam se musí najít ten kompromis... Jenže rybníky v LVA byly hlavní estetickou osou krajiny, kolem nich byly parky a my se zabýváme problematikou revitalizace porostních okrajů kolem rybníků, **protože jediné tam lze a bylo by to vhodné tam umístit např. lázeňské trasy, doplnit turistickou infrastrukturu, zkvalitnit tam stezky, určit jestli budou pro pěší nebo cyklisty nebo kombinované, a jak tam zajistit bezpečnost, osadit to byliářem, aby na hezkých místech, jako cíl návštěvníků nebo lázeňských hostů, tam byl nějaký altán a posezení s výhledem na památky LVA nebo jako průhled do krajiny, včetně pohledu na hladinu.** A máme tady hned problém s rákosem, rybníky zarůstají rákosem, nikdo ho neseče a nesklízí, dřív to byl materiál, který byl využíván. I ty rybníky je třeba vzít nejen z jednoho hlediska hospodářského nebo ochrannářského nebo turistického, ale zase tam ty zájmy skloubit. Zase je to o tom, aby všichni pochopili, že lze za určitých podmínek to polyfunkční využití i u takové věci, jako jsou rybníky. I to je možné a zase je tu ta podmínka, co ochrana, co památkáři, co hospodáři.

To samé les, les je estetická záležitost a měl by zůstat tak, jak je. Lesníci se živí lesem. Občas je třeba ho shodit a zase vysadit. A teď jde o to, že nejde pokácet každý strom, že tam je třeba možné ponechat skupinku stromů nebo okraj tak, aby tam nevzniklo něco pohledově nebo esteticky nepříjemného. To lze zase domluvit. To se týká i biodiverzity. Lesy nejsou jenom brouci vzácní, ale i riziko škůdců nebo nemocí stromů. Musíme tam hledat tu míru, tu problematiku, kterou můžeme konzultovat s tím odpovědným hospodářem, tu problematiku mezioborovou, ale kam se mu nemůžeme nutit, protože on už ten odborník je tak velký, že tomu nerozumíme. Ale to se týká každé oborovosti, to že míra specializace přináší spoustu znalostí a zkušeností, které nemusí všichni vědět a tam nastává to, že někdo postaví svůj oborový zájem, jako „nadzájem“ nade všemi, bezohledně vůči těm, kteří se třeba tou problematikou živí, kteří tomu rozumí víc a ví, jak to udělat jinak. **Jak někdo začne striktně trvat na svém proti zájmům druhým, tak pak narazí. A pak když tam není možné kompromisu, že to vede k té krizi, že to co ten první vyžadoval,**

druhý sabotuje a výsledek je pak tristní. A zase je to o tom jednat, pochopit, přijmout argumenty z té druhé strany, která tomu rozumí... Hledat kompromis a hlavně mít na mysli společnou vizi - udržitelnost. Protože BR je postavená právě na hodnotě tohoto termínu – udržitelnost, udržitelný život, hospodaření, udržitelné využívání přírodních zdrojů, to znamená nezhoršování, ale pokud možno zlepšování. A zase jsme u toho, jak by tato funkce měla být důležitá a jakou roli by měla zastávat. Protože těch konfliktů potenciálních, nebo i založených dlouhodobě, je tam mnoho. A tento specialista podle mého názoru by měl být fakt dobře zaplacený, tak aby to mohla postupně zastat tak, aby to byla další morální autorita, ale neformální a odborná autorita, nezpochybnitelná a objektivní. Proto zastávám názor, že by tato funkce měla být mimo oficiální struktury státní moci. Podle mého názoru by to nebylo dobře, kdyby to byl zaměstnanec památkářů, ŽP nebo dokonce obce. Všechny tři možnosti jsou špatné, protože by to dopadlo tak, že koho chleba jíš, toho píseň zpívej. Proto zastávám názor, že by to mělo být u nevládní, neziskové organizace, protože tam by měla být větší záruka objektivnosti a o tu především jde, objektivnost a pochopení z více pohledů a hlavně nadhledu, té budoucí vize rozvoje a ten by měl být zásadní. To je budoucí vize. Proto by tato osobnost měla být vybavena takovými argumenty, aby byla schopna dosahovat kompromisu jednáním.“

Bude povolen odstřel bobra a za jakých podmínek?

„Je to tak, že na výjimku umožňuje státní správa už i odlov bobra. Není to relativně v současné době žádný velký problém. To je jen stanovit ta pravidla, co potom s tím bobrem, aby to bylo kontrolovatelné. Jsme stát, který si zvykl, že vydávání podmínek je tak komplikované, že bohužel si u nás lidé si berou zákon do vlastní ruky, u nás je stát v té byrokracii tak komplikovaný, aby se oficiálně dosáhlo něčeho, co je rozumem pochopitelné, takže k tomu dochází, bobři jsou zabíjeni. Zvířeti už nehrozí vyhynutí, je v rámci ČR a Evropy tak rozšířený, že ho už nelze vyhubit. Ale přesto existují podmínky státní správy a hlavně ochrany přírody, takže je velmi komplikované oficiálně se dostat k nějakému povolení odstřelu. Oni by už teď byli ochotni jednat o tom, že by byli bobři zařazeni mezi zvěř lovnou. Ale proti tomu jsou myslivci, protože tím pádem by se ochrana přírody zbavila veškeré odpovědnosti za škody zvířete. Škody přibývají každoročně. Každý komu způsobí bobr nějaké značné škody,

může je vymáhat. Např. Lesní závod Židlochovice to uplatňuje několik roků, a stále to roste, za loňský rok cca 14 milionů. Ale je to velmi komplikované. Je to proto, že bobr je chráněný. Pokud by se dostal mezi zvěř a pokud by nebyl chráněný, tak veškerá odpovědnost by padla na ně, proto se myslivci brání tomu, aby se bobr zařadil mezi zvěř. To znamená mezi živočichy, kterým nehrozí nebezpečí a vhodným loveckým managementem je možno je udržet na nějaké rozumné úrovni. Je to další velký konflikt zájmů ochrany přírody a jiných zájmů, zájmů hospodářů.

A jak škodí kormorán velký?

„Kormorán je další problém, tam to hlavně naráží na zájmy rybářů, ale i na zájmy ochrany přírody. Protože chráněné druhy žijí i ve vodách. Kormorán potřebuje denně 1/2 kg ryb. A když jich tu máme 5 tisíc, tak si spočítejte, kolik je to potravy. Neškodí jen rybářům a rybníkářům, ale i ochraně přírody, protože když je zle, vyloví i ty nejmenší potůčky. Pstruzi nejsou zvyklí chránit se ve vodě proti nebezpečí shora – proti kormoránům. Kormoráni rok a rok vyloví lipanové, pstruhové druhy a způsobují obrovské škody i ochraně přírody. Je to obrovský konflikt zájmů. A na počátku bylo chybné rozhodnutí, že budeme kormorána chránit. Nikdo si neuvědomil, že je to zvíře, které žilo původně na mořském břehu. Před 20 ti lety se spustil boj, bylo spočítáno, že už žije jen 500 párů kormoránů. Od té doby máme 100 tisíc párů kormoránů a ti už zlikvidovali ¾ rybníkářství na západě. Protože jestliže se člověk nedochová ryby, tak s tím přestane. Na začátku byl pocit ochrany přírody, že musí něco udělat pro záchranu jediného druhu. Zase to skončilo průšvihem, jako bobr“.

Kormoráni jsou zde stále nebo nárazově přilétají?

„Ono je to tak, že část populace žije celoročně, původně to bylo jen asi 20 párů, Ale čím dál více se každoročně sem natáhne na přezimování asi deset tisíc kormoránů severských a to jsou ta hejna, které napáchají tak velké škody. Nejen ty ryby, co vyloví a sežerou, ale 5 krát více je těch, na které neúspěšně zaútočí a co poraní, nebo chytanou plíseň a uhynou. U rybníkářů i ta zraněná ryba je už neprodejná. Ochrana přírody má velikou moc, často rozhodne o velkých věcech, hlavně některé nevládní organizace, ale nezajímá je potom dopad takového nátlakového rozhodnutí. Takže také problém. Druh je to stejný, kormorán velký, ale je to populace, která hnízdí na severu. Jsou to černí ptáci, kteří když letí, tak se poznají tím, že mají čtvercový profil, křídla mají uprostřed, kdežto husa má křídla víc vpředu, má jinde těžiště křídel. Ted’

je zde ta zimníci se populace ptáků. Přilétají na zimu, začátkem listopadu se sem nastěhují a začátkem března odlétají na sever.“

Existuje nějaký projekt na revitalizaci rybníků a v oblasti kempu Apollo?

„Máme zpracován projekt krajinné úpravy severních břehů všech tří rybníků Mlýnický, Prostřední a Hlohovecký, V roce 2000-2002 se tam provedl základní arboristický úkon a mělo by to dostat cílový výsadbový charakter s tím, že plochy by se měly pravidelně síct, aby tam vznikly zpětně květnaté motýlové louky. Existuje dohoda obcí, ochrany přírody a BR a budeme se na toto území zaměřovat. Projekt by měla realizovat Agentura ochrany přírody a krajiny, protože je vlastníkem pozemků, a my s obcí a se závodem Židlochovice ve spolupráci připravíme projekt na údržbu hlavní... turistické komunikace po těch březích od hráze Apolla až k Hraničnímu zámečku v Hlohovci, s tím, že už máme namyšlené, kde se umístí lavičky, naučné tabule a altány se stříškou a to tak, aby se to postupně zakomponovalo do studie rozvoje lázeňství. Samozřejmě jednáme i o lokalitě pod Apollónovým chrámem, to znamená tu pláž, kterou tam založili Lichtenštejnové tím, že přivezli od Jadranu mořský písek. A to zase souvisí s tím, že se musí vědět, jaká je kvalita voda, jak to souvisí, s jak velkým přihnojováním a přikrmováním a s klimatickými změnami, horkými dny v létě a podobně. Kvalita vody určitou část roku bude kvalitní a vhodná o koupání, později nevhodná na koupání. Ale uvažuje se, že by se tam koupalo, že by to bylo takové odpočinkové místo, které by navazovalo na aktivity kempu, který tam pod hrází tradičně je. A uvažuje se o tom, že by se to propojilo, že by konec lázeňské kolonády prošel pod hrází a že by se tam vyřešil nějak inteligentně přechod k jižním břehům, směrem k Apollónovu chrámu a až ke třem Gráciím, aby to byl takový okruh až zase k Hraničnímu zámečku a po severních březích zpět anebo naopak. Tam se to musí vyřešit upravit, jestli značením nebo úpravou. To jsou všechno věci, které mají své úskalí, a tudíž se musí vyřešit logistika, dopravní a hlavně bezpečnostní hledisko. Námětů máme celou řadu a bylo by dobré je realizovat. Souvisí to s možností obcí, s možností ochrany přírody, ale rozhodně se tomu věnujeme a SM by samozřejmě byl vhodnou mezioborovou spojkou.“

Pozorujete, že se zvýšila návštěvnost zapsáním LVA na Seznam UNESCO?

„Ano ty statistiky hovoří za vše. LVA předběhl Český Krumlov a Karlštejn. Institut UNESCO a četnost památek a zajímavostí a kultura vína, to vše souvisí. Jižní Morava

je také víno. Lednice je základní magnet, ale my jsme názoru, že je třeba je rozprostřít do té krajiny. Lednice ta je přeplněná a dosáhlo to všech mezních hodnot, ale zase je to i o tom destinačním managementu, to znamená i ten institut agentury pro cestovní ruch. I ta turistika má svoji logiku a měla by se vyvíjet s ohledem na to množství lidí. Protože ty služby nějak, i když se zpožděním reagují na ten ruch, teď ještě ta informační centra a nabídka ostatních útvarů. Když se to zkombinuje kultura, lázeňství a turistika, je to zajímavé místo, je to magnet na turisty.“

Je dle Vašeho názoru práce destinačního managementu v LVA dostatečná?

*„Je to tak, že agentura pro cestovní ruch by měla přinést profesionalitu. Tam je slabá i spolupráce mikroregionů, kdyby se více propojili možnosti Podluží, Mikulovska a LVA a k tomu to víno a další turistické atraktivity, tak pořád má region do budoucna co nabízet, ale když se bude propagovat, musí být připraven na to, že přijedou třeba 2 miliony lidí. Není problém udělat propagaci v Číně nebo Japonsku. Ale kdo se postará najednou o 5000 Číňanů, kteří se rozhodnou přiletět do LVA, kvůli památkám, ale co s nimi? Destinační management je velmi důležitý, aby toto uvážil. LVA je letecky velmi dobře přístupný. Letiště je v Brně, ve Vídni, Bratislavě, má výhodnou polohu v rámci spojení s celým světem. **To jsou všechno otázky, které se musí řídit profesionálně a řešit, a přitom ještě vše udržet v těch rozumných mezích, zachovat tu udržitelnost. S tím vším souvisí i ta informovanost a programy pro CR.“***

Příloha 19 Leták skutečného cyklisty

VALTICE
HLAVNÍ MĚSTO VÍNA

VALTICKÉ
INOBRANÍ

i Turistické informační centrum
nám. Svobody 4, 691 42 Valtice
tel: +420 519 352 978, e-mail: tic@valtice.eu
www.valtice.eu

SKUTEČNÝ CYKLISTA

Tato karta slouží jako poděkování všem, kteří se chovají v našem městě jako „skutečný cyklista“. Je dobré dodržovat dopravní a bezpečnostní předpisy.

Děkujeme, Vaše město Valtice.

SKUTEČNÝ CYKLISTA

Respektuj dopravní značku

zakaz vjezdu cyklistum

Nejezdi po chodníku !

Jezdi po cyklotrasách

nebo po cyklostezkách

Jezdi s helmou !

Jezdi dostatečně osvětlený

Print & Design: EUROPRINTY, spol. s r.o.

Příloha 20 Komerzializace u zámku Valtice

Obrázek 94 Komerční reklama u zámku Valtice. Zdroj: vlastní foto, 7. 7. 2015

Obrázek 96 Pohled na komerční reklamu z Valtického zámku.
Zdroj: vlastní foto, 7. 7. 2015

Obrázek 95 Narušení atmosféry místa nápisem, pohled od zámku Valtice.
Zdroj: vlastní foto, 7. 7. 2015

Příloha 21 Oskenované zadání bakalářské práce

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Akademický rok: 2015/2016

Studijní program: Ekonomika a management
Forma: Kombinovaná
Obor/komb.: Management cestovního ruchu - německý jazyk
(mcr-k-n)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Havlenová Vladimíra	Orlická 992, Dobruška	I1300154

TÉMA ČESKY:

Analýza udržitelnosti cestovního ruchu vybrané destinace CR

TÉMA ANGLICKY:

The Analysis of Sustainability of Tourism in the Selected Tourist Destination

VEDOUCÍ PRÁCE:

prof. RNDr. Josef Zelenka, CSc. - KRCCR

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Cíl práce: Na základě teoretické analýzy a literární rešerše vysvětlit způsob realizace cestovního ruchu v LVA, jeho dopadů a udržitelnosti. Výzkumem zmapovat problémy a dopady cestovního ruchu na památku UNESCO, kulturní krajinu LVA a místní obyvatelstvo. Porovnat názory a pocity rezidentů a návštěvníků na rozvoj CR, zhodnotit míru udržitelnosti a navrhnout možná zlepšení pro zachování rovnováhy, včetně indikátorů.

OSNOVA

1. Úvod
2. Cíl práce
3. Metodika práce
4. Teoretická část
 - 4.1. Udržitelný cestovní ruch
 - 4.2. Dopady cestovního ruchu
 - 4.2.1. Vlivy cestovního ruchu na přírodní prostředí
 - 4.2.2. Vlivy cestovního ruchu na sociokulturní prostředí
 - 4.2.3. Vlivy cestovního ruchu na kulturní krajinu
 - 4.3. Vybrané přístupy realizace udržitelného cestovního ruchu
 - 4.3.1. Plánovitý strategický rozvoj CR s respektováním poznatků modelu životního cyklu destinace
 - 4.3.2. Únosná kapacita
 - 4.3.3. Monitoring
 - 4.3.4. Indikátory udržitelnosti cestovního ruchu pro kulturní destinace
 - 4.4. Management cestovního ruchu v destinacích kulturního CR
 - 4.5. Případové studie CR v destinacích kulturního CR
5. Praktická část
 - 5.1. Vymezení oblasti LVA
 - 5.2. Význam památky UNESCO a jejich atraktivit
 - 5.3. Cestovní ruch v LVA
 - 5.4. Destinační management v LVA
 - 5.5. Vlastní výzkum
 - 5.6. Vlivy a dopady CR na oblast LVA
 - 5.7. SWOT analýza silných a slabých stránek
 - 5.8. Indikátory ÚCR pro LVA
6. Shrnutí výsledků
7. Závěry a doporučení
8. Přílohy
9. Literatura a zdroje

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

databáze Sciencedirect

Podpis studenta:

Datum: 2.10.2015

Podpis vedoucího práce:

Datum: 2.10.2015